ÖYKÜNÜN ŞİMDİKİ ZAMANI

BUGÜNÜN USTALARI

HAZIRLAYAN **SEMİH GÜMÜŞ**



NOTOS • ANTOLOJİ



Öykünün şimdiki zamanı

Hazırlayan: Semih Gümüş

Türkgücü Caddesi, 2/4, Boğazkesen, 34425 istanbul
Telefon: 0212 243 49 07 info@notoskitap.com

Semih Gümüş

1956'da Ankara'da doğdu. İlk yazısı Yazko Edebiyat dergisinde 1981'de yayımlandı. Yarın, Kavram, AdamÖykü dergilerinin kurucularından oldu. 2006 Aralık ayında yayın yaşamına başlayan NotosÖykü dergisi ile Notos Kitap Yayınevi'nin yayın yönetmenliğini sürdürüyor. Bağımsız, sivil, çözümleyici bir eleştiri anlayışını savunuyor. Son kitabı Eleştirinin Sis Çanı Ocak 2008'de, bütün kitaplarının yanı sıra, Can Yayınları'nda yayımlanacak.

Hepimiz aynı gizli kötü alışkanlıkla

birbirimize bağlıyız, öykü sevgimiz.

Ama bunda utanılacak bir şey yok.

– Isabel Allende'den bize...

KUŞAĞIMIN YİRMİ BEŞ ÖYKÜCÜSÜ-Semih Gümüş

Edebiyatımızda yeni kuşaklar üstüne yapılan ilk değerlendirmelerin çoğu kez önyargılarla sakatlandığı çok geçmeden anlaşılır. Kendinden hoşnut eski kuşakların gölgesi yeni kuşakların üstüne düştükçe renkler birbirine karışmaya, ara tonlar belirsizleşmeye başlar. O gölgenin çekilmesi uzun sürmez. Genç yazarlar er geç kişiliklerini bulmaya başlar, kendi sesleriyle edebiyatı zenginleştirir.

Edebiyat dünyasına 1980'den sonra giren kuşağımız, aslına bakılırsa bu sorunları pek yaşamadan buldu kimliğini. Bunun bir nedeni dönemin olağandışı koşullarının yarattığı boşluğun doldurulmasında bizim kuşağın üstüne düşeni yapmak için ortaya koyduğu atılımcı ruhsa, öbür nedeni de geçmişten gelen büyük edebiyat kalıtını en iyi değerlendiren kuşaklardan oluşudur.

Bizim kuşak: adlandırması bile güzel, sanki gurur veriyor. Demek bir parçası olduğum duygusunu, belki bazen yücelttiğim bir kimlik bu.

Bizden öncekiler arasında da güçlü kuşak bağları, birbirinden ayrı, ama sağlam ilişkiler içinde duran çevreler vardı. Ne ki, ilkgençlik yıllarını sert zamanlarda geçirmiş, yazarlık ahlakı ve yazının ahlakı kavramlarına gençliğinde sahip çıkmış, olgunluk dönemlerinde günümüz Türk edebiyatına yön vermeye başlamış bir kuşak bizimki.

Bu seçkideki en yaşlılarımız 1951 doğumlu, artık genç sayılmazlar mı; en gençlerimiz, sonradan taşıdıkları olgunluklarıyla bizden sayılanlar, onları da duygu ve düşünce olarak içimizde sayabiliriz. Yirmi beşi de artık pek genç sayılamayacak bu öykücülerin ortak özelliği, bugünün ustaları oluşları.

Bugünün ustaları: Bu nitemi gelişigüzel vermeden önce hem doğrudan, hem de dolaylı biçimde konuya yaklaştığım birçok yazı yazdım. Yazdığım ilk yazıda "geleceğin ustaları" olarak adlarını andığım on yazarı yeterli görmeyince, bir de geleceğin öykü ustalarından kimi adları değerlendiren ikinci bir yazıyla konuyu tamamlamaya çalıştım. Demek o iki yazıda geleceğin ustaları olarak gördüğüm yazarlar bu seçkide artık bugünün ustaları.

Bu arada başlangıçta yeni kuşakların yazınsal seçimlerine ilişkin olumsuz eleştirilerim de olmuştu, ama yazdıklarımı bu kez silahları genç

yazarlara çevirmek için kullanan sertlik yanlılarını görünce, genç kuşağa dönük zamansız suçlamaların ya da bu kuşaktan yazarların çok yazıp yayımladıklarına ilişkin tuhaf yargıların karşısına çıkan pek çok yazı yazdım.

Öykünün Şimdiki Zamanı seçkisi de bu yazılar üstüne düşünürken çıktı. Benim kuşağımın verimlerini süzüp en nitelikli olanlarını öne çıkarmak hem kendi yorumlarımı pekiştirecek, hem de edebiyatımızın bu dönemine ilişkin sağlam bir belge otaya koyacaktı. Buradaki yirmi beş öykücü seçimi elbette özneldir; ama eleştiride öznelliğin değerini yukarıda tutan bir yazar için böyle olması doğal, giderek sıradan bir tutum sayılır. Değil mi ki her antoloji bir eleştiri üstüne kuruludur, burada da seçkiyi hazırlayanın öznel eleştiri ve yorumları vardır.

Gene de asıl sorun orada başlıyordu. Bu seçkide sözgelimi kırk öykücü mü yer alacaktı, yirmi beş öykücü mü? Hem kaç öykücünün benim için ilk grubu oluşturacağı önemliydi, hem de seçkinin en anlamlı kapsamının ne olacağı. Aslında pekâlâ böyle bir seçkide yer alabilecek, bizim kuşağın bütün iyi öykücülerini almak da olasıydı, ama asıl kaygım bu seçkinin olabildiğince derişik kalması, niteliğinin yüksek olması, böylece birkaç yıl içinde yenilenmesi gerekmeyen, uzun ömürlü bir seçki olması. Edebiyat dünyamızın şimdi içinde bulunduğumuz dönemine damgasını vuracak, bugünün niteliğini ortaya çıkaracak, gelecekte geriye dönüp bakacaklar için her zaman başvurulacak bir seçki. Bizim kuşağın yirmi beş öykücüsü savının rastgele değil, düşünülüp tartılmış bir değerlendirmenin sonunda ortaya çıktığını seçkinin kendisi göstersin.

Öykünün Şimdiki Zamanı'nda yer alan yirmi beş öykücüye bakınca, bir dönemin içinden bu sayıda genç ustanın çıkışını bir edebiyat olayı saymak bile gerekir. Kaldı ki benim öykücülerim bu yirmi beş yazarla da sınırlı değil. Demek edebiyatımızın eleştiri ve değerlendirme geleneğindeki ivecen ve önyargılı tutumların karşılığı pek yokmuş. Her kuşak kendi ustalarını er geç çıkarıyor, edebiyatımızın güçlü geleneğine ekleniyor. Özellikle öykü söz konusu olduğunda, geçmişten geleceğe kesintisiz bir akış, bütün suları içine alarak yürüyor.

Bu adlara bakınca hayıflanmamak elde mi: Memet Baydur ile Mehmet Günsür, gençölümleriyle bizi bırakıp giden arkadaşlarımız, öykücülüğümüzün aradan geçen yıllar içinde de benzerleri gelmeyen yazarlardı. Bizim kuşağımızın da benzeri olmayan, bıraktıkları boşluğu dolduramadığımız öykücüleri hiç kuşkumuz olmasın ki artık yüz yıllık öykü

birikimimizin yapıtaşları arasında yer alıyor. İkisinin de daha neler yazabileceğini düşünmek, böyle kayıpların edebiyattan neler götürdüğünü gösteriyor ki, kabul etmek zor.

Öte yandan, en büyüklerinin Cemil Kavukçu, Feride Çiçekoğlu, Mahir Öztaş, Hasan Özkılıç, en gençlerinin Sema Kaygusuz ve Faruk Duman olduğu bu yirmi beş öykücünün biriyle öbürü arasında bazı ilişkiler bulunabilir, ama yan yana konup birbirine çok benzedikleri öne sürülebilecek bir ikilinin olduğunu sanmıyorum. Öykücülüğümüzün, kimilerimizin düşündüğünden bile daha zengin bir çeşitlilik, çok yönlülük içindeki değişimini de içeriyor bu seçki.

Benim kuşağımın yirmi beş öykücüsü: bugünün ustaları: öykünün şimdiki zamanı...

Hayatın en yalansız yüzüdür ayrıtılar, öykü o ayrıntıların sanatı...

Ekim 2007

MEMET BAYDUR-Tarzan

Aynur ağlamaklı bağırıyordu. Yılan kaçtı! Yılan kaçtı! Yılan kaçtı! Ulan ne yılanı, nereye kaçtı, Aynur kim? Gözümü açtım ve dikiz aynasını gördüm. Arabanın içinde uyuyakalmışım. Koltuğu düzeltip dışarıya çıktım, çıkar çıkmaz bileğime kadar çamura battım. Dün sabah başlayan yağmur, küçük alanı büyük bir çamur yığınına çevirmişti. Ayakkabılarımı arabanın içinde bıraktığımı unutmuşum. Kamyonetin kasasına yüklediğimiz kafesin içinde Tarzan uyuz uyuz yalanıyordu. Çadırın önünde Aynur, yağan yağmura aldırmadan kırmızı bikinisiyle, yılan kaçtı diye bağırıyordu. Petro pezevengi ortalıkta yoktu. Çamurlu ayaklarıma baktım. Aynur gülmeye başladı.

“Ne bağırıyorsun kız?”

“Benekli kaçmış ismail abi!”

“Ne demek kaçmış?”

“Kafesinin camı kırılmış dün gece. Gitmiş.”

Benekli dediği iki buçuk metre boyunca bir boa yılanı. Aldığımızda daha küçüktü tabii. Aynur büyüttü. Zararsızdır. Tavşan, fare, köstebek, ne bulursak onunla besliyoruz. Geceleri, iş olduğu zaman Aynur’la dansa neye çıkıyor. Bütün gün uyur.

“Petro nerede?”

“Bilmem ismail abi. Uyuyordur.” Kafasıyla büyük çadırı işaret ediyor. ismail Uygar Sirk Kumpanyası. ismail Uygar, Aynur ve Petrosyan’dan mürekkep. Biri küçük iki çadır, bir aslan ki adı Tarzan’dır, bir boa yılanı ki şimdilik firaridir ve adı Benekli’dir, bir at ki beyazdır ve adı Pamuk’tur ve iki adet Şempanze maymunudur ki adları Ali ile Veli’dir, bir kamyonet Ford marka ve çeşitli alet edavattan ibaret küçük ve eski bir sirk. Büyük çadırda gösterilerin dışında, yerine göre kasabanın, köyün ileri gelenlerine kumar oynattığımız oluyordu. Kültürel faaliyet yani. Onun dışında, At, maymunlar, Petrosyan alet edavatla o çadırda uyurlar. Küçük çadırda Aynur, Benekli’yle kalır. Arada sırada ben de orada uyurum. Tarzan iki yıldır kamyonetin üstündeki kafeste yatar kalkar.

Yalınayak, başıkabak büyük çadıra yürüdüm. Yürümeye başladım demek istiyorum. Çamur giderek sarı bir zamk kıvamını alıp, on metroluk bir mesafeyi gülünç olmadan yürümenizi olanaksız kılıyordu neredeyse. Aynur, benekli boa yılanını unutmuş, eliyle ağzını kapayarak kıkırdıyordu.

Git giyin ulan, bu halin ne dedim. Gülerek çadırına kaçtı. Manyak. Çok seviyorum bu kızı. Büyük çadıra girer girmez maymunlar alkışlamaya başladılar. Zarif bir selam sarkıtıp, saman yığınının üstünde horlayan Petro'ya hafif bir tekme çaktım. Bir gözünü aralayıp sarı beyaz pos bıyıklarının altından geniş geniş gülümsedi. Merhaba, dedi. Benekli kaçmış Petro, dedim.

"Nereye kaçacak Patron? Nisbeten sıcak bir çalı dibine kıvrıl-mıştır. Uyuyordur. Aynur dürtüklemese gösteride uyuyacak zavallı."

"iyi tamam anladık ama arayıp bulmak gerek."

"Buluruz Patron, sıkma canını! Pabuçlarına ne oldu?"

Boşver dedim. Boşver pabuçlarımı. Pa ayak demektir, buç örten demek. ikisi birleşip ayakörten oluyorlar. Bildiğin ayakkabı yani. Peki sandalye ile iskemle arasındaki fark nedir? Öyle bir fark mı var? Yok mu? Petrosyan çadırın alt tarafına gidip sırtını döndü ve uzun uzun işedi. Bu da böyle bir adam işte. Üstüne yoktur. Aynur elinde mavi plastik bir kova daldı çadıra.

"Ayakların için su getirdim ismail abi."

"Sağol güzelim. Zahmetler olmuş. Şuraya koyuver."

"Ayakkabılarınla yedek çorabını arabadan alayım mı?"

"Al."

Göğüs düğmelerini iliklemeyi unuttuğu çiçekli elbisesinin eteklerini savurarak çıktı gitti yorulmak bilmez genç bir köpek gibi. Petro ile aynı şeyleri düşünerek arkasından baktık.

"Ne yapacağız Petro?"

"Sıkma canını ismail. Buluruz yılanı be! Bir yılan için ağlama. Buluruz dedik işte!"

"Ulan siktirme yılanını şimdi! Yılandan bahseden kim?"

"Ah, mesele daha mı derindir?"

"Ne yapacağız?"

Petrosyan yüzüme bakıp gülümsedi. Puşt Ermeni. Bunların hepsini kesmeliydik zamanında. Bu herifi de çok seviyordum, ne yapalım? Yirmi yıldır yanımda. Can yoldaşı. ismail Uygar Sirki, Petrosyan'ın geniş omuzlarında duruyor. Tarzan'ın ağzına kafasını sokan o, Tarzan'ı ateşle çemberden atlatan o, benim çoluk çocuğa sattığım dondurmayı yapan o, sihirbazlık yapan o, hokkabazlık yapan o, muhasebeye bakan o, vergileri ödeyen o, kumar akşamlarında masayı idare eden o, manoyu alan o, Aynur at sırtında kıç kıvırırken atı idare eden o, çadırı söken, kuran, yükleyen o, eee daha ne yapar bir insan? Maymunları da Petrosyan eğitti, benden çok

onu severler, yanlış anlaşılmasın, bir şikâyetim yok, ben hayvan sevmem aslında. insan da sevmem. Hiçbir şeyi sevmiyorum. Ayaklarımı yıkıyorum burada, bu soluk pembe sirk çadırında. Aynur ayakkabılarımı ve arabanın torpedo gözünde sakladığım siyah-mor, kenarı papatya desenli çoraplarımı getirdi. Maymunlar iyice azdılar, ne yapsam alkışlıyorlar. Ana avrat küfür edip önce çoraplarımı, sonra ayakkabılarımı giyiyorum.

“Petro?”

“Ne var Patron?”

“Yılanı bulmak gerekiyor.”

“Yağmur dinsin hele, gidip getiririm.”

“Petro?”

“Buyur Patron?”

“Yılanın nereye gittiğini biliyor musun?”

“Nereden bileceğim yahu?”

“Yağmurun ne zaman duracağını biliyor musun?”

“Mümkün müdür Patron, böyle güzel bir şeyi bilmek?”

“Ben ne bileyim ulan? Ne zaman arayacaksın bu yılanı peki?”

“Yağmur dinince.”

Birbirimize bakıp gülüyoruz. Biraz geçsin, sigara ister. Patron? Efendim? Bir sigara versene. Bu akşam gösteri yatıyor gibi. Yağmur böyle giderse, bize yol görünüyor. Benekli’yi bulmadan gidemeyiz ki?! Aslında gideriz de, arkamızda bir güzel boa yılanı bırakıp, bu allahın belası göt kasabadan ıslak perişan gitmek, ağrıma geliyor. Canım esrar istiyor. Tövbe diyorum ama istiyor işte.

Petrosyan, sarı kukuletalı yağmurluğunu giyiyor, Tarzan’ı dürtüklemek için kullandığı ucu çengelli sopalardan birini alıyor, bir de büyük, muşamba bir torba. Hiçbir şey söylemeden çıkıp gidiyor. Aynur yanımda oturup yüzümü okşuyor.

“Uykun bölündü ismail abi. Keşke seslenmeseydim.”

“Yok. iyi ettin bağırdığına. Zaten çekip gideceğiz buradan, ardımızda Benekli’yi bırakmasak daha iyi.”

“Daha geleli iki gece oldu.”

“Birinci gece kaç kişi vardı?”

“Otuz üç.”

“ikinci gece kaç kişi vardı?”

“Yirmi.”

“Bütün gün yağmur yağdı bugün. Kimse gelmez bu gece.”

“Sen bilirsin Ismaıl.”

Aynur’a baktım yan gözle. Normal zamanlarda ismail abi derdi bana, oynaşmak istediği zamanlar: Ismaıl. Bırak şimdi Ismaıl’ı, ismail’i. Hesapladım, Galata Kulesine bin iki yüz doksan kilometre uzaktayız. Adamda sevişecek hal mi kalır? Ne ilgisi var diyeceksin, çok ilgisi var! Dün gece gösteriden sonra kumar da iyi gitmedi. Bir buçuk milyon içeri girdik. Maça kızı, kupa kızı derken. Aynur gitmiş atı okşuyordu. Maymunlar sakindi. Tarzan sessizdi. Yağmur biraz daha hızlandı. Küçük çadırı toplamak gerekiyordu. Ne zaman yağsa, içine su giriyor, kuruyana kadar rezil oluyoruz. Bu akşam gelen giden olmazsa, geceyarısı toplarız pılımızı pırtımızı, yani iki çadırımızı, aslanımızı, atımızı, maymunlarımızı ve bulabilirsek yılanımızı, ben ismail Uygar ve sen Aynur Işık ve Petrosyan... Petro’nun soyadı neydi ulan? Petrosyan onun soyadı. Peki öyleyse adı neydi? Nerde kaldı bu herif? Sihirbazlık aletlerinin durduğu yeşil üzerine sarı, lacivert yıldızlı sandığın gizli bölmesinden bir şişe konyak çıkartıyorum. Kafama dikiyorum, iki yudum. Maymunların biri alkışlıyor bu sefer. Aynur gülüyor, geliyor kucağıma oturuyor, elini apış arama koyuyor, dilini kulağımın içine sokuyor. Ona da konyak veriyorum. Lıkır lıkır içiyor orospu. Canım, bitanem Aynur. Kalk kız! Bir haftadır uğramıyorum çadırına. içimden gelmiyor. Kötü düşler görüyorum. Düşlerle, düş insanlarıyla cebelleşiyorum uyku saatlerimde. Yatak saatlerimin hepsi sıkıntılara harcanıyor. Aynur’un çadırına da Petrosyan giriyor geceleri. Girsin, beni ilgilendirmez. Aynur onu da sever biliyorum. Ben seviştikten sonra uyumayı severim. Bir tek o zaman düş görmeden, deliksiz uyuyabiliyorum. Petro’ysa seviştikten sonra aslanın yanında bir sigara içer, sonra gider büyük çadıra mandolin çalar, yanık güzel şarkılar söyler. Türkü değil, şarkı. Güzel şarkılar, bilmediğim bir dilde. Ermenice de değil. Rusça, Ermenice, Kürtçe, Zazaca, Romanca, Arnavutça, italyanca, ispanyolca, Yunanca konuşurum ben. Bir de Türkçe, etti mi sana on dil. Az Almanca, az Fransızca da bilirim. Petro’nun nece şarkı söylediğini kestiremedim yıllardır. Kaç kere sordum, her seferinde aynı yanıt! Dil mi yok Patron! Uyduruyorum. Bok herif! Aynur önce ata, sonra maymunlara havuç verdi, sonra yağan yağmura aldırmadan gidip Tarzan’ın altındaki otları değiştirdi, etini, suyunu tazeledi. Ben de kalktım, Benekli’nin kafesinin kırılan camını çıkardım, yerine kalın bir sunta çaktım, geri gelirse bu taraftan nah kaçar yılanoğluyılan. Maymunlara çektirdiğimiz niyet kutusunun kartonlarının altından çikolatalı bir gofret aldım, konyağa katık etmeye. Locadaki

iskemlelerden iki tanesini çadırın kapısına çektik, Aynur'la oturduk yan yana, karşı tepeleri, çam korusunu, yağan yağmuru, gittikçe sararan çamuru ve gri mavi gökyüzünü seyrettik. Konyak şişesi bitince fırlatıp atmadım, gidip sandıktaki yerine yerleştirdim özenle. Onun yanında duran ikinci şişeyi aldım. Maymunlara verdiğimiz kabak çekirdeği torbasından da bir avuç. Aynur'un yanına dönüp oturdum. Yüzüme baktı. Ben ona bakmıyormuş gibi yaptım. Baksam ağlayacaktım. Osuruk bir durum yani anlayacağınız. Koca adam. Bir ismi var. Sirk sahibi. Gözlerim dolacak gibi oldu. Konyak şişesini kafama diksem de, boğazıma kaçmış gibi mi yapsam? Ulan nereden çöküyor bu içine sıçtığımın hüznü? Bakma kızım bana! Bakma diyorum! Cebimden mendilimi çıkarıp gözlerimi sildim, burnumu sümkürdüm! Of! Oooof of! Mendili yan cebime tıkıştırdım, Aynur elimi tuttu. Küçük, güzel, pancar gibi bir el. Şeker pancarı. Baktım. Ağlıyordu. Diliyle gözyaşlarını yalıyordu. Çocukken düşen kar tanelerini yakalardık aynı yöntemle. Büyüyünce de sürdürdük bu eylemi. Dilimizle. Kar yağmadığı zamanlar bile. Ne kadar korkunç her şey. Ne kadar kötü. Siktiğimin hayatı! Hiçbir şey olması gerektiği gibi değil. Aynur'un eli, avcumda eriyip küçülüyordu sanki. Bıraktım. Fazla samimi olmanın gereği yok. Yılan kaçtı, yağmur yağıyor, canımız sevişmek istemiyor, karnımız aç değil, canımız sıkılıyor, paramız yok, şöyle uzanalım, üstümüzü çıkaralım, en son ne zaman regli olduk, düzenli adet görüyor muyuz, baş ağrılarımız var mı, yüz kızarması ve ani terleme oluyor mu, konuşurken konudan konuya atlıyor muyuz, alkol ya da başka uyuşturucu maddeler alıyor muyuz, gözlerimiz dolduğu zaman burnumuzu karıştırıyor muyuz, uzanın ve üstünüzü çıkarın, doktorculuk oynayalım. Kutsal mesleklerin ikincisi doktorluk. Birincisi sirk sahipliğidir. Hem doktor, hem veteriner hem de aptal bir üçkağıtçı olmayı gerektirir çünkü. Aynur uzanıp yan cebimden mendilimi aldı ve burnunu sümkürdü.

Petro hava kararırken geldi. Elindeki muşamba torbayı havaya kaldırıp burada, uyuyor, sapasağlam diye bağırdı. Benekli'yi bulmuş. Yaklaşınca öbür eliyle küçük bir çocuk tuttuğunu, çocuğun onun yanında zıplayarak yürüdüğünü farkettik. Petrosyan yaklaşık iki metro uzunluğunda bir ademoğludur. Elinde tuttuğu çocuk bir metro kadardı. Bir elinde yılan torbası, öbür elinde çocuk yaklaşıyordu çamkorusu tarafından. Çadırın önündeki çamur alanının ortasında durunca, elini tuttuğu şeyin çocuk olmadığını farkettik. Ne çocuk, ne cüce. Petrosyan, Benekli'yle beraber bir

ayı yavrusu getirmişti. Aynur gözlerini kısıp gülümsedi, canım diye fısıldadı. Canım!

Ben kıskanç bir insan değilimdir. Bunu söylerken çok önemli bir şeyi açıklıyormuşum gibi yapmanın gülünçlüğünü de biliyorum ama gerçekten kıskanç değilimdir. Ama şimdi, burada, bu sirk çadırının ağzında, o yağmurun altında bunun doğru olmadığını sezdim. Ayı yavrusunu kıskanıyordum, Petrosyan'ı kıskanıyordum, Aynur'u kıskanıyordum. Üçünü de ayrı ayrı kıskanıyordum. Ben ismail Uygar. Elli yaşında genç bir adam.

"Bir mavi çama sarılmış uyuyordu. Oraya kadar nasıl gitmiş anlamadım. iki geniş asfalttan geçmesi iktiza ediyor ki ben bile zor geçtim. Buldum, toparladım, torbaya yerleştirdim, geriye dönüşe geçeceğim... bu ayı... çıktı karşıma. Elinde bir elma. Ben bunları armut yer sanırdım, meğer elma da yerlermiş. Bir başka ağaca sırtımı dayayıp bir sigara sardım, bu elindeki elmayı bana atar, ben ona geri atarım. Yaklaşmıyor. Bir saat öyle oynadık, sonunda sıkılıp yedi elmayı ve kıçına biber sokmuşuz gibi koştu gitti. Tam ayaklanıp döneceğim, yeni bir elmayla geri geldi. Haydi, yine başladık oynamaya. Bir saat daha oldu. O elmayı da yedi, yine fırt koşup gitti, yesyeni bir elmayla geri döndü. Üç metro uzağımda ard ayaklarının üstünde, elinde elmasıyla dikildi. Gözgöze geldik. Yere indi elmayı bırakıp yanıma geldi. Kafasını dizime dayadı, elimi yaladı. içine sıçtığımın hayatı! Aynen böyle oldu. Bir saat daha öylece oturduk orada. Sonra ben kalktım, yılanın torbasını yüklendim, o da kalkıp elimi tuttu, buraya kadar yürüdü benimle. Haçaturyan'ın tencere tava konçertoları üzerine yemin ederim ki böyle oldu!"

Petro, yılanı kafesine bıraktı. Yağmurluğunu ve çengelli sopasını orta direğin çivisine çaktı. Locadan bir iskemle yüklenip bizim yanımıza geldi, yerleşti. Gözlerini kısıp, önümüzde giderek kararan dünya parçasına baktı. Yan yana oturuyorduk. Petrosyan, Aynur, ben ve ayı. Yağmur durmuştu. Ne zaman başladığını görememiştik, ne zaman durduğunu da göremedik her zamanki gibi. Çamura aldırmadan arabaya gittim, bagajın altındaki gizli bölmeden yirmi yıllık bir Black and White şişesi çıkardım. Gidip yerime oturdum. Petro hafifçe eğilip Aynur'a baktı. Patronun cömertliği üstünde dedi. Ulan ibne, dedim, ermeni terörist, dedim. Aynur gülüyordu. Biz de gülüyorduk. Ayı yavrusu, Pamuk'la anlaşmıştı. Uyumaya hazırlanıyordu. Ayı işte ne olacak! Sen git, ilk ormanda bulduğun bir ermeninin peşine takıl, ismail Uygar Sirk'ine intisap et! Gülüyorduk. Aynur, küçük çadırdan

hıyar ve biber turşularını getirdi. Bütün viskiyi bitirdik. Ben oturduğum yerde uyuyakalmışım. Sabah kalktığımda yağmur yeniden yağıyordu. Ayı yavrusunun benimle yolculuk etmesine karar verdik ve çadırları topladık.

CEMİL KAVUKÇU-Aslangöz

Tanıdığım bütün dedeler öksürürdü, ama benim dedeminki hiçbirine benzemezdi; çünkü o öksürmez ya da öksüremez, “Öhhaa,” diye gırtlaktan, garip bir ses çıkarırdı. Aslında yalnızca ‘haa’ derdi, onu diyebilmek için de ‘ö’den güç alırdı. ‘Ö’ ile ‘h’ arasını çabuk geçer, ancak ‘h’dan ‘a’ya kolay kolay atlayamazdı. O ne zaman ‘Öhhaa’yı patlatsa, babaannem, duymayacağı bir biçimde ‘geber’ derdi; özellikle sabahları, böğüre böğüre evin içinde dolaşırken. Çöp gibi bir adamdı. Çok aksiydi. Babam da, küçük amcam da hâlâ korkarlardı ondan. Aslangöz Amcam, birçok şeyin olduğu gibi, ne dedemin öksürüğünün, ne de varlığının farkındaydı. Aynı evde yaşamamıza karşın birbirlerini görmezlerdi bile. Aslangöz Amcamı gecenin bir saatinde eve getirdiklerinde dedem ortadan kaybolurdu; sabahları, dedem öksürüğünü peşi sıra sürükleye sürükleye evin içinde dolaşırken ve babaanneme sövüp sayacak nedenler ararken, amcam uyurdu. İkindiye doğru uyanır, o zaman da dedem evden çıkmış olurdu.

Dedemin pijamasının lastiği boldu ya da doğru dürüst bir kıçı olmadığından üstünde durmazdı. Bu nedenle de pijamasını sürekli çekiştirirdi. Ama ne çekiştirmek; hemen düşmesin diye bel lastiğini göğsüne dek çıkarırdı. O zaman da dikiş yeri kıçına kaçar, önden de takım taklavat belli olurdu. Ablalarım gülüşürlerdi. O, “Öhhaa,” derdi. Bir keresinde de sigarayı ağaç ağızlığına yerleştirirken biraz oyalanmış, sonra da dudaklarını ileri uzatıp avurtlarını iyice çukurlaştırarak ‘pof pof’ diye diye dumanı çekip yakayım derken (benzinli çakmağı da azizlik yapmıştı) ayak bileklerine dek inivermişti pijama. Rahat gülebilmek için çil yavrusu gibi dağılmıştık.

Dedemin, Aslangöz Amcamla neden karşılaşmak istemediğini bilmezdim. Onu sevip sevmediğini de bilmezdim, hatta ona acıyıp acımadığını da.

Arada babaanneme, “Aslangöz’ün bezi bitti mi?” derdi. Bitmiş ya da az kalmışsa giyinip evden çıkar, dura dinlene, öksüre tıksıra, bastonundan destek alarak, Berber Abdullah’ın, Aşçı İlyas’ın ve Terzi Muharrem’in dükkânlarında –mevsimine göre, ya içeride, ya dışarıda– sigara molası vererek Manifaturacı İrfan’ın (biz ona Maça Papazı derdik, en az dedem kadar korkunçtu) dükkânına ulaşırdı. Yolunun üstünde olmasına karşın babamla küçük amcamın işlettiği ekmek fırınına uğramaz, önünden

geçerken başını öbür yana çevirir, ama varlığını hissettirmek için de mutlaka öksürürdü. Onun rızası alınmadan odunlu fırından mazotlu fırına geçmişlerdi ya, fırın onun için bitmişti artık. Benim için on dakika sürecek bu yol dedemin bütün gününü alırdı. Maça Papazı, yirmi metrelik amerikan bezini ölçüp yırtana dek (evet, yırtana dek, çünkü makas kullanmazdı o, ne kadar istiyorsan ölçer, katlayıp kenarı kenara çakıştırır, metrenin ucundaki teneke ile kaplı bölümü katlama noktasına koyup var gücüyle abanarak orayı yırtar, sonra da caart diye ayırırdı bezi ve dedem o sesi duyar duymaz en içten, en balgamlı 'öhhaa'sını patlatırdı) peş peşe dört sigara içerdi. Sonra Maça Papazı çay söylerdi ki, iki sigara da orada giderdi. Dedemin günlük tüketimi tok içimli altmış yuvarlak 'Yeşilova'ydı. Öyle bir sigara markası yoktu; belki samanlı ambalaj kâğıdının üzerindeki yazının yeşil olması, belki de benim bilmediğim bir nedenden ötürü, pakette 'Üçüncü' yazmasına karşın, o, 'Yeşilova' derdi. Sonra geri dönüş başlardı. Yine aynı noktalarda mola vererek, sigara içip öksürerek, fırının önünden geçerken başını öbür yana çevirerek evi bulurdu.

Babaannem, bebekliğinde olduğu gibi Aslangöz'ün altını bağlardı. Çünkü Aslangöz hem büyüğünü, hem küçüğünü altına yapardı. İçerken nerede duracağını unutmuştu artık, bu nedenle nerede ne yapacağı bilinmezdi ve dedem bu duruma hiç ses çıkarmazdı.

Aslangöz yıllar önce alkolik olmuştu.

Geceleri bir yerlerde sızıp kalırdı. Onu bir at arabasıyla ya da bir motosikletin sepetinde ya da birinin sırtında eve getirirlerdi. Amcam, hiçbirini hatırlamazdı. Babaannem hemen onu soyar, amerikan bezinden diktiği kocaman bezlerle altını bağlardı. Bazen de hiç kimse getirmezdi Aslangöz'ü. Babaannem, öyle gecelerde 'Geberesice'nin sabaha kadar uyumadığını, pencere başında sigara içip öksürdüğünü, gözünü kırpmadan sokağa baktığını söylerdi.

Büyük amcama 'Aslangöz' adını dedem takmış. Babam ve amcalarım küçükken, sonbahardaki panayırda kocaman bir çadır kurulmuş ki, Afrika kıtasının bütün vahşi yaratıkları oradaymış. Çadırın üstünde, bütün hayvanların renkli resimlerinin yapıldığı ve her bakanın dudağını uçuklatan büyük bir afiş varmış. Çadırın önünde de belden üstü çıplak, siyah derili bir adam, en az dedem boyunda bir yılanla şaklabanlık yaparmış. Dedemin umrunda değilmiş Afrika'nın sefil yaratıkları; varsa yoksa çadır tiyatrosundaki karılarmış; arkadaşlarıyla birlikte her gün (Maça Papazı, falan), ip bıyıklı bir pezevengin klarnet çaldığı, babaannemin iki katı

karıların kıvıra kıvıra oynadığı çadıra gidermiş. Hep birlikte avuçlarını patlata patlata tempo tutarlarmış: Aç... Aç! Kadınlar küçücük donlarını indirir gibi yapar indirmezlermiş, indirir gibi yapar indirmezlermiş. Tempo artar, klarnet alır başını gidermiş. Dedem o zamanlar öksürmezmiş, bu kadar zayıf, bu kadar kıçsız da değilmiş, sigaradan sararmış beyaz bıyıkları da kömür karasıymış. Sonra kadın donunu bir indirirmiş, altında bir don daha. Aynı soğan gibi, her donun altından bir don çıkarmış. Onlar kasketlerini çadırın ta tepelerine kadar fırlatır, basarlarmış ıslığı.

Bir gün babaannem dayanamamış, ne bok yemeye her gün gidiyorsun panayıra, demiş. Çadıra gidiyorum, demiş dedem de saf saf, ama birden toparlamış kendini, ses tonu buyurganlaşmış, o çadır Afrika'dan gelen yaratıklarla dolu, demiş, her gün gidip ibretle onları seyrediyorum. O zaman beni de götür, demiş babaannem, ben de ibret alayım. Olmaz, demiş dedem, kadın kısmının gideceği yerler değil oraları. Babaannemin içine kurt düşmüş ya, işin peşini bırakmıyor; o zaman çocukları götür (öyle ya, üçü de erkek), onlar ibret alsın, demiş. Dedem kıvıramamış. Ertesi gün panayıra gitmişler. Aslangöz Amcamın adı 'Aslangöz' değilmiş daha. O günden sonra almış bu adı. Ne kadar haşarı bir çocuk olduğunu bilmez misiniz, diye anlatırmış dedem. Çadıra girdiklerinde, onca yaratığa bakmadan, doğruca aslanın kafesine doğru koşmuş amcam. Demir çubukları tutmuş, Allahtan çubukların arası darmış da, başını içeri sokamamış. Yine de yetişememişler, bir pençede sol gözünü alıvermiş aslan. Babaannem bu hikâyeye inanmıyor, çünkü panayırda, donsuz karıların oynadığı bir çadırın olduğunu biliyor. Ona göre (dedem bunları hiçbir zaman duymadı); 'Geberesice', çocukları o çadıra tıkıp kendisi karıların çadırına gitti, çıkıp çocuklarını bulduğundaysa (yılanlarla şaklabanlık yapan karaderili adama teslim etmiş olmalıydı onları) büyük oğlunun sol gözü yoktu. Ya da, çocukları da o mendebur çadıra soktu, yüzü gözü boyalı çıplak karıları 'Afrikalı yaratıklar' diye gösterdi, sonra orada bir kavga çıktı... Bilmiyor işte, babaannem ne olduğunu bilmiyor, ama aslan pençesine de hiç inanmıyor. Bu konu ne zaman konuşulsa, babam gözünün birini kısarak yıllar öncesine bakmaya çalışır, bu arada başını kaşıyarak düşünürdü; çok düşünürdü ama, panayırı da, vahşi yaratıklarla dolu bir çadırı da hatırlayamazdı. Babaannem de kızar, oğullarımın içinde en aptalı sendin, derdi babama. Küçük amcam o kadar küçük olmasaymış, her şeyi bugün gibi hatırlarmış. Yine de birşeyler hatırlıyor küçük amcam, ama çok bulanık ve ipe sapa gelmez şeyler. Aslangöz ise hiçbir şey söylemiyor. O bahtsız yavrum okuyamadıysa, bir

dikiş tutturamadıysa, evlenip çoluk çocuğa karışamadıysa, alkolik olduysa, bunun nedeni bir sonbahar panayırında sol gözünü kaybetmesidir, diyor babaannem. Öyle içliymiş ki, kimselere benzemezmiş.

Bunlar ‘Geberesice’nin yanında hiç konuşulmuyor.

Uyanır uyanmaz, “Öhhaa!” diyor, dedem. Bir Yeşilova yakıyor. Ilk nefesten sonra ‘öhhaa’ların ardı kesilmiyor. Pijamasının bel lastiğini çeke çeke dolaşıyor evin içinde.

Bir gece Aslangöz’ü kimse getirmedi eve. Arada dışarıda kaldığı olurdu, ertesi gün geleceğini ya da getirileceğini bilirdik. Ama öyle olmadı. Sabah, kapımızı bir bekçi çaldı, dedemle birşeyler konuştular. Dedem bir Yeşilova yaktı. Öksürdü. Bir daha öksürdü. Babaannem onun yüzünden her şeyi okumuş olmalı ki, sessizce ağlamaya başladı. Bekçi gittikten sonra dedem kimseye bir şey demedi, ama Aslangöz’ün bir yerde sızdığını ve artık hiç ayılmayacağını hepimiz anladık.

Kimseyle konuşmadığı gibi benimle de konuşmazdı amcam, onu tanımazdım. Kimse tanımazdı. Kendi bile. Onun varlığı evde bir tür yokluktu. Ama asıl yokluğunu, bir daha gelmemek üzere gidince anladık.

Bir gün dedemi, babaannemin diktiği, ama Aslangöz Amcamın kullanmaya ömrünün yetmediği bezlere yüzünü gömmüş ağlarken gördüm. O zaman, amcamın sol gözünü bir aslan pençesinin almadığını düşündüm. Ama gerçeği hiçbir zaman öğrenemedim.

FERİDE ÇİÇEKOĞLU-Berlin’de Bis

“Ruhum eşyalarını topluyor,” demişti önceki gece. O sabah, eşyalarını toplarken, uyanık olduğumu belli etmeden bütün sesleri dinledim. Diş macununun, tıraş losyonunun kapağı, katlanan bir havlu, iliklenen düğmeler... Dışarıda hâlâ yağmur yağıyordu. Kitaplarını sessizce yerleştirdi. Boşalan askıların dolapta iki yana sallanışları... Askılar umursamadılar. Bir haftada giysilere alışılmaz ki. Notlar, kartvizitler, bildiriler... Ara kapı kapalı, yine de bütün sesler... Uyanık olduğumu belli etmeden... Bir bardak suda C vitaminli aspirinin eriyişi....

Gidecek ve biz Berlin’le baş başa kalacağız.

ilk günkü gibi.

Sevgili Berlin,

Ne çok şey paylaştık senle o günden beri.

Yangın dahil.

istanbul’dan bir telefon, ilk gündü henüz: “Evini yaktı!”

Peki, evim yandı.

Sen olsan ne yapardın?

Ne mi yapardım?

Dolaş sokaklarımda, görürsün.

‘Çürük Diş’inden başlıyorum dolaşmaya; merkezdeki yıkık kiliseden. Yıkıntı bırakmışlar, yangınlar unutulmasın diye. Benim saklayabileceğim bir şey kaldı mı, unutmamak için? Dönünce göreceğim. Sokaklarında on binlerce kadın, yıkıntılar arasından çerçöp topluyorlar; işe yarayanlar bir yana, molozlar öbür yana. Gidince molozları ayıklamalı; keçiboynuzu çekirdeklerinden bir tespih, bir solak mübaşir, telefon jetonları, birkaç mektup...

Tespihin keçiboynuzu çekirdeğinden olduğunu bir o bilmişti. Yalnız onu mu? Bitkilerin susuz kaldığında çiçeğe durduğunu, leylekler döne döne üçgenlerini çizmeye başlamışlarsa havanın döneceğini, üçgen balkonlarda kırlangıçların yuvalarını köşelere değil de dış kenarın ortasına kuracaklarını... Bir de, o mübaşirin solak olduğunu. Tam da boşanma mahkemesinde.

Kapılara asılı duruşma listelerinde, işi biten isimlerin üzerleri hep sağdan sola çizilmiş, çizgilerin sol uçları kâğıdın sol yanına doğru uzayıp gitmiş.

“Neden?”
“Bilmem!”
“Bu katın mübaşiri solak.”
“Vaz mı geçsek boşanmaktan?”
“Olmaz.”
Boşanıp rakı içmeye gidiyoruz. Kutlamaya değil. Solak mübaşirin şerefine. Sonra sen tut, evi yak! Ne yapalım, sağlık olsun. Biraz komik. Senin Hitler’i komik bulduğun oldu mu? Roma’ya gidersem, aynı soruyu Neron için ona da sormalıyım.
“Dolaş sokaklarımda, görürsün...”
Havaalanına gidiyorum, ikinci gün.
Sağ şeritten solluyoruz.
Taksi şoförüne soruyorum. “Siz Berlin için tipik bir şoför müsünüz?”
“Sayılmaz,” diyor. “Otuz beşime kadar yarışçıydım, hâlâ arada katılırım.”
“Zaten,” diye ekliyor, “Berlin’de tipik yoktur.”
Bu cümleyi felsefi buluyorum.
Zaten, felsefe okumuş.
Hem felsefe, hem matematik okumuş.
“Peki neden?..”
Aynadan bana bakıyor.
“Siz mükemmeliyetçisiniz, belli... Okulda hep tam not için çalışmışsınızdır!”
“Kötü mü?”
“Değmez. Felsefeyle matematikten bana kalan en önemli ders şu oldu: Bir şeyin % 80’ini elde ettiğiniz zaman, geri kalan % 20 için uğraşmayın. ilk % 80 için harcadığınızdan daha fazla çaba harcamanız gerekir ve sonucun pek de farklı olmadığını görürsünüz.”
Olsun! Ben hâlâ Adam’ı arıyorum. ‘The’ adam yok, adamlar var, dedi bir arkadaşım. “Adam”, “hayatım roman” diyenlere göre. Benim hayatım bir kısa öykü antolojisiyse, neden ille de... Yoksa her öyküye, belki roman olur diye mi başlıyorum?
Bir kısa öykünün, ‘Beni cazda bul,’ diyen paragraf sonunda, Berlin Havaalanı’nda bekliyorum. Gelmezse, öykü paragraf sonunda bitecek, gelirse Berlin Rotterdam’ın bisi olacak, ama öykünün roman olma şansı yok. Bislerden senfoni olmaz ki!
“Bislerden senfoni olmaz,” diyorum.

“Cazı o yüzden sevmiyor muyuz,” diyor.

Ben bıkıp vazgeçiyorum alkışlamaktan. O sürdürüyor. Pazartesisi olmayan bir pazar akşamı, Rotterdam’da arayıp bulamadığımız caz kulübündeyiz, Berlin’de.

Bu kez Berlin’de son gece; yedinci ve son gece.

Oysa Berlinli olmuştuk neredeyse. Berlinli olmak ne demek, ben Berlin olmuştum çoktan; molozlarımla, dönüşte ayıklanmayı bekleyen... Yoksa zaten hep buralı mıydık? Öyle ya, büyükannelerimiz de buradaysalar eğer...

Onun ikinci günüydü Berlin’de, benim üçüncü; büyükannelerimizi ziyaret ettik. Önce onun büyükannesi, Mısır Müzesi’nde, başı dimdik, upuzun boynu ve geniş alnıyla bin yıllardır gülümseyip duran. Nübyeli, Nefertiti. Sonra benimki, Zeus Tapınağı’nın önünde, yumuşacık, gelenleri zeytin kokusu ve şarapla karşılayan, Egeli.

Bergama Müzesi’nin üst katında ne çok akrabam, hepsi de müzeyi yarıp geçen tren sesiyle her seferinde Ege’ye bakan. Küçük bir çocuk büstü, sarışın, kızım; saçları darmadağın bir Zeus, biraz annemin Salih Dedesi (Salibabası), biraz Nâzım ve hatta –biraz değil, bir hayli– kızımın babası, leylekleri uğurlamaya hazırlanırcasına gökyüzüne dikmiş gözlerini; şuradaki, ilk sevgilim, getirdiği tek kırmızı gülün anlamını anlamadığım, kaşı gözüne yakın, Selanikli... Ne çok tanıdık yüz, tren sesiyle her seferinde Doğu’ya bakan.

Müzeyi yarıp geçen tren, doğudan batıya ve batıdan doğuya ve doğudan batıya... Bir zamanlar, tel örgülerden ve kulelerden ve nöbetçilerden geçilemeyen.

Ben bıkıp vazgeçtim alkışlamaktan. Benim gibileri de var, alkışlayanlar da. O sürdürüyor inatla.

Müzeden çıkınca, hemen yanıbaşında ve tren yolunun altında bir bara gitmiştik. Müze, eski Doğu Berlin’de, barın adı “Lucky Strike”. Makineden sigara alınca, “Lucky Strike” almışsanız eğer, madeni bir ses seçiminiz için teşekkür ediyor ve alttaki rafa, sigara paketiyle birlikte bir de broşür düşüyor. Mısır patlatıcısı, mutfak robotu, çakmak, ekmek kızartıcısı, hepsi “Lucky Strike” marka. Tepeden geçip giden tren, sanki New York metrosu. Sanki kapıdan çıkıp kendimi Broadway’le 42. Sokak’ın kesiştiği noktada ve 70’li yılların ortalarında buluverecekmişim duygusu. Şili’deki darbe yeni, Allende’yi devirdiler, Neruda yeni öldü kanserden, New York’ta Latin Amerikalıyız o günlerde, binlerceyiz, belki de on binlerce, “Venceremos, Venceremos...” Times Square’deki dondurmacıdan çıkınca ilk kez el ele

tutuşuyoruz ve ilk kez o gece, belki çocuklarımız olur diye konuşuyoruz. Ne çok seviniyorum, ne çok umutluyum. Öyle inanıyorum ki, çocuğumuz ilkokula başlamadan Şili'deki cunta çoktan yıkılmış ve liseyi bitirdiğinde değilse bile üniversitede okurken Türkiye artık sosyalist olacak. O zaman bilmiyorum ki yirmi yıl sonra bir gece sabaha kadar balkonda oturup konuştuğumuzda ve bana, "Üniversiteye giden çocuğumuz olabilirdi," dediğinde ben ona, "Çünkü sen korkaktın," diyeceğim ve Doğu'yla Batı'yı çığlık çığlığa birbirine katan trenin altında "Lucky Strike" marka madeni bir teşekkür dinleyeceğim.

Madeni teşekküre bir ses karışıyor, genizden, Louis Armstrong:

'When you don't get what you want, you don't want what you get...

Always, always change in your mind...

After you get what you want, you don't want when you get it...

Always, always change in your mind...'

"Gezgin ruhları anlatıyor," diyor.

"Caz dediğin nedir ki," diyorum.

"Ruh evini kolay terk etmez," derken içini çekiyor, "geziyor gibi göründüğü zamanlar bile."

"Çünkü senin ruhun akademisyen bir ruh," diyorum, "çünkü sen korkaksın," dememek için. "Çünkü sen korkaktın," demeyi, yirmi yıl sonrasına, dünyanın kim bilir hangi köşesinde rastlaştığımızda sabaha kadar konuşacağımız bir geceye erteliyorum. Neden bu kadar yorgunum ve neden artık bütün öykülerin sonunu biliyorum?

Birkaç kişi kalmışlar alkışlayan. Ne New York'tayım, yirmi yıl öncesinde; ne de yirmi yıl geçmiş aradan. işte Berlin'de caz kulübündeyiz hâlâ. Artık tek başına alkışlıyor; avuçları patlarcasına, yaşaması bise bağlıymışçasına. Herkes umudunu kesmişken grup geri geliyor. Müthiş bir alkış patlıyor. Etraftan bir iki kişi onu gözleriyle kutluyor, hatta bir başka Afrikalı dostça bir el işareti yapıyor: "Hey, Man!"

"Adam"a bakıyorum. "Bitmiyor işte, gördün mü?" diyor.

"Bu Rotterdam'ın bisiydi," diyorum inatla. Ve, işte bitiyor. Bu kez Berlin'de son gece ve Berlin'in bisi olmayacak; biliyorum.

"Hayır, bilemezsin!" diyor. "Bilmek, mesafeli olmayı gerektirir; aklın gücünü simgeler. Nesnelliktir; uzaktan bakar. Kartal gibi. Batı'nın simgesidir. Oysa, Gılgamış'tan bu yana, Mezopotamya'dan Nil sularına, bizim için güç simgesi aslandır. Toprağa dokunur; bilmez, sezer. Benim ruhum diyor ki..."

“Senin ruhun evcil bir ruh,” diyorum. “Benimki öyle değil, evsiz bir ruh...”

“Benim ruhum da eşyalarını topluyor galiba,” derken gözlerinde acı mı var, sevinç mi, çözemiyorum.

Çıkışta CD alıyoruz aynısından iki tane.

“CD çaların var mı?” diye soruyor öylesine.

“Vardıysa bile artık yok.”

“Özür dilerim, unutmuştum,” diyor.

“Ama Berlin unutmaz,” diyorum ve vedalaşma faslını bir an önce bitirmek için iki taksi çağırmakta direniyorum. Öyle ya, madem aynısından iki CD, o zaman iki taksi!

“Orak-çekiç kartala karşı başarı kazanamadı, çünkü yapay sembolizmdi; doğadan kaynaklanmıyordu,” diyor.

Keçiboynuzu çekirdeklerini ve kuruyan bitkilerin çiçeğe durmasını ve leylekleri ve kırlangıçları ve doğanın mimarisini anımsayıp gülümsüyorum.

Pekâlâ, ikinci taksiden vazgeçiyoruz.

Yağmur başlamış. Taksinin ön camını garip bir geometriyle kateden tek kollu sileceği inceliyor ilgiyle.

“Mühendislik harikası,” diyor çocukça bir sevinçle.

Kadınlarla erkeklerin genetik kodlamaları ve dünyayı kavrayışları arasındaki o çaresiz fark! işte, en duyarlıları böyle: Kimi ev yakar; kimi, bunca hüznün arasında taksinin yağmur sileceğine takar...

Hem zaten ben artık hiçbir çokgenin hiçbir köşesi olmak istemiyorum ki!

Taksiden inmeye kalkıyorum.

Önce hiçbir şey anlamıyor, sonra diyor ki: “Teknik sözlüklerde ingilizceden bizim dillerimize olanlar hep daha kalındır. Kadınların erkeklere dair sözlükleri de öyle; bizim size dair sözlüklerimizden daha geniş, ne yaparsak yapalım...”

Ertesi sabah, eşyalarını toplarken, uyanık olduğumu belli etmeden bütün sesleri dinliyorum. Bavulun cep çıtçıtları, iç fermuvarları, dış fermuvarı – tek fermuvar değil, iki yandan kapanıp ortada kavuşan çift fermuvar– ve kayış...

Kayış tokasının ardından koyu bir sessizlik çöküyor.

“Kapanan kayış tokasının ardından nerede ağlanabilir?” diye soruyorum.

“Dolaş sokaklarımda, görürsün,” diyorsun.

Yağmurun altında otobüse binip eski Doğu Berlin’e, Karl Liebknecht ve Rosa Luxemburg caddelerinin kesiştiği meydancığa gidiyorum.

Liebknecht Caddesi’nde devasa bir işçi heykeli.

Geride kırmızı-beyaz ışıklarla durmadan değişen bir reklam panosu: Coca-Cola.

Önce beyaz “Coca-Cola” yanıyor. Sonra tek tek kırmızı dikey ışıklar soldan sağa panoyu çizgi çizgi doldurup kırmızıya boyuyor. Sonra beyaz ışıklar sönüp “Coca-Cola” yazısı kırmızının ortasında siyah okunuyor, kırmızı fonda tekrar beyaz, sonra tekrar siyah, sonra fon silinirken yazı beyaza dönüyor, derken hepsi birden siliniyor ve yeniden beyaz “Coca-Cola” beliriyor. Dönüşümün sırasını kavrayabilmek için üst üste defalarca, defalarca izliyorum. Yine de arada birkaç aşamayı kaçırdığımı fark ediyorum. Oysa bir tur, topu topu otuz saniye sürüyor. Yeniden, yeniden... Yirmi yıl önce, sabaha çıkamam sandığım o ilk ayrılışın acısını anımsıyorum. Mavi yatak örtüsünün inceli kalınlı çizgileri: Bir kalın, üç ince, bir kalın-bir ince, üç ince, yeniden kalın, yeniden üç ince, yeniden, yeniden... Kırmızı dikey ışıklar, çizgi çizgi... Çizgiler, çizgiler... Yeniden, yeniden...

Liebknecht Caddesi’nde heykelin üstüne yağmur yağıyor, ben ağlıyorum.

Ruhu eşyalarını toplamış olsa, kayış tokası kapanmaz, bavulu açık kalırdı; seziyorum.

MAHİR ÖZTAŞ-Ruh İkizini Arar

Bu öyküye nasıl başlamam gerektiğini bilmiyordum; başlangıçta sizlere buruk bir aşk öyküsü anlatmaktan başka bir amacım yoktu... Anlatmaya biraz daha öncesinden başlarsak, ılık bir Kandiye akşamında gemi karanlıklar içinde sallana sallana gelip rıhtıma yanaşmıştı. Güzelim yaz yavaş yavaş bir kez daha yerini güze bırakırken bu öykü Girit'ten Pire'ye gidecek olan işte bu geminin salonunda başlayacaktı. Gemi geceyarısını biraz geçerken yola çıkmış, böylece uykusu kaçan, televizyon izlemek istemeyen ya da yalnızca içki içmekten hoşlanan birkaç yolcu gevezelik edip günün ilk ışıklarına kadar sürecek bir yolculuğun sıkıntılarını hafifletmek için barın hemen yanındaki yuvarlak bir masanın çevresinde toplanmıştı.

Amerikalı bir kız, geçen ay tanıştığı delikanlıyla yaşadığı yaz aşkını büyük bir hoşnutlukla anlatıyordu. Ondan hoşlanmasında bu insanın içini ısıtan güneşle birlikte dinlediği değişik müziğin de etkisi vardı. Yakışıklı bir ingiliz delikanlı da geçen yaz sevgilisiyle geldiği yerleri yalnız gezmenin ona verdiği acıyı anlattı. Sevgilisinin hoşlandığı müzik parçasının her çalınışı ona sonsuz bir hüzün veriyordu. Pipo içen bir başkası, aşkın erotik görünümlerinden söz etti. Daha bir ay önce, iskenderiye'de müzikle aşkın, erotizimle tutkunun iç içe geçtiği bir dans izlemişti. Daha sonra da, aşkın gözden kaçırıldığı talihsiz durumlarla, müziğin yüceltildiği kimi zamanlardan ve ülkelerden söz açıldı: Birbirini tanımayan bütün bu insanların bu kadar açık yürekli olması oldukça şaşırtıcıydı.

Bana kalırsa, aşkın en azından yaşamımızın bir döneminde taşıdığı öneme bakarsak yazarların, durmaksızın romantik sözler eden sayısız karakter yaratmakla yetinmelerinde anlaşılmaz bir şey olmalı. Bunu söylerken de romantik sözcüğüne kesin bir anlam yüklemekten kaçınıyorum. Bu durum sanırım onların aşka ya da müziğe bakışlarıyla ilgili ve benim bildiğim kadarıyla aşk anlayışı çağdan çağa, ülkeden ülkeye değişiklik gösteriyor. Neyse, şimdi yeniden geminin salonuna dönelim.

içimizden biri olağanüstü bir aşkla ilgili eski bir öykü anımsadığını söyledi; ama oldukça yürek paralayıcı diye nitelendirdiği bu öyküyü anlatmak istemiyordu. Yine de şu kadarını söyleyebilirdi. Bunu ona bir arkadaşı anlatmıştı. Sonra dayanamadı ve konuşmasını sürdürdü. Bu arkadaşının üniversitedeyken hoşlandığı bir kız vardı. Ne yazık ki hiçbir

zaman bir araya gelememişlerdi. Adamcağız kıza elinden gelen ilgiyi gösteriyordu ama değişik bir biçimde yapıyordu bunu. Hemen her konuda karşı kutuplarda yer alıyorlardı. Adamın tutkusunun oldukça yalın bir nedeni vardı; kadının ten rengi başını döndürmeye yetiyordu. Kadın onun gösterdiği ilgiyi hiçbir zaman anlayamamıştı ya da yanlış anlamıştı, ki bu da aynı anlama geliyordu.

Sonunda çok konuştuğunu düşünerek susmuştu. Yüzü sanki anlattıklarından pişmanlık duyarmış gibi buruşmuştu. Bu tür durumlar yorumlara oldukça açıktır: adamcağız şimdiden söylediklerinden ötürü acı çekmeye başlamıştı bile.

Şimdi de masanın bana en uzak köşesinde oturup sessizce içkisini yudumlayan bir kadın, insanı derinden sarsacak, gerçekten bir zamanlar yaşanmış bir aşk öyküsünü anlatmak istediğini söylüyordu. Bu aşkın canlı kanıtı el yapımı çok eski bir kemandı, şu sıralarda Atina'da bir antikacı dükkânının en görünür yerinde sergileniyordu. içkisinden bir yudum aldı. işte böyle, ben de bir biçimde bu olayı yaşadım, diyordu başını hafifçe sallayarak. En azından kemana dokunmuş, yıllarca onu en istekli müşterilere bile satmamış, bugüne kadar da saklamıştı. Bu keman belki sandığı kadar değerli de değildi; ama ne olursa olsun bu öykü ona anlaşılmaz bir hüzün veriyordu. Bunun için eğer istersek, çok iyi bir öykü anlatıcısı olmamasına karşın, bizlere anlatmak onu rahatlatacaktı. Kimse karşı çıkmadı, böylece o da bu kemanın gizemsel öyküsünü anlatmaya başladı.

istanbul'da yaşayan Rus göçmeni Musevi bir ailenin en küçük çocuğuydu. Arkadaşları ona çıkık ön dişleri ve sekerek yürümesinden ötürü Tavşan adını takmıştı. Babası Kapalıçarşı'da büyük kardeşleriyle birlikte kuyumculuk yapardı. Tarihi yüzyıllara dayanan istanbul'da bugün de çoğu Musevi aile bu işle uğraşır. Babası, Tavşan'ın ticarete karşı eğilimi olmadığına karar vermiş olacak, sonunda onu yaşlı bir müzik aletleri yapımcısının yanına çırak olarak verdi. Böylece yıllar geçti. Artık Tavşan'ın tek tutkusu vardı; kusursuz bir kemanı yaratabilmek. Bu hiç de kolay bir iş değildi. Böylesine değerli bir kemanı ortaya çıkarırken insanın bütün dikkatini elindeki işe vermesi gerekirdi. Bitmiş bir kemandan istenen sesin alınışına kadar sürerdi bu çaba.

Silik ve içine kapanık bir insandı. Artık daha büyük bir atölyede çalışıyordu. Akşamları, kendisi gibi konuşmaktan pek hoşlanmayan arkadaşlarıyla kağıt oynamaktan başka bir eğlencesi yoktu. Bir gün,

çalıştığı atölyenin sahibi Atina'daki zengin bir tüccardan özel bir sipariş aldıklarını söyledi. Bu kemanı onun yapmasını istemişlerdi, ne de olsa adı, usta keman yapımcılarının arasında geçiyordu. Tavşan aylarca büyük bir sabırla çalıştı ve güzel bir yaz günü özel yapım kemanı alarak yola çıktı.

Tüccar, Atina yakınlarında çok güzel bir yazlık evde oturuyordu. Geniş bir keman koleksiyonu vardı ve bunu görmesi için onu bir akşam yemeğine çağırdı. Bu oldukça şaşırtıcıydı; çünkü Tavşan yoksul bir keman ustasıydı ve gelenekler böyle bir çağrıyı neredeyse olanaksız kılıyordu. Yazlık evin üstü örtülü ön kapısına geldiğinde Tavşan kısa bir an durakladı. Bu çağrının yaşamında taşıdığı özel önemin ilk kez farkına vardı. Özel giyimli bir hizmetkâr kapının önüne yanaşan arabaların kapısını açıyor, bir başkası yeni gelen konukların önlerine düşerek yol gösteriyordu. Tüccarın genç ve güzel kızı Elektra, nişanlısı ve başka çağrılılarla birlikte geniş bir salonda oturuyordu. Salonun açıldığı geniş bir terasta kimi erkenci konuklar renkli şemsiyelerin altında masalarda oturmakta, aperatiflerini yudumlamaktaydı. Tüccar, Tavşan'ı salonda oturan birkaç kişiyle tanıştırdı. işte ilk mucize burada gerçekleşti; Elektra doğrudan ona doğru ilerledi ve elini sıktı. Böylece Tavşan'ın hiç umulmadık bir biçimde tanıştığı Elektra, aslına bakılırsa oldukça sıradan bir kızdı. Babası kızının müzikle ilgilenmesini istiyordu. Müziğe özel bir yeteneği olduğu söylenemezdi ama babasına karşı derin bir saygısı vardı, onu kırmayı aklından bile geçirmezdi.

Yemek için salonun uzak bir köşesinde uzun bir masa hazırlanmıştı. Hizmetkârlar sessiz bir telaşla koşuşturuyordu. Elektra açısından bu oldukça sıradan bir akşam davetiydi. Varlıklı ailelerin akla gelmedik nedenler ileri sürerek sık sık verdikleri şu sıkıcı davetlerden. Masadaki herkes tüccarın kızı olduğu için Elektra'ya özel bir ilgi gösteriyordu. Yeni gelenlerden biri kibarca Elektra'nın elini öptü. Bir ara Tavşan da Elektra'nın peşinden terasa çıktı. Güneş neredeyse batmak üzereydi, ufukta hafif bir kızıllık kalmıştı. Yemekten önce son bir kez batan güneşin ışıklarından yararlanmak isteyenlerle dolmuştu teras ve salonda oturanlar iyice azalmıştı. Elektra çevresindekilere gülerek bir şeyler anlatıyor, alacakaranlıkta gözleri parlıyordu. Yaşamın hoş yanları üzerine sıradan bir gevezelikti bu; ama Tavşan onu dinlerken o zamana dek tanımadığı bir iç huzurunu ve mutluluğu ömründe ilk kez tattığını anladı.

Oysa kız güzel olduğu oranda uçarıydı ve Tavşan'ın sorularıyla canını sıktığını pek gizlemedi. Nişanlısı da kendisi gibi varlıklı bir ailedendi ve onunla evlenip uzaklara gitmeyi umuyordu. Hizmetkârlardan biri elinde bir

çanla yemeğe başlama vaktinin geldiğini duyurmak için camlı kapıdan terasa çıkmıştı ki, Elektra ayağa kalktı ama gitmedi. Terasta oturanlar yavaş yavaş yemek için salona geçmeye başladı. Elektra'yla Tavşan yalnız kaldı.

Tavşan durmaksızın konuştu, söylediklerinin belli bir anlamı yoktu ya da vardıysa bile bu anlamı kendisi bile fark edemeden sesi gecenin karanlığında yitip gidiyordu. Elektra, onun söylediği her şeyi şaşkınlıkla karşıladı ve bütün bunların benimle ne ilgisi olabilir diye düşündü kendi kendine. O zamana kadar kimse onu böylesine önemsememişti. Yine de bu ciddi konuşmadan pek bir şey anladığı söylenemezdi. Bir süre düşündü, sonra, "İyi ama" dedi, "bütün bu uzak geçmişi bilmenin ne yararı var ki?"

Tavşan kararsızdı. "Bizi belirleyen biraz da geçmiş değil mi?" diye sordu titrek bir sesle.

"Benim yaşımdaki birisi için geçmiş ne kadar önemli olabilir ki" dedi Elektra. "Doğrusunu isterseniz beni hiç ilgilendirmiyor."

Tavşan oldukça sert ve kesin bir sesle geçmişi unutmasının çok zor olduğunu söyledi. Genç kız, orta yaşın sonlarındaki bu ağırbaşlı adamın gözlerine baktı, orada tutkuyu gördü; ama nasıl bir yanıt vereceği konusunda kararsızdı. Dinlemekten sıkılmıştı, terasın ucuna doğru yürüdü. Tavşan onu sessizce izledi. Elektra durup ona baktı, sonra çok kısa bir an onu kendine âşık etmenin eğlenceli bir oyun olacağını düşündü. Sonra yemeğe oturuldu, dünyada her şeyin hızla değiştiğinden, Avrupa'nın üzerinde savaş bulutlarının dolaştığından ve bu kaygıyı dağıtacak tek şeyin belki de müzik olduğundan konuşuldu.

Yemekten sonra bir şeyler içmek için terasa çıkıldı. Elektra'nın nişanlısı önemli bir iş nedeniyle Atina'ya dönmek zorunda kalmıştı. Tavşan sonraları ikinci mucizenin de bu olduğunu düşünmüştü. Terastan sonra taş bir merdivenle kumsala inilmekteydi. içkilerini aldılar ve Tavşan'la Elektra kumsala indiler. Şimdi ortalık iyice kararmış, ay çıkmıştı. Kumsalın bittiği, denizin kayalıklara çarptığı yerlerden, uzaklardan gelen dalga uğultusunu dinlediler. Yazlık evin salonlarından ve terastan yansıyan bir ışık kumsalda büyülü gölgeler çiziyordu. Uzaktan şimdiden sarhoş olan davetlilerin gürültüleri geliyordu. Bir adam, Elektra'nın babası olabilirdi, elinde bir içki kadehiyle terasın ucuna dek geldi ve kısa bir süre çevresine bakındı. Onları görmemişti. Sonra, "Hey! Kimse yok mu orada?" diye bağırdı. Tavşan'la Elektra neredeyse soluk almaktan korkarak öylece durdular, adam da yeniden salona döndü. Elektra, konuşmalarından etkilenmiş olmalıydı, yorgun görünüyordu.

Tavşan, “Ne düşünüyorsun?” diye sordu.

“Belleğinin bütün bu hüzünlü ve ağır anılarla dolu olması beni şaşırttı” dedi Elektra.

“Şaşırttı mı?” diye sordu Tavşan büyük bir merakla.

“Evet. Biraz da ürküttü” dedi Elektra kısaca.

Serin hafif bir rüzgâr çıkmıştı. Genç kız ürperdi. Tavşan, birdenbire Elektra’ya sarıldı. Elektra, neredeyse yalvarır gibi, “O zaman geriye dönme, burada benimle kal” dedi, neler söylediğine kendisi de şaşarak. Tavşan yanıt vermedi, onu öpmeye çalıştı; ama Elektra onu itti. Sonra anladı, “ne kadar zamanımız var?” diye sordu.

“Yarın sabaha kadar” dedi Tavşan, “sonra gitmem gerekiyor.” Doğrusunu söylemek gerekirse içi tam anlamıyla allak bullaktı. Bu koşullarda ülkesine gönül rahatlığıyla dönmesi çok zordu.

Elektra, o kapkara saçlarını bir eliyle geriye attı, kısa bir süre sustu, onun gözlerine baktı, sonra yavaşça, “seni öpmek istiyorum” dedi. Tavşan ona sarıldı ve hiç bitmesin istedi. Elektra üşüdüğünü söyledi, sonra terasa çıkan merdivenlere yöneldi. Tavşan arkasından bakakaldı. Bir süre kımıldamadan durdu. Elektra salona döndüğünde solgun ve gergin olduğu babasının gözünden kaçmadı.

Sonra yeni bir mucize oldu. Tavşan kulaklarına inanamıyordu, onun için konuk odasının hazırlandığı söylenmişti. Geceyarısına doğru sessizce odasına çıktı, alışık olmadığı bu heyecan onu fazlasıyla yormuştu. Duş yapmak için soyunmuştu, tam o sırada kapı vuruldu. Çaresiz açtı. Ne olduğunu anlayamadan Elektra’nın kolları boynuna dolandı ve çılgınca öpüştüler. Genç kız dilini arzu ve hırsla ağzında dolaştırıyordu. Daha önce başına hiç böyle bir şey gelmemişti, doğru olanın ne olduğuna karar veremedi. Elektra kendini tümüyle kollarına bırakmıştı. Kırık dökük birkaç sevgi sözcüğü mırıldanarak ne yaptığını pek de bilmeden kapıyı kilitledi.

Tavşan’ın istanbul’a dönüp yeniden olağan ve tekdüze yaşamına başlamasının üzerinden uzun bir zaman geçmişti. Bu arada Atina’da tanıştığı genç kadını hemen hemen unutmuştu. Birbirinden güzel kemanlar yaratıyor, bu kemanların usta ellerde çıkaracağı sesleri düşlemeye çalışıyordu. Bu arada tüccarın kızı Elektra nişanlısından ayrılmıştı. O tuhaf adamın kendisine verdiği öğütleri ve söylediklerini unutmuş değildi. Tavşan’ın yaşamına yaptığı bu beklenmedik etki onu sarsmış ve kendisiyle yüz yüze gelmesini sağlamıştı. Babasının da gayretiyle kendisini müziğe vermişti. Bir gün karşısına müzikten anlayan kültürlü bir adam çıktı ve

Elektra sonunda ailesinin bütün karşı çıkışlarına karşın bu Alman diplomatıyla evlendi. ikinci Dünya Savaşı yaklaşmaktaydı. ilk çocuğu doğduğunda kocası görevli olarak Türkiye'ye atandı.

Tavşan'a gelince yine atölyesinde çalışıyordu. Tekdüze yaşantısına, akşamları arkadaşlarıyla oynadığı kağıt oyununa dönmüştü. Yaşamdan çok az şey istemenin huzuruyla doluydu. Savaş yaklaşmıştı, hemen her gece karartma ve alarm uygulamalarıyla savaşın soluğu hissedilmekteydi.

Beyoğlu'nda verilen bir davette Tavşan, Elektra ile karşılaştı. ilk bakışta onu tanıyamamıştı ama Elektra bir anlamda yaşamını değiştiren bu adamı unutmamıştı. Onun yaptığı kemanı hâlâ kullandığını söyledi. Tavşan sesini çıkarmadı, karşısında yorgun bir kadın vardı. Atina'daki zengin tüccarın uçarı ve tasasız kızı geçmişte kalmıştı. Tavşan, belki de onunla evlenseydim her şey daha iyi olurdu, o zamanlar bir aile kurmalıydım diye düşündü.

Tavşan'ın arkadaşlarından birisi eski bir Garibaldici'ydi. Ondan biraz daha gençti ve çok daha yakışıklıydı. Bu adam, istanbul'daki değişik uluslardan insanlarla çeşitli ilişkiler içindeydi. Politikayla hiç ilgilenmemesine karşın Tavşan da onun ısrarına dayanamayarak bu gizli toplantılardan birine katıldı. Birbirleriyle hemen hiç ilgilenmeyen, öte yandan ortak amaçlarına her şeyden daha çok önem veren garip bir topluluktu bu. Tavşan, gizli amaçlarının ne olabileceğini uzun uzun düşündü. Bir gün neler olduğunu ve neler olacağını anladı; Alman elçisine bir suikast hazırlığı içindeydiler. Artık Tavşan, dostlarıyla eskiden olduğu gibi kaygı duymadan konuşamayacağını biliyordu. Saklaması gereken gizli bilgiler vardı; karanlık ve derin bir topluluğa girmiş olduğunu anladı.

Birden kararını verdi. Bu kararının o andan sonra yaşamına kaçınılmaz bir tehlike duygusu katacağını biliyordu. Bu onun yazgısıydı, yıllar önce bir Atina gecesinde çizilmişti. Elektra'nın sesinde hem bir ürkeklik hem de merak vardı, buluşmalarının ortak bir nedeni olup olmadığını sordu. Bütün bu anlatılanlarda kocasını ilgilendiren ne olabileceğini anlamak istemiyordu. Sonunda Tavşan, sözü uzatmadan kocasının yüz yüze olduğu tehlikeyi haber verdi. Elektra'nın suikasti kocasına ya da polise haber verip vermediğini bilmiyoruz; ama suikast başarısızlıkla sonuçlandı.

Elektra Atina'ya döndü. Ailesinin yanına dönemezdi. Çocuğuyla birlikte küçük bir eve yerleşti. Savaş başlamıştı. Savaşların amacı hep düzen getirmek olmuştu; ama nedense bireylerin yaşam düzenlerini bozuyorlardı. Kocası onu görmek için Atina'ya geldi. Bu oldukça tedbirsiz bir davranıştı; çünkü tam da o sıralarda Yunanistan'da başlayan direniş

hareketleri yarımadanın her yerine yayılmıştı. Elektra'nın kocası dönüş yolunda, Selanik yakınlarında arabasıyla havaya uçtu. Sonra savaş bitti. Almanlar artık Yunanistan'dan çekiliyorlardı. Elektra da müziğe ve istanbul'a geri döndü.

Elektra'nın kocası ölmüştü ama gizli topluluk kendi eylemlerinin başarısızlıkla sonuçlanmasını unutmamıştı; çünkü savaşlar bitince intikam saati çalardı. intikamın nasıl alınacağını uzun uzun tartıştılar ve sonunda bu işle bir arkadaşlarını görevlendirdiler.

Bir akşamüstü Tavşan'ın yanına yaklaşan birisi muhbirlere ne yapıldığını bilip bilmediğini sordu. Güzel bir yaz akşamıydı, Tavşan konser salonunun kapısında Elektra'nın çıkmasını bekliyordu. Adam, ondan başından beri kuşkulandıklarını, onu polisin peşlerine taktığını bildiklerini söyledi. Alman elçisine yapılacak suikasti ele vererek onların gözünde en büyük suçu işlemişti.

"Oyun senin için bitti" dedi adam.

"Nasıl?" diye sordu Tavşan, başlangıçta sesinde olanları kavrayamama vardı, Elektra'yı bir daha göremeyecek olmanın öfkesi vardı.

"Şu can sıkıcı oyun, artık bitti" dedi adam bu kez vurgulayarak, sanki acır gibi dosdoğru gözlerine bakıyordu.

"Demek oyun öyle mi?" dedi Tavşan, bezgindi.

"Bu bakış açısına bağlı. Belki her şey tümüyle bir oyundur."

Sonra adam bu konuşmadan sıkılmış da ağır havayı dağıtmak istermiş gibi şöyle bir elini salladı. Tavşan'ın ne dediği pek anlaşılamadı ama bıçağın kısa parlayışını açıkça gördü. Belki yalnızca bir inleyişti bu; artık sesinde öfkeden çok bir boyun eğme vardı ve anlayamadığı gizli bir adaletin karanlıklarına batıyor, batıyordu.

Bu öykünün anlatılışı, geminin üç kez çalan düdük sesiyle sona erdi. Gemi Pire'den önce uğraması gereken adalardan birine yanaşmak üzereydi. Kadın, anlattıklarını bitirmiş olmanın iç huzuruyla arkasına yaslandı.

Amerikalı kız, kim bilir kaçıncı kahvesinden bir yudum aldıktan sonra, öyküyü anlatan kadına, Elektra'nın kendisi olup olmadığını sordu.

"Hayır" dedi Atinalı antikacı kadın, elli yaşlarında, spor giyimli ve zarif, "kesinlikle hayır."

Bu anlattıklarını nereden duymuştu. O zaman belki de o yaşlı adamı, neydi takma adı, Tavşan'ı tanımış olmalıydı. Evet, böyle söylenebilirdi, onunla istanbul'da tanışmıştı.

Atina’ya varınca dükkânında sözünü ettiği kemanı görmek istediğimi söyledim. Dilini sıcaktan çatlamış dudaklarının üzerinde dolaştırdı, sonra neredeyse kısık bir sesle, “Bu benim öykümdü” dedi gülümseyerek.

“Nasıl, anlattıklarınız uydurma mıydı?”

“Hayır, ama nasıl söyleyeyim, böyle bir keman yok ve ben de istanbul’a hiç gitmedim.”

Sonra, gün ağarana, gemi uzun uzun düdük çalıp Pire’de rıhtıma yanaşana kadar bir daha konuşmadı ve oturup dergisini okudu.

HASAN ÖZKILIÇ-Atımla Ben

Bugün atımla ben bir rüzgârdık, parke taşlarıyla döşenmiş kentin ana caddesinde. Rüzgârdık, yelesine tutunduğum atım, bir sevdanın peşine takılmıştı. Onlarca atın içinde uçar gibi geçiyorduk; çınar ağaçlarının kalın dallarına asılmış sığırcık bulutunun altından. Her şeyin farkındaydı atım; caddeleri, sokakları, sağlı sollu kaldırımları dolduran insanların, yaşlı genç, allı yeşilli giyinmiş çocukların farkındaydı. Ne çok sever alkışı, ilgiyi bilirim; alkışların farkındaydı. Bundandı bütün gücünü tutuk ayaklarına vermesi. Atımla ben bugün, Cumhuriyet Caddesi'nde, kaç gündür kurduğumuz düşe koşuyorduk. Koşuyorduk, hem de soluksuz; ardımızda, önümüzde renk renk atlarla o büyük yarışa doğru koşuyorduk ki birden alkışlar kesildi. Çığlıklardı en son duyduğum, bir de atımın bana bakan korku dolu gözleri...

Babama dedim ki, bu yıl ben at yarışına katılacağım baba! Hem de yarışlara iki gün kala işe çıkmayacağım. Atıma bakacağım gece gündüz. Ona arpanın en güzelini, samanın en ipeklisini yedireceğim. Şafakla birlikte çimenlere götüreceğim, otun üzerinden kırağı kalkmadan, en tazesini ona yedireceğim. Kaşağıyı güzelce yıkayıp temizledikten sonra her akşam, her sabah bir güzel kaşağılayacağım. Sonra yarışlara katılacağım gün, horozlar öter ötmez, şafakta kalkıp Aras'ın serin sularında köpürte köpürte yıkayacağım atımı. O gün fazla yem vermeyeceğim. Yalnızca taze ot. Sonra herkesten önce gireceğim şehre. Bayrama gideceklerin sıcak uykularına atımın parke taşlarında çınlayan nal sesleri karışacak. Ben kazanacağım bu yıl baba, ben!

Babam bana, sen küçüksün oğul, o karmaşanın içinde düşersin, ezilirsin, dedi.

Babama dedim ki, baba, ben kararımı verdim artık, gece gündüz aklımdan çıkmıyor yarış.

O da bana, senin atın yarış atı değil ki oğul, katılma, kazanamazsın, dedi. Senin atın bir yaylı atı. Ömrü koşumların içinde geçmiş. Araba atlarının adımları kısa olur. Onlar kısa adımlarla arabaya asılır. Bu yüzden ayakları tutuktur. Geniş adımlarla koşamazlar. Yarış nedir bilmezler. Ömürlerinde olsa olsa yanlarından onları geçmeye çalışan bir başka yaylı atına horozlanmış, onunla yarışa tutuşmuşlardır. iki adım sonra ikisinin de solukları kesilmiş, yarıştan vazgeçmişlerdir. Hayatlarındaki yarış bundan

ibarettir. Biraz zorlasan dolaşır ayakları, yıkılırlar. Gel vazgeç. Bu yarışa sen katılma.

Daha çok şey dedi babam, beni caydırmak için. Ama atımla ben çoktan kararlaştırmıştık, bu karardan dönemezdik. Çünkü bu düşüncemi ilkin ona söylemiştim: Bak, demiştim, bu yıl bu yarışı kazanırsak var ya, arabacıların kralı oluruz. Şanımız Aras'ı geçer. Gazetede fotoğrafımız çıkar. istediğimiz yükü istediğimiz fiyata taşırız. Herkes bizi tanır. Bir de yarış günü Cumhuriyet Caddesi'ni düşün. O kalabalığı, alkışları... Alkışları duyunca kulaklarını sallamış, burnunu yüzüme dayayarak bana bakmıştı keyifle. işte o gün kararlaştırmıştık atımla ben, bu yarışa katılacaktık.... Bunları diyecektim ki babama, atım da buna çok sevindi, o da istiyor, sonra vazgeçtim. Onu karıştırmadım...

Babam, peki oğul, dedi, mademki kararlısın, katıl yarışa. Yalnız kendine dikkat et, yarışa başlamadan kenarda dur, bu bir; ikincisi, yarışa iki-üç gün kala atın ön ayaklarını, dizkapaklarını zeytinyağıyla iyice ov, yumuşasın, açılsın ayakları.

Tamam, dedim, baba, dediklerini yapacağım. Başımı okşadı. Zaten beni kırmayacağını, sonunda izin vereceğini biliyordum.

Bugün sabah erkenden çıktık yola. Dediklerinin hepsini yaptım. Atım üç gündür krallar gibi yaşıyordu. Yiyip içip yan geliyordu. Şimdi yoldaydık, şehre gidiyorduk. Kimi zaman biniyordum sırtına, konuşa konuşa gidiyorduk; kimi zaman da yorulmasın diye iniyordum sırtından, yan yana yürüyorduk; yanımızdan çevreyi dumana boğan kamyonlar geçiyordu. Sonunda girdik şehre, insanlar derin uykularındaydı. Askerlik şubesinin sokağına götürdüm atımı. Orası, o yüksek duvarın dibi çalıştığımız günlerde atımla benim dinlenme yerimizdi. En çok kışın, karın diz boyu olduğu günler orada beklerdik. Yazın işler daha çok olurdu. Değirmene, zahirecilere buğday taşırdık çuval çuval. Bahçelerden kayısı, domates sarardık kasa kasa. Soluk bile alamazdık. Bir yükü boşaltır boşaltmaz bir başkasını alırdık. O yemini, ben ekmek arası helvayı ancak yük bindirirken, yük indirirken yerdik. işte yine o duvarın dibindeydik sabahın erkeninde. Atımı orada bıraktım, yan sokaktaki yemciden bir bağ ot aldım. Islattım, koydum önüne. O yavaş yavaş yedi, ben onu izledim. Sokaklar, caddeler canlandı. Mal meydanına götürülen koyun, kuzunun ardı kesildi. O yüz yıllık çınar ağacının dallarında uyuklayan adını bilmediğim onlarca uzun kanatlı, uzun gagalı kuşlar kalkıp yollarına, güneşin doğduğu dağların doruklarına doğru uçmaya koyuldu. Bu kuşlar her yıl, bu mevsimde

buralardan geçer. Hep bir telaş içindedirler. Çok uzak yoldan geldikleri, karanlık bastırır bastırmaz uykuya daldıklarından belli. Bir gece kalırlar ağaçların dalında. Çınar ağaçlarının dallarında uykunun arasında arada bir hareketlenirler. Bilmediğimiz, ilk kez duyduğumuz sesler çıkarırlar. Sonra şafakla birlikte süzüle süzüle uçup giderler...

Atım yemini bitirdi. Onu okşadım, bugün katılacağımız yarıştan konuştuk, sonra Cumhuriyet Caddesi'ne, yarışın başlayacağı yere gittik.

Onlarca atın içinde, onlarca sürücünün arasındayım. Atlar yerinde durmuyor. Cadde tıklım tıklım insan dolu. Bando aralıksız marş çalıyor. Atlar huysuz. Her şeyin farkındalar. Onlar, kalabalık caddeleri pek görmemiş. Bu yüzden tedirginlikleri. Benim atım, güzel atım onlara şaşkın şaşkın bakıyor. Arada bir o da, acaba yarışa böyle mi başlanır, diyerek huysuzluk etmeye, başını kıçını oynatarak yerinde oynamaya çalışıyor. Ancak bu uzun sürmüyor, sonra yine onlara şaşkın bakışını sürdürüyor.

Bir adam bağıra bağıra konuşuyor. Bugün buraya neden toplanıldığını, yarışların nasıl yapılacağını, nereye kadar koşulacağını anlatıyor. Sözünü bitiriyor. Yarış başlayacak. Boynunu, yelesini okşuyorum atımın. Biz kazanacağız, diyorum kulağına. Geriliyor, kulaklarını dikiyor...

Bir silah patlıyor. Fırlıyoruz. Bir-iki atı geride bırakıyoruz. Hükümet Konağı'nı geçiyoruz. Hadi, hadi, diyorum. Daha hızlı, daha hızlı! Atım altımda uzuyor sanki. Caddenin sağını solunu dolduran insanlar alkışlıyor, bağırıp çağırıyor. Kapanıyorum boynuna, dikiyor kafasını, açıyor adımlarını. Parke taşlarında nal sesleri çınlıyor.

Orada, o görkemli posta binasının önünde, bir atı daha geride bıraktığımızda, atımın ön ayakları birbirine dolanıyor, çöküyor; çenesi sert parke taşlarına çarpıyor. Fırlıyorum üzerinden, işte tam o zaman, çığlıkların, bağırıp çağırmaların içinde atımın bana bakan korku dolu gözlerini görüyorum...

KADRİ ÖZTOPÇU-Hiçbiryer Barı

“Buranın tuvaleti var mı?” dedim.

“Tuvaleti olmayan barlara ruhsat vermiyorlar,” dedi barmen.

Ufak tefek, gençten biriydi. Asık yüzlü.

“Ruhsatı var mı?”

Bir sen eksiktin, gibilerden baktı yüzüme, bıkkın bir sesle, “Tuvalet şurada,” dedi.

Barın girişindeki koridoru gösterdi eliyle, ekledi: “Vestiyerin arkasında.”

Sırılsıklam montumu çıkardım, silkeledim, iskemlelerden birinin arkalığına astım. Gittim, uzun uzun işedim. Ellerimi yıkadım. Aynada yüzümü seyrettim bir süre. Görüntümden hoşnut kalmadım. Yüzüm sapsarı, bakışlarım cansızdı. Göz kırptım aynadaki görüntüme, “Aldırma,” dedim. Döndüğümde, barmen, elindeki pis bir bezle ha bire bardakları siliyor, parlatıyordu aklınca. iskemleye tünedim, malt viski istedim. Duble.

“Bulunmaz,” dedi. “Bizde bu var.”

Gösterdiği viski, daha önce hiç içmediğim, tanımadığım bir markaydı, güven vermedi. Sahteydi belki.

“Bana bir cin-tonik hazırla,” dedim.

Tuhaf bir bardı.

Tezgâhın ucuna tünemiş ızbandut gibi herifi saymazsak, kimse yoktu.

Kağnı gıcırtısı sesli birinin söylediği kötü bir şarkı çalıyordu eski bir pikapta.

“Şu plağı da değiştiriver, bir zahmet.”

“Başka plak yok,” dedi barmen.

“Öyleyse kapat. Kafa dinleyelim.”

Gözleriyle, tezgâhın karanlık ucundaki Izbandut’u işaret edip, sırıttı: “Sıkıysa sen kapat.”

Izbandut’a baktım: Genç sayılırdı: kırkında ya var ya yok. Bir zamanlar siyah olduğunu sandığım, ağarmış rengi şimdi kurşuniye çalan, eski, daracık bir tişört giymişti. içinden kasları fışkırıyordu. Kıllı kollarıyla bara dayanmıştı, başını az önce barmenin bana kakalamaya çalıştığı viskiyle dolu bardağın içine sokacaktı neredeyse; öyle eğilmiş içine. Sanki kaybettiği değerli bir şeyi arıyor.

“Çerez ister misin?”

Soruyordu ama, yanıt bekler gibi bir hali yoktu barmenin; kâseyi önüme koymuştu bile. Bir fıstık alıp attım ağzıma, bayattı, tükürecek yer olmadığından, mecburen yuttum.

“Kaç yıllık bu fıstık?”

“Bilmiyorum,” dedi barmen, kıkırdadı. “Yaz başıydı burada başladığımda, yeni sayılırım.”

“Barın sahibi değilsin, anlaşılan?”

“Sahibi öldü,” dedi. “Geçen aydı, yüzmeye gidiyorum, dedi, gitti, bir daha dönmedi. Cesedi bir hafta sonra vurdu karşı kayalıklara. Çocukları buldu, şanssızlığa bak. Feciydi. Şişmiş, davul gibi. Balıklar yemiş orasını burasını. Ben de; iki çocuğu, bir de dünya iyisi karısı var; sefil olmasınlar diye, acıdım, bırakmadım işi. Bırakamadım. Hoş, iş güç de yok ya. Üstüme kaldı dükkân. Zaten... gidecek neresi var ki, gitsem...”

“Kadın güzel mi?” dedim.

Gözlerinden bir ışık geçti, toparlandı hemen.

“Yok,” dedi, “öyle değil. Yani güzel de, anladığın manada değil. Hem, bana uymaz, kitap filan okuyor. Ne bulsa okuyor. Yani kültürlü. Uymaz.”

“Niye uymasın,” dedim. “Sen de okursun kitap filan, uyar.”

“Yok,” dedi, “yani, bize uymaz, delikanlılığa sığmaz yani. Hem, yaşı da... bana göre biraz... Anlatabildim mi?”

“Anladım,” dedim.

Kağnı gıcırtısı sesli şarkıcı başka bir şarkıya geçti. Sevgilisine, beni neden bırakıp gittin, diye soruyordu, ben hiç bir şey yapmadım ki.

Belki de bu yüzden bırakıp gitmiştir, diye geçirdim aklımdan, hiçbir şey yapmadığın için, gıcırdamaktan başka.

Gülümsedim.

Izbandut’la göz göze geldik. Kendisine gülümsediğimi sanmış olmalı, tipine aykırı bir sıcaklıkla gülümsedi o da. Kadehine uzandı, kaldırdı, “Hoş geldin,” dedi, bir dikişte bitirdi içindekini.

Mecburen aynı şeyi yaptım: “Hoş bulduk,” dedikten sonra bir dikişte içtim cin-toniğimi.

Barmen içkileri tazeledi.

Izbandut bardağına gömüldü.

Kağnı gıcırtısı sesli şarkıcı haykırdı: “Dön, bu gece dön, ay doğarken.”

Pencereden dışarı baktım. Ayın bu gece doğma olasılığı var mıydı acaba? Doğsa bile, görülme olasılığı? Sanmam. Kapkaraydı gökyüzü.

Rüzgâr, iri yağmur damlalarını ve kurumuş yaprakları savuruyordu, daracık, boş sokakta.

Bir kedi, sırılsıklam çıkageldi, karşı kaldırımdaki çöpleri eşeledi, dişine göre bir şey bulamamış olmalı ki, usul adımlarla çekip gitti sonra. Eşelenmiş çöpler rüzgârla dağıldı, suya karıştı.

Fotoselleri bulutların kararttığı havaya kanmış sokak lambaları, sarı, ölgün ışıklarıyla kendilerini aydınlatıyordu. Hüzün vardı havada: asılı, rüzgâra inat kıpırtısız, ağır.

Yeni bir kağnı gıcırtısı başladı plakta. Bu kez, çekip gitmekten söz ediyordu şarkı; yağmura karışmaktan bir akşam vakti ve bir daha dönmemekten.

“Öbür gün gidiyorum,” dedi Izbandut, kafasını, gömdüğü bardaktan çıkarıp.

“Nereye bu sefer?” dedi barmen.

Sorudaki alayı anlamadı, anlamazdan geldi ya da, “Meksika’ya,” dedi Izbandut, ciddi.

Sonra, neşelendi birden, bir kahkaha patlattı, koca eliyle tezgâha bir şaplak indirdi; dizili bardaklar şangırdadı; “Öbür gün, ver elini Meksika,” dedi.

“Ne iş?”

Bu kez bendim soran.

Izbandut, “Hani şu limana yeni gelen şilep var ya, yük boşaltan,” dedi, “görmüşsündür belki. ingiliz. Tayfa arıyorlarmış. Muharrem abi, liman idaresinde çalışıyor, tanımazsın, o söyledi. Beni de yazdır dedim, olur, dedi. Yazdıracak. Yazdırınca da, ta Meksikaya kadar gidecekmiş şilep, ver elini Meksika.”

Barmen’e döndü, kaygılı bir sesle: “Bu sefer yazdırır, değil mi?”

“Yazdırır,” dedi barmen, iç çekip. “Niye yazdırmasın. Madem, Muharrem abi, abimiz... Madem tayfa lazım... Madem şilep taa Meksika’ya...”

Yüzü aydınlandı Izbandut’un, “Öyle ya,” dedi, “niye yazdırmasın. Bunca yılın Muharrem abisi. Abimiz...”

“De,” dedi barmen, pişmiş aşa su kattığı belli, “gemi ingiliz, diyorsun. Sen Türk. ingilizce de bilmezsin. Nasıl olacak? Yani nasıl anlaşacaksın ötekilerle?”

Izbandut, kalakaldı önce; sonra, bir çözüm öneririm umuduyla, gözlerini gözlerime dikti.

Önerdim:

"Canım," dedim barmene, "işaretle filan anlaşırlar."

Izbandut'a döndüm: "Sen onlara Türkçe öğretirsin biraz; biraz da onlar sana ingilizce... idare edersiniz. Yol uzun, nasıl olsa."

"Tabii ya," dedi barmen, "yol uzun." Tezgâha bir şaplak da o indirdi, ekledi: "Bu tezgâh kadar uzun."

Izbandut bardağına gömüldü yeniden; belli ki uzun yolu düşlemeye koyuldu.

Plak sustu. Arkasını çevirdi barmen: "Dön ve benimle kal, kollarımda. Kollarımın beşiğinde uyu..."

Dönmek... Nasıl fakat? Her şey dönülemeyecek kadar uzaktaydı benim için: ölü düşler diyarı.

Düşünmemeye çalıştım.

Izbandut, "Bir kadın niçin gider?" dedi.

"Anlamadım?"

"Bir kadın, diyorum, niçin gider, bırakıp?.."

"Ha, evet. Bilmem. Bir erkek niçin giderse, bir kadın da..."

"Ben de bilmem," dedi sözümü kesip. Başını dışarı, gökyüzüne çevirdi sonra, sustu.

Barmen kulağıma eğildi, "Karısından söz ediyor," dedi, fısıltıyla. "Takıldı bir herife, buna da, sıkıldım senden, deyip, basıp gitti. Gitmiş, daha doğrusu. Benden önce. Evveli yaz. Gitmekle kalsa iyi. iki yaşında bir de velet bırakmış başına bunun; şimdi üç; görsen, dünya güzeli bir şey, içine sokasın gelir."

"Peki," dedim, "Meksika işi ne iş, çocuk varken?"

"Hikâye," dedi. "Kimi kimsesi de yok ki bıraksın çocuğu. Ne ana, ne baba, ne kardeş... Konu komşu olmasa, vahim. Şu anda bile, evde tek başınaysa meselâ, ne yapar el kadar sabi, Allah bilir. Limana ne zaman bir gemi gelse, bizimki tayfa yazılır hayalinde. Eskiden beri böyleymiş. Hayali hep bu. Kimsenin yazdığı, yazdırdığı filan yok oysa. Zaten, bırak tayfalığı, doğru dürüst yüzme bile bilmez. Hem, yazılsa ne fayda. Dediğim gibi: Hikâye."

Izbandut, "Bir kadın," dedi kendi kendine, "sıkılınca gider."

"Sıkılınca, kim olsa gider," dedim. "Asıl sorun: nereye?"

"Değil mi ya," dedi barmen. "Asıl sorun bu: Gidecek yerin olmadıktan sonra, sıkılsan ne fayda; gitsen, nereye?"

içkimi tazelettim, boş sokağı, tekdüze yağmuru seyrettim.

Izbandut, önündeki peçeteyi parçalara ayırdı, tezgâha saçtı.

Barmen, aldırmadı, yeni bir peçete uzattı.

Plak yine sustu.

“Tersini çevir,” dedi Izbandut.

Barmen, ne dersin, gibisinden bana baktı.

Nasılsa başka plak yoktu.

“Tersini çevir,” dedim.

Bardağımı uzattım sonra: “Bir de yolluk ver bana.”

Doldurdu.

Bir dikişte içtim, biraz para bıraktım tezgâha, “içkiler benden,” dedim. Kalktım, montuma uzandım.

“Sağ ol,” dedi Izbandut.

“Nereye?” dedi barmen.

Gidecek yerim yoktu.

“Hiçbir yere,” dedim.

“Bilirim,” dedi, “güzel yerdir. Öyleyse, yarın da bekleriz. Öbür gün de, gelecek ay da... Bekleriz. Biz buradayız.”

Papağan gibi tekrarladı Izbandut: “Biz buradayız. Sıkılınca da, ver elini Meksika.”

Kapının eşiğine geldiğimde başka bir şarkı başladı plakta. Bir an durup dinledim:

“Ümitler nereye gider,” diyordu kağnı gıcırtısı sesli şarkıcı. “Denizlerin ötesine mi, bindiği bulutlarla. Ümitler nereye gider, hiçbir yere mi yoksa, kırılmış kanatlarıyla. Ümitler, karışıp yalanlara, yalnızlıklara...”

“Ver elini Meksika,” dedim, kendi kendime.

Çıktım.

Yağmur dinecek gibi değildi.

MEHMET GÜNSÜR-Hırça Mapası

Doğrusunu istersen, bir şey yapıp sonra pişman olacak güç yok bende. Olsaydı, ben de şimşek olurdum. Şimdi ise sis bulutuyum ben. Ne yapılması gerektiğini bilen, ama yapmayan bir adamım ben. Sis bulutuyum ben.

Knut Hamsun, Toprak Yeşerince

Kahve içiyorlar. Adam, pencerenin yanındaki tahta sandalyede oturuyor. Kız, koltuklardan birinde. Koltuklar, koyu kırmızı kadife kaplı. Üstlerine kırık beyaz, seyrek dokunmuş kumaşlar –kumaş parçaları– atılmış. Kumaşların yere inen köşeleri, koltukların tahta ayaklarına iri düğümlerle bağlı. Yüksek arkalıklı, büyük koltuklar. Sırt minderleri yama işi. Renkler, desenler birleşip yastık yüzü olmuş.

Pencereler, limana bakıyor. Hava gri, bulutlar hareketsiz. Küçük bir yağmur. Deniz duruyor. Düz ve parlamayan suda gidip gelen yolcu vapurları, küçük motorlar, büyük yük gemileri. Limanın sesleri ve martılar duyuluyor. Martılar pencerelere yaklaşıp içeri bağırıyor. Balkona konuyorlar. Adama ve kıza hiç bakmadan birkaç adım yürüyüp, uçuyorlar. Kanatlarını çırpıp havalanırken tekrar bağırıyorlar.

Ev, yüksekte. Denizle arasında sokaklar, damlar, teraslar, ışıklı reklam panoları, antenler ve kıyı boyunca uzanan ana cadde var. Adam susuyor. Elindeki boşalmış fincanla oynuyor. Kızın konuşmalarını ve müziği dinliyor, yüksek, perdesiz pencereden dışarı bakıyor. Uçuk gülkurusu boyanmış duvarlarda çerçevelenmemiş camlı fotoğraflar, film afişleri, koyu lacivert parlak kumaşla gizlenmiş apliklerden süzülen sarı ışıklar. Kumaş, aplikler arasında duvarı dolaşıp yere iniyor.

“Kışın ve karada... çok başkasın. Senin bilmediğim bir halin mi bu, yoksa burada değil misin?”

Adam, ne söylemesi gerektiğini düşünürken, arka odalarda bir telefon çalıyor. Kız gidiyor. Adam pencereyi açıyor, hava nemli, soğuk, duman kokuyor. içeri dolan bir rüzgâr da yok. Pencerenin önünde, ayakta, öylece duruyor. Nefesini tutarak bakıyor. Sis inmeye başlamış, akşam sisi. Liman bulanık, vinçlerin gölgeleri. Pencere camları buğulanıyor. Mutfağa gidip bir kahve daha alıyor. Koridorun uzaklığında, telefonda konuşan kızın sesi. Canlı, içten bir mutluluk tonunda, arkadaşça cümle kırıntıları.

Sandalyesine dönüyor. Sırtı dik, yaslanmadan oturuyor. Açık yeşil gözlü kedi, o geldiğinden beri kımıldamadığı koltuğundan adama bakıyor.

“Müziği değiştirsene,” diyor kediye. Kedi, gözlerini kaçırıp sol ayağını yalamaya koyuluyor. Kız odaya dönüyor.

“Başka bir şey çalsın mı?” Cevap beklemeden müziği değiştiriyor. “Şimdi Balkan Çingenelerinin zamanı.”

“Acıktım,” diyor adam. “Çıkıp bir şeyler yesek?”

“Burada da yiyebiliriz. Artık sıra bende! Sana zeytinli erişte yaparım.”

“Bakkalda soğuk beyaz şarap var mıdır?”

“Telefon ederim, getirir.”

“Bu kedi benimle tanışmak istemiyor.”

“Çok kıskançtır. Deminden beri sana sinir oluyor. Yoksa, yabancıların yanında hiç yalanmaz.”

Kedi koltuğundan kalkıp evin içine doğru yürüyor. Kimseye ve hiçbir şeye değmeden, dönüp bakmadan.

“Alındı,” diyor kız, sol ayağıyla kilimin kıvrılan köşesini düzeltiyor. Ayakları çıplak.

“Beni öper misin,” diyor adam.

Kız adamı öpüyor, gözlerini kapamadan, adamın gözleri kapalı. Kız onu kucaklıyor. O, sigarasını sol eline geçirip sağ eliyle kızın ensesine dokunuyor, saçlarının arasından boynunu bulup. Kendi göklerimden indim kendi duvarlarıma?*

***

incecik kalmış bir bıçakla, küçük küçük doğruyor adam maydanozları ve dereotlarını.

“Nasıl böyle kesebiliyorsun? Ben ne zaman denesem, parmağımı da keserim,” diyor kız.

“Oooo! Ben de çok kestim. Öğrenmek uzun sürdü. Sihir değil, meslek icabı!”

Uzun, grileşmiş saçlarını mavi bir eşarpla sarıp bağlamış adam. Beyaz fanilasında, göğsünde, mutfağın teri var. On iki kişiye günde üç öğün yemek hazırlamak kolay değil. Yaz sıcak, insanlar hep aç ve iştahlı. Sarmısakları ayıklamak istiyor kız.

“Burası çok sıcak, güvertede, gölgede yap o işi,” diyor adam.

Yardımcı çocuğu azarlıyor: “Teybi kapat, domatesleri yıka, doğra! Haydi, kımılda biraz.”

Öğle yemeğinde makarna, çoban salata ve cacık var. Tekne, çamların gölgesinde. Tepelerden denize doğru kavurucu bir rüzgâr esiyor. Ağustosböceklerinin cayırtısı, koydaki teknelerin birbirine karışan müzikleri. Kız, sarmısakları mutfakta ayıklamakta ısrar ediyor. Adam, yorgun ve telaşlı. Kız, bikinisinin üzerine giydiği atleti çıkarıp yüzündeki, omuzlarındaki teri kuruluyor. Ocakta, tavada çevrilen domatesler. Güneş kremi ve deodoran kokusu.

"Güverteye çıkıp orada yap işini lütfen," diyor adam. Bakışlarını kızdan uzak tutmaya çalışarak. "Ya da bırak, git denize gir. Sırılsıklam olmuşsun."

Kızın bakışları dalgın, lumbozlardan mutfağa süzülen koyu yeşil deniz yansımaları var gözlerinde.

***

"Biz ayrıldık, biliyor musun," diyor kız. "Döndükten birkaç hafta sonra ayrıldık. Uzun süre yurtdışında çalışması gerekiyormuş. Benim de gelmemi istedi. Ben burada kalmak istiyordum. Bahane oldu."

"Benim de kuşum öldü. Teknedeki Afrika Kargası. Sonbahar başında."

"Üzüldüm," diyor kız.

... Beyaz şarap yeterince soğuk değil, domates salatası tatlı soğanla güzel olmuş, zeytinyağı ağır, bizim oraların kokusunda, erişte biraz fazla pişmiş. Kız hep dalgın ve az konuşuyor, neden ki... diye düşünürken adam, bardağına çarpıp deviriyor. Tahta masanın üzerindeki örtü ıslanıyor.

"Özür dilerim," diyor adam. Mutfağa gidip bulduğu kâğıt peçeteleri getiriyor örtünün altına. Masanın cilası bozulabilir.

"Neden geldin?" diye soruyor kız. "Aylarca aramadın ve sonra birden çıkıp geldin."

"Bilmem. Öylesine. Geldim işte."

"Nereden esti aklına?"

"Bir akşam, kahveden dönmüştüm, teknede kitapları karıştırıyordum. Uykum kaçmış... Senin bıraktığın bir kitabı buldum..."

"Bırakmadım, sana vermiştim."

"Her neyse, o kitabın arasında, martı tüyüyle işaretlenmiş sayfadaki altı çizili satırları okuyordum, şimdi tam hatırlamıyorum..."

"Ben hatırlatabilirim, günlüğümde yazılı," diyor kız. içeriye gidiyor, mavi kapaklı bir defterle dönüyor.

"Doğrusunu istersen, bir şey yapıp sonra pişman olacak güç yok bende. Olsaydı, ben de şimşek olurdum. Şimdi ise sis bulutuyum ben. Ne

yapılması gerektiğini bilen, ama yapmayan bir adamım ben. Sis bulutuyum ben. Ve kalktım, geldim," diyor adam.

Kız, defteri açmadan kucağına bırakıyor.

"Öyle, birden çıktı işte," diyor adam. "Gece başlıyor, belki ondan."

Kız, gözlerini kapıyor. Elleri, dizlerinde. Sol elinin işaretparmağı boşlukta küçük daireler çiziyor. Ayakları birbirinin üstünde, hafifçe okşar –ya da ısıtır– gibi dolaşıyor. Gemi düdükleri, Balkan Çingenelerinin akordeonları. Sokak lambaları yanıyor. Kedi, salonun kapısından girip, koltuğuna zıplıyor. "Kırrrt" diye bir ses çıkarıyor, adama ve kıza bakmadan.

***

"Burada olman doğru değil," diyor adam.

"Üşüyorum, battaniyenin birazını bana versene."

"Burada olman doğru değil," diye tekrarlıyor adam ve kızın nemli gövdesini yanına, battaniyenin altına çekiyor.

Kız, adama sarılıyor. Adamın elleri belirsiz. Aysız, çok yıldızlı bir gece. Herkesi doyurduktan, içirdikten, uyuttuktan sonra, uyku tulumunu ve battaniyesini alıp botla kıyıya çıkıyor adam. Yıldızlara bakarak sigara içiyor. Tekneden suya inen gölge, kıyıya yüzüyor, karaya çıkıp yanına oturuyor. Sigara istiyor. Islak saçları sırtına yapışmış, mayosunu giymemiş. Yıldızlar çok yakın, samanyolunun ve gece uçaklarının görünüp kaybolan ışıkları.

"Senin şimdi orada, kamarada, onun yanında uyuyor olman doğru olurdu."

"O istediğini yaptı, kendi kendine uyusun," diyor kız, sigarasının ateşi parlayıp sönüyor.

Başını adamın omzuna koyuyor. Saçlarının ıslaklığında, suyun kokusunu içine çekip, ona doğru dönüyor adam.

"Burada olmamız doğru mu?" diye mırıldanıyor, kız onu boynundan öperken.

***

"Ne zaman geldin?"

"Üç gün önce."

"Nerede kalıyorsun?"

"Bir otelde."

"Nerede bir otelde?"

"Büyük caddenin sonunda, niye sonu denir bilmem. Belki de başında. Küçük meydana çıkan sokaklardan birinde, bir otelde."

“O oteller korkunçtur.”
“Sen nereden biliyorsun?”
“Birkaç defa o sokaklardan geçtim, otelleri gördüm. Taşralı, yalnız adamlar girip çıkıyordu, koyu bakışlı, öfkeli adamlar.”
“O adamlar başka yerlerde kalamaz çünkü. Çok uzun yıllar sonra kendi şehrine dönersen... gelirsen yani, sen de başka bir yerde kalamazsın. Lavabosuna işediğin bir otel odasında uyursun. Kimliğin yanındaysa.”
“Bir sigara yakıp verir misin bana...”
“Şarap kaldı mı?”
“Hatırlamıyorum.”
“O otellerde ya uyunur ya da kendini öldürmek için gidersin.”
“Şarap kaldıysa ben de içerim.”
“Bu kedi ne zaman uyur? Burada olmak zorunda mı?”
“Benimle uyumaya alışık.”
“Öyleyse ben salonda...”
“Saçmalama! Şarap istiyorum, yanında uyumak istiyorum!”
“Erişteleri çok pişirmişsin...”
“.......”
“Şarap soğuk değildi, ama salata, eh yani. Biliyor musun, seni bahçelerimde uyuttum, seni duvarlarımda sakladım.”
***
Son gün. Tekne birkaç saat sonra yolcularını bırakacak. Fotoğraflar çekiliyor. Kaptan, gemici çocuk, aşçı, yolcular. Aşçı tek başına, teknenin burnunda demir alırken kıza gülümsüyor. Kare donuyor. Kız ve aşçı yan yana, gemici çocuk resim çekiyor. Film bitiyor. Adamla kızın arasında yirmi yedi yaşlık bir mesafe var pelikülе yansıyan.
Fotoğraflar çekildikten sonra, aşçı kıza demir zincirini omurgaya bağlayan metal parça ile ilgili bir şeyler anlatırken, kızın erkek arkadaşı ve diğerleri geliyor, buz kutusundaki son biralarla aşçının lafı yarım kalıyor.
Kışı limana bağlı teknede, kıyı kahvelerinde tavla oynayarak, gazetelerin bulmacalarını çözerek, televizyonda maçları seyrederek, öğle yemeklerini çarşı lokantasında yiyip geceleri bilimkurgu romanları okuyarak ve erkenden uyuyarak geçirmek üzere yolcularını indiriyor aşçı. Kız, mendirekte çantalarını sürükleyerek yürürken dönüp tekneye bakıyor. Aşçı güverteye su döküyor. Beyaz ipin ucundaki yeşil plastik kovayla denizden çektiği suyu döküyor. Önüne bakıyor.

“Havuzlarımda birkaç damla su içip, ağaçlarımın çiçekli dallarına uçtum.”

***

Sabah, önce adam uyanıyor. Kız uykusunda hafifçe dönüp, adamın omzuyla boynu arasında bir yer bulup, başını yerleştiriyor. Anlaşılmaz bazı kelimeler mırıldanıyor. Ev soğuk. Adam, tenine değen gövdenin çıplak sıcaklığıyla ürperiyor. Kızın saçları burnunu gıdıklıyor. Kımıldamadan yatıyor adam, o uyansın istemiyor.

(Uyanınca yeni bir gün başlar, neler olur bilinmez. Odanın loşluğunda saklanıp kaybolup gitmek, unutulmak istiyorsun. Hayatın kıyısında, belki de hiç var olmadan yaşamanın son noktasında, buharlaşmak... Özlediğin bir insan, yapmak istediğin bir şeyler olmadan, kimliğinin ve kişiliğinin bilinmek istenmediği boşluklarda süzülüp akan, bazen bir ağacı ya da insanı tül gibi saran buhar. Sis bulutu. Güneş yükseldiğinde, havaya karışıp yok olan, akşamın serinliğini bekleyip yeniden ortaya çıkan bir bulut olup pencerenin aralığından dışarı süzülüvermek istiyorsun. Bunu sık sık düşünür ve özlersin.)

Birbirlerine karışmış öylece yatarlarken, kız gözlerini aralıyor. Dönüp yaslanarak, sol koluyla adamı sarıyor. Adam kızın saçlarını okşuyor, yanağına dokunuyor. Susuyorlar ve susarak gövdeleri birbirinin içinde bir kez daha eriyor. Sabahın mahmurluğu ve canlılığıyla ısınan, kavuşan ve uzaklaşan, uyuyan ve uyanık gövdeleriyle varlıktan hiçliğe, yok oluştan fetihlere gidip gelerek solukları tükeniyor, ıssızlığın kıyısında aynı anda duruyorlar nefes nefese. Duyulan ses, kızın tekrarlanan küçük, kesik çığlıkları.

“Sabah oldu,” diyor kız.

“Çok güzel bakıyorsun.”

“Sabah oldu. Kalkalım, kahvaltıya gidelim.”

“Sen hazırlan, ben biraz uyumak istiyorum. Bir tane daha gülümser misin?”

(Gece. Büyük caddede yürüyorsun. Uzun denizci adımlarınla, vitrinlere yan gözle bakarak, ellerin ceketinin ceplerinde, yürüyorsun. Caddenin ışıkları sonuna –başına– doğru yaklaştıkça azalıyor. Bir büfenin önünde sandviç yiyen adamlar. Bazılarının ellerinde iri, kalın sopalar var. İleriye bakarak yanlarından geçiyorsun. “Hoop... Hemşerim!” Bu seslenmenin seninle ilgili olamayacağını düşünerek yürümeye devam ediyorsun. “Sana diyorum amca! Saçlı İhtiyar!” Arkanda ayak sesleri. Etrafta başka kimseler

görünmüyor, ne uzun saçlı, ne de ihtiyar. Durup, dönüyorsun. Sopalı adamlar sana doğru yürüyor. Kimliğini soruyorlar, nüfus kâğıdını ve liman cüzdanını gösteriyorsun. Ellerini duvara dayatıp seni arıyorlar. "Üstünde mal var mı?" "İçici misin, satıcı mı?" Ceket cebinden çıkardıkları paketten biraz ürküyorlar. "Verin, açayım," diyorsun. Gazete kâğıtlarını aralayınca, parlak metal bir şey çıkıyor. "Ne bu? Parça tesirli bombada mı kullanıyorsun bunu," diyor adamlardan biri, alaycı sesiyle.

"Hayır," diye cevap veriyorsun. "Bu, demir zincirini omurgaya bağlayan parçadır. Çok önemlidir. Yani bu sağlam değilse ve iyi takılmamışsa derin suda demir dibi bulamadığı zaman, zinciri alıp götürür. Bu parça teknenin sigortası gibidir..." Sen sakin sakin anlatırken, adamlar yüzlerinde anlamsız gülümsemelerle birbirlerine bakıyor. "Yani, aynı hayatta olduğu gibi," diye devam ediyorsun. "Mesela, hayat bir deniz, sen bir teknesin, demir de seni gerektiğinde sağlama alan bir şey. Demirle teknenin bağlantı noktası güçlü değilse, kopar gider demir. Senden çok önemli bir parçayı da söker götürür, batırır seni." "Kısa kes be amca!" diyor sopalı adamlardan biri. "Adı var mı bunun?" "Hırça mapası," diye cevap veriyorsun. "O ne ya? Küfür gibi!" "Hadi yürü, git de uyu, yordun kendini," diyor öbür sopalı. "Kafayı yemiş bu moruk." Ellerin ceplerinde, boş caddede yürüyüp gidiyorsun, uyumaya.)

"Bu kış benimle kal. Seni sinemalara götürürüm," diyor kız... "Kaç yıldır sinemaya gitmedin?"

"Çok oldu galiba... Son gittiğimde Sean Connery, James Bond'u oynuyordu. Bizim oralarda bir bahçe sinemasında."

"Kal işte. Yazın gider çalışırsın. istersen ben de gelirim. Oralarda bir işler yaparım, barmeid'lik falan."

"Tezin ne olacak?"

"Her yerde yazabilirim, ne var ki?"

"Bunlar uzun zamanlar. Yani, proje yapmak için fazla vadeler sanki."

"istemiyor musun?"

"Neyi?"

"Benimle olmayı, burada kalmayı, benim oraya gelmemi. Beni istemiyor musun yani?"

Deniz kıyısında bir pastanede kahvaltı. Soğuk kış güneşi, uzun gölgeler. Rüzgâr, kızın kestane rengi saçlarıyla oynuyor. Adamın başında, siyah yün bir bere var. Tıraşsız yüzünün derin kıvrımlarında değişen, gidip gelen anlamlar.

“Beni neden istiyorsun?” Sesi net, biraz da hesap sorar gibi.

“Seni sevmekten hoşlanıyorum da ondan,” diyor kız, adamın yüzüne bakarak. “Yoksa daha önce başına böyle bir şey gelmedi mi?”

“Hatırlamıyorum. Olduysa da belki ben anlayamamışımdır. Kabul edilmeyi anlama, kabul etme konusunda bazı sorunlarım var belki. Bu yaşta bile... Bilemiyorum. Ama, sevilmekle kabul edilmek arasında bir fark olmalı. Bunu hissediyorum.”

(Çocukluğundan, hatırladığın en eski zamanlardan kalan bir alışkanlıkla denize, suyun dibindeki yosunlara ve taşlara bakarak kendi sessizliğine gömülüyorsun.)

“Teknede, son gün bana anlattıklarını hatırlıyor musun,” diyor kız. “Hani şu, zinciri omurgaya bağlayan parçayla ilgili anlattıklarını. Sözün yarım kalmıştı.”

(“Sana ondan bir tane getirmiştim, “ diyor ve cebinden çıkardığın gazete kâğıdına sarılı hırça mapasını masaya bırakıyorsun.)

“Burada kışın sık sık güneş açıyor mu eskisi gibi?” diye sorarken adam, suyun dibindeki yosunların arasında gezinen bakışlarının, aslında ne söylediğini çözmeye çalışıyor kız. Ya da, adamın “kabul edilmek”ten neyi anladığını. O da suya, suyun derinliklerine bakıyor.

(Orada senin gördüklerinden başka bir şey göremiyor.)

*Asaf Halet Çelebi.

MURATHAN MUNGAN-Stelyanos Hrisopulos Gemisi

Stelyanos Hrisopulos o zamanlar çocuktu daha; dokuz yaşındaydı. Adalılardandı; denizin kuşattığı insanlardan,

mavisevda çekenlerden.

Babası açık denizlere uzak seferler yapan uzun gemilerin birinde çalışırdı. (Oysa onu hep geminin kaptanı diye bildi.) Bu uzun gemiler (geziler) boyunca babasının yüzünü unuturdu. (Belleğini zorladıkça daha saydamlaşıyordu her şey.) Yüzünü, sisli gözlerini, kısık bakışlarını, yosun tutmuş gülümsemesini anımsayamaz, bir türlü gözlerinin önüne getiremez; Bu yüzden de suçluluk duyardı.

Bir gün yine denize açıldı babası ve bir daha geri dönmedi.

Anımsayamadıklarına bir daha hiç kavuşamadı.

Günlerce, aylarca, yıllarca beklediler.

Dönmedi.

(O gemi konsolun üzerindeki dantel örtünün dalgalarına gömüldü, gitti.)

Ve ondan sonraki yıllar, her gün, her sabah erkenden sahile iner, ilkin umutla tazelenmiş ufka bakar, sonra da bembeyaz kâğıtlardan gemiler yapmaya başlardı. Ardarda yüzlerce gemi... teker teker denize indirir, teker teker hepsine umutlarını yükler, teker teker uğurlardı. Üzerlerinde “Stelyanos Hrisopulos” yazardı bu gemilerin. Kendi adı mıydı bu? babasınınki mi?

Bütün gemileri teker teker battı o açık denizde.

Hem artık kısa pantalon da giymiyordu.

Günlerden bir gün, bir masal günü, hangi yüzyıldan alındığı belli olmayan bir gün, Stelyanos Hrisopulos Gemisinin döneceğine dair söylentiler ortalıkta dolaşmaya başladı. Bütün Başkent, tam da geleneksel yıl şenliklerinin başlayacağı günlerde, o ışıltılı geminin geri dönmesinin çok hoş bir raslantı olduğu düşüncesindeydi. Koca bir transatlantiğin bütün ışıklarıyla Başkent kıyılarını süsleyeceğini düşünmek bile onları neşelendirmeye yetiyordu. Şair ruhlu bayağı kişiler, bu gemi için “kıyılarımızın kolyesi” diyorlardı. Geminin gelişi, daha şimdiden Başkentin yıl şenliklerine şenlik katacak komünal bir haz konusuydu. Herkes büyük bir coşku içerisinde gemiyi karşılamaya hazırlanıyordu. (Denize bakan

bütün pencereler, akşamüzeri yangınları için arapsabunuyla ovuluyordu. Konsolların üstünü örten bütün dantel örtüler silkeleniyordu.)

Bu şenlikler Başkentte her yıl düzenli olarak yapılırdı. Köklü bir geleneği olan bu şenliklerde halk, iyice şuursuz bir vaziyette eğlenir, kendinden geçerdi. Halkın kendinden geçmeye çok ihtiyacı vardı. Kendisine başka türlü katlanamıyordu çünkü. Kent satrabının günün mânâ ve ehemmiyetini belirten konuşmasını, günün anlam ve önemini belirten konuşması izler, sonra da şenlikler resmen başlatılmış olurdu. Güvercinler uçurulur, güller atılır, yakalara karanfiller takılır, ne kadar bayağılık varsa eksiksiz yaşanırdı.

Bu şenliklerin geçmişi tarih öncesine dayandırılır. Çünkü her şey mutlaka bir şeye dayandırılır. (insanlar başka türlü rahat edemezler) ilkçağlarda insanlar, hasat zamanlarını, bolluğu bereketi kutsamak için, adına daha sonraları “ritüel” denecek olan ve bütün halkın topluca katıldığı çeşitli oyunlar, eğlenceler, şenlikler düzenlerlermiş. Genellikle ilkbahar ve sonbahar aylarında yapılan bu şenlikleri Devlet kendi eliyle düzenler, ülkeyi ve toplumu yeni mevsimlere hazırlarmış. Nitekim bu yıl da, tıpkı geçen yıllarda olduğu gibi Devlet, tiyatrolarınca büyük bir şenlik düzenleniyor ve Shakespeare adlı bir genç yazarın “Onikinci Gece” adlı oyunu sahneleniyor. Oyunun hazırlık çalışmaları ilerlemiş durumda. Yediden yetmişe herkes, kalabalık bir figüran kadrosu olarak oyuna hazırlanıyor. Gerçi geminin gelişiyle, yıl şenliklerinin aynı tarihlere rastlamasının yarattığı mutlu tesadüf kimi yabancı emellere âlet olan bozguncular tarafından, yazarın bir “üçkâğıdı” olarak nitelendirilmişse de, bu asılsız dedikodular coşkun halkın mutlu sağduyusu tarafından itibar görmemiştir.

Gemiyi karşılamak ve görmek için halk günlerdir büyük bir hazırlık içinde. Akın akın sahile iniyor her gün binlerce insan. Sanki böyle davranmaları geminin gelmesini hızlandıracak bir şeymiş gibi. Niye böyle yaptıklarını kendileri de bilmiyorlar. Davranışlarındaki her şeye egemen olan o bilisizlik böyle zamanlarda büsbütün açığa çıkıyor. Dükkânlar ucuzluk mevsimini erken açmışlar bu yıl. Sokaklar süpürülüyor, siliniyor, kaldırım taşları ovuluyor, her köşebaşına bir çiçekçi açılıyor. insanlar fazla kilolarını atmak için yollar boyu koşuyorlar, sağlıklı ve zinde kalmaya özen gösteriyorlar. Koşanlardan her gün birkaçı kalp durmasından ölüyor; ama hayat gene de yollarda koşarak sürüyor. Böyle zamanlarda arkeolojik kazılar da hızlanıyor. (Nedense) Sık sık ilgili ilgisiz hemen her konuda kongreler toplanıyor, günübirlik dernekler kuruluyor, kimsenin işine

yaramayan yeni çalışma alanları açılıyor, hemen her yere temel atılıyor. Bir de “Faaliyet Bakanlığı” kuruldu şu günlerde. Onlar da her gün sayfalar ve dosyalar dolusu faaliyet raporları düzenliyorlar. Aynı tümcelerin ve aynı işlerin binlerce kez yinelendiği sayfalar dolusu binlerce dosya...

insanlar mutlu, gelecekten umutlu.

“Ne olacaksa olsun artık,” diyorlar. Hadisesiz hayatlarına hadise arıyorlar.

Kent, gemiye hazırlanıyor.

Gene aynı şair ruhlu bayağı kişiler: “Kent gemiye hazırlanıyor, bu yüzden de gemi azıya aldı” diye latifeler yaparak, kendi aralarında ve kendi çaplarında eğleniyorlar. Onların bu ve benzeri sözleri, uzman kişilerce, “kültür bukalemunu” olmuş bu halkın çağrışım zehirlenmesinden öleceğine işaret eden güçlü bir belirti olarak yorumlanıyor.

Stelyanos Hrisopulos Gemisi, birkaç saat sonra Başkent limanlarına girmiş olacaktı. Deniz naylondan yapılmış bir havuz gibiydi. Kararan akşamla birlikte gemi ışıklarını birer birer yakmaya başlayacaktı; Denizi tutuşturacaktı. Belleği uzak diyarlarla yorgun düşmüş bir gemiydi bu. Görkeminde hüzün vardı.

Antigone, bu geminin bahtsız yolcularından biri. O da adalılardan, denizin kuşattığı insanlardan, mavisevda çekenlerden; Denize, yosuna, balığa, balıkçıya âşık olanlardan. Her yanı ağlarla örülü balıkçı meyhanelerinde babasını ananların, arayanların tuzlu yurdundan gelme biri.

Şimdiyse Başkentte umutlarını aramaya çıkıyor. Bir, umutlarını; iki, dayısını. Kendini dayısız kabul etmeyen bir dünyada yaşamanın acısını çekiyor.

Elinde tahta bavulu güvertede oturuyor, ağlamaktan yorulmuş gözleriyle köpüklü dalgalara bakıyor, ağlaması kesildiği halde takılmış kalmış sürekli burnunu çekiyor. Sırtında Nazilli basmasından fistanı, merserize hırkası, bacağında kavuniçi tergal pantolonu, daha çok bir takvim yaprağına benzeyen dallı budaklı başörtüsü, alçak ökçeli ve yüksek topuklu tokalı ayakkabısı ve de yüzünü basmış çil çil lekelerle Başkentte umutlarını aramaya gidiyor.

Kentleşme olgusunun önüne kattığı hazan yapraklarından biri o da. Antigone ne hallere düşmüş tanrım! Niye bütün Kahramanlar sonunda böyle salya sümük oluyorlar? Çöküşler ve Düşüşler niye bir kahramanlık yazgısı oluyor? Niye sonunda insanlar kahraman, kahramanlar insan oluyor? Demokratik bir şey mi şimdi bu? Binlerce yıl tragedyaların

ölümsüz sayfalarında, klâsik bir terbiyeyle yaşadıktan sonra şimdi güverteye çökmüş, sümüğünü çeke çeke yanık bir Grek aksanıyla “Daha ben ne idim ki anamdan ayırdılar, kastın canıma keklik” türküsünü söyleyen bu kıza yazık değil mi?

Antigone, türküsünü dertli dertli söylerken, çımacılar-halatçılar Türk filmlerinde “karakter” rollerine çıkan oyuncular gibi birbirlerine kahırlı gözlerle bakarak, bu zavallı, bu biçare kızın kederini anlamış gibi yapıyor, başlarını sallıyorlar. Antigone ise sık sık fistanının cebinden çıkardığı mentollü selpak’a burnunu siliyor, ufka, kendini bekleyen kaderine sabit nazarlarla bakıyor.

Oysa Başkent daha çok uzaklarda.

Umutları daha çok uzaklarda.

Hal böyleyken bu kızın telâşı da anlaşılır şey değil.

Şimdi hazır yeri gelmişken, bir flash-back yapılıp, bu kızın geçmişine, onu buraya getiren hayatın acı şartlarına geri dönmek de vardı işin içinde ama allahtan biz her türlü flash-back’e, play-back’e ve slow-motion’a karşıyız. Onun yerine elimize fırsat geçmişken daha klâsik bir yol izleyelim ve denizi, mehtabı, dalgaları ve geceyi tasvir edelim:

Deniz bir mavi atlas gibi gözalabildiğine uzuyor, bu maviliğin üzerinde bembeyaz lekeler gibi martılar uçuşuyorlar. Onlar kuzgunağızlarına benzeyen gagalarıyla denizi gagalarken, dalgalar arkalarında ak köpükler bırakıyor. Dalgaların tirşe rengi, gecenin lacivert ıssızlığında balkıyor, balkıyor, balkıyordu. Gecenin serin nefesi denizkızlarını aşk fısıltılarıyla uyandırıyor. Okyanus Ejderleri derin uykularına dalıyorlardı. Ay gümüş gözyaşlarını denizin üzerinde bıçağın ucu gibi gezdiriyordu.

Yani kısacası deniz tasvirden yıkılıyordu.

Geminin alt katındaki büyük salonda bu gece çok büyük bir balo veriliyordu.

O büyük salondan gürültüler, kahkahalar, alkışlar, uğultular, coşkun bir müzik, patlayan şampanyalar, birbirine karışan insan sesleri geliyor güverteye. Yarışmalı danslar, çeşitli eğlenceler düzenlenmiş. Ardıardına balonlar uçuşturuluyor, balonların üzerine şirin sözler yazılmaya çalışılmış, ama her zamanki gibi bayağılığa düşülmekten kurtulunamamış. Devlete vasat zekâlı insanların espri yapma haklarını ellerinden almak için yasa tasarısı öneren Shakespeare’in son soytarısı Camp de bu baloda. Kanun kuvvetinde kararnamelerle insanların beyninin yönetilemeyeceği görüşünde olan muhalifleriyle birlikte barışık görünüyor bu gece. Bir yenilgi mi bu?

bir geri çekilme mi? yoksa bir taktik mi? Hepsinin birbirinin yerine geçtiği, geçebildiği bir toplumda bunları birbirinden ayırmak gittikçe güçleşiyor. Belki de üzerine vazife olmayan işlere karışmanın bedelini, ya da diyetini böyle ödüyor.

Bazı insanlar başkalarından intikamlarını kendilerini rezil ederek alır. Camp'in soytarılığında da böyle bir özyıkım sözkonusu olabilir. Balon patlatma yarışmasında herkes birbirinin balonunu ve üzerindeki şirin sözlerini patlatmaya çalışıyor. Havaya binlerce boş söz saçılıyor. Kahkahalar yükseliyor.

Herkes birbirinin suçluluğuyla yaşıyor. Konfetiler –tabiatı icabı– yağmur gibi yağıyor. Konfetiyi, Kör Fethi diye anlayan köylüye gene herkes gülüyor. Bu arada sahnede Aptal Görünüşlü Bir Adam (German Ziclis) fıkralar anlatıyor.

Gece sürüyor. Hayat sürüyor.

Bütün yanılsamalarımız sürüyor.

Bu büyük balo ünlü bir italyan Prensiyle onun zarif eşi –nedense bu "eş"ler hep zarif olurlar– Prenses Gradisca'nın onuruna veriliyor. Bu tür balolar sık sık yineleniyor gemilerde. (Talim olmadığı zamanlarda) Prenses Gradisca başından hiç çıkarmadığı kırmızı beresiyle daha çok bir Kırmızı Başlıklı Kızı andırıyor. Ama anlaşılan kurtlar sofrasındaki yerini çoktan almış bulunduğundan onun için herhangi bir tehlike sözkonusu değil. Ya da öyle görünüyor.

Antigone sınıfı gereği bu balolara katılamıyor. Onun kaderi bu baloları buğulu camların ardından seyretmek. Birbirine çarpa çarpa açılıp kapanan kapıların kalın camlarına burnunu ve parmakuçlarını yapıştırıp hazin hazin içeriyi gözlemekten başka yapacak bir şey kalmamış ona. O kalabalığa karışmaya utanıyor. Üstüne başına bakılırsa bu utancında haksız sayılmaz. Bu arada salona açılan o geniş kapının ağzında durmaktan ayaklarına karasular indiği halde, tam da dışarı çıkarken, kendisine çarparak elindeki şampanyayı üzerine döken ve daha sonra ondan uzun uzun özürler dileyen kibar bir beyfendiye de rastlamıyor. Zaten hiçbir erkek eskisi kadar enayi olmadığı için güverteye yalnız çıkmıyor. Yanlarında mutlaka omzuna kol doladıkları bir hatun oluyor. (Gerçi bu hatunların, Aşk Gemisinde oynayan bu figüran kızların çoğu sarışın, aptal ve amerikalıydılar ama olsun, nasıl olsa erkekler için hiçbir şey farketmiyor.) Antigone ise hâlâ ısrar ve inatla kapıda bekliyor ama güverteye tek başına çıkan hiçbir erkeğe rastlamıyor. Antigone bu işte bir yanlışlık olduğunu seziyor sezmesine ama nerede?

Hayat ne kadar boştu. Her şey çok iğrenç ve çok tiksinçti. Herkes bir çirkefte boğuluyordu. Herkes bir cehennemde buluşmuştu. Herkes ne kadar bayağı, acıklı, gülünç ve zavallıydı. Kimse kimseyi anlamıyordu. Bu insanların hepsinden nefret ediyor ve herkesten kaçmak istiyordu. Kaçmak, buralardan kaçmak, tâ uzaklara kaçmak istiyordu. Ama bu olanaksızdı; Çünkü denizin ortasındaydılar.

Antigone içini bastıran isyanı susturmak istiyordu.

Bu akşam her zaman yaptığı gibi erkenden kamarasına inmeyecek, güvertede kalacaktı. Tek başına oynadığı bu gizli kumarı bu gece sonuna dek götürecekti. Ayrıca zaten kimse onun geceleri erken yatan iyi bir aile kızı olduğunu anlamıyordu. Aşağıya inmek yerine, mehtabın denizde yarattığı gümüşselviyi bir tahta masaya oturup, ıslak gözler ve nemli mendillerle seyredecekti. Zaten ortalığı bir ıslak mendil, tahta masa duyarlığı sarmıştı. Her taraf kır kahvesi, sümük ve ayrılık kokuyordu. Evet, bu kararı nihayet vermişti. Geceboyu burada kalacaktı. O mutlu tesadüf gerçekleşene dek.

Tüm bir gece.

Onun hisli duyguları, berrak ve temiz gözyaşları ayışığında bir katre gümüş gibi parlayacak, geceye ve sessizliğe sanki göz kırpacaktı. Uzakta çamlıklarda bir bülbül durma ötecekti. Gecenin ıslığı denizin üzerinde yankılanacaktı. Varsın herkes aşağıda gülsün oynasındı. Herkes neşe içinde eğlensindi. O, burada birbaşına ve yalnız başına acı çekecek, ıstıraplarıyla başbaşa kalacak ve tek başına oturduğu kanepede ellerini başına dayayacaktı.

Herkes çok mutluydu aşağıda. Ortaklaşa bir sahteliğin görkemli yanılsaması içinde herkes çok mutluydu. Herkes bir yalnızlığı çoğaltıyordu.

Sesler doruklara yükseliyor...

Varsın eğlensinler, varsın gülsünler. Onlar alt tarafı yozlaşmış burjuvalar. Onlar sevgi nedir bilmezler. Onlar için her şey parayla ölçülür. Dünyayı çıkarlarıyla yönetirler. Oysa Antigone'nin insanlara aşkından ve masumiyetinden başka verecek hiçbir şeyi yok. Ama kimbilir? Kader bu, belli olur mu hiç? Belli olmadığı zamanlarda hayat bir beyaz dizi olur. Belki de o kalabalıktan bunalan, o sahte insanlardan kaçan, gönlü hüsranlara uğramış, mazisi kalbinde bir yara olan, aldatılmış, terkedilmiş, kadınlara güvenini çoktan yitirmiş, 1.80 boyunda, geniş omuzlu, iri yapılı, yeşil gözlü, buğday tenli, çok zengin bir kırık kalp sahibi genç, mehtabı seyretmek için çıktığı güvertede Antigone'yi görür görmez ansızın vurulur,

gördüğü ilk anda onun öteki kızlara hiç benzemediğini anlar ve nihayet yıllardır aradığı o saf, o temiz kızı şimdi bulduğunu anlardı. (iki defa anlar oldu ama olsun zaten böyle erkekler bir şeyi ancak iki defada anlarlar.)

Oysa saatler geçtiği halde, heyhat kimse kapının ağzında belirmiyor, güverteye çıkmıyordu. Antigone'nin yanına bile uğrayan yoktu. Oysa onun yüreği duyguyla doluydu. Şimdi onu kime verecekti? Kalbini dolduran duygular kalbinde mi kalacaktı? Bu geceki mesaisi de tamamlanıyordu nerdeyse. Henüz bir sonuç elde edememişti. Her gece o kapının ağzında durup saatlerce içeriyi seyretmek hiç de hoş bir şey değildi. insanlar niye bu kadar yabancılaşmışlardı birbirlerine? Niye hiç kimse derdini anlamıyordu bu kızın? Niye hiç kimse bir şey sormuyordu ona? Sosyal Gerçekçi filmlerde anlatılan yabancılaşıma herhalde buydu. O kapının ağzında umuttan ve beklentiden çatlayacak hale gelmiş sümüklü ve sidikli bir besleme anıtı gibi duruyordu. Serinlik çıkmıştı artık. Güverteden esen sert rüzgâr kapıları çarpıp duruyordu. Antigone'ye beklemekten gına gelmişti. Tahta bavulunu aldı, merdivenleri indi, kamarasına geldi. Kuşağının içine düğüm atıp sakladığı anahtarı çıkararak kamarasının kapısını açtı, bavulunu yeniden boşalttı, eşyalarını yeniden astı. Antigone genç yaşta hayatın acı sillesini yemiş bedbaht insanlardan olduğu için hayatta kimseye güvenmiyor, her güverteye çıkışında eşyalarını toparlayıp bavuluna yerleştiriyor, akşama da bir kez daha boşaltıyordu.

Gemi ilerleyen gecenin içinde ışıklı bir gemi gibi yol alıyordu. (Ya ne gibi olacaktı?)

Balo bitip de, herkesin kamarasına çekildiği saatlerde, Antigone çoktan uykuya dalmıştı. Genç Kızlık Hayalleri Beyaz Atlı Şehzadelerin nalları altında çiğneniyordu şimdi.

Az sonra yoğun dumanlar içinde bir güzellik müstahzaratının kutusundan fırlamış gibi Superman belirdi. Göğsünü kaplayan büyük bir arma içerisindeki “S” harfinden tanıdı onu. Upuzun bacaklarını saran penye pantolonu, uzun çizmeleri ve bir kadının gökyüzünü kaplayacak kadar geniş peleriniyle tepeden tırnağa Superman'di. Bir zıpkın güzelliği taşıyordu. Beyaz Atlı Azrail miydi bu?

Dünyanın en eski masalı mıydı?

Başkent kıyılarında bekleşen bütün insanların, bütün düşlerine karşılık verecek olan bu büyük, bu görkemli gemi Antigone'nin daha Başkent kıyılarına ulaşamayan bütün umutlarını, bütün düşlerini ufaladı, darmadağın etti. Yola çıkarken yaşanan bu yıkım, daha şimdiden yolun sonunu gösteren

bir yıkım bilincinden başka bir şey getirmedi Antigone’ye. Gemiye binerken geçtiği turnikede ödediği şeyin yalnızca bir bilet parası olmadığını artık biliyordu. Gemiden inerken geçtiği turnikede bir kez daha bunu düşündü. Gemiyi bekleyen o binlerce insana hiçbir şey anlatamayacağını, bunun hiçbir şeyi değiştiremeyeceğini acıtıcı bir yalnızlık olarak duydu.

Ertesi sabah prenslerin, şehzadelerin masal yollarında nallarının altında çiğnedikleri şeyin ne olduğunu artık anlamıştı. Superman’in gerçekte kötü bir insan olmadığını, daha doğrusu yaptığı şeyin kötülükle bir ilgisi olmadığını düşünüyordu. O yalnızca eski bir masaldaki yerini korumuş, masalındaki yerini yaşamıştı.

Bu masala izin veren bellekler için bir pelerinin yüzölçümünde yaşanacak her şey bedelini ödetecekti.

Superman, “Ben suçsuzum,” dedi. “Yalnızca bir gece yaşamak istemiştim. Tüm bir gece. Düşlerinizdeki ülkede yaşayamam ben. O ülkenin iklimi bana göre değil. Ben sizi kandırmadım hem.”

“Doğru,” dedi Antigone. “Siz beni kandırmadınız, ben kandırıldım.”

“Bir baloyu kıyısından yaşayan taşralı bir Külkedisiydiniz siz. Yeni moda oyunlardan sıkılan bazı insanlar kimi zaman eski masallara sığınırlar. Bir gecelik masallara, bir anlık, bir bakışlık... Çoğu zaman masaldaki kişilerden biri bu oyunu ciddiye alır. Oysa bir oyundur bu. Sürdürmek ister. En başta masalın kendisi buna izin vermez. Belki bilmiyorsunuzdur; Ben dün gece bunu size söyleyemezdim. Bu gerçeğin dün gecede yeri yoktu; Ben, Prenses Gradisca’nın jigolosuyum. Gemideki varlığımı açıklayan bir şey bu. Hem sandığınız kadar güçlü biri de değilim. Bir pelerinin kanatları bütün gökyüzünü kaplayamaz. Üstelik bana verilmiş kanatlarla uçuyorum ben. Çaresizliğimle tutunduğum kanatlarla uçuyorum. Şimdi Superman’im ve hep Superman kalmak istiyorum.”

“Ama bana tecavüz ettiniz. Yalnızca bana değil, ayrıca düşlerime de, umutlarıma da. Genç Kızlık Hayallerime de...”

“Size nasıl olsa tecavüz edilecekti. Bunun daha erken olmasında sizin için yarar var. Hem biliyor musunuz tecavüz insanı olgunlaştırır. Benim içinse ayrı bir anlamı vardı bu tecavüzün. Gücümü ilk kez sınadım ben. Hani herkesin hayran olduğu o doğaüstü gücüm var ya. İşte o güç! Hiçbir zaman kullanılmamış bir güçtü o. İlk kez kullandım. Bilerek, isteyerek, seçerek ilk kez. Birine tecavüz etmek, varolduğunu duymaktır. Bir gizli teoridir tecavüz.”

“Peki şimdi ben ne yapacağım?”

“İşte bir tecavüzün yanıtını veremediği tek şey budur.”

dedi Superman. Sonra yankılanan nal sesleriyle, sessizliğin büyüyen uğultusuyla oradan uzaklaştı. Yanısıra, dumanlarını, bulutlarını ve gökyüzünü de beraberinde götürdü.

Ertesi sabah Prenses Gradisca kırmızı başlığını ilk kez çıkarmış olarak Antigone’yle konuşmaya geldi. Başlığını çıkarması çok yaşlandırmıştı onu. Yorgun, hasta, muzdarip bir görünüşü vardı. Gereksindiği yardımı zorla alacakmış gibiydi. Dünyayı gücüyle elde etmiş insanların zor anlarında tutuldukları öfke nöbetiyle titriyordu. Kendilerine olan güvenleri sarsıldığında, saldırganlaşan zengin ve soylu sınıfın mutsuz tiranları gibi davranıyordu. Dünyadaki her şeyi haketmişti ve şimdi hiçbir şeyi hiç kimseye kaptırmak istemiyordu. Bu, onu tehlikeli yapmaya yetiyordu. Parayla tuttuğu sevgilisine her şeyi verdiğini sanmış, onun her isteğini yerine getirdiğini düşünmüş, yaşadıkları ilişkinin kendi coğrafyası içerisinde eksiksiz bir şey olduğu yanılsamasına sonuna dek inanmıştı. Şimdi ilk kez kırmızı başlığını çıkarıyordu. Parayla tutulmuş bir jigolonun yapamadığı tek şey tecavüz etmekti. Zora başvurmaktı. Bu sümüklü kızın böyle bir eksiği kapaması, sevgilisiyle arasındaki dengeyi sarsması, yaşamındaki bütün ipleri elinde tuttuğunu sanan Prenses Gradisca’yı çıldırtmaya yetmişti. İlk kez kocamış bir kurt olduğunu düşündü. Öfkesi bu zararsız rakibesinin zararsızlığından ileri geliyordu. Yalnızca tecavüze uğramış bu zavallı kızın bütün silahı tecavüze uğrayacak kadar zavallı olmasıydı. Prenses Gradisca’nın güçlendikçe yitirdiği bir şeyi, kadınlığa, kadın olmaya ilişkin bir şeyi anımsatıyordu. Yaşadığı güvenli, korunaklı dünya, yaşadığı bu emanet fildişi kule, onu hayatın ve kadınlığın bazı zevklerinden mahrum etmişti. Jigololarını bile parayla tutuyordu artık. Dünyanın bütün zevklerini satın aldığını, alabildiğini düşünmüştü bunca zamandır. Dünyayı da, fantazyayı da sınırlandırmıştı. Kendi ufkuna indirmişti bütün dünyayı. Şimdi bu yanlışını anlamıştı.

Antigone, “Bütün emelim sizin gibi olmaktı,” dedi.

“Küçük bir taşra kasabasından çıkıp, büyük sarayların ışıklı salonlarını süsleyen bir prenses olmak.”

Prenses Gradisca sevecenlikle gülümsedi.

Kin duymuyordu artık. Kötükalpliliğin rafine olmuş merhameti doldurmuştu yüreğini.

“Çağını şaşırmış masallar vardır. Kimi zaman da insanlar yüklenemeyecekleri ya da sürdüremeyecekleri masalları yaşamaya

kalkışırlar. Masalların kadrosu sanıldığı kadar kalabalık değildir. Orada ancak birkaç kişiye yer vardır. Örneğin beni düşünün. Ben, Prensle evlenmek yerine, bütün umutları içinde çürümüş bir kızkurusu olarak orada, o küçük taşra kasabasında bir jandarma subayıyla evlenip, bütün hayatımı o bozkırda çürütebilirdim. Ama öyle olmadı. Olabilirdi de. Bu yalnızca bir şans işidir Antigone. Bir raslantı, bir zamanlama... Örneğin sen de kendi masalını terkettin. İnsanların imrendikleri başkaldıran bir kadın kahraman olabilecekken, bunları tepip başka bir şey olmak istedin. Başka hayatların masalını teneffüs etmek, o iklimlerde yaşamak kolay değildir. Küçük roller yabancılar içindir Antigone. Sen kendini kendi masalından sürgün ettikten sonra, hiçbir masalı yurt tutamazsın. Hem Prenses olmak hiçbir şey demek değil. Bazen ben bile düşünürüm, acaba o küçük taşra kasabasında mı kalsaydım? diye. Bilmediğim, belki hiçbir zaman bilemeyeceğim bir şey bu. Ayrıca bilmediğim, ve belki hiçbir zaman bilemeyeceğim birçok şey var hayatım hakkında... Örneğin Superman'in beni sevip sevmediğini hiçbir zaman öğrenemeyeceğim. Parayla tutulmuş birinin konumunu yitirmek korkusundan ötürü değil bu. Yalan söyleme olasılığından, ya da suskunluğundan da değil. Çünkü bazan parayla tutulmuş biriyle de büyük aşklar yaşanabilir. İnsan sahiden sevebilir. Özel bir coğrafyanın da kendine özgü aşkları, sevinçleri, kuralları vardır. Söylemeye çalıştığım şey, daha köklü, daha temel bir şey. Bunların adını ben de her zaman veremiyorum. Zaman zaman bir şimşek çakımı süre içinde bilincimi yalayıp geçiyorlar. Masallar da sahiciliğini yitirmeye başladı, yapaylaştı, sahteleşti. Sanki onlar da çürüyorlar, içimiz gibi, gövdemiz gibi. Sentetik masallar yaşıyoruz artık. Bütün oyunlarda naylon tadı var. Belki de tâ eskiden beri böyleydi bu; ama biz farkında değildik. Herneyse kafam sorularla dopdolu. Yaşlandıkça, olgunlaştıkça, yanıtlarım değil de, sorularım çoğalıyor. Ne tuhaf! Nedense bütün bunları bilmeni istedim. Bunları seninle konuşmak istedim. Çünkü sen de artık bir kadınsın. Ve düşlerinin başkentine doğru yol alıyorsun. Oraya vardığında bir düş gurbetçisi olmanı istemem. Tecavüze uğramış bir kadın hiç olmazsa bunu öğrenmiş olmalıdır. Herkesin ahlâkı serveti kadardır Antigone; tez elden servet yapmaya bak."

Antigone başını kaldırdı. Yüzünü basmış çillerin büsbütün büyüttüğü, çoğalttığı o masum hayretle:

"Hep sizin gibi olmak istedim," dedi. "Hep sizin gibi."

Bir yazmalık, bir boşunalık duygusu kapladı Prenses Gradisca'nın içini. Tek sözcük bile eklemenin bir yararı yoktu. Zarif bir edayla yerinden kalktı.

Kırmızı beresini başına geçirdi. Yeniden gençleşti, canlandı, kadınlaştı. Vücudunu sımsıkı saran, kalçalarını alabildiğine yuvarlayan bembeyaz giysileri içinde salına süzüle yürüdü gitti.

Öksüz bir balıkçı çocuğu olarak çıktığı gurbetten yurduna bir Superman olarak dönen jigolosunun kollarına bıraktı kendini. Geminin kaptanı o geceki baloda tüm yolculara muştuyu verdi: Gemi böyle seyretmeye devam ederse “Onikinci Gece”ye yetişeceklerdi. Bir mevsim daha bitiyordu. Uzaktan bir akordeon sesi duyuldu.

Gemi Başkente doğru gecenin içinde ışıklı bir gemi gibi yol alıyordu. (Ya ne gibi alacaktı?)

MEHMET ZAMAN SAÇLIOĞLU-İkinci Ada

(Sis Adası)

Tren hızla ilerliyordu. Son durduğumuz istasyonda inenlerden sonra, kompartımanda iki kişi kalmıştık. Benden biraz daha genç, yaklaşık otuz yaşlarında gösteren kumral, zayıf yol arkadaşım ayakkabılarını çıkarmış, karşımdaki koltuğa uzanmış, uyuyordu. Ben de onun gibi yapıp, yatmayı aklımdan geçiriyordum; ama ineceğim istasyona ancak on beş, yirmi dakikalık bir yolumuzun kalmış olması, bu kısa süre içinde uzanıp, uykuya dalmaya değip değmeyeceğini düşündürüyordu.

Pencerenin yanına geçtim; belki bir şeyler görürüm diye burnumu cama dayadım. Dışarısı çok karanlıktı. Ne ay, ne yıldızlar, ne de herhangi bir ışık vardı. Trenin uykuyu çağıran sesi ile sallantısı göz kapaklarımı ağırlaştırmıştı.

Gözlerim kapanırken sesin değişip, sallantının azaldığını fark ettiğimi anımsıyorum. Tren gitgide yavaşlıyordu. Bir süre sonra da durdu. Dışarıda hiçbir şey görünmüyordu. Koridora çıktım, öteki camdan baktım, yine bir şey yoktu. Karanlık, herhangi bir gecenin karanlığından farklıydı.

Camı indirdim; pencerenin önünde bir hareket oldu. Dışarıdaki bu garip karanlık, erişebildiği her deliğe parmağını sokan meraklı bir çocuk gibi uzanıp; pencereden içeriye dönerek, kıvrılarak, beyazlaşarak aktı. O zaman, çok yoğun bir sis içinde olduğumuzu anladım. Hareketlenen sisin arkasında zayıf bir ışık, bir an belirip kayboldu. Burası, günün bu son treninin bugüne dek durduğunu hiç anımsamadığım bir ara istasyon olmalıydı. Pencereyi kapadım; sisin içeri giren parmağı, dağılıp yok oldu. Kompartımana dönecekken, koridorun sonundaki vagon kapısı açıldı; kondüktör elindeki küçük zili sallayarak yaklaştı:

– Arıza... Bir saat kadar buradayız. Lütfen trenden uzaklaşmayın, sis çok yoğun.

Önümden geçerken kondüktöre buranın neresi olduğunu sordum.

– ikinci Ada istasyonu, dedi.

Bu adı daha önce hiç duymadığımı söyledim.

– Küçük bir istasyondur, dedi. Her tren durmaz burada.

Yol arkadaşım da uyanmış, ayakkabılarını giymeye çalışıyordu. Mahmur gözlerle yanıma geldi; koluma dokundu; başını iki yana, ne oldu dercesine salladı. Ağzından da, anlaşılmaz, ama soran bir ses çıkmıştı.

Dilsiz olduğunu anladım. Sağır da olabileceği aklımdan bir şimşek hızıyla geçti.

– Arıza, dedim; dudaklarımı okuyabilsin diye, hecelerin üstüne basarak, ağır ağır.

Yanılmamıştım. Sağır, dilsizdi yol arkadaşım; ama anlaşabilmiştik. Sisi fark edince yüzünde bir aydınlık belirdi. Pencereyi açtı, kolunu dışarı çıkarıp sisi dalgalandırdı. Ağzından sevinç sesleri çıkıyordu. Bana döndü, eliyle “gel” hareketi yaptı; parmağıyla da dışarısını gösteriyordu. Kapıya doğru yürüdü; peşinden gittim. Kapıyı açtı; demire tutunarak dikkatle aşağıya inmeye başladı. Küçük çığlıklar atıyor, gülüyordu. Yere basmıştı. Kapıyı bıraktı, dönüp ellerini bana uzattı.

Görüntü, gerçekten, insana çığlıklar attıracak kadar olağanüstüydü, ama ürkütücüydü de. Arkadaşımın bana uzattığı elleri, yüzü, göğsünün bir bölümü görünüyordu, ama vücudu aşağıya doğru silikleşiyordu. Ayakları sisin içinde kaybolmuştu. Dudaklarımı belirgince hareket ettirerek:

– Uzaklaşma, kaybolursun, dedim.

Başını salladı, anlayamamıştı.

– Gitme... Sis... dedim üstüne basarak.

Elini boş ver anlamında salladı; treni gösterdi, bir omzunu, kaşlarını kaldırdı. “Tren işte burada” demek istiyordu sanırım.

Onu yalnız bırakmamak, kulakları duymadığı için bu siste başına gelebilecek bir kazayı engelleyebilmek için ben de aşağıya indim.

Ayaklarımı belli belirsiz görüyordum. ilk kez derin bir denize girip de ellerini iskeleden ayıramayan çocuklar gibi, ben de ellerimi trenin kapı demirinden ayıramıyordum. Bir an duraksama geçirdikten sonra, kapıyı bırakıp, yüzünü güçlükle seçebildiğim yol arkadaşıma doğru bir adım attım. Soluğum daralır gibi oldu:

– Sonsuzluk... dedim. Sağır olduğunu unutmuştum. Bu kez fısıltıyla, kendi kendime:

– Sonsuzluk gibi, diye yineledim. Sonsuzluk duygusu veren şeyin, iki adım önümü görmemi engelleyen bu yoğun sis olması beni şaşırtmıştı. Sağır dostumu düşündüm. Sesler için de böyle miydi yoksa? O da kendisini bir sessizlik sonsuzluğunda mı duyumsuyordu?

Birbirimizden bir buçuk, iki metre kadar uzaktaydık. Onu görebiliyordum; ama geriye doğru bir, iki adım atınca görüntüsü silikleşiyordu. Arkadaşım kollarını indirip kaldırıyor; sis, parmaklarının arasından, kollarının altından dalgalanarak, küçük bulut öbekleri halinde

hareket ediyor, tam dururken, bir kol hareketiyle yeni salınımlara başlıyordu. Bu oyun sırasında dostumun ağzından, anlaşılmaz mutluluk sesleri çıkıyordu. Bu arada yerimizin değiştiğini, beş on adım, belki de daha çok ilerlediğimizi anlayamamıştım; arkadaşımın yüzünde önce bir şaşkınlık, sonra da korku görünceye dek. Kendi çevresinde birkaç kez dönmüş, soran bakışlarını bana çevirmişti. Tren görünmüyordu. Arkadaşım yanıma gelmiş, elimi tutmuştu. Çıkardığı anlamsız sesler artık soru ve korku taşıyordu. iki omzundan tuttum, dudaklarımı okuyabilmesi için üstüne basarak:

– Korkma, dedim. Tren gitmedi... Burada.

Anladım, dercesine başını salladı. El ele birkaç adım ilerledik; ama tren o yönde değildi. Durduk. Elimin içindeki eli, bir çocuk eli gibi çaresizdi. Ona döndüm, işaret parmağımı dudaklarıma götürdüm:

– Sus, dedim. Trenden gelebilecek küçük bir ses duymak istiyordum. Çok yakınımızdaki bu koca kütleden ne bir ses, ne bir ışık geliyordu. Sessizlik uzayıp gidiyordu. Sürekli bir hışırtı var gibiydi. Bu sis, sanki bütün sesleri öğütüp, hışırtıya çeviriyordu. Yaşlandıkça küçülen; sonunda bir cırcırböceği olarak, bir ses olarak kalan Troya kralı Tithonos'un öyküsü geldi aklıma. Birkaç dakika beklediğimiz halde hiçbir ses duyamamıştım. Dayanamadım:

– Heeey, trendekiler!.. diye seslendim. Bir yanıt gelmedi.

– Kondüktör beeey, orada mısınız?.. Sessizlik sürüyordu. Arkadaşım seslendiğimi anlamıştı. O da bağırmaya başladı. Sesinde bir dile ait sözler yoktu; söylediklerini bilincimle değil, sezgilerimle anladım. "Kaybolduk, yardım edin, neredesiniz, korkuyorum, gelin" sözcüklerini ve sözlüklerde karşılığı olmayan birçok duyguyu bu garip çığlığın içine sığdırmıştı sağır, dilsiz arkadaşım. iki kez de o seslendi; sonra, benim yüzüme bakmaya başladı, bir yanıtın gelip gelmediğini öğrenmek için.

Kulak kesilmiş dinliyordum. Birkaç saniye geçmişti ki zayıf bir ses duyar gibi oldum. Başımı diktiğimi, daha iyi duymak için bir kulağımı sesin geldiği yöne çevirdiğimi gören dostum, aynı seslerle yeniden bağırdı. Onu susturdum. Heyecanlanmıştı. O da dinler gibi bir duruş aldı. Gözleri benim yüzümde hızla dolaşıyor, duyacağım küçük bir sesin yüzümdeki yansımasını kaçırmamak istiyordu.

O cılız sesi yine duyar gibi oldum. Arkadaşıma, sus, işareti yaptım. Tamam, anlamında başını salladı. Zayıf ses güçleniyor gibiydi. Bu her

neyse, bize yaklaşıyordu. Bir sürtünme sesi ve ardından bir “tık”. Şimdi daha iyi duyar olmuştum, seslendim:

– Hey, kim var orada?

Ses durmuştu. Gözün gözü görmediği bu siste, bir şeyin gelip kulakları duymayan arkadaşıma çarpacağından korkuyordum. Tedirgindim; yine seslendim:

– Hey, biz buradayız; treni kaybettik.

Ses yeniden başlamıştı. Uzaklığını kestiremiyordum. Sesin geldiği yöne bakıyor; ama hiçbir şey göremiyordum. Birisi:

– Evet, neredesiniz? diye seslendi.

Rahatlamıştım.

– Buradayız, dedim, buradayız.

Arkadaşım da birisiyle konuştuğumu anlamış; benden bir açıklama bekliyordu. Ona elimle, dur biraz, anlamına gelen bir işaret yaptım. Yüzümdeki gülümseme onu rahatlatmıştı.

– Orada durun ve bana seslenin; geliyorum, diye sürdürdü ses. Konuşmaya devam edin ki sizi bulabileyim. Söyleyin kaç kişisiniz?

– iki, dedim, iki kişiyiz.

– Giysileriniz ne renk?

– Giysilerimiz mi? Ne yapacaksınız giysimizin rengini? Biz burnumuzun ucunu göremiyoruz.

– Canım laf olsun diye soruyorum. Ha bire, neredesiniz, sağda mısınız, solda mısınız? diye soracak halim yok ya. Siz de bana sağ yap gel, sol yap gel mi diyeceksiniz, otopark değnekçisi gibi? Bir şey söyleyin işte. Söyleyin ki, size doğru yaklaşabileyim.

– Arkadaşımda pembe bir bikini, bende ise uzun beyaz bir don var.

– Tanrım, siz gerçekten kaybolmuşsunuz.

Bu arada epeyce yaklaşmıştı. Baktığımız yönde bir karaltı belirdi. iki adım sonra da önümüzdeydi.

– Burada olmalısınız, derken, yürürken önünde yere sürdüğü ince metal baston ayağıma değmişti. Bastonun değmesiyle durdu. Bize doğru değil, yukarıya, gökyüzüne bakıyor gibiydi.

– işte, sizi buldum, dedi. Giysilerinizi doğru anlatmasaydınız sizi tanıyamazdım. Söyleyin bu dağ başında nasıl kayboldunuz?

Şaşırmıştık, önümüzdeki adam kördü. Bir an ne söyleyeceğimi bilemeden kalakaldım. Neden sonra:

– Treni kaybettik, dedim. Aşağıya inmiştik; uzaklaşmışız.

– Evinden uzaklaşıp yolunu yitiren çocuklar gibi, dedi kör adam. Sonradan olma körlük böyledir işte.

– Affedersiniz, sizi incitmek istemedik, dedim.

– Biliyorum, ciddiye almayın, ben de şaka yaptım zaten. Kör olduğumu bastonumun sesinden anlamışsınızdır size doğru yürürken.

Hınzırca bir yanıt vermek istedim.

– Hayır, renginden. Ucunun beyazlığından anladım.

– Hayret, siste görünmez diye bugün bu bastonumu almıştım. Aslında beyaz baston hiç kullanmam, kör olduğum anlaşılsın istemem. Keskin gözleriniz varmış doğrusu delikanlı, diye yanıtladı adam. Sonra, devam etti:

– Hanımefendi, beyefendi bizi tanıştırmadı; sizinle tanışmaktan mutluluk duyacağım, dedi.

Atıldım:

– Affedersiniz, dedim, yanımdaki bir hanım değil, bir bey. Ben size, yani... laf olsun diye bikini... aslında...

Adamın yüzü asılmıştı. Tam bir şey söyleyecekti ki;

– Arkadaşım sağır ve dilsizdir; size yanıt veremez, dedim.

– Yazık ki size de veremiyor, dedi adam. Üzüldüm, onun adına espri yapmış olmanıza. Biliyorum, kötü bir amacınız yoktu ama, saygısızlık ettiniz delikanlı. Demek, beni yardıma çağıran bey bu. Tanıştığıma sevindim. Sonra, gülümsedi:

– Haydi, boş verin, gelin size bir çay ikram edeyim. Arkadaşınıza da söyleyin.

– Teşekkür ederiz, dedim, ama tren her an kalkabilir.

Adam, geldiği yöne döndü, bağırdı:

– Makinist, ne kadar işin kaldı?

– Yarım saat daha sürer, dedi bir ses uzaktan.

– Duydunuz mu? Haydi gidelim, dedi adam. Çayı çok güzeldir bizim kahvenin. Sabahçı kahvesidir.

– Bize neden yanıt vermediler, diye sordum, duymadılar mı, o kadar bağırdık, yardım istedik?

– Duyuldu, ben de yardımınıza geldim, diye yanıtladı adam.

Yol arkadaşım, bizim bu konuşmalarımızı anlayamamıştı; ama adamdan da gözlerini ayıramıyordu. Belli ki adamın kör oluşu onu çok etkilemişti. Gözlerini adamın yüzünde dolaştırıyor, bastonuna indiriyor, ayaklarına, ellerine bakıyordu. Bana bakması için koluna dokundum. Sonra, yüksek sesle ve yine dudaklarımı okuyabileceği gibi:

– Beyefendi bizi çaya çağırıyor, dedim.

Sözcükleri anlayamamıştı. Anlaması da beklenemezdi. Söylenen sözler, içinde bulunduğumuz ortamla o denli ilgisizdi ki. Sözlerimi yinelerken, elimde çay bardağı varmış da karıştırıyormuşum gibi yapmıştım. Bu kez anlamıştı, ama bakışları soru işaretleri taşıyordu. Başımı, “kabul et” anlamında salladım. Ağzından olumlu bir ses çıktı. Kör adam:

– Güzel, haydi gidelim o zaman; kahve uzakta değil, dedi.

Bir an duraladım:

– Peki ama treni nasıl bulacağız dönüşte? diye sordum.

– Amma uzattınız siz de, dedi adam bıkkınlıkla. Ben sizi geri getireceğim. Verin elinizi. Arkadaşınızın da elini tutun. Elimi bırakmayın ki, bu siste düşüp bir yerinizi kırmayın. Ben yanınızda oldukça korkmayın; ama düşer de kafanızı çarpar, bayılırsanız, hiçbir şey yapamam. Biliyorsunuz sizi bulmam için sesinizi duymam gerek. Köpeklere de hiç güvenmeyin, bu siste onlar da işe yaramaz. Gözleri görmeyince burunları da çalışmaz bu itlerin. Bu köyde, siste iz sürecek kör bir köpek de bulamazsınız zaten. Haydi bakalım, ileri, marş!..

El ele tutuşmuş, adamın peşinden birkaç adım atmıştık; ama pek rahat yürüyemiyorduk. Her an bir yere çarpacakmışım gibi geliyordu. Arkadaşım da benden farklı değildi.

– Benimle aynı adımları atın, dedi kör rehberimiz. Aynı büyüklükte ve aynı ayakla. Beni kör bir yol gösterici değil, bir halk dansında ekip başı gibi düşünün. Vücudunuzun salınımını bana uydurmaya çalışın.

Adamın söylediklerini arkadaşıma anlatabilmek için kollarımı ve arkadaşımın elini yumuşakça indirip kaldırarak, sisin içinde uçar gibi hareketler yapmaya başladım. Arkadaşım da anlamıştı. Adımlarını adımlarımıza uydurmaya çalıştı. Küçük, neşeli çığlıkları yine başlamıştı. Kör rehberimiz bir kahkaha attı.

– Ah bu sağırlar, dedi, neşelerini hiç kaybetmezler; bir körü izlerken bile gülebilirler.

Birkaç dakika sonra yürüyüşümüzde bir uyum sağlanmıştı. Adam, kendisinden ummadığım bir hızla yürüyordu.

– Düz bir zeminde yürüyoruz. Kahveye kadar da böyle gidecek. Burası geniş bir alan. Takılıp düşeceğimiz bir çıkıntı, çarpacağımız bir insan yok. Bu siste benden başka kimse gezmeye cesaret edemez. Burada sık sık sis olur. Sis olunca ben rahat ederim; sis dağılınca benim dışımdaki herkes

sevinir. Söyleyin bakalım sis mi iyi açık hava mı?.. Yanıt veremiyorsunuz değil mi?

Bir şey söylemek zorunda olduğumu düşündüm.

– Ama gören insanlar çoğunlukta. Onlar için sis iyi değil, dedim.

– işte yanlış bir düşünce. Çoğunluğun isteği iyidir. Oysa böyle sislerde yolu ben gösteriyorum, hastaları hastaneye, doktorları hastalara ben götürüyorum.

– Tek kör siz misiniz burada? diye sordum.

– Evet, yazık ki öyle dedi adam. Burası sandığınızdan daha küçük bir yerdir. iki kör daha vardı; ama birkaç yıl önce büyük bir kente çalışmaya gittiler. işyerleri çok aydınlıkmış. Ne gülünç değil mi?

Birkaç adım sonra zeminin biraz yükselir gibi olduğunu hissettik.

– Bir tepeye mi çıkıyoruz? diye sordum.

– Yok, dedi adam, geldik neredeyse. Sağımızda iki yüz yıllık bir çeşme var, tam önündeyiz şimdi. Üzerindeki kabartmaları görmeliydiniz; yirmi sekiz adım sonra kahvenin kapısında olacağız. Gerçekten yirmi sekiz adım sonra bir kapının önüne gelmiştik. Kör adam bastonunu değdirerek kapıyı buldu, itmeye çalıştı; ama kapı açılmadı.

– Yandaki pencerelerden ışık geliyor mu?

– Hayır, dedim.

– Şu işe bak, yine kapamışlar. Sis olunca, kimi zaman kaparlar kahveyi.

– Ne yapsınlar ki, dedim. Sokaklarda kimseler olmadığını siz söylediniz. Müşteri olmayacaksa kahve ne işe yarar?

– Bu kahve günde yirmi dört saat açıktır. iki kardeş işletir. Biri gündüzcüdür, biri gececi. Her ay nöbet değiştirirler. Bir ay gececi olan, öteki ay gündüzcü olur. Gündüzcü de gececi. Biri sürekli gece, öteki sürekli gündüz çalışsa olmaz sanki. Bir ay boyunca gündüz çalışmak mı yoruyor onları, yoksa gece çalışmak mı, bunu anlayamadım. Her neyse, bu onların bileceği bir iş; ama üzülüyorum doğrusu; çünkü bir sabahçı kahvesi bu kafayla işletilmez. Sabahçı kahvesi bir güvencedir; bir hastanenin acil servisi gibi. Onun her zaman açık olduğunu bilmeniz önemlidir. Belki kırk yılda bir gece yarısı gidersiniz; ama orası hep açık olmalıdır.

– Size hak verdim şimdi, dedim, adama.

– Sizi boşuna yormuş oldum. Aslında sizi eve de götürürdüm ama biraz uzak. Daha sonra, vakitlice gelirseniz sizi evimde konuk etmekten çok zevk duyacağım, inanın.

– Teşekkür ederiz davetinize, dedim. Ben de isterim sizinle yine görüşmeyi; ama şimdi trene dönelim.

– Tamam, dedi. Yalnız, olan biteni arkadaşınıza da anlatın delikanlı. Trene döndüğümüzü o da bilsin.

– Haklısınız, özür dilerim, dedim.

– Benden değil, ondan özür dileyin.

Sağır, dilsiz arkadaşıma döndüm:

– Trene dönüyoruz, dedim. Başını salladı arkadaşım; anlamıştı.

Rehberimiz:

– Bir ikramda bulunamadan gönderiyorum sizi; kusura bakmayın, dedi, tutmam için elini uzatırken. Yine el ele tutuşup geldiğimiz yönde yürümeye başladık. Bir süre sessizlik oldu. Hepimiz bir şeyler düşünüyor gibiydik. Kör rehberimizin bir an için elimi sıktığını duyumsadım. Durmuştu.

– Ne oluyor, dedim, fısıltıyla.

Bir yanıt vermedi, sağa döndü, birkaç adım attık birlikte; yine durdu. Derin bir soluk aldı.

– Hanımeli, dedi. Ne güzel kokuyor.

Belli belirsiz bir hanımeli kokusu bana da gelmişti. Rehberimiz derin bir soluk daha çekti içine:

– Uzun zamandır bu kadar temiz, bu kadar beyaz bir hanımeli koklamamıştım, dedi.

Aklımdan geçen soruyu sezmiş gibi sürdürdü konuşmasını, adımını atarken:

– Renkleri görmemem, onların adlarını kullanmamı da engellemez ya?

Birkaç adım daha atmıştık ki, önümüzde büyük bir karaltı belirdi.

– işte, geldik, dedim, tren göründü.

– Daha beş, altı adım var, dedi rehberimiz. Üç adım sonra da durdu.

Sağır, dilsiz arkadaşım elimi bırakmış, trenin merdivenlerini tutmuştu. Kendisini şimdi güven içinde duyduğu belliydi. Kör rehberimize, elini bırakmadan:

– Size çok teşekkür ederim, dedim. Hiç unutamayacağım bir gezinti oldu. Akıl almaz bir gezinti. Yine gelmek, sizi görmek isterim.

– Sevinirim delikanlı. Arkadaşınızı da, başkalarını da getirebilirsiniz. Bir körle sisler içinde sohbet etmek isteyen herkesi davet edebilirsiniz. Size çay borcum da var, unutmayın.

Arkadaşımın nerede olduğunu sezmiş gibiydi. O yöne seslenerek:

– Siz de hoşça kalın, dedi. Sizi daha yakından tanımak isterdim. Elini salladı.

Bana döndü:

– Lütfen arkadaşınıza iyi dileklerimi iletin, hoşça kalın, dedi. Arkasını döndü, birkaç adım içinde önce görüntüsü, kısa bir süre içinde de bastonunun ve ayaklarının sesi kayboldu gitti.

Merdivenleri çıktık, kapıyı kapadık, kompartımanımıza yürüdük. Arkadaşım, kendisini koltuğa atarcasına bıraktı. Ben de oturdum. Biraz sonra tren hareket etti. Arkadaşım pencereden dışarıya bakıyordu. Birkaç dakika sonra sisin dağıldığını, evlerin ışıklarının göründüğünü fark ettik. Arkadaşım, koltuğun üzerindeki çantasından kâğıt ve kalem çıkardı; çantayı dizlerinin üstüne koydu. Kâğıda bir şeyler yazdı, bana uzattı.

“Ne sisti ama. Adam da çok ilginçti. Yürürken çok heyecanlandım; ama beni en çok o nefis hanımeli kokusu etkiledi. Hiç bu kadar beyaz bir koku duymamıştım. ipek gibiydi. O kör adamla konuştuklarınızı bana yazar mısın?” yazıyordu.

Olur, anlamında başımı salladım, kâğıdın altına:

“Kaç sayfa boş kâğıdın var?” yazdım.

MARİO LEVİ-İkinci Ada

Bu yazıyı büyük bir rastlantı sonucu görebilecek, az bulunur bir sabırla okuyup sonunu getirebilecek ve bütün bunlar yetmezmiş gibi burada anlatılanlar üzerine sizlerle konuşmak isteyebileceklerin hiçbiri, kimi çok eski çehreler, matraklıklar, kovulmalar ve yol almalarla anlam kazanmış olan bu sokağın hangi sokak olduğunu tam anlamıyla bilemeyecek. Böyle bir sokak, en azından burada anlatıldığı şekliyle hiçbir zaman varolmadı, varolamadı çünkü. Herşey zararsız birkaç yalandan, şöyle bir gelip geçiveren bir görüntüler dizisinden ve kırık dökük bir iki temenniden ibaretti sanki ve işin ilginci, oncasına küçük ve önemli ayrıntının inanılmaz bir hız ve hoyratlıkla kaybolduğu, kaybettirildiği bir kentte bu sözleri söylemek bile bir zorunluluktu. Bu sokakla ilgili duygular çok uzun bir tarihle anlam kazandı anlayacağınız; kimi özlemlerle dileklerse, beklenmedik zamanlarda, arzulanmadık koşullarda, yalnızca bizim kaldırımın taşlarında ya da zaman zaman çok yakından tanıdığımız eviçlerinde değil, meyhanelerde, pastanelerde, iskelelerde, mezarlıklarda ve kış göçlerinde de tüketilir, terkedilir oldu. O sokak benim çocukluğumun, ilkgençliğimin, kaçışlarımın, yola çıkışlarımın, avcumu yalamalarımın, zorunlu geriye dönüşlerimin, enayiliklerimin, içkiyle dostluklarımın, kendime çekilişlerimin, çıldırayazmalarımın ve umarsızlıklarımın sokağıydı da bir yerde, gezindiğim, bir şeylere görünmek istemediğim, doyasıya yaşadığım ya da öyle zannedip de hiç yaşamadığım yerlerin kendince bir dışavurumu da. Uzun, çok uzun bir suskunluğu durmaksızın, zaman yitirmeksizin çeşitlendirdiğimi, hiç istemediğim halde bir kez daha ayrımsıyorum bu durumda, sizlerle, vazgeçemediğim birkaç ayrıntının şiirini paylaşma adına, kimi anıların yolculuğuna nasıl ve nereden başlayacağımı bilememenin utancını yeniden buluveriyorum yanıbaşımda. Ama sonuç ne olursa olsun, kimi çehrelerle bu çehrelerin çağrıştırdığı görüntüler hemen hemen hiçbir zaman bırakmadı peşimi; ben onlarla kalabalık, onlarla yapayalnız, onlarla kararsız ve birçok kişi için nedensiz, işe yaramaz bir gezgin oldum. Anlatmak istediklerimle kaçışlardan yana sürekli olarak cezaya kalmalarım, yani bir türlü önleyemediğim o artakalmalarım, o tuhaf tuhaf yenilgilerden yana saçmalamalarım elbette pek az kişiyi ilgilendirebilirdi ama, daha başka yerlerde, daha değişik biçimlerde dile getirmeye çalıştığım gibi kimi görüntüleri şöyle ya da böyle

zorlamış olmak da bana yetebilirdi. Bu amaçla, olaysız birtakım hikâye denemeleriyle kimi çok özel sesleri ve biçem kaygılarını bile göze aldım. Şimdi, kendimi birçok meseleden emekli hissettiğim bu günlerdeyse, yeni çağrıların peşine bir kez daha düşerek, nereye vardıracağımı onca yıla karşın hâlâ öğrenemediğim bu eski söyleşiyi yeniden göze alıyorum. Yanıtların, zaman zaman, hiç beklemediğim, dahası hiç ummadığım bir şekilde geldiği de oluyor. Savunabileceğim ve hep anlatmak isteyeceğim bir suskunluğa geçiyorum o zaman da, yıllanmış, varlığından istesem de vazgeçemeyeceğim bir aynanın ya da daha doğrusu hayatımın gündeminden hiçbir zaman kalkamayan bir sorgulamanın karşısında olduğumu ayrımsıyorum. Bir kez daha, bir başına, unutamamalar ve artık bambaşka bir dünyada, çok farklı bir şekilde yaşatılan, kendince kurtarılan görüntülerle yaşamak da var diyorum bu durumda kendi kendime, kimi geçmişlerin bir kokusu, bir kekre tadı var diye düşünüyorum. Eski, çok eski tanışlarla, tuhaf tuhaf sözcükler düşüyor o zaman da belleğime; kaybolamıyor, bir yerlerde bir leke olmaktan kurtulamıyor, neyi, hangi yalandan ya da kandırmacadan geçirmeye zorunlu kalacağımı bir kez daha bilemiyorum...

Mezeci Niko her müşterisini sevmezdi örneğin, mezeciliğin, günümüzde, kentimizin birçok semtinde anlaşıldığı şekliyle, yalnızca yumurta, peynir ya da salam satıcılığı olmadığını bilir, özel mezelerini evinde, kendi elleri ve bizlere hiç beklemediğimiz anlarda sözettiği karısıyla birlikte hazırlar, lakerdanın kılçıklarını at diyenlere müthiş sinirlenir, her gelene, her isteyene tezgâh altında tuttuğu o meşhur pilâkisinden vermez ve kendisini efkârlı hissettiği akşamlarda ağzını bıçak açmazdı. Yalnızca taze mezelerini almaya mecbur ettiklerini severdi bildiğim kadarıyla; ‘siz’li konuştuklarıysa ne kendisi ne de herhalde kestiği lakerda için bir anlam taşırdı. Arada sırada, keyifli olduğu zamanlarda, çok eski bir ev halinden, taptaze midye dolmasının harika kokusundan, içkiyi zaman zaman biraz fazla kaçırmaktan, Paleo Faleron’a bir gidip bir geri dönmekten, Zoğrafyon Lisesi’ndeki, bize göre şüpheli öğretmenlik günlerinden, Laternacı Yani Usta’dan, çok eski, çok belli belirsiz bir Tatavla’dan, Yedikule’deki akrabaları bir türlü sevememiş olmaktan, kendileriyle yılda bir kez, zorunlu bir Paskalya yemeğinde biraraya gelmeye bir türlü alışamamaktan ve bunun yerine evinde kanun çalmayı tercih etmekten, yirmi kurra askere çağrıldıkları günlerden ve Madam Floridis’in gençkenki unutulmaz çekiciliğinden sözederdi. Ufak, birçok

kişiye önemsizmiş gibi görünen meselelere takıldığı olurdu bir de. “Ne yaparsan yap anlamayacaklar” derdi örneğin, “oysa bir bilseler o kılçıkların ne güzel yalanabileceğini.” Damdan düşercesine söylenmiş, havada kalacak, üstüne üstlük, hafiften uçukluğu çağrıştıracak bir serzeniş miydi bu? Sanmıyorum. Bu sözleri gereğince anlayabilmeniz için, Mezeci Niko’yu binbir özenle ve kendi elleriyle temizleyip tuzladığı, o ışıl ışıl tezgâha hazırladığı lakerdayı keserken görmeniz gerekirdi.

Bizim sokak yaz aylarında pek suskun, pek terkedilmiş olurdu. Mezeci Niko bir, bazen de iki aylığına Atina’ya, bizlere hiç sözetmediği, dolayısıyla da hiç öğrenemediğimiz birilerine, komşularımızın birçoğu yazlık yerlerine, özellikle de Büyükada’ya, Ester’se hiç istemediğim halde Caddebostan’a giderdi.

Nejat Amca’nın ingiltere’den getirdiği o futbol topu olmasaydı, minyatür kale maçlarında eminim bana penaltı bile attırmazlardı. işte belki de bu yüzden topun kornere çıktığı zamanlarda içimde başkalarıyla istesem de paylaşamayacağım bir sevinç duyardım. işte belki de bu yüzden, bugün hâlâ izlediğim futbol maçlannda kornerlerle penaltılar bende hep çok zengin çağrışımlıdır.

Yoğurtçu ismail, bizim sokakla sözleşmişçesine, üstelik yaz kış, yalancı ya da doğru dürüst bahar demeden, her akşam saat altıbuçukta bizim kapının önünden geçerdi. Kendisiyle ilgili olarak, en unutamadığım çağrışımlar arasında, sanımca biraz da maksatlıymışçasına bizleri karşı karşıya bıraktığı birçok özel gösteri vardı. Yani bu amcanın o yoğurdun kaymağını öyle bir sıyırışı, sonra da bu iş için kullandığı küreği kutusuna öyle bir yerleştirişi vardı ki, bu küçük tören hiçbir zaman tatlı ve kıvamında olamayan o yoğurdun tadını bizlere sanki bir süreliğine de olsa unutturmak için yapılır ve onca oyun arasında bambaşka oyunlarla beklenmedik özlemlere doğru yolalmamıza neden olurdu. Aradan uzun süre geçtikten ve liseden önlenemeyesi bir biçimde belgelendikten yıllar sonra Yeşildirek’te hatırı sayılır bir tuhafiyeci olan Mümtaz’ın günün birinde yoğurtçu olacağını söylemesi belki de bu yüzden boşuna değildi.

Bu aşamada, hazır sırası gelmişken, Mümtaz’ın babasının berber olduğunu, basurunun ayakta çalışmaya zorunlu bir insan olarak kendisi için zaman zaman büyük sorunlar yarattığını, bu berberde de her berberde olduğu gibi memleketin günde birkaç kez, değişik kişiler tarafından, değişik şekillerde kurtarıldığını, birçok ciddi tartışma için yalnızca gazete başlıklarıyla yetinildiğini, birçok futbol takımının birer alternatif futbol

takımı olarak kurulduğunu, kimi futbolcuların yetenekleri, sülaleleri ve olabilirlikleriyle oynandığını, futbolun, böylesi durumlarda kimi eksikliklere inanılmaz biçimlerde derman olabildiğini, buraya ayak basmamak için elinden geleni yapan bakkalın çırağı Şakir'inse Mümtaz'a müthiş bozulduğunu söylemeliyim. Ortada yenilir yutulur cinsten olmayan 'bir kancıklık, bir kalleşlik' meselesi vardı ne de olsa. Çünkü Mümtaz, hiç beklenmedik bir zamanda, aslen Kastamonulu olduğunu ortaya çıkararak, Şakir'in kapıcı Nusret Efendi'nin kızı Aysel'le arasını bozmuş ve bu işi neden yaptığını hiç kimseye söylememişti. Koyu bir Galatasaraylı olarak Şakir'e diş bilemiş, Aysel'e gizliden gizliye göz dikmiş ya da durup dururken yalnızca eğlenmeyi istemiş olabilirdi Mümtaz ve bu konudaki olasılıklar insanın hayalgücüne ve hayata bakış açısına göre daha da çoğaltılabilirdi. Ama bunların hiçbiri önemli değildi bana soracak olursanız. Önemli olan, inceden inceye düşünülmüş bir oyunun, bir tek kişi tarafından, beklenmedik bir zamanda, üstüne üstlük açıklanmayan bir neden yüzünden bozuluvermesiydi. Kendisini beğendirmek maksadıyla, dükkândan gizliden gizliye çaldığı ayçiçeklerini Aysel'e verirken, Nusret Efendi'nin anlaşılmaz Kastamonulu düşmanlığını çok iyi bildiğinden, sürekli olarak Rizeli olduğunu, günün oradaki evine ve çay bahçelerine sevdiği bir kızla gitmek istediğini söylemişti çünkü Şakir. Ama bu sözleri söylerken o günlerde kendisini iyiden iyiye kandırıyordu doğrusunu bilmek isterseniz. Aysel'in gözü bambaşka yerlerdeydi ne de olsa, Şakir'in rüyası, barındırdığı tüm çağrışımlara karşın kendisinde hiçbir büyük özleme ya da yolculuk sevincine neden olamazdı. Aradan yıllar geçebilecekti böylelikle, herkes kendine göre 'büyüyecek', kendi küçük yolculuğuna şöyle ya da böyle çıkabilecek, Aysel fahişe olup günün birinde Sirkeci'deki otellerin birinde şoför sevgilisiyle birlikte ölü olarak bulunacak, Şakir'se çok garip bir rastlantıyla, bu olaylardan uzunca bir süre sonra, Aysel'lerin apartımanına Nusret Bey'e hatırı sayılır bir hava parası ödedikten sonra kapıcı olacak, senelerce doğru dürüst yemeyecek, gezmeyecek, gerektiğince içmeyecek ve bunun sonucu olarak, Kuştepe'de iki apartıman diktirecekti. Bu küçük çağrışımdan yola çıkarak, bizim sokakta da bol bol, üstüne üstlük birörnek apartımanlar vardı diyebilmeliyim. Bu yüzden de, dışından şöyle bir bakıldığında yaşadığımız ortamda en azından çevre düzeni, bilumum konaklamalar ve çeşitlendirmeler açısından gözünüze kayda değer hiçbir güzellik çarpmayabilirdi. Böylesi bir yargı, birçok komşumuzun zamanla, bambaşka özlemler adına bambaşka seçeneklere doğru göçedişiyle gözardı

edilemeyecek bir anlam, üstüne üstlük bir değer de kazanabilirdi. Gene de kimi ayrıntıları yakalayabilmek için, sanımca oralarda ya seneler senesi yaşamak ya da ziyaret için uygun zamanı kollamak gerekirdi. Örneğin onca görüntünün kaçınılmaz bir şekilde değişmeye yüz tuttuğu günlerde bile bizim sokak, özellikle de yaz akşamlarında patlıcan tava, çiroz, rakı, cacık ya da topatan kavunu kokabilirdi. Kimi insanları öylesi zamanlarda küçücük, içiçe balkonlarda, hüzünlü bir mevsimin, saksılarda özenle yetiştirilmiş birkaç çiçeğin ya da çok eski yenilgilerin gizli, çok gizli çağrışımıyla söylenen şarkıların sefasını sürerken yakalayabilirdiniz. Günün birinde, yazının o kaçınılmaz serüvenine çıkmaya niyetlendiğim günlerde bu kokuların şiirselliğiyle kimi çok uzak seslerin çağrıştırdığı aydınlık sohbetlerini anlatmayı deneyecektim. Bunu nasıl yapacağıma karar vermem çok zor olacak ve birçok duygu, belki de birçok eserde olduğu gibi, ilk tasarlandığından çok farklı bir şekilde gün ışığına çıkacaktı.

işte tüm bu çağrıların, seslerin ve kokuların dümen suyunda tüm olası yanlışlıklarla önlenemeyesi yalnızlıklara karşın bizim sokağa çok kalabalık bir giriş yapılırdı. Sokağın bitiminden sonra ulaşılacak yerlerse, doğrusunu söylemek gerekirse, bambaşka dünyalarla anlatılması hemen hemen olasız yaşamalarındı. Pek de yabancılamayacağınız bir tutsaklığın anlatımıyla bir kez daha karşı karşıya kalabilirdiniz böylesi durumlarda. Ancak o zaman da sizi suskunluğunuz ve ertelemelerin hemen hemen her biçimiyle anlamlandırabileceğiniz, deyiş yerindeyse dayanılır kılabileceğiniz o kendi köşenize çekilmişliğiniz kurtarabilirdi.

Bizim sokağa bütün bunlar yetmezmiş gibi asfalt da sanki hiç dökülmedi. Parke taşları işte biraz da bu yüzden anneannemin yürüyüşünü zorlaştırırdı. O çevrede şimdi sayısını hatırlayamayacağim kadar çok okul ve sinema vardı bir de. Ben uzun yıllar o okulların birinde okumuş, o okulun, bizlere şöyle ya da böyle yutturulmak istenen her okul gibi uygarlığa açılan bir kapı olamadığını, birçok olumsuzluğu, gönlümce dolaşamamaları ve kendime yetememeleri yaşamaya mecbur bırakıldıktan sonra anlamış ya da daha doğru bir söyleyişle okulun önerdiği uygarlığın, hayalini bir zamanlar kurduğum uygarlıkla hiçbir ilgisi olmadığını ayrımsamış, sinemalaraysa belki de bu yüzden olur olmadık zamanlarda hep kaçmış, hep sığınmış ve ne yalan söyleyeyim, buradaki çağrıları okuldaki o konuşamamaların nedense en sağlam seçeneği saymıştım. Kimi çağrılar her zaman için çok çeşitli, çok anlamlı ve çok seçenekli oldu o günlerden sonra: sana bu mektubu vaktin enikonu geç olduğu ya da bir

diğer deyişle ayın eşsiz bir sessizlikle bir kez daha battığı bir saatte, birçok özlemin kaçınılmaz bir şekilde değişmeye yüz tuttuğu bir zaman diliminden, biraz kırgınlık, biraz da umarsızlıkla yazıyorum. Biraz kırgınlık, biraz da umarsızlıkla evet. Oralarda, onca kayıptan ve küçük sürgünden sonra, bizim için bir zamanlar çok büyük bir değer taşımış olan o ayrıntıları kendine göre de olsa yaşamaya devam edip etmediğinden, bu ayrıntıları sevebileceklerine taşıyıp taşıyamadığından ya da o garip sokakta bir şeyleri gerçekten bırakmayı başarıp başaramadığından tüm iyiniyetime karşın emin olamıyorum çünkü. Oncasına değer verdiğim adresleri, kapı, pencere ya da insan görüntülerini çoktan yitirmiş bulunuyorum çünkü aslında, o görüntülerle o çehrelere, tüm çabalarıma karşın ne denli eğreti kalmış olduğumu ayrımsamaktan, anlayabileceğin ama sanımca hiçbir zaman açıkyüreklilikle dışavuramayacağın, gereğince betimleyemeyeceğin bir ürperti yayılıyor benliğime. Seni, seslenişlerini, eski, dost bildiğin tanışlarımı, tanışlarımızı, yıpranmış özlemlerimizi dilediğimce yaşayamadığım da oluyor böylesi durumlarda; aramızda hiç istemediğim halde örülmekte olan, yılların, çelişkilerin ya da yanlış umutlamaların sonucunda kendi kendini örmekte olan bu duvar beni artık her zamankinden çok endişelendiriyor. Kimi çağrıların peşine günün birinde düşmek isteyebileceğini herşeye karşın hissedebiliyorum gene de. Çok büyük bir olasılıkla, özellikle de bu garip sokak söz konusu olduğunda, günün birinde Mezeci Niko'yu, Mümtaz'ı, Yoğurtçu İsmail'i, Şakir'i, Aysel'i ve belki de anneanneni anlatmak isteyeceksin. Ama durmaksızın yenilenen, seçeneklerini anlaşılmaz bir şekilde üretecek bir umutla göze alacağın bu girişimin ışığında nereye varabileceğiz, nerelere, kimlere, nasıl ulaşabileceksin? Hiçbir şeyin bir başkasıyla hiçbir zaman tam anlamıyla paylaşılamayacağını ayrımsamanın bir başka yolu değil mi bu? Olabilir. Ne var ki, sonuç ne olursa olsun, bu soruların bizleri hep uyardığını, deyiş yerindeyse hep uyanık tuttuğunu da kabul edebilmeliyiz. Verilemeyen yanıtlarsa kimi eksikliklerin kolay kolay giderilemeyeceğini açığa vuruyor. Ama ya bundan sonra ne olacak? Bundan sonra, eğer istersen, seninle şöyle ya da böyle, hiç kimsenin kolay kolay ayrımsayamayacağı bir şekilde söyleşmeyi sürdürebiliriz. Her zaman olduğu gibi olası karşı-sesin ya da bir çeşit gölgen olmayı kabul edebilir, ama bunu yaparken sana öykünmekten çok senin için bir uyarıcı, kimbilir, belki de beklenmedik bir seçenek olarak kalabilir, anlatılması, açıklanması pek de kolay olmayan bir ayrıcalığı yalnızca seninle paylaşabilir, üstüne üstlük, sana hiç beklemediğin bir çıkış

kapısı önerebilirim. Ben kendi payıma, herşeye karşın burada, bu sokakta, bu yıpranmış hayalde kalmayı seçiyorum. Burada, güvenebileceğim, umutlayabileceğim hiçbir gerçek yola çıkış, hiçbir kapı aralığı kalmadığı, rüyalarımın hemen hemen tümünü o insanlarla birlikte kendime rağmen yitirdiğim için. Seninle birlikte, artık iyiden iyiye alışkını olduğumuz bu kandırmacadan biraz şaşılası, biraz da yadırganası bir güç alarak oluşturduğumuz bu metni bu olası hikâyenin içinde bir yerlere yerleştirme girişiminin nedenini işte bu yüzden senin açıklamanı isteyeceğim. Birçok kişi böylesi bir metnin durup dururken böylesi bir hikâyede yer almasına hiçbir anlam veremeyecek ne de olsa. Sudan nedenler uydurma konusundaki becerinse, kimilerimiz tarafından artık çok iyi biliniyor. Laf aramızda, eğer öyle olmasaydı tüm uyarılarıma karşın, uğruna onca zamanını belki de boşu boşuna harcadığın yazarlığını göze bile alamazdın.

Sesler, renkler ve olasılıklar: Seneler geçecekti sonra da aradan; güneş başka sokaklarda bambaşka çeşitlenmeler ve çok tuhaf şekillerde hüzünlenmelerle batacak, beklenmedik zamanlarda taptaze, anlaşılması biraz güç sevinçlere ya da önlenemeyesi çoğalmalara bir başka biçimde doğacaktı. Bir sokağın kendine özgü şiirini, olası yaşanırlığını ve bir insanda bırakabileceklerini çok daha uzak mekânlarda, mevsimlerde de anımsayacak, çok daha değişik bağlamlarda, belki de eşdeş tedirginlikler ve amaçlar adına dile getirecektim. Seneler geçecekti o sokakta evet; seneler, ayrılığın, küçük sevinçlerin, bir sabah telaşının, tekdüzeliklerin zamanla değişen anlamlarına hep hazırlandığımı sanmam ya da bir küçük hikâyeye ulaşma gereksinimini içimde hep taşıyabilmem için.

Şimdi, arada sırada, bizim sokağın, onca zamana, uydurmaya ve aldatmacaya karşın hâlâ bir yerlerde, bir şekilde de olsa yaşıyor olabileceğini düşünmek istiyorum. içimden böylesi zamanlarda çok eski bir aşkın ya da seneler senesi ertelenmiş bir paylaşımın sakıncaları geçiyor. Çağrışımlar, sözcükler ve hep içte kalan, bir türlü dışavurulamayan küçük fırtınalar diyorum bu durumda kendi kendime, bir görüntü bir başka görüntünün, bir koku bir başka kokunun, bir uzun şarkı bir başka uzun şarkının kapısını açıyor. Böyle olunca da geriye kalan o tortu, o hiçbir zaman kurtulamayacağımdan emin olduğum çağrışımlar adına sizlere en çok şunları söyleyebilmek geliyor içimden: bizim sokakta hatırlayabildiğim kadarıyla hiç kimse delirmedi, hiçbir insan, şekli, biçimi ve hayali ne olursa olsun tecavüze uğramadı, hiçbir köpek bir insanı ısıramadı, hiçbir kedi ya da kuş açlığa terkedilmedi, hiçbir kitapçı açılmadı, hiç kimse kelebek, yılan,

parfüm, hayal, tütün, harita ya da dolmakalem koleksiyonu yapmadı, hiçbir erkek baldızıyla basılamadı, hiç kimse çince, fince, berberice, katalanca ya da sanskritçe öğrenmedi, hiç kimse yalnızca iskender kebabı yemek için Bursa'ya gitmeyi, Ağrı'ya bir kış çıkışını ya da Boğaz'ı yüzerek geçebilmeyi düşlemedi, hiç kimse bir ip cambazı olmayı ya da kentimize zaman zaman gelen yabancı sirklerden birine katılarak, bu dünyanın bir yerlerinde durup dururken kaybolmayı denemedi. Bizim sokakta yalnızca küçük düşler, küçük alınmalar, küçük ayrıntılar, küçük olabilirlikler ve her zaman, hemen hemen her yerde olduğu gibi önlenemeyen, zaman zaman da ayrımsanamayan küçücük ölümler vardı. Küçücük ölümler ve kimi duyguları hep kendine saklamalar. Anneannemin sessiz sedasız ölüsünün cenaze arabasına, sessiz sedasız birkaç küçük anı ve gözyaşıyla birlikte konduğu sabahta bu duygularla bu olası paylaşamamaları bir kez daha anımsadım. Açık, dupduru bir ekim sabahıydı. Bu dünyadaki en iyi konken arkadaşını hiç beklemediği bir anda yitiren Madam Luisa'nın cenaze törenine elde kalan en zarif elbisesiyle gelmiş olmasını bütün bunları düşündükten sonra elbette yadırgayamazdınız.

FARUK ULAY-Konuk

Konuk kendini anlatıyor.
Hep ayakta.
Durmaksızın konuşuyor.
Bizi bildikleriyle büyülüyor.
Aramızda akla hayale gelmedik ölümlerden kurtulmuş biri olarak dolaşıyor.
Kurtulmadan önce tümünü yaşamış.
Biliyor.
Bunca ölmüş ve böylesine hayatta kalabilmiş biri.
Neredeyse ermiş.
Yaşadıklarını, ermişliğini bize bildiriyor.
Serinkanlı ama heyecan uyandırmaya odaklanmış sözlerle.
Heyecandan da öte, derin bir saygınlık salınıyor içlerimizde.
O anlattıkça dudaklarımız kilitleniyor.
Gözlerimiz milleniyor.
Sustukça dinliyoruz.
Sözünü kesemiyoruz.
Onu yerine oturtamıyoruz.
Şaşkın, kör bakışlarımızla göklere çıkarıyoruz.
Farkında değilmiş gibi davranıyor.
Farkında olduğunu gizleyebilmek için konuşuyor.
Pirinç bir mangal getirmemizi istiyor.
Getirip kömürlüyoruz.
Mangalı yakıyor.
Ucuz kömürler çabucak korlaşıyor.
Üstlerine attığı kuruşlar eridiğinde altınlaşıyor.
Kemikli elini ateşe daldırıp eriyiği avuçluyor.
Bozulmuş paraları dara düştüğümüzde kullanmak koşuluyla uzatıyor.
Uzatılana dokunmaya çekiniyoruz.
Hiçbir şeyin kuşatmadığı yaşamımızın böyle fethedilmesine ürkekçe karşı çıkıyoruz.
Kızmamasına çalışıyoruz.
Onu kızdırmaya korkuyoruz.
Gücünden, anlatıp gösterdiklerinden, verdiklerinden çekiniyoruz.

Kızdığında yapacaklarını, bize yapabileceklerini düşündükçe ürperiyoruz.

Düşünmemiz bilmeye yetmiyor.

Çekildiğimiz köşelerimizde ne yapacağımızı, bize ne yapacağını bilemeden bekliyoruz.

Uyandırmaya çalıştığı hırsımızı ondan kaçırabilmek için paylayıcı bakışlarından kaçıramadığımız gövdelerimizin ardına saklıyoruz.

Köşelerimizde ancak bunu yapabiliyoruz.

Tuzağa düşmekten kurtulamıyoruz.

inandıklarımızla birlikte alaşağı ediliyoruz.

Aramızda şatafatlı adımlarla dolaşıyor.

Bizi tutmak, sarsıp uyandırmak istercesine yaklaşıp uzaklaşıyor.

Elimize tutuşturduklarını toplayıp yaktığı ateşe atıyor.

Hırs bürümüş birimiz üstüne atılmaya kalktığında onu bakışlarıyla durduruyor.

Fosilleşiyor duran.

Kimse duranı mıhlandığı yerden sökmeye yanaşmıyor.

Bizden biri değilmiş gibi boşlanıyor.

Heyheylenmeye yürekli kimse çıkmıyor.

Köleleşmenin acısına dayanmaya çabalıyoruz.

iyi niyetimizin yağmalanmasına katlanmak zorunda kalmamızı kendimize yediremiyoruz.

Yiyemediklerimizi yüzlerimizde okuyoruz.

Birbirimizden utanıyoruz.

Kendimizden.

Yapılması gerekeni yapamadığımızdan.

Ben.

Ağırlığımı koymak zorunda kalıyorum.

Hep geride durmayı seçmiş ben, dayanamıyorum.

Herkesin adına davranıyorum.

Ağırlığımı vererek oturduğum kayayı parçalıyorum.

Kurtulmamız bana kalmışçasına tuzağa düşürülmeye karşı çıkıyorum.

Sünüp sindiğim köşede bulduğum kayanın üstünde kabarıyorum.

Nereden topladığımı bilemediğim gücümü dişime takıp konuğun bakışından hızlı davranarak.

Kırdıklarımı ona fırlatarak taşlara son sözlerini söyletiyorum.

Sendeliyor, yere yığılıyor.

Dini yeni tanımış bir inanç varsılının dağlar deviren güveninin sırtında yükselip üstüne çullanıyorum.

Gövdesine vurdukça hepimizi kurtarıyorum.

Vurulacak yeri kalmayana dek vuruyorum konuğa.

Tüm gücümü öldüresiye vurmaya harcıyorum.

Yapılması gerekeni yapmış olmanın gururuyla ayağa kalkıyorum.

Bir şey daha.

Mangalı söndürüyorum.

Önümden kuyruğu sırtına kıvrık bir köpek geçiyor, devirdiğim mangaldan boşalan küle işeyip gidiyor.

Konuğun hakkından gelirken başımın üstünden eksik olmayan karga sesli kuş, kurtardıklarıma doğru uçuyor.

Kurtardıklarım benden çok konuğa bakıyorlar.

Böylesine derin yaşamışken bu ölümden kurtulmaya kalkmamasına hayranlık duyuyorlar.

Ölümü ermişliğini vurguluyor.

Yaptığımın doğruluğu yerine onun ölümü karşılama biçimi onaylanıyor.

Yarı açık gözleri bizim için yaşadığını anlatıyor.

Birimiz titremesini durduramadığı eliyle o gözleri kapatıyor.

Birimiz konuğun yüzünü kıyıları iğne oyalı bir tülbentle örtüyor.

iki kişi kollarıyla bacaklarından kavrayıp onu saçağın altına taşıyor.

Çevresinde toplanmış kalabalık da ölü gövdeyle birlikte benden uzaklaşıyor.

Konuğu yanımdan alınıyor.

Sanki benden kaçırılıyor.

Bana dokunan, bakan, söven çıkmıyor.

Ama nefretin aramızda kol gezmeye başladığını duyumsuyorum.

Toraman bir sevgi, gürbüz bir saygı umarken karşımda keskin dişli bir nefret buluyorum.

Konuğun yılışık kanı pıhtılaşıyor.

Gövdem kabuk bağlıyor.

Gönlümde yatan arslanlar kusulan kine bulanıyor.

Onlar için büyüttüklerimi üstlerine saldığımda kuşa köpeğe yem oluyorlar.

Onları kurtarabilmek için açıp geçtiğim kapı üstüme kapanıyor.

Onlardan kurtuluyorum.

Buna inanıyorum.

Kurtulacağıma.
Aklın gücünün nefreti altedeceğine.
Devirdiğim mangalın başında, dönmelerini bekliyorum.
Konuğu gömmekten geliyorlar.
Kararlılar.
Gelişlerinden anlıyorum.
Yüzlerinde okuyorum.
Beni yeryüzünden silecekler.
Bana kolay bir son biçmiş olduklarını umut ediyorum.
Onlar için çabuk, benim için dayanılabilir bir son.
Yeni bir karşı çıkışa gücüm yok.
Ölüme istemeden yaklaşıyorum.
Göz göre göre.
Göğsüme ucu biley taşında gezdirilmiş bir pergel saplanıyor.
Tek sınıflı okulun tek çekmeceli masasından alınmış bir pergel.
Onca kesici alet varken bir pergel.
Tebeşir tozu yemiş bir mızrak.
Ölçülü biçili bir ölüme açılan bu tuzağa nasıl düştüğümü anlamazlığa geliyorum.
Bağırmıyorum, inlemiyorum.
Konuk dışında herkesi bağışlıyorum.
Bağışladıklarımın arasına kendimi de katıyorum.
Bir zamanlar zor gelen ölümü çabucak kabulleniyorum.
Oturduğum yerde, pergeli çekip gövdemden ayıramadan kalıyorum.
Delik deşik, kaniçinde.

ÖZCAN KARABULUT-Gece, Bir Otel Odasında

“Gece rüzgâr gibi, su gibi şehrin çevresinde dolaşırım. Şehir çevresinde dolaşanların uykusu gelmez derler.”

Mevlâna

Gece oteldeki odamda uyku tutmuyordu. Bütün bir günü gerginlik içinde geçirdikten sonra, geç saatte odama dönmüş, yarı soyunmuştum. Bir süre televizyon kanallarında oyalandım, ışığı söndürdüm, perdeyi açtım, yatağa girdim. Gecenin bu saatinde kent uyuyordu. Kentin yanına uzanıp deliksiz bir uyku çekmek için kıvranıyordum. istediğim tek şey uyumak, öylece uyumaktı, ama uyuyamayacak kadar huzursuzdum. Sabah ilk uçakla buradan ayrılacaktım. Sıcaktı, terliyordum, içimi sıkıntı basıyordu. Neyin var senin, sorusuyla ürperdim. Dünyanın uzak bir köşesinde kafanı meşgul eden şeyler varsa, uyuyamazsın, yanıtı da soru kadar ürperticiydi. Görünürde kimse olmadığına göre, sorunun da yanıtın da sahibi bendim. iki ayrı kişi gibi konuşmamı sürdürüyordum.

“Seni ürperten ne?”

“Bu kentte ölümün yüzüne dokunduğumu hissettim.”

“Bunu başka zamanlarda, başka kentlerde de hissettin.”

“Evet, ama...”

“Bu kenti, ölüm duygusunu at kafandan. Şu anda senin ihtiyacını duyduğun tek şey uyumak.”

“Sanırım başka bir şey.”

“iki saat sonra uyandırma servisinden ararlar, şimdi uyumaya çalış!”

ihtiyacım olanı bilemiyor, uykuya da dalamıyordum. Bazı geceler uyku tutmadığında yaptığım şeyi anımsadım, bu işe yarayabilirdi. Tamamen soyundum. Sevişme sahneleri hayal etmeye çalıştım. Gözümün önüne gelen sevişme biçimleri değil, yüzlerdi, sadece kadın yüzleri. Farklı ilişkilerde tanıdığım kadınlar canlanıyordu gözümde. Olmuyordu, bir türlü sertleşemiyordum. Başörtülü bir kadın yüzü kendinden önceki kadın yüzlerini uzaklaştırdı. Ağlamaklı bu kadın yüzünü de ben uzaklaştırmak istiyor, ama başaramıyordum. Sonra, bir kadın ağlamaya başladı. Bu bir düş olmalıydı ya da düş dedikleri bu olmalıydı. Bu gece miydi, yoksa başka bir gece mi, yine bu otel miydi, yoksa bir bodrum katı mı, yüzü gözümün önünden gitmeyen başörtülü kadın mıydı, yoksa yarı soyunmuş başka bir kadın mı, birkaç saat önce bodrum katında bıraktığım kadınla ağlayan kadın

aynı kadın mıydı, yoksa ağlayan kadınla birkaç gece önce otel odasında bana hikâyesini anlatan kadın aynı kadın mı, yoksa evler, oteller, yüzler, sözler, geceler birbirine girmiş, zihnim mi karışmıştı? Şimdi, yan odadaki kadın hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ağlama sesine kulak kesildim. Kadın yalnız değildi, odada dolaşan biri vardı. Sevişmek günahsa günahın boynuma, diyen ikinci ses, kesik kesik konuşuyordu. Sesi benim sesime benziyordu. Tuhaftı, ama şaşırtıcı değildi, gece kentin çevresinde dolaşıyordum. Gecenin bir hikâyesi vardı. Ağlayan kadının hikâyesini biliyordum. Kadın son üç yıldır bir erkekle olmadığını söylüyordu. Erkekle kastettiği kocasıydı. Kocasının, sen kadın değilsin, dediği kadınla aynı odayı paylaşıyordum. Bu, ölümü de göze almak, aynı yazgıyı paylaşmak anlamına geliyordu. Ne yapmaya çalışıyordum; ağlayan kadını baştan mı çıkarıyordum, yoksa onunla sevişmiştim de teselli mi ediyordum? Hikâyesini bildiğim kadın benim hikâyemi bilmiyordu. Tek bildiği, çalışan çocuklarla ilgili bir proje için bu kente geldiğimdi. Gencim, güzelim, Kürdüm ve sen benimle gönlünü eğlendiriyorsun, doğru mu, diye soruyor, yanıt bekliyordu. Yanıt veremiyordum: Karşılıklı olarak hayatlarımızı zenginleştiriyoruz, diyemiyordum. Burada birlikteyiz, hiçbir yerde olamayacağımız kadar eşit ve özgürüz, diyemiyordum. Bir tek burada, bu mekânda, ırksız, mezhepsiz, sınıfsız, dilsiz, tarihsiz, savaşsız bir dünyada var olabiliriz, diyemiyordum. Sorusunu yanıtlayamıyordum, çünkü benim de sorularım vardı. Bir çocuğu kurtararak vicdanımı mı rahatlatıyordum? Kapalı bir kadının peşinden giderek yasak bir ilişkinin heyecanını mı yaşamak istiyordum? Yanımdaki kadınla konuşup onu rahatlatacak yerde bedensel arzularıma kapılarak ona haksızlık mı ediyordum? Dahası, “Günahın boynuma,” diyerek, günahından kurtulma fırsatını elinden mi alıyordum? Kim bilir niye kadının yanındaydım? Kim bilir hikâyem neydi?

“Neydi senin hikâyen?”

“Bu uzun bir anlatının konusu. Ama kısa bir anlatı olarak düşünülürse, adının, Gece, Bir Otel Odasında olduğunu söyleyebilirim.”

“Anlatın, Gece oteldeki odamda uyku tutmuyordu, tümcesiyle başlıyor tabii.”

“Evet, ama aslını soruyorsan, hikâyesini bildiğim kadınla.”

“Başörtülü kadınla yani! Onu nasıl tanıdın?”

“Dört kapılı kentte, sokakta çalışan çocukların arasında. Çeşitli kuruluşların temsilcileri de vardı. Bir sivil toplum örgütünü temsil etmek üzere toplantılara, ev ziyaretlerine katılıyordu.”

“Ve senden kuşkulanıyordu...”

“Gizli kapaklı işler çevirdiğimden kuşkulanıyordu. Kendimi anlatmak, tanıtmak için fazla bir şey yapmadım. Hatta sorularını yanıtlamayarak kuşkusunu doğrulayacak bir tutum sergiledim. Bu kentte herkes birbirinden kuşkulanıyordu da, benden daha çok kuşkulanılıyordu, çünkü ben dışarıdan gelmiştim.”

“Çünkü sen yabancıydın!”

Her şey çok karmaşıktı; kim nerden geliyor, ne yapmak istiyor, belli değildi, hızla gelişiyordu her şey. Uzun etekli, örtülü genç kadın sessizce, yavaş yavaş yanıma yaklaşıyor, bir biçimde benimle ilgileniyordu. Önceleri ondan olabildiğince uzak durmaya çalıştım, başörtüsünden çekiniyordum, biraz da önyargılıydım galiba. Bölge hassasken, ilgilendiğimiz hedef kitle hassasken, kalbimin hassaslaşmasından korkuyordum. Çocuklarla değil ama, ailelerle aramızda dil sorunu çıkınca hızır gibi imdadımıza yetişti. Çevirmenimizin varlığı, Kürtçesi, ailelerle aramızdaki sohbeti kolaylaştırıyor, acılı, yoksul insanlara bir parça güven vermemizi sağlıyordu. Dudakları aralanıyor, ağzından kısık bir sesle, kösnüyle çıkan sözcükler usulca yatağını buluyordu. Güzelliğini tamamlayan dilinden, sesinden, aksanından yeni bir tat alıyor, yoğun bir heyecan duyuyordum. Gençti, güzeldi, örtülüydü, üstüne üstlük melek yüzlüydü. Beni ona çekmeye başlayan şeyler ise bundan daha fazlasıydı. işsizliğin, umutsuzluğun kentinde kafama çağrışımlar üşüşüyordu. Nedense melek yüzlü kadın bana Amida’yı, yüzlerce yıl önce bu topraklarda yaşayan, güzelliği dillere destan kız hükümdarı çağrıştırıyordu. Amida adı kulaklarımda genç kadının adıyla yer değiştirerek yankılanıyordu. Bir akşam yemeğinde, senin için söylenenlere inanmak istemiyorum, dedi. Ev ziyaretlerinde, ailelerden gelen bazı soruları Türkçeye çevirmemiş, bana bakmış, bu anlamlı bakışlarla yetinmişti. Hakkımda söylenenleri tahmin edebiliyor, kimi soruları, dedikoduları, hatta kötü propagandaları sansürlediğini seziyor, umursamıyordum. Artık varlığına alıştığım, yokluğunda aradığım kadın ısrarla yanıma sokuluyor, ilgili ilgisiz şeylerden konuşuyor, düşüncelerimi öğrenmek için kışkırtıp duruyordu. Çok konuşan biri değildim, zorunlu susmalar ustası olacağımdan korkuyordum. Toplantılardan, okullara yapılan ziyaretlerden fırsat buldukça surlarda geziniyor, altımızda uzanan Dicle Nehri’ne, Hevsel Bahçeleri’ne bakıyorduk. Ongözlü Köprü, Kırklar Dağı uzanıyordu heybetli surların önünde. Bu kentin ruhunu hissediyordum. Tılsım sürsün istiyordum, tılsım

sürüyordu. Surlarda hafiften esen bir rüzgâr kentin sırlarından birini fısıldıyordu kulağıma: B u k e n t k a d ı n k e n t i, A m i d a’ d a n b u y a n a b u k e n t k a d ı n k e n t i... Yanımdaki kadının beyaz yüzünü, ince parmaklarını süzüyor, hakkımda daha çok şey bilmek isteyen bakışlarını karşılıyor, Amida’dan bu yana bu kent kadın kenti, diye mırıldanıyordum. Kente geldiğimin ikinci haftasıydı, mahallelerde süren çalışmalarla ilgili kısa bir değerlendirme yapmış, çoğu zaman susmuş, daha çok düşüncelere dalmış olarak Amida’yla yan yana yürüyerek içkale Kapısı’nın önüne gelmiştik. Duvara asılı zincirli demir parçasını gösterip efsaneyi anlatmaya başladı. Efsaneye göre, şeytan bütün kent halkını birbirine düşürmüş. insanlar kavga ediyorlar, düşman bellediklerini öldürüyorlarmış. Bir gün bir evliya gelmiş kente. Evliya, insanları bölen şeytanı demir parçasına dönüştürerek duvara hapsetmiş. Böylece kent şeytandan kurtulmuş, insanlar rahat nefes almış. Bu kent şeytan kaynıyor, dedim gülümseyerek, görünen görünmeyen şeytanlara bakılırsa yeni bir evliyaya ihtiyaç var. Durdu, gözlerimin içine bakarak, aslında evliya geldi ama şeytanlar insanları barıştırmasına izin vermediler, onu öldürdüler, dedi. Yanlış anlaşılmayacak kadar ciddiydi yüzü. Evliyayla kimi kastettiğini anlamıştım. Kent halkı gibi yanımdaki kadın da öldürülen Gaffar Müdürü seviyor, ona saygı duyuyordu. Tam sırasıydı, benim için ne diyorlar, diye sordum. Hiç duraksamadan, devletin adamı, diye yanıtladı. Ağzından çıkanlara şaşıran kendisiydi bu kez. Başka, dedim. Kız çocuklarımızı fahişe yapacakmışsın, erkek çocuklarımızı time yazdıracakmışsın, dedi.

“Tepkin ne oldu?”

“Yani bana şeytan demek istiyorlar, dedim, canım sıkılmıştı. Dünyanın her tarafından araştırmacıların, sivil toplum örgütleri üyelerinin, parti temsilcilerinin, konsolosluk görevlilerinin farklı amaçlarla geldikleri bölgede birçok temel sorun varken, kente çalışan çocuklar için geldiğime inanamıyor, burada oluşumun, bu kadar insanı harekete geçirişimin gerçek nedenini öğrenmek istiyordu. işin ilginç yanı, devletin polis şefini evliya olarak görürken, benim devletin adamı olmadığımı söylememi bekliyordu. Fısıltı gazetesinden etkilendiği belliydi. Ona kısa bir hikâye anlattım.”

“Bir hikâye daha... “

“Gecenin bu saatinde elimden başka şey gelmiyor.”

“Hikâyenin çocuklarla başladığını tahmin edebiliyorum.”

“Tahmininde yanılmıyorsun.”

“Hikâyenin adı var mı?”

“Bana hikâyesini anlatan çocuk koydu adını: Üç Pantolon.”

“Üç pantolon ha!”

“Evet, bildiğimiz üç pantolon.”

“Çocukla nasıl karşılaştın?”

“Mahalleleri dolaşıyor, sokakta çalışan ya da yaşayan çocukları yatılı okullara yerleştirmek üzere ailelerle, muhtarlarla görüşmeler yapıyorduk. Dedim ya, çocukların dışında herkes kuşkuyla izliyordu birbirini. En çok da beni, benimle birlikte çalışan gönüllüleri. Nerden çıkıp gelmiştik? Niçin şimdi gelmiştik? Olağanüstü halin sürdüğü kentte nasıl olup da elimizi kolumuzu sallayarak dolaşıyorduk? Hançepek Mahallesi’ndeydik, derdimizi anlatmakta zorlanıyorduk. O gün ev ziyaretlerine başörtülü kadın katılamamıştı, iyi anımsıyorum. Küçük bir erkek çocuk belirdi yanı başımızda. Kirli pasaklı, kapkara bakışlı o çocuk. Pantolonunu çıkarmaya başladı. Ardından bir, bir tane daha. Ne yapmaya çalıştığını anlamaya çalışıyorduk. Anlayacağımız, üç pantolonu üst üste giymişti. Amcalar pislik yapıyorlar, dedi. Evet, bana dedi, bunu herkes duydu. Gözleri gülümsüyordu sanki, çocukluğuna verdim. Kısa ama etkileyici hikâye, pisliğin her yerde olduğuna inandırmak için yeterliydi. Orada, sokak ortasında, hepimiz birer korkuluk gibi duruyorduk. Hayatınızın kararması için bir çocuğun ağlaması çoğu zaman yeterlidir. Amcaların pisliğinden kurtulurum umuduyla üç pantolon giyerek her defasında zaman kazanmaya çalışan küçük bir erkek çocuğunun çaresizliği karşısında ne yapabilirsiniz? Susarsınız, yalnızca susarsınız. Sustuk.”

“Kadın hikâyeyi nasıl karşıladı?”

“Yüzü allak bullak oldu. Sustu. Bakışları kendisini bağışlamamı ister gibiydi.”

“Sana inandı yani.”

“Bana inanacağını biliyordum. Benim bir şey söylememi, kendimi savunmamı bekliyordu.”

“Kadının senden hoşlandığını anlamış olmalısın.”

“Kadının benden hoşlandığını daha önce fark etmiştim.”

“Niye uyuyamadığını anlıyorum.”

“Hayır, tam olarak anlamıyorsun. Hikâyedeki çocuk bir gölge gibi aramıza girmişti. Amcaların pislik yaptığı bir çocuk çaresizce aramızda dolaşıyorsa, kimse kimseyi bağışlayamaz!”

“Çocuğun durumu seni çok etkilemiş anlaşılan.”

“Yalnız çocuğun değil, genç kadının durumu da. Ne düşünüyorum, biliyor musun? Farklı dünyaların insanlarını, zıt kişileri bir araya getirmede aşkın üstüne yok galiba. Yeter ki karşılaş, rastlantı seni en olmayacak kişiye götürebiliyor. Çocuklar beni başörtülü kadına götürdü ya, pekâlâ başörtülü kadını da devletin adamına götürebilirdi, diye düşünüyorum.”

“Pencereye yaklaş ve lacivert gecede büyüyen aya bak.”

“Bunu sen mi söylüyorsun? “

“Evet, ne fark eder? Nasılsa uykun gelmiyor.”

Pencerede lacivert gece, gecede ay büyüdükçe büyüyordu. Aşağıda üç adam oturmuş sohbet ediyordu. O saatte, Otel Büyük Kervansaray’ın geniş bahçeli avlusunda, avluya açılan oda kapılarının görüş alanında, iki adamın arasında ne işim olduğunu kendi kendime sorup durmam bir işe yaramıyordu. Daha birkaç gün öncesine kadar tanımadığım, bu kentten ayrıldığımda unutulup gidecek olan o iki genç adamla neden birlikteydim? Tanımadığım insanlarla oturarak, oturup içerek belamı mı arıyordum? Gece kentin çevresinde dolaşıyordum. Gecenin bir hikâyesi vardı. Sokaklarda çalışan çocukların, evlerde intihar eden kadınların, cesetleri tarlalara bırakılan insanların hikâyesini biliyordum. içkiler sertti, sohbet gitgide tatsızlaşıyordu. Tatsızlığın nedeni biz değildik, kentin her tarafında karşımıza çıkan ölümlerdi. Biri sakallı, biri bıyıklıydı gençlerin. Adlarını nasıl anımsayabilirim? Baran, Kendal, Şeyhmus, Rojhat, Azad diyelim, ne fark eder, çoğu da yasaklıydı bu adların. Tepemizde asılı duran ayın altında, birbirimize benzeyen gölgelerden başka neydik ki? Çok mu içmiştik, çok içip kafaları mı bulmuştuk? Savaşımız yeteri kadar yansımıyor edebiyata. Bunun nedeni nedir sence, diye sordu bıyıklı olan sakallı olana. Adı Baran’dı galiba, bıyıklı olanı, şiir yazıyormuş, diğeri amatör bir tiyatro topluluğunda oyuncuymuş. Birbirlerine baktılar, sonra her ikisi de dönüp bana baktı. Savaşın ortasına düşmüş biri başka neyle karşılaşabilirdi ki? Yakınlarını kaybeden insanların arasına düşmüş bir yabancı başka neyle karşılaşabilir, Allah aşkına? Yanıt benden bekleniyordu. Rus ruleti oynuyor gibiydik. Onlar yıllardır oynadıkları bu oyundan sıralarını savmışlardı da, sıra bana gelmişti anlaşılan. Şarjördeki tek mermi beni bekliyordu. Bense beni bekleyen melek yüzlümü düşünüyordum. Öğleden sonra, temmuz sıcağında Ulu Cami civarındaydık. Gözün gördüğü her yer insan kaynıyordu. Ellerinde tespihleriyle yaşlı erkekler, alçak taburelere oturmuş, cami duvarının gölgesinde uyuklamaktaydılar. Zaman zaman içinde, bütün zamanlar geçmiş zamanda durmuştu sanki. O ve ben; görüntümüze

bakılırsa, ayrı yüzyıllardan gelmiş gibiydik. Bizim kendi zamanımıza dönüşümüzü sağlayan, onun küçük bir kâğıt parçasını elime tutuşturup, seni bekliyorum, deyişi oldu. Sonra da, sormamı beklediği soruyu yanıtlar gibi, dini inancım tam, inancımın gereğinden çok, güzelliğimi gizlemek için kapanıyorum. Kapanarak kendimi erkeklerden koruyorum, dedi. Bu sözleri neden söyleme ihtiyacını hissetmişti, anlamak zor değildi. Kapanarak güzelliğini nasıl gizleyebilirdi ki? Seni başörtünle seviyorum, diyebilir miydim? Adresin yazılı olduğu kâğıdı cebime koydum, elimle yokladım, kaybetmemeliydim. Bir kitapta, "Yalnızca düşler peşinden koşturur düşleyenleri, evet düşler, gerçekler değil," diye bir tümce okumuştum. Bu kentte, adını Amida diye mırıldandığım kadının kendisinden başka bir düş olabilir miydi, başka bir düş? Geceyi bekliyordum, Kervansaray'ın avlusunda beni bulan soruyu yanıtlamaktansa, bilmediğim kentin sokaklarında düşlerimin peşinden koşmak için sabırsızlanıyordum. Şarjördeki tek mermi ölümümdü, soruyu, bana ölüm gibi gelen şeyi erteleyemezdim. Ama Mehmetçiğin hazır bekleyen mezarları da henüz edebiyata yansımadı, sözcükleri ağzımdan dökülüverdi.

"Bunu söylemiş olamazsın, inanamıyorum."

"Gece olmuş, ortalıktan el ayak çekilmişti, zamanım yoktu, kalkmalıydım. En son söylemem gerekeni başta söyledim."

"Çok üzülmüş olmalılar..."

"Şaşkınlıkla, dehşetle bana bakıyorlardı. Sözcükler pervasız bir biçimde ağzımdan çıkmıştı bir kere, başa dönemezdim."

"Acılı insanlara bunu söylediğine inanamıyorum."

"Söylediğime inan ve beni anlamaya çalış."

"içimizdeki asıl öteki'yi görmezlikten geliyorsun."

"Başkalarının beni anlamasını beklemiyorum. Vicdan söz konusu olduğunda beni en iyi sen anlayabilirsin. Herkesin kendi ölümüyle, öteki'nin ölümüyle derdi olmalı, ölümle bir derdimiz olmalı, benim söylemeye çalıştığım buydu."

"Ölümlere öfkeleniyorsun..."

"Bedenlerimizin içinde, kapıların arkasında, sokakların ortasında tek tek ölüyoruz. Kadın erkek, çoluk çocuk, ülke olarak ölüyoruz. Tuhaf bir biçimde ölmek için çırpınıyoruz."

"Öfkelenmekten başka ne yapıyorsun? Ölümleri protesto edip yürümedin, barış için bir dilekçe bile imzalamadın!"

“Öfkeleniyorum, olup biteni anlamaya çalışıyorum, gidenlere ve geride kalanlara acıyorum.”

“Burada başka bir hayata girdin, biraz değiştin, beni de değiştirdin, farkında mısın?”

“Evet, doğrusunu söylemek gerekirse, bu kente gelmeden önceki ben değilim. işin tuhafı, surlarla çevrili bu kentin dışında bir hayatım olmadı gibi geliyor bana, önceki hayatıma ilişkin anılarım olmadı sanki.”

“Duyguların da değişti, bir aşkın kıyısında duruyor gibisin.”

“Buraya aşk aramaya gelmedim.”

“Aşkı arayarak bulamazsın ki...”

“Doğru, aşkı arayarak bulamam. Karşıma çıkan bir aşkı da yitireli çok oldu.”

“Gerçekten, buraya niçin geldiğini kendine sordun mu hiç?”

“Tabii ki çocuklar için geldim buraya. Bir kadınla, hele başörtülü bir kadınla yakınlaşacağım aklımın ucundan bile geçmezdi. Ama şimdi dönüp baktığımda, sanki duygularımın olgunlaşması için buraya geldiğimi düşünüyorum, kimbilir?”

“Geceye dönelim... Nasıl bitti?”

“Onlar ne yapacaklarını bilemeden bana bakıyorlardı. Çok üzgündüm. Üzgünüm, beni bağışlayın, dedim ve kalktım. Hepsinin birer hikâyesi olan yollar, duvarlar, sokak lambaları, camiler, kiliseler, konaklar, gölgeler beni bekliyordu. Surlar boyunca yürüyecek, Savaş Mahallesi civarında mezarevlerin bulunduğu dar sokaklardan kentin içlerine dalacaktım. Gece bitiyor, gece yeni başlıyordu.”

“Duyduğumu sen de duyuyor musun?”

Uzaklarda bir türkü çalınıyordu. Kanayan bir yaranın türküsüydü bu: “Mardin kapısında vurdular beni. Hevsel bahçasında attılar beni.” Türküyü mırıldanırken buluyorum kendimi. Sessizliğin ve karanlığın içinde yürürken, izleniyorum kuşkusuyla dönüp arkama bakıyorum sık sık. insan her yerde izleniyor kuşkusuna kapılabilir. Ama insan bu kentte her şeyin daha fazlasına kapılıyor. Ölüm kendini hissettirmeyegörsün... Ölüm motosikleti kullanan genç birisinden gelecek. Enseme tek kurşun sıkılacak. Sokağın ortasına yığılıp kalacağım. Katilim belki bir sokak çocuğu olacak. Ansızın bir araba yaklaşacak, karga tulumba bindirileceğim, kafama bir torba geçirilecek, işkence görecek, öldürüldükten sonra Hevsel Bahçeleri’ne atılacak cesedim. Sokak boyunca yürüyorum. içimden bir ses, dön, oteline dön, diyor. Odana dön, televizyonu aç, kanallar arasında dolaş, kitap oku,

yatağına uzan, deliksiz bir uyku çek. Bu kentte son gecem. Yeter ki otelime döneyim, gerisi rahat ve kolay. Ama bunun kolay olmadığını görüyorum. Aradığım adrese doğru sürükleniyorum. Korkularıma boyun eğmediğimi kanıtlamak istiyorum. Bir bodrum katında, bir kadınla buluşmanın cazibesine kapılıyorum. Gecenin hikâyesini biliyordum. Başörtülü kadının hikâyesini biliyordum. Bir kadının izini sürerken, ölümün de cazibesine kapılabileceğimi görüyordum. Sevişirken de ölümün cazibesine kapılır mıydım? O insansız, üzerime uzun gölgelerin düştüğü sokakları nasıl geçtim, aradığım apartmanı nasıl buldum, karanlık merdivenlerden bodrum katına nasıl indim, bilmiyorum demeyeceğim, bütün bunları yapabildiğime hâlâ şaşırıyorum. Dairenin kapısı açıktı, içeriye adımımı atmamla demirden kapıyı sessizce kapatmam bir oldu. Onu karşımda beni beklerken buldum. Gözlerime inanamadım: Yarı soyunmuş bir halde, uzun siyah saçlarıyla bir tanrıça gibi duruyordu. Gelmeyeceğini sandım, şef, dedi. Salonun ortasına ilerledim. Halı, masa, koltuk, perde... Bir evde olması gereken eşyalar yoktu. Perdesiz pencereden dışarıya baktım. Yan taraftaki odaya geçtim. Bodrum katında boş bir daireydi burası. Aradığın bu odada, diyerek, önünde durduğu küçük odayı gösterdi. Odaya girdim, kadın arkamdan beni izledi. Doğru pencereye gittim, perde aralığından karanlığa bir göz attım. Dışarda her şey normal görünüyordu ama yine de dikkatli olmalıydım. Su uyur düşman uyumazdı, varsın uyumasın, dedim, içkiliydim, ölümün de cazibesine kapılmıştım, yer yatağında oturan kadının yanına çöktüm. Delisin, dedim, sesimi alçaltarak. Sen de az deli sayılmazsın, dedi bana. Haklısın, dedim, aklımızı birlikte kaçırdık. Bir süre yan yana hareketsiz oturduk. Ne yapacağımı, ne konuşacağımı bilemiyordum. O konuşmasa sessizlik uzayıp gidecekti. Bu odayı kadınlar hazırladı, dedi yumuşak bir sesle. Kadınlar, diye yineledim. Beni sana üç kadın hazırladı, dedi, 'üç' sözcüğüne vurgu yaparak. Üç kadın, diye yineleyip inanmayan gözlerle başımı salladım. Her şey böyle nasıl da hızla ilerlemiş, başörtülü kadını ve kendimi burada, boş bir dairenin içinde, perdesi örtülü küçük odada, geniş yer yatağında nasıl da bulmuştum? Daha ne kadar şaşırabilirdim? Art arda iki sigara yaktım, birini ona uzattım. Sessizce sigaralarımızı içiyorduk. Yanaklarından akmakta olan gözyaşlarını fark ettim. Ellerimin, ayaklarımın titremesini durduramıyordum. Ne çare, arzunun kanatları vardı. Mem'in Dicle'ye seslendiği gibi, 'âşıklar gibi sabırsız ve sükûnetsiz'dim. Büyü, düş, tılsım, masal, her neyse bedenlerde, tek bedende sürsün istiyordum. Gözyaşlarını sildim, ellerinden tuttum, kendime doğru çektim. Bir çığlık

atıp kendini yatağa bıraktı. Bütün bedeni tir tir titriyordu. Elleriyle yüzünü kapıyor, hıçkıra hıçkıra ağlıyordu. Ne çare, dar zamanlarda sevişmek zordu. Sevişmek günahsa, günahın boynuma, demek daha zordu, ne var ki bunu benden duydu. Gözlerinde utanç, günah, arzu, sitem karışımı bir bakışla yatakta doğruldu: Gencim, güzelim, Kürdüm ve sen benimle gönlünü eğlendiriyorsun, doğru mu, diye sordu. Sorusu, ses tonu suçlayıcı olmaktan çok hüzünlüydü. Ailesini, kocasını, çevresindeki erkekleri, intihar denemelerini anlatmıştı, bütün bunları biliyordum. Yaralarını nasıl sarabilirdim? Yaralarını sarmak isterken yeni bir yara açar mıydım? Bir ay süren çalışmanın sonuna gelmiştik, günler göz açıp kapayıncaya dek geçmişti işte, üçbeş saat sonra kentten ayrılacaktım. Seni seviyorum, diyebilir miydim? Karşılıklı olarak hayatlarımızı zenginleştiriyoruz, diyebilir miydim hiç? Kız hükümdar Amida'yı anımsadım; Amida, kentin kalesini düşmanlardan korunmak için yaptırmıştı. Peşinden koştuğum Amida'mın surlardan açtığı gedik, kalenin, kentin, aşkın fethi için yeterli değildi. Yabancıydım, gelip geçiyordum, alçaklar cinsiyetindendim, kendimi, hikâyemi nasıl anlatabilirdim? Gidiyorum, şef, dedim, belki başka bir zaman... Gece onu tek başına bodrum katında bıraktım. Orada, öylece, yarı çıplak, ağlamaklı ve mutsuz. Arkamdan diyebildiği, ez jı te hezdıkım, oldu. Ben de seni seviyorum, dedim mırıldanarak, seni seviyorum Amida. Ağır ağır çıktım merdivenleri, geldiğim sokaklardan korku duymadan geçtim, yürüyerek otele geldim. Evden ayrılırken, son fotoğraf karesinde, kara gözleri öylesine uysal, arzularını dinlemeye o kadar hazır görünüyordu ki, geri dönüp kollarına atılmadığım, koşullarımızı zorlamadığım için ben de mutsuzdum.

"Artık uyuyamazsın."

Artık uyuyamam. Valizimi hazırlamam gerekiyor. Günün ilk ışıklarıyla buradan ayrılacağım. Polislerin, özel tim görevlilerinin arasından uçağa doğru yürüyeceğim. Uçağım, dört yanı askeri birliklerin, savaş helikopterlerinin yer aldığı pistten başka bir kente havalanacak. Birkaç yüz çocuk okula devam edecek, binlercesi sokaklarda dolaşacak, içlerinden biri, amcalar pislik yapıyor, diyecek, savaşın edebiyatımıza neden yansımadığını soracak Baran, Amida arkamdan ağlayacak... 'Şehir çevresinde dolaşanların uykusu gelmez' derler, doğru söylerler. Gece uykusu gelmeyenler değişir mi, kendileri değişirken kentleri de değiştirirler mi? Bu kente bir daha yolum ne zaman düşer, düşer mi, bilmiyorum. Gecenin hikâyesini biliyorum ama. Saat beş ve ihtiyacım olanı da biliyorum artık. Elime kâğıt

kalem alıyorum: Gece, Diyarbakır’da, bir otel odasında, tek başına yatağında kedere boğulan bir adam, diye yazıyorum, bu kentte biriktirdiği imgeleri, sözcüklerden başka nasıl geri getirebilir ki?

HASAN ALİ TOPTAŞ-Yatak

Bu sabah gözlerimi açtığımda, her zamanki gibi yer yatağının içindeydim. Yorganı tutup omuzlarıma doğru çekerken, bu yatak beni öldürecek, diye düşündüm bir an. Gerçi, çok eskiden, ta çocukluğumda da bu tür yataklarda yatardım ama, o yıllarda odaların tabanına ya uzun uzun biçilmiş tahtalar döşenir ya da sokak aralarındaki satıcılardan alınan sapsarı hasırlar serilirdi. Tahta döşenmişse, hiç istisnasız her yer burcu burcu sakız kokardı tabii ve insan evin içinde geziniyorum diye, sabahtan akşama dek sakız kokusu gibi gözüken derin bir ormanın uğultuları arasında gezinirdi. Zaman zaman elindeki işten başını kaldırıp birazcık dikkat etse, bu uğultuların içinde bol güneşli yamaçların yeşilliğini bile görebilirdi hatta; yamaçları tırmanıp giden ıslık inceliğindeki patikaları, bu patikalara inmiş bulutları, sağda solda çınlayan börtü böcek seslerini ve bu seslerin gerisinde nemli bir uzaklık halinde duran çalılıklarla çalılıkların dibindeki sessizlikleri bile görebilirdi. Rüzgârın kabuklarda yırtılışını bile, sonra... Çakılları, taşları ve ıssızlıklarıyla birlikte derelerin rüzgâra kapılıp tepetaklak savruluşunu bile. Ya da ne bileyim, yer değiştiren gölgelerin gürültüsünü, kayalıklarda kayalık gibi parlayan güneşin sıcaklığını ve kıyıda köşede kalmış küçük bitkilerin fısıltılarını bile...

Doğrusu, kendi evimizdeyken ben çoğu kez görürdüm bunları. Özellikle babamın odasına kapanıp annemin de ortalıkta bir süre şaşkın şaşkın gezindikten sonra bir köşeye oturduğu, televizyonu açtığı ve tıpkı pörtlek gözlü bir heykel gibi ekranın karşısında öylece kalakaldığı saatlerde görürdüm. Televizyonun sesine rağmen bu saatlerde evin her yerini acayip bir sessizlik ele geçirirdi çünkü ve ben bu sessizliğin dışına taşan annemin duruşunu satır satır okumaktan, okuduklarımın üzerine babama dair birtakım şeyler yazmaktan, ya da işte yazdığım bu şeylerin gerisindeki alacakaranlığın içinde gezinip duran dedemin dağınıklığını seyretmekten bir hayli yorulurdum da, kalkıp yatardım. Sonra, elimi yorganın altından çıkarıp sessizce tahtaların üzerine koyar, koyunca uçsuz bucaksız bir ormana dokunmuş gibi olur, işte böyle dokunmuş gibi olunca da o ormanın tenimden sızıp yavaş yavaş içime yerleştiğini düşünürdüm. Düşünmekten de öte, hissederdim bunu. Hem de öyle güçlü hissederdim ki, koskoca bir orman, çeşitli ağaçları, irili ufaklı hayvanları, ıssız dereleri, bayırları, otları

ve rüzgârlarıyla birlikte içimde yaşarken, bir yer yatağına nasıl sığabildiğime şaşardım.

Dayımın evindeyken aynı şey olmazdı tabii; oradaki odaların hepsi sarı sarı çıtırtılar saçan, güneş yüklü geniş hasırlarla kaplıydı. Kilimlerle halıların kenarından sızmış büyülü bir ışık şeridi gibi, yaşananları kuşatıp içlerinde biriktirmek istercesine, duvar dipleri boyunca evin her yanını dolanır dururdu bu hasırlar. Kokmasına daha kapıdan girer girmez tıpkı bizim evdeki tahtalar gibi burcu burcu bunlar da kokardı ama, nedense bu kokuların içinde ben asla nehir boylarındaki sazlıkları göremezdim. Sazlıklarda gezinen, içleri parçalanmış kurbağa sesleriyle dolu geniş rüzgârları da göremezdim sonra; bu rüzgârların gelip geçtiği yerleri, bu yerlerden akıp giden nehrin sessizliğini ve bu sessizliğin iki yanından fışkırıp yeşil bir gürültü halinde göğe doğru yükselen çeşitli ağaç kümelerini de göremezdim.

Görsem görsem, lastik çizmeleriyle karanlık suları cumbuldata cumbuldata hasır kokularının içinden çıkıp gelen bir grup adam görürdüm bunların yerine. Kimi zaman birbirleriyle, kimi zaman havada uçuşan vızıltılarla, kimi zaman da kendi gölgeleriyle şakalaşıp duran, yakaları bağırları açılmış, geniş alınlı adamlardı bunlar ve çın çın öten sesleriyle tıpkı parlatılmış gümüşlere benzerlerdi. Öyle ki, gelip benim kirpiklerime dek dayanan derin bir boşluğun ortasında aniden lastik bir top gibi zıplamaya, çevik hareketlerle gömlek uçlarını uçurta uçurta zikzaklar çizmeye, amuda kalkmaya, perende atmaya ya da kol kola girip halay çekmeye başladıklarında, üstlerinden başlarından havaya, yere ve benim aklımın karanlık köşelerine doğru gümüşi parıltılar saçılırdı sanki. Üstelik, insana önce müthiş bir eksiklik duygusu verir, sonra da ortalığa saçılmalarındaki amaç yalnızca böyle bir duyguyu uyandırmakmış gibi hızla kaybolurdu bu parıltılar. Onlar kaybolunca, geriye bir boşluk, bir benim aklımda kalan az önceki şenliğin harika titreşimleri, bir de hoplayıp zıplamaktan helak olmuş adamlar kalırdı tabii ve bu adamların terli gövdeleri, belki saatlerce gözlerimin önünde tıpkı kürekten yeni indirilmiş kocaman somunlar gibi duman duman tüterdi.

Sonra, birdenbire, omuzlarında sazlar, dürülüp bükülmüş hasırlar, boncuklu ipler ve daha adlarını bilmediğim uzun yapraklı birtakım bitkiler olurdu bu adamların. Sonra, işte adamlar omuzlarındaki bu yüklerle birlikte bana doğru yürümeye, yürüdükçe de şakalarının dozunu iyiden iyiye artırıp eğile büküle gülmeye başlarlardı. Gülüyoruz diye, omuzlarında sarsılıp

duran o uzun yapraklı bitkileri ısırdıkları, birazını koparıp ağızlarına aldıkları ve hiç farkına varmadan çiğnedikleri bile olurdu kimi zaman. Hızla çarpıp birbirlerini yere yıktıkları, geriye doğru kaykılıp sırtüstü düştükleri, ya da yan yana yürüyorken ansızın durup gülüşlerinin içinde yollarını yitirmiş gibi öylece kalakaldıkları bile olurdu. Gülüşleri de bir yandan sağa sola dağılmış çamurlu kurbağa seslerine, bir yandan savrulup giden ot hışırtılarına, bir yandan da tıpatıp dayıma benzerdi sanki. Hatta ben, acaba dayım öteki odada katıla katıla gülüyor da yüzü gelip sesiyle birlikte bu adamların gülüşlerine mi karışıyor diye fena halde kuşkulanırdım o sırada. Sonra, işte ben yattığım yerde böyle kuşkulanırken, bu adamlar gülüşlerini alıp aniden nereye giderlerdi doğrusu hiç bilemiyorum. Bildiğim şu ki, artık ne sarı sarı çıtırtılar saçıp hayatı içlerinde biriktiren o güneş yüklü hasırlar kaldı yeryüzünde, ne de kamyonetleriyle sokakları dolaşan hasırcılar. Omuzlarında keyifle hasır taşıyan, lastik çizmeleriyle nehir boylarındaki sazlıklarda gezinen ya da bir gölgeliğe oturup sabahtan akşama dek sabırla hasır ören birkaç kişi varsa bile, ben de onların nerede yaşadığını bilmiyorum.

Zaten, şimdiki odaların tabanı beton. En azından, benim odamınki öyle. Üstüne de, şöyle laf olsun diye, duvardan duvara, kâğıt gibi, ruhsuz bir halı sermişler. Beton, halıdan süzülüp yer yatağına, yer yatağından fışkırıp sırtıma yapışıyor bu yüzden ve gece boyunca beni kıtlıktan çıkmış bir sülük gibi horul horul emiyor. Ben de hemen her sabah, içine karlı dağlar çökmüş, içine kara kışlar dolmuş, içine ayazlar, tipiler ve boranlar üşüşmüş kaskatı bir gövde halinde buluyorum kendimi. Böyle anlarda yaşıyorsa yalnızca dişlerim yaşıyor sanki; onlar da, odanın alacakaranlığını öğütürcesine, irademin dışında bir yerde takırdayıp duruyorlar.

Gene de ben, yıkıntılar arasında titreyen küçücük çocukları, kaldırımlarda yatıp kalkan garibanları, çıplak ayaklarla varıp park köşelerine sığınan kimsesizleri, karda kışta cepheye sürülen gencecik yürekleri, ya da ölüm korkusuyla yollara düşüp kederli kafileler halinde gecelerin içinden geçip giden elleri, yüzleri ve bakışları morarmış insanları düşündükçe, bana bu yer yatağını verenlere minnet duyuyorum. Yalnızca minnet duymuyor, içten içe, biraz da acıyorum aslında. Zenginlik dediğimiz şeyi bir evden, bir otomobilden, bir banka cüzdanından ya da üç beş tahta parçasıyla birkaç metal yığınından ibaret sandıkları için değil, bana bu yatağı vermekle hem vicdanlarını rahatlatmak, hem de kendilerinde alıkoydukları eşyaları kendi gözlerinde bile meşrulaştırmak zorunda

kaldıkları için acıyorum. Kimi zaman, durup dururken sırf böyle bir zahmete soktum diye gidip bütün içtenliğimle onlardan özür dileyesim geliyor ama, doğrusu onca yolu yürümeyi göze alamıyorum. Onlar dediğim bu insanlar, artık çok uzaktalar çünkü; en az binlerce yıl kadar, binlerce ömür kadar, binlerce aşk kadar uzaktalar. Öyle ki, yüzleri şöyle dursun, hepi topu iki heceden oluşan adlarını hatırlamak bile bazen bana bir dağı alıp kilometrelerce öteye taşımak kadar zor geliyor.

Gene de, hadi itiraf edeyim, kimi zaman gidip hayalimde ezile büzüle özür dilediğim oluyor bu insanlardan. Her seferinde, sözlerime inanmayıp dudak bükebilirler diye, minnettarlığımın görsel bir ifadesi olarak yer yatağını da sırtlanıp gidiyorum üstelik. Gerçi onu katlamak, ip kelimesine benzeyen bir iple sıkıca bağlamak, sonra da tutup ucundan duvar köşelerine çarpa çarpa kapının önüne kadar sürüklemek bir hayli yorucu oluyor ama, ben buna pek aldırmıyorum. Oraya vardığımda, imdadıma yetişen çocuklar sayesinde her şey bir anda kolaylaşıveriyor çünkü. Doğrusunu istersen, bu çocuklar benim yola çıkacağımı nasıl seziyor, oraya ne zaman toplanıyor, toplanınca da kocaman gözleriyle toprak yığınlarının gerisindeki kıyametin içinden koşup yanıma ne çabuk geliyorlar hiç bilemiyorum. Bildiğim şu ki, her türlü çocuk oluyor bunların içinde. Arsızından utangacına, haylazından uslusuna, sümsüğünden cinine ya da hımbılından afacanına kadar her türlü çocuk. Hatta, birer yetişkin edasına bürünüp hem başkalarına, hem de kendilerine poz verenler bile oluyor ama bunların yetişkinliği ya koşacakları, ya gülecekleri, ya da dönüp birisine herhangi bir şey söyleyecekleri sırada tıpkı hayal edilmiş bir renk gibi aniden kayboluveriyor. Çocuklar da, ben yatağın başında soluk soluğa dikilirken oralarda koşmadan, itişe kakışa gülüşmeden, birbirlerine dalaşmadan duramıyorlar zaten. içinden geçip geldikleri kıyamet, o sırada onlara kendini gizlice taklit ettiriyor sanki. Birbirleriyle didişirken, zaman zaman sesleri toprak yığınlarının ötesinden gelen korkunç ulumalara benziyor bu yüzden, elleri acıma duygusunun uzağına düşmüş kocaman pençelere, bacakları da tıpkı can havliyle koşup koşup ölümün eşiğinden geri dönen ne idüğü belirsiz yaratıkların bacaklarına benziyor. Öyle ki, kanlı çırpınışlar görüyorum ben onların gözlerine bakarken. Dahası, bu çırpınışlar kimi zaman çocukların yüzlerine doğru kıpkırmızı genişleyiveriyor da, ansızın ürperiyorum.

Her neyse, işte ben daha ağzımı açıp bir şey demeden bu çocuklar yatağı alıp büyük bir şamatayla sırtıma koyuyorlar sonra. Koyarken de, ışıl

ışıl parlayan o kocaman gözleri, hafifçe aralanan sulu ağızları ve küçücük çeneleriyle yüzüme olacakları bilirmiş gibi öyle bir bakıyorlar ki, ben bir an için ne yapacağımı şaşırıyorum. Hani, elim ayağıma dolanıyor da, gövde şeklinde gözüken karmaşık bir yumak oluyorum sanki. Sonra, herhalde şaşkınlığımı gizlemek için, hiç gereği yokken tutup tek tek adlarını soruyorum çocuklara. Gelgelelim, yumurcaklar sormak istediğim asıl soruyu dile getirmekten çekindiğimi anlamışçasına hep birlikte kıkır kıkır gülüşüyorlar. Adlarını madlarını da söylemiyorlar tabii. Dahası, ben yatağın ağırlığı altında nasıl iki büklüm duruyorsam onlar da tıpatıp öyle duruyorlar da, gözlerini dikip dosdoğru benim içimdeki soruya bakıyorlar. Gözlerinin yanı sıra, kalplerinin sesiyle de bakıyorlar sanki. Kalplerinin sesini bırakıp ellerinin duruşuyla da bakıyorlar. Bana sessizlik gibi gözüken o küçücük gövdelerinin uğultusuyla da bakıyorlar sonra. Ben de, ister istemez, hayatın gözü çocuklarda, diye geçiriyorum işte o zaman içimden ve adımlarımı sıklaştırıp hemen oradan uzaklaşıyorum.

Uzaklaşınca, sırtımdaki yatak tarafından bir güzergâh çizilmiş de sanki onu izliyormuşum gibi, nedense yolum güneşin altında kavrulan uçsuz bucaksız pamuk tarlalarına düşüyor önce ve ben üst üste yığılmış çuvalların, çatlayan koza çıtırtılarının, sarsıla sarsıla ilerleyen traktör seslerinin ve eğilip doğrulan kadınlarla çırpı bacaklı küçücük çocukların arasından geçip yorgun adımlarla ufuk çizgisine doğru günlerce yürüyorum. Yürümesine işte böyle içimdeki minnet duygusuyla birlikte iki büklüm yürüyorum ya, o sırada dönüp ne kadınlar bakıyor bana, ne çocuklar, ne de kantarların başında çetele tutan tombul yanaklı adamlar. Oysa ben bakmalarını istiyorum. istemekten de öte, yanıp tutuşuyorum içlerinden birisiyle göz göze gelebilmek için. Hatta, belki dikkatlerini çekerim de dönüp hep birlikte bana bakarlar diye tıpkı yaramaz bir çocuk gibi koşup bazı çuvallara çarptığım, römorklara asıldığım, su testilerini devirdiğim, kantarların topuzuyla oynadığım ya da varıp kadınların etek uçlarını çekiştirdiğim bile oluyor ama ne yazık ki sonuçta hiçbir şey değişmiyor. Benim hayalimde yaşayan bu insanlar beni hiç fark etmiyorlar açıkçası. Başka bir deyişle, hızlı hızlı pamuk toplayan parmaklarının ucunda oluyorlar o sırada; zihinlerinden geçen fikirlerin içinde, birbirlerinin aklında ya da o güne dek yapabildikleriyle yapamadıklarının arasında kalan, alabildiğine ıssız ve belirsiz bir yerde oluyorlar. Biraz da, çetele tutan adamları kantarların başına gönderen adamların geleceklerinde oluyorlar belki. Biraz da, bir türlü düzene girmeyen geçmişlerinin içinde oluyorlar.

Biraz da, kendi geçmişleri gibi gözüken çocuklarının solgun hatıralarında sonra. Biraz da, kocalarının heveslerinde. Kim bilir, bütün bunlarla birlikte belki benim kurduğum hayalin gerçekliğinde yer aldığı halde benim hissedemediğim bambaşka bir noktada da oluyorlar. Ben de onları o noktada bırakıp köylere doğru yürüyorum sonra, köyleri bırakıp kasabalara, kasabaları bırakıp bulanık bir gürültü bulutu gibi ufukta beliriveren, dört yanı çöp dağlarıyla çevrilmiş karanlık şehirlere doğru yürüyorum.

Hayal bile olsa, işte böyle yıllarca sürüyor bu yürüyüş. Öyle ki, benim kozada gördüğüm pamuk, sarsıla sarsıla ilerleyen o traktörlerin römorklarına yüklenmiş de şehirdeki kumaş fabrikalarına çoktan teslim edilmiş oluyor belki bu arada. Sonra, gece gündüz çalışan o fabrikalar, benden önce şehre ulaşan pamuğu işleyip çoktan kumaşa dönüştürmüş oluyor. Hatta, bu kumaşlar piyasaya sürülüp sessiz sedasız birçok mağazada satışa sunulmuş, naftalin kokulu tezgâhtarlardan top top alınmış, makine tıkırtılarıyla dolup taşan konfeksiyon atölyelerinde kesilip biçilmiş, sonra bir perde, bir masa örtüsü, bir çarşaf, bir kanepe yüzü ya da bir yığın giysi haline getirilip yıllarca kullanılmış ve artık kullanıla kullanıla adamakıllı eskimiş bile oluyor da, işte ben onların yerine yenileri alırken sırtımdaki yatakla birlikte şehre ancak varabiliyorum.

iş, şehre varmakla bitmiyor tabii. Sırtında yatak cadde cadde gezmek, “Yahu bu şehrin çehresi ne çabuk değişmiş” demek, bir kâbus gibi yükselen binalara hayretle bakmak, birilerine yaklaşıp eskiden yaşadığın mahallenin ne tarafa düştüğünü sormak ya da varıp zihninde soluk görüntülerini, seslerini ve sessizliklerini taşıdığın o sokakları bulmakla da bitmiyor. Meşakkatli bir yolculuğun sonunda tam da hedeflediğin noktaya varmışken, “işte ben geleceğim yere geldim,” diyemiyorsun bir bakıma. Ya da demeye kalksan bile, tam ağzını açacakken ölçülebilen uzaklığın ne denli komik bir şey olduğunu düşünüyorsun da, öylece kalakalıyorsun. Her seferinde, hâlâ yolculuğun başlangıcındaymışım gibi ben de kalakalıyorum tabii. Sonra, gönlümdeki dağların karanlığını aşıp eski mahallemin sokaklarında günlerce yürüyor, bir gün acaba rezalet çıkartırlar mı korkusuyla bakımlı bir bahçeye giriyor, derken güllerin, sarmaşıkların ve kadife çiçeklerinin arasından geçiyorum diye birbirine eklenen içimdeki buruk denizlerin genişliğini geçiyor, merdiven basamaklarını iki büklüm tırmanıyor, ardından da titreyen bacaklarımla varıp özür dileyeceğim insanların karşısına sessizce dikiliyorum.

Yıllar sonra benim minnet duygusuna dönüşmüş çelimsiz bir gövde halinde varıp kapılarını çalmam onları öteki insanlara doğru biraz daha yaklaştırıyor olmalı ki, komşularının işitebileceği bir sesle, “Hoş geldin!” diye bağırıyorlar birden. Sonra, içtenlik kazandırılmaya çalışıldıkça resmileşen tuhaf bir nezaketle, hayallerindeki komşularının meraklı bakışları altında beni yumuşak bir koltuğa oturtup önümdeki sehpanın üzerini içleri meyve dolu, rengârenk tabaklarla donatıyorlar. Ben onları onlar yapan eşi benzeri bulunmaz bir şeymişim de yeteri kadar özen gösterilmezse hemencecik buharlaşıp yok olurmuşum gibi, getirip sırtıma kırmızı bir yastık koyuyorlar hatta. Koşup ayaklarıma, ayaklarımın bile düşleyemeyeceği güzellikte, şöyle en kalitelisinden, süslü püslü bir çift terlik veriyorlar. Bir yandan da, artık nasıl fırsat buluyorlarsa, koltuğun dibine bıraktığım yatağa bakıyorlar bunları yaparken. Hem de, “Bunu niye yüklenip geldin Allah aşkına, biz onu sana verdik” dercesine öyle bir bakıyorlar ki, yalnızca bu bakış şekliyle bile bana o anda neredeyse bir yatak daha vermiş gibi oluyorlar. ister istemez, ben de o sırada yatağı sırtlanıp gittiğim için pişmanlık duyuyorum tabii.

Sonra, pişmanlık duygusu minnettarlığımı gölgelemesin diye alelacele konuya girip belli bir amacın şeklini alan tatsız tuzsuz kelimelerle, ikide bir boşlukta ellerimi de açıp kapayarak defalarca özür diliyorum onlardan. Bunu yaparken, anlaşılıp anlaşılmayacağına bakmaksızın, onlara verdiğim zahmetin büyüklüğünü sonradan nasıl fark ettiğimi de anlatıyorum hiç kuşkusuz. Sonra, aklımın yetip dilimin döndüğü kadarıyla, gene anlaşılıp anlaşılmayacağına bakmaksızın, onların zahmete girmesine kesinlikle benim davranışlarımın değil, yalnızca yeryüzünde bulunuşumun neden olduğunu da anlatıyorum. Hatta, çenemi tutamayıp birdenbire bir yatağın ne anlama gelebileceğine, hangi işlevleri yüklenebileceğine ya da insan zihninde ne gibi çağrışımlar yaratabileceğine dair uzunca bir nutuk çekiyorum o sırada. Her yanı bulanık kavramlar, abartılmış fikirler, karanlık boşluklar ve gülünç çelişkilerle dolup taşan bu nutkun sonunda da, çocukluğu yer yatağında geçen benim gibi birine yıllar sonra böyle bir yatak vermenin ne muhteşem bir şey olduğunu belirterek, “Aslında siz bana çocukluğumu geri vermiş bile sayılırsınız,” diyorum. işte bunu der demez de, sanki konuştukça ellerimin arasından kayıp giden hayatı yeniden ele geçiriyormuşum gibi, çocukluk kavramının üzerine atılıp bir yığın laf etmekten kendimi alamıyorum bir türlü. Oturduğum koltuğa biraz daha gömülüp karşımdakilerin yüzüne tek tek bakarak, konuyla ne ilgisi varsa,

“insan ancak çocukken ciddi olabilir,” diyorum sözgelimi ve bu iddiamı tutup o anda dilimin ucuna geliveren saçma sapan birkaç örnekle kanıtlamaya çalışıyorum. Sonra, “Ciddi olmak hep yetişkinlere özgü zannedilir ama, aslında onlarınki kurgulanmış bir ciddiyettir,” diyorum. Sonra, minnettarlığımı iyice ifade edeyim de kafalarda en ufak bir kuşku bile kalmasın diye, gene dönüp yer yatağına, yer yatağında geçen çocukluk yıllarıma, o yıllarda yaşadığım bazı korkunç olaylara, bütün bunların bende bıraktığı izlere ve vicdan dediğimiz şu çok telli zımbırtıyı susturmanın ne güç bir iş olduğuna dair daha başka şeyler de söylemek istiyorum ama hiçbirini söyleyemiyorum bunların. Karşımdakiler o sırada evin içindeki eşyaların duruşundan beslenen tombul bir el hareketiyle sözümü kesip dik dik bana bakıyorlar ve buz gibi bir sesle, “Sen hiç değişmemişsin,” diyorlar çünkü. Üstelik, benim gelip bir gün böyle zırvalayacağımı biliyorlarmış da yıllardır üzerinde çalışıyorlarmış gibi, neredeyse aynı ses tonuyla aynı anda söylüyorlar bunu. Ardından da, parmaklarını uzatıp gene aynı anda koltuğun dibindeki yatağı göstererek, “O senin,” diye ekliyorlar. Ben de, bütün bu olup bitenler karşısında, bir kez daha kapı dışarı edilmişçesine apar topar kalkıyorum tabii, bana kim bilir kaçıncı kez verilen yatağı sırtlanıp gene aynı yollardan çabucak buraya dönüyorum. Buruşuk pantolonların, kirli gömleklerin, bulaşık kapların ve böceklerin arasına.

Gerçi, bu sabah gidip hayalimde özür dilemedim onlardan. ilk kez, böyle bir şey aklımın ucundan bile geçmedi. Şimdi sen, “Öyleyse bütün bunları neden yazdın,” diyeceksin belki. Doğrusu, neden yazdığımı ben de bilmiyorum. Demek, yorganı omuzlarıma doğru çekip, “Bu yatak beni öldürecek,” dedikten sonra yazının içinde uyuyakalmışım.

HAKAN ŞENOCAK-Kalbiye’nin Gürültüsü

Bahçeye büyük bir gürültü düştü.

Kalbiye, daha akşam olmadan içmeye başladığı biralardan sonra, arka bahçeye bakan salon penceresinin önündeki koltukta sızalı yarım saatten az olmuştu. Uzaktan kumandaya güçlükle uzanıp televizyonu kapatmış, üzerinden iki yudum içilmiş bira şişesini devirmeden halının üzerine bırakır bırakmaz da uyumuştu.

Ama gürültüyü duymuştu işte. Belki, arka bahçenin derin sessizliğine alıştığı için. Toprağa, yeşil çimlerin üzerine düşen yumuşak bir varlığın, sanki bir kalbin gürültüsünü. Korkuyla açmıştı gözlerini. Kedilerin bile zor aşabildiği yüksek duvarlarla çevrili küçük bahçe, gecenin içinde ürkütücü bir mağara gibi karanlıktı. Kalbiye dışında birisinin bu bahçeye girebilmesi, ancak yukarıdaki balkonlardan aşağıya düşmesiyle gerçekleşebilirdi; bir kedinin duvardan aşağı atladığında çıkardığı ses de olmadığına göre, hani imkânsızdı ama, sanki bir kalbin yüksekten düştüğünde çıkaracağı ses gibiydi; nereden düştüyse düşmüş, düştüğü yerde de öylece kalmıştı.

Kalbiye karanlıkta hiçbir şey göremiyordu. Cesaretini toplayıp pencereyi hafifçe araladı. Nefesini tutup dinlediyse de herhangi bir ses duyamadı. Yine de oradaki varlığı, sanki düştüğü yerde atmaya devam eden bir kalbin varlığını hissedip ürperdi. Pencereyi hızla kapadı. Perdeleri çekti. Dağınık salona şöyle bir bakıp, uyumak için hızla yatak odasına yürüdü.

Sabah uyandığında arka bahçeye düşen gürültüyü hatırlamadı. Bütün vücuduyla esneye esneye kalkıp banyoya yürüdü. Soğuk suyla uzun uzun ellerini yüzünü yıkayıp mutfağa geçti. Çaydanlığa su ekleyip altını yaktı. Önceki günden kalan çayı döküp yeni çay koydu. Yeniden yatak odasına döndü, pijamalarını çıkardı, pantolon ve kazak giydikten sonra markete gitmek için evden çıktı. Sokağa çıktığı an hatırladı arka bahçeye düşen gürültüyü. Çabuk çabuk yürüdü, ekmek, gazete, bir paket sigara, iki yüz elli gram beyaz peynir, iki tane de yumurta alıp döndü. Nasıl olduysa, eve dönerken yine unuttu arka bahçeye düşen gürültüyü.

Çayı demledi. Mutfağın bir köşesine sıkıştırılmış küçük masanın üzerinde ekmeği dilimledi. Ağzına layık bir omlet yapıp kahvaltıya oturdu. Bir yandan gazetesini okuyup, bir yandan omletini yerken nedensizce keyifsizdi. Kahvaltısını bitirdikten sonra, bir bardak keyif çayı alıp salona

geçti. Televizyonu açtı. Sigara yaktı. Çayını yudumlarken arka bahçeye düşen gürültüyü hatırlayıp hızla dönüp baktı.

Bir düzine sokak kedisinin arasında, iki duvarın birleştiği köşede sakince duruyordu. Kalbiye'nin sandığı gibi, düşmüş bir kalp değil, yavru bir martıydı.

Kediler birkaç adım ötesinde durup onu seyrediyor ama nedense yanına yaklaşmıyorlardı. Yine de Kalbiye, kuşun büyük tehlikede olduğunu düşünüp hızla bahçeye açılan kapıya koştu, çalı süpürgesini kaptığı gibi kedilerin üzerine fırlattı. Kediler çil yavrusu gibi dağılıp kaçıştıktan sonra, şimdi ikisi karşı karşıyaydılar. Kalbiye ona nasıl bakıyorsa, o da Kalbiye'ye öyle bakıyordu. Yavru olmasına rağmen, bu kadar iri olması ürkütmüştü Kalbiye'yi. Oradan öylece bakıyor ama yanına yaklaşamıyordu. Neden sonra, cesaretini toplayıp birkaç adım atabildi yavruya doğru. Biraz duraladıktan sonra birkaç adım daha. Şimdi iyice yakınındaydı. Olağanüstü güzel bir başı vardı kuşun. Kalbiye'nin yüzüne hafif, hayranlık dolu bir gülümseme usulca yayıldı. Gözleri kamaşmıştı adeta. Bir süre seyrettikten sonra, "Merhaba martıcık!" diye seslendi.

Martı yanıt vermedi ama kendisine seslenen, kırk yaşlarında, çocuksuz, kötü bir evlilikten sonra yıllardır yalnız yaşayan kadına dikkatle bakmayı da ihmal etmedi.

Herhalde açtı martıcık. Üşümüş olmalıydı. Uçamadığına göre pek yavruydu.

Kalbiye biraz daha yaklaşıp yakından baktı kuşa. Duvarların üzerinden buraya gelmeyi nasıl başardığını anlamaya çalıştı. Annesi getirip bırakmış olabilir miydi acaba? Sanmıyordu. Herhalde yeni yeni uçmaya başlamış, acemiliğinden de bahçeye düşüp kalmıştı.

"O ne gürültülü düşüştü öyle?" derken güldü.

Martı da ona gülmedi de, sanki gülümsedi. Kalbiye şaşkınlıkla kuşun yüzündeki ifadeyi seyrederken, "Saçma şeyler düşünmekten vazgeçip kuşun karnını doyur!" diye azarladı kendini.

Balık.

"Kendim yiyemiyorum, sana nasıl yedireceğim?"

Balıkçılarla konuşup, atık balık temin edebilir miydi? Üstelik yakınlarda balıkçı yoktu. İçeri, mutfağa geçip bir parça ekmek aldı. Kuşun önüne doğru usulca fırlattı. Kuş yakınına düşen iri ekmek parçasından ürküp hafifçe geriledi. Anlamaya çalışarak önce ekmeğe, sonra Kalbiye'ye baktı.

"Yesene!"

Aç değil miydi acaba? Küçük bir parça koparıp attı bu kez. Kuş bir adım daha geriledi ve sanki biraz sinirlenerek baktı Kalbiye'ye.

"Yesene güzelim."

Yemiyordu.

Balık!

"Anladım. Balık istiyorsun. Peki."

Ayakkabılarını giydiği gibi sokağa fırladı. Hızlı hızlı yürürken, birden, kediler geldi aklına. Koşar adımlarla geri döndü. Yanılmamıştı. Kediler o gider gitmez martının çevresini sarmıştı. İri bir erkek kedi her an üzerine atlayıp parçalayabilecek kadar yaklaşmıştı kuşa. Kalbiye az önce fırlattığı çalı süpürgesine koşarken, birden, şaşkınlıkla durdu. Sonra çok güldü olan bitene. Martı birden kanatlarını açmış, bütün kediler hallaç pamuğu gibi dağılmıştı. İnanılmaz uzunlukta iki kanadı vardı ve açınca, en büyük kedinin bile neredeyse iki misli büyüklüğe ulaşmıştı. Kedilerin ona kolay yanaşamayacağı belliydi ama, sonuç olarak o bir kuştu ve eninde sonunda kedi kuşu yerdi.

Kalbiye korkusuzca martının yanına yürüdü. İki eliyle bir hamlede yakaladı, bir çocuk gibi göğsüne bastırıp eve döndü. Bir süre öylece, sıcak göğsünde tuttuktan sonra, usulca salona, yere, halının üzerine bıraktı. Martı uysal bir kedi yavrusu gibi bırakıldığı yerde toparlanıp çevresine bakındı.

Kalbiye balkon kapısını kapatıp, bir süre seyretti kuşu. On dakika kadar sonra, yeniden sokak kapısına yürürken, "Uslu dur, ortalığı dağıtma, sana mama alıp döneceğim," diye seslendi. Öteki daha önce olduğu gibi, yine yanıt vermedi. Çıkıp giden kadının arkasından çocuksu gözlerle baktı sadece.

Kalbiye yarım saat içinde, birkaç sokak ötede, arada bir alışveriş ettiği yaşlı balıkçıya durumu anlatmış, sorunu umduğundan daha kolaylıkla çözmeyi başarmıştı. Balıkçı paketi doldururken, dilediği kadar balık başı verebileceğini, hatta kesekâğıdına birkaç tane de tüm balık attığını söyledi.

Elinde bir kiloya yakın balıkla eve dönerken, "Bu paket günlerce yeter sana," diye geçirdi içinden Kalbiye.

Kuşu yeniden bahçeye çıkardı. Kesekâğıdının yarısını yere boşalttı. Bekledi. Martı ne yapacağını bilmeyen gözlerle bakıyordu.

"Aval aval bakma, ye güzelim!"

Yemiyordu. Kalbiye bunda bir tuhaflık olduğunu anlıyor ama ne yapması gerektiğini bulamıyordu. Birden kafasında bir ışık çaktı. Usulca eğildi. Küçük balık kafalarından birini işaret ve başparmağı arasına aldı,

elini yukarı kaldırdı ve dikkatli gözlerle balık kafasını izleyen martının tam üzerinden aşağı bıraktı.

Tek hamlede havada kaptı balığı kuş.

Kalbiye, “Daha önce nasıl da düşünemedim,” diye söylenirken gülümsedi: “Annen seni böyle besliyordu, değil mi? Yukarıdan ağzına bırakıyordu yemeğini.”

Kalbiye martının yerden yemeyi bilmediğini anladıktan sonra, birbiri ardınca yukarıdan bırakmaya başladı balıkları. Martı hiçbirini ıskalamadan teker teker kapıp midesine indiriyor, hiç doymayacak gibi iştahla yiyordu.

Kalbiye, balığı bırakma mesafesini kısalta kısalta kuşun yüz hizasına kadar inmişti. Sonunda, bir balık kafasını avucunun ortasına alıp, usulca elini uzattı kuşa. Evet, öğrenmişti; uzanıp tek hamlede aldı balığı avucundan.

Az sonra, Kalbiye’nin getirip yere bıraktığı plastik tabaktan yiyordu. Kalbiye gururla doğrulup uzun uzun seyretti kuşu. Bu sırada, taze balıklara duyduğu iştaha karşılık, balık kafalarını yemekteki isteksizliğini fark edince, “Hay Allah!” diye mırıldandı kendi kendine. Bu, her gün taze balık bulması gerektiği anlamına mı geliyordu? Her seferinde bedava alması imkânsızdı. Yine de, “Bu martı benim kısmetim,” diye geçirdi içinden ve onun için de bir bütçe ayırmaya karar verdi.

Bir ad da koydu ona. Bu martının adı Gürültülü Kuş’tu. Onu kendi çocuğu gibi bakıp gözetecek, elinden gelen en iyi biçimde besleyip büyütecekti.

Günler usul usul akıp gidiyordu. Gerçekten de Kalbiye, Gürültülü Kuş’a kendi çocuğuna bakar gibi bakıyordu. Kendi çocuğuna bakmak ne demektir, bilmese de.

Önceleri evin içinde bir köşe yaptı onun için. Yemekten yemeğe bahçeye çıkarıp besledikten sonra, bir süre onunla kalıp hava almasını sağlıyordu. Ne var ki, bu kez de kendi hayatını zorlaştırmıştı. Gürültülü Kuş bırakıldığı yerde durmuyor, sağa sola koşturuyor, uçma girişimlerinde bulunuyor, evi darmadağın ediyor, Kalbiye bin bir güçlükle yeniden toparladığında, kuş yeniden dağıtıyordu. Kalbiye giderek, baş edemez olmuştu kuşunun haylazlıklarıyla. Sonunda güzel bir cumartesi günü bahçeye kümes yapmayı akıl etti ve Gürültülü Kuş sanki bir kuş değil de, bir tavukmuş gibi onu içine bıraktı. Böylece kediler gelse de ona ulaşamayacak, Kalbiye vakti oldukça bahçeye çıktığında, Gürültülü Kuş’u da dışarı bırakabilecekti.

İlkin iyi bir çözüm gibi göründü bu Kalbiye'ye. Bahçeye çıktığında kuşu kümesinden çıkarıp kucağına alıyor, göğsüne bastırıp kendi öz çocuğunu severmiş gibi sevip öpüp okşuyor, dolaşmasına izin veriyor, sonra yeniden kafesine bırakıyordu. Sadece çocuğu değil, en iyi arkadaşı gibi seviyordu Kalbiye, Gürültülü Kuş'u. Öyle ki, dertlerini, acılarını, çaresizliklerini, dünyada yavru bir martıdan başka hiç kimsesi olmadığını anlatıyordu ona.

Kalbiye dertlerini anlatadursun, Gürültülü Kuş gayet güzel beslenip tüyleniyor, hızla büyüyordu. Bazen başarısız da olsa uçma denemeleri yapıyor, birkaç metre havalanıp yeniden çimlerin üzerine düşüyordu.

Her şey iyiydi güzeldi de, işte bundan çok korktu Kalbiye: yeniden yalnız kalmaktan.

Onca zamandır elleriyle besleyip büyüttüğü, her bir derdini paylaştığı Gürültülü Kuş uçmaya hazırlanıyor, her seferinde daha başarılı girişimlerde bulunarak, Kalbiye'ye yalnızlık vaat ediyordu.

Gürültülü Kuş'taki gelişimi dikkatle izleyen Kalbiye huzurla uyuyamaz olmuştu. Ne yapacağını bilemiyordu. Geceleri kümesin içinde olduğu için uçup gitmesi ihtimali yoktu ama, gündüzleri bahçede birlikte oldukları sırada uçup kaçıp gidebilirdi. Giderdi ve bir daha da dönmezdi.

Bu düşünce feci hırpalıyordu Kalbiye'yi. Günlerce ne yapması gerektiğini düşünüp durdu ve sonunda buldu: Gürültülü Kuş kümesinden çıkmayacaktı. Evet, yapması gereken buydu: Kapatmak. Kalbiye onu göğsüne bastırıp sevdiği zamanlar çıkacak, böylece de uçup gidip Kalbiye'yi yapayalnız bırakamayacaktı.

Ne var ki, daha birkaç gün bile geçmeden, martının kümesteki perişan haline katlanamaz oldu. Bütün gün ve gece öylece kıpırdamadan duruyor, Kalbiye'nin bir tabakta uzattığı balıkları, yine kümesin içinde, bir köşede iştahsızca yiyor, uçma denemeleri yapamıyor, hatta kanatlarını bile gönlünce açamıyordu. Birkaç gün sonra iştahı kesildi. Suyu bile isteksizce içmeye başladı. Sonra bir uyku hali çöktü üzerine. En çok da bu sarstı Kalbiye'yi. Ayakta durup Kalbiye'nin anlattıklarını dinlemek yerine, gözleri kapalı, öylece oturuyordu.

Kalbiye, Gürültülü Kuş'un bu haline daha fazla dayanamayacağını anlamıştı. Bir cumartesi günü kararlı biçimde kümesten çıkardı kuşu. Kaçması ihtimaline karşı, bir ayağına bağladığı ipin öteki ucunu elinde tutup bahçeye bıraktı. Hemen kanatlarını açtı martıcık. Sanki günlerdir

yemeyen, içmeyen, perperişan uyuklayan o değildi. Üzerine canlılık, neşe, sevinç gelmişti.

Kalbiye kuşun bu halini görünce, bugün değilse de yarın uçup gideceğini kesin olarak anladı. Kocaman kanatlarını bir kez çırpıp birkaç metre yükseliyor, ipe takılınca düşüyor, yeniden havalanıyor, yeniden düşüyor, Kalbiye'yi yapayalnız bırakıp gitmesine birkaç gün kaldığını açıkça belli ediyordu.

Kalbiye Gürültülü Kuş'u çok sevdi. Gerçekten çok sevdi. O kadar çok sevdi ki, ertesi gün kümesinden çıkarıp uzun uzun öpüp sevip okşadıktan sonra, hiçbir zaman uçup gidemesin diye kanatlarını kesti.

AYFER TUNÇ-Mikail'in Kalbi Durdu

Mikail'in kalbi durdu. Soğuk ve yorgun bir hesaplaşma gecesinin sonunda, bakımsızlıktan eksilmiş dişleri bir türlü tamamlanamayan iki küçük çocuğunun ve dudaklarından kahırlı beddualar dökülen karısının hazin bir sessizlik ve fakirlik içinde oturdukları, duvarlarından acı sular sızan evinde; ağladığını değil, yenilmişliğin acısıyla ağladığını saklamaya çalışırken, ansızın kalbi durdu.

Onun kalbinin durduğu ânı ben çok iyi biliyorum. Çünkü ertesi gün şehrin, hasta bir ciğer gibi iniltili ve derin soluklar alarak yaşayan, yorgun mahallesinde hemen yayılan ölüm saatine göre, tam Mikail'in kalbinin durduğu anda, terli ve adeta baygın bir uykudan, onun avucunda dura dura matlaşmış, küskün bıçağı değil, küskün gözleri kalbime battığı için, korkuyla uyandım. Yanımda, aldığım bu derin yaradan habersiz, içki kokulu sıcak nefesler vererek uyuyan Semiramis'e baktım.

Mikail'in kalbi durdu, dedim fısıltıyla. Sonra, bu uğursuz cümleye kendim de inanmak istemeyerek tekrar ettim: Mikail'in kalbi durdu! Semiramis duymadı, çıplak bacaklarını gevşek karnına çekti. Onun geniş, rahat yatağında büzüldüm, ufacık kaldım. Bir daha gözüme uyku girmedi.

O günden sonra uykuyu kaybettim. Buna huzuru kaybettim de denebilir. Uyumak, uykunun o derin ve lezzetli boşluğuna yuvarlanıp, hiç değilse bir uyku zamanı boyunca kalbimi kanırtan o acıyı unutmak istedim. Ama olmadı. Uyuduğum anlar o kadar kısaydı ki, ancak Mikail'in bir ağıt gibi incecik uzayarak, ölümcül bir tutkunun peşinde hızla yaşlanmış, durgun yüzünü ikiye bölen, modası geçmiş bıyıklarını unutmama yetti. Bir adak hayvanının çaresizliğini almış, bana kızgın olmaktan çoktan vazgeçmiş, kederli gözlerini aklımdan çıkaramadım.

Kısa kısa anlarda Mikail'i unutmayı başardımsa da, onun neredeyse benimle birlikte yaşadığına inandığım ruhundan bir türlü kurtulamadım. Her baktığım aynada, hep Mikail'in dokunaklı yüzünü gördüm. Bu solgun hayalete, garip bir anafora kapıldığımı, aslında yabancısı olduğum bir hayatın en kaynayan yerinde tesadüfen bulunmaktan başka bir suçum olmadığını söyledim. Ama yine de yatağımda acıyla dönüp durdum. Neden kesintisiz, tatlı ve huzurlu bir uyku uyuyamıyorum? diye sordum kendime.

Hemen cevapladım: Çünkü suçluyum. Ben bir şey çaldım. Benim için değersiz, hatta adi bir şeydi. Ama çaldım.

Hiç kimsenin bilmediği, ama kalbimi incecik kanatan bu acıdan kurtulmak için, önce Semiramis'i terk ettim. Yıllardır benimle birlikte dolaşıp kendine huzurlu ve sakin bir karyola altı arayan bavuluma eşyalarımı doldururken, kasvetli sokağın sefil apartmanlarından uzanmış, bakımsız kadın başları Mikail'in birkaç sokak ötedeki evine solgun yüzlü, yoksul akrabaların girip çıktığını, tenha ve fazlasıyla sade bir cenaze töreni boyunca iki çocuğunun ellerinden tutmuş zayıf karısının, ben şimdi ne yapacağım, diyerek mütemadiyen ağladığını, en yürek paralayan kelimelerle anlattılar. Bu sefil ölümün Mikail'in kaderi olduğunu söylediler ve gözleriyle pencerede Semiramis'i aradılar. Ben, bavulumu kalbimde derin bir sızıyla, ağır ağır doldururken, Semiramis, kal demesinin fayda etmeyeceğini biliyor, susuyordu. Hiç konuşmamış olsak da, Mikail ile aramızdaki garip kavganın farkındaydı.

Bu sessiz düşmanlıkta Semiramis'in çok suçu var. Mikail'i ilk gördüğüm gece, yüzünde beliren hain tebessümle beni bu acıklı kavgada taraf olmam için tahrik ettiği söylenebilir. Bu, benim kendime bulduğum bir mazeret de olabilir. Semiramis kendince doğru yapmış da olabilir. Yanlış olan belki de sadece benimdir. Mikail'i gülünç kıyafeti ve demode bıyıklarıyla ilk gördüğüm gece, ona tepeden ve kibirli bir edayla bakarken, beni bir gün böylesine yaralayacağını bilseydim, ait olmadığımı kesinlikle bildiğim, ama gösterişli bir yabancılıktan fazlasıyla hoşlandığım için, bir türlü çıkıp gidemediğim, abartılı neşeleri samimi acılarla örülmüş bu karanlık insanların dünyasında kalmaz; gitmenin tam zamanı olduğu halde, tembelliğin tadında kendimi unutarak gidemediğim zamanların birinde, çekip giderdim.

Mikail'i ilk kez şehirdeki bütün pencerelerin ardına kadar açık olduğu, yaprak kıpırdamayan, müthiş sıcak bir yaz gecesi gördüm.

Semiramis'in, binlerce kalp yarası ve onur kırıklığı yaşadığı yoksul zamanlarında, onu irinle sızlayan bağrına bastığı için sadakatle bağlı olduğu bu acayip semt sıcaktan inliyor, her gece dayak yiyen kadınların kırılan burunlarından akan kanın kokusu, güçlünün zayıfa çok olağanmışçasına, tereddütsüz gösterdiği şiddetin yankısı hiç duyulmuyordu. Semtin gaddar ve günahkâr gece hayatına ara verilmiş gibiydi. Sokak köpekleri sessizdi, sokak çocukları gün boyunca ısınmış taşlara boylu boyunca uzanmışlardı. Sinekler bile uçmuyordu.

Yüksek tavanları bir parça ferahlık hissi veren salonda, kanepeye uzanmış votkalı bira içiyorduk. Semiramis'in artık iyice yumuşamış, iri

göğüslerine başımı dayamıştım. O, zevksiz ama pahalı yüzüklerle süslü parmaklarıyla saçlarımı karıştırarak, Semra olan adını neden Semiramis yaptığını anlatıyordu. Onu dinlerken asla aynı hamurdan olmadığımızı, olamayacağımızı düşünüyordum. Bunu düşünmek çok hoşuma gidiyordu. Kendimi ait olmadığı mekânlarda pervasızca dolaşan, cüretkâr bir suçlu gibi hissediyordum.

Vaktiyle çok güzel olduğu eski fotoğraflarından ve geçkin yaşında bile kendine duyduğu güvenden anlaşılan Semiramis, bir müzikhol ortağının olması gerektiği kadar sarhoş olmuştu. Borçlarını günü gününe ödeyen, güzel ve sağlam evlerde oturan, kendilerini çok düzgün bulan insanların hiçbir zaman anlayamayacakları gecelerin dünyasında, vücutları taze olduğu sürece var olabilen kadınlardan çok daha akıllı olduğunu, kendi âleminde söz sahibi olmayı başararak ispat etmiş olmanın verdiği güvenle, yeni tanıdığı ve şehveti, kadınlığı, sorumsuz bir boşlukta alabildiğine yuvarlanmayı vaat ederek elinde tutmayı tasarladığı bana, hayatını anlatıyordu.

Hayatına çok erkek girmiş. O hiçbirini sevmemiş, ama hepsinden işine yarayacak bir şeyler kalmasını sağlamış. Kiminden akıllıca öğütler, kiminden rahat rahat harcayacağı kadar para, kiminden hastalıklı bir tutkunun biraz daha yaşanması için gözden çıkarılmış birkaç mücevher, kiminden birkaç tatlı anı. Kimiyle yaşadıklarından da ders çıkarmış. Şimdi yaşadığı ve pek memnun olduğu debdebenin henüz izini sürdüğü sıralarda metresi olduğu, yaşlıca, okumuş, biraz çirkin ve huysuz olmakla beraber, çok güzel kokan bir adam, ona aynen şöyle demiş: Semiramisler Semraların küçük didinmelerle kurdukları, mutlu görünen, sakil yuvaları dağıtırlar.

Böyle parlak cümlelerinin metreslerinin kafasına kazınmasını arzulayan, kaçık bir adamdı da, ona zorla mı ezberletmişti bu cümleyi, yoksa Semra’nın taşralı uysallığından belli belirsiz bir tiksinti duyan Semiramis isteyerek mi ezberlemişti, bilmiyorum. Ama bilerek ve isteyerek “kötü kadın”lığı seçen Semiramis’in ağzından bu cümlenin çıktığı sırada, zil uzun uzun, acıklı bir ısrarla çaldı. Şefkatli duygulara yakışan Semraların yüzünde bulunması pek mümkün olmayan o hain tebessüm Semiramis’in yüzünde çok kısa bir an belirip kayboldu. Kapıyı niye açmadığını merak ederek ona baktım, Mikail’dir bu, dedi. Çalar çalar gider.

Açılmayan bir kapının zilini yalvarırcasına çalıp çalıp giden bir adam. Mikail. Semiramis yerinden tembel hareketlerle kalktı, tanıdığı erkekleri ve onunla birlikte yaşadığıma göre beni de bayağı bir zevke sürükleyen siyah

iç çamaşırlarıyla, hâlâ çekici olan vücudunun, sıcağa rağmen ahenkli hareketleriyle banyoya yürüdü. Mikail'e kapıyı açmamaktan müthiş bir zevk aldığını hissettim. Duşa girdiğini duydum. Suyun sesi ruhuma bir serinlik verdi. Semiramis'in o bir anlık hain tebessümünü hatırlayarak, bir zamanlar muhtemelen ardına kadar açılan kapı artık açılmadığı için gitmek zorunda kalan bu adamı, Mikail'i görmek istedim.

Bu kapı hiçbir şey vaat etmediğim halde bana açılmıştı, istediğim kadar açık tutabilirdim. Ama bunun benim için hiçbir önemi yoktu. Semiramis. Akıllı ama bayağı bir kadın. istediğim zaman bırakıp gidebileceğim, ardımdan ağlasa da beni çabucak unutabilecek kadar feleğin çemberinden geçmiş, yaşlı bir yosma. Gitmiyorsam bunun sebebi, Semiramis'in bütün varlığıyla bana teslim olması değil, gidecek yeni bir yer, bir mekân, bir başka âlem aramaya üşeniyor olmamdı. Kayıp çocuklardan biriydim. Yenilmişliğin, geleceksizlikte kaybolmuşluğun hastalıklı duygularına varlığımı teslim etmiştim.

insanın ruhunu tamamiyle kaybettiğini sandığı bu derin boşlukta, belki de yaşanabilecek en son duyguydu kibir. Yine de kibirlenmekten kendimi alamadım. Mikail'i görmek, hatta kendimi ona göstermek için pencereye çıktım. Mikail az önce ümitli ve atak adımlarla çıktığı merdivenlerden; muhtemelen kırılmış, başı önde inmiş, böğründe barındırdığı acılarla katılaşmış dar sokağa çıkmıştı bile. Artık adım atamadığı bu evde, bir başka erkeğin yaşadığını düşünerek, yerini alan o yüzü görmek için mi tam gidecekken başını kaldırıp pencereye baktı? Bilmiyorum. Sokak lambasının ışığında göz göze geldik.

Kara gözlerini gördüm. Yüzündeki gergin ve sert ifadeye rağmen çok mahzun bakıyorlar gibi geldi bana. Yazlık, siyah bir ceket giymişti. Beyaz gömleğinin yakalarını dışarı çıkarmıştı. Bana birkaç saniye baktı, bıyıklarına dokundu ve alelacele birkaç adım atarak kapının önüne park ettiği, içinin satılık mutfak eşyalarıyla tıklım tıklım dolu olduğunu o sırada bilmediğim, steyşın Anadol arabasına bindi. Beni görmemezlikten gelmeyi tercih ettiği çok belliydi. Ben kendimi hayatın akışına bırakmış, garip bir sarhoşluk içinde, hiçbir rekabet ve aşk duygusu taşımadan, öylesine bakıyordum. Biraz önceki kibirli halim de geçmişti. Sıkılıp pencereye çıkmış, komşuların ışık sızan pencerelerindeki gölgeleri gözetleyen yaşlı kadınlardan bir farkım yoktu. Oysa Mikail'in beni hasmı olarak gördüğünü, ikinci karşılaşmamızda anlayacaktım.

Halinde acıklı bir telaş, acemice örtmeye çalıştığı bir kırgınlık vardı. Bütün sokak onun çaldığı kapının açılmadığını biliyormuş gibi utanmıştı. Sanki beni görmemezlikten gelerek bana ve Semiramis'e bir şans daha veriyor, kendince büyüklük gösteriyordu. Bu yüzden bir an önce sokağı terk etmek istedi. Aramızda yaşanan o kısa göz buluşmasını derhal unutmak ve unutturmak arzusuyla arabasına bindi. Anahtarı çevirdi, ama gün boyunca sokak sokak dolaşmış yorgun Anadol çalışmadı. Onun avuçlarının terlediğini, kontak anahtarını defalarca çevirdiği halde, yaralı bir kuş gibi cik cik öten, ama bir türlü çalışmayan araba yüzünden fena halde küçük düştüğünü hissettim.

Arabayı çalıştıramayınca inmeye mecbur oldu. Yüklü olduğu için yerinden çok zor kıpırdayan Anadol'u, bir eliyle direksiyonu tutarak, kan ter içinde itmeye başladı. Park edildiği kapı önünden memnun, ebedi bir huzur içinde dinlenmek istiyormuş gibi görünen bezgin Anadol, nihayet yokuştan aşağı kaymaya başladı. Mikail komik adımlarla koşarak arabaya bindi. Anadol gözden kaybolmak üzereyken çalışmak niyetiyle biraz homurdandı, sonunda çalıştı. Eski motorun kocaman gürültüsü sokakta yankılandı, giderek duyulmaz oldu. Sokak biraz önceki bayıltıcı sessizliğine dönmüştü. içeri girdim. Mikail'in halini hatırlayıp gülerek, kendimi Semiramis'in kocaman yatağına sırtüstü bıraktım. Uyumuşum...

Şimdi düşünüyorum da, Mikail döküntü Anadol'unu çalıştırıp caddeye çıktıktan sonra arabayı durdurmuş, üstüne vinileks kılıf geçirilmiş direksiyonuna başını koyup, hırsından ağlamış olabilir.

Hayatın tanımlanabilir, ilkel duygularla, garip törenler halinde yaşandığı; ufak ayak sürçmelerinin bile, itibarları bir anda yerle bir ettiği raconlar dünyasında, Mikail'in düştüğü bu durum, ağır bir darbeydi. Hayat koşuşturmasından yorgun düşen Anadol kontağı ilk çevirişte çalışsa ve Mikail sokağı afili bir kalkışla terk edebilseydi; belki de aramızdaki bu sessiz kavga hiç başlamayacaktı.

Onu aşk rekabeti değil, başına gelen küçük aksilikler mahvetti.

Ben uyuyarak onu unuttum. Aklımdan tümüyle çıkardım. Bu yüzden birkaç gün sonra, Semiramis'in oturduğu sokakta tekrar karşılaştığımızda onu tanımakta zorluk çektim. Semiramis bir sahil şehrinde iş almış, müzikholde çalışan birkaç kızla birlikte turneye gitmişti. Sanırım döndüğünde beni bulacağını ummuyordu. Bu turneye bir aşk imtihanı gözüyle bakmış, onu terk etmemi istemediği için, buzdolabını bin türlü yemekle doldurmuştu. Gece hiç yatmamış, durmadan içmiştik. Sabaha karşı

bir gün mutlaka onu bırakıp gideceğim için, uzun uzun ağladı. Onu avutmaya kalkmadım. içkiden ve uykusuzluktan bitkindi. Otobüse biner binmez sızdı. Ben sebepsiz bir hürlük duygusuyla dolup taşarak şehrin uzun zamandır gitmediğim köşelerine gittim, çay bahçelerinde başımı masalara dayayarak uyukladım. Durgun sularda kendime baktım. Kendime dair küçük bir sevinç aradım. Yeni bir yol. Öyle sıcaktı ki hava, bulamadım.

Sokağa girdiğim sırada, gitmenin tam zamanı olduğu halde, pencereleri ardına kadar açılınca, serinleyen bir odada tembel tembel esneyerek yatmak fikri, ya da düpedüz tembellik, hayata karşı derinden hissettiğim bu lezzetli tembellik; ayaklarımı yine Semiramis'in evine doğru sürükledi. Zaten yapışkan bir temmuz sıcağı altında inlerken değil ciddi bir karar almaya, basit bir program yapmaya bile imkân yoktu.

Dalgın adımlarla yürürken pencerelerden uzanmış, kara çekirdek çıtlatıp, kabuklarını sokağa tüküren kadın başlarına takılmıştım. Karşıdan eski, yorgun Anadol, inler gibi çalışarak ve büyük gürültüsüyle sokağı doldurarak geliyordu. Mikail apartmanın kapısına arabasını park edip indikten ve kendine şık bir duruş bulduktan sonra onu, o ilk gördüğüm gece de dikkatimi çeken bıyıklarından tanıdım. Bu karşılaşma için çalışmayan Anadol'unu yaptırdığı, özenle giyindiği, hatta mahalleye sergilenecek gösterinin provasını yaptığı belliydi. Saçlarını boyamış, ama şakaklarındaki birkaç tel kır saçı, özellikle bırakmış olmalıydı.

O beni birdenbire gördü. Çok heyecanlandı, eli ayağına dolandı. Sonra kendini topladı. Göz gözeydik. Sustalı bıçağını çıkarmak için elini cebine attı. Ama cebini bulamadı. Yıkana yıkana çekmiş pantolon paçalarının örtemediği beyaz çoraplarını ve bu halinin o fiyakalı duruşu nasıl bozduğunu görünce, elimde olmadan gülüverdim. Adımlarımın ahengini hiç bozmadan apartmana doğru yürüdüm. Nihayet cebini buldu, sustalısını çıkardı ve açıp kapamaya başladı. Aramızda çok kısa bir mesafe vardı.

Mikail'in kalbimde görmek istediği bıçaktan hiç etkilenmedim. Ruhum boşalmış gibiydi. Bu keskin çeliğin pırıltısı benim için sokaktan hızla geçen bir kedinin kuyruğu kadar anlamsızdı. Hatta ben, bizzat o bıçağa bir anlam katmak ve onu kalbimde hissetmek arzusuyla yürüdüm. Kayıp çocuklardan biri olmak hiç umurumda değildi. Öyle ki, o bıçak kalbime batsa bile, onunla gezip dolaşabilecek kadar gerçekdışı hissediyordum kendimi. Bu yüzden bıçağa doğru yürüdüm. Mikail'e karşı bir hareket olsun, raconlar dünyasında adım anılsın diye değil. Bıçağından aldığı güven kendine yetmiyordu, ellerinin titrediğini gördüm.

Bıçakla aramızda birkaç adım varken, karşı apartmandan çıkan, iri ve ağır küpeleri kulakmemelerini yarmış bir kadın, eteğine yapışmış sümüklü bir kız çocuğunu sürükleyerek, Mikail'in yanına geldi, tam aramıza girerek, sende cezve takımı var mı? diye sordu.

Mikail'in hiç hesap etmediği küçük bir aksilik, bütün sahneyi mahvetti. Bir kadın kalabalığı, satılık mutfak eşyasıyla dolu olan steyşın Anadol'u çevreledi ve onlarca nasırlı, kızarık, şiş kadın eli, aralık duran bagaj kapağını açarak, içini karıştırmaya başladı.

Bir anda başrolünü oynadığı filmden çekip çıkarılmış, ellerine aldıkları tavaların, düdüklü tencerelerin, kepçelerin fiyatlarını soran, çekişe çekişe pazarlık etmeye hazır kadınlarla kuşatılmıştı. Alışveriş denen tutkunun azdırdığı bu kadın kalabalığını yarıp filme devam etmesine imkân yoktu. Mallarını kadınların ellerinden kurtarmaya çalışırken, düştüğü bu gülünç durumla eğlenerek apartmana girdim. Yukarı çıkıp pencereden baktım.

Onu izlediğimi biliyordu. Bu yüzden mallarını satmaya, üç kuruş kazanmak için dil döken, basit bir satıcı gibi görünmeye hiç yanaşmadı. Öyle öfkelenmiş ve öyle yaralanmıştı ki, hepsini sert hareketlerle toplayıp arabasına doldurdu. Hırsından titreyerek bindi. Kadınlar bunca zamandır mal aldıkları Mikail'in bu halinin sebebini anlayamadan, ona ağır sözler söyleyerek, hatta küfür ederek evlerine dağıldılar.

Bir önceki karşılaşmamızda çalışmayarak onu kahreden Anadol, bu defa korkunç gürültüler çıkararak çalıştı. Kapanmadığı için havaya kalkan bagaj kapağının tangırtısına aldırmadı. Sokaktan hızla geçerken, çocuklar çil yavrusu gibi dağıldılar, bir elektrik direğini sıyırdı, bir çöp bidonuna vurdu. Ana caddeye çıktığında, vurduğu çöp bidonu sokağın aşağısına doğru çınlayarak yuvarlanıyor, onun düştüğü bu hale yerlerde sürünerek gülen bir seyirciye benziyordu.

Bu olaydan sonra, uzun bir zaman Mikail'i görmedim. Hiç karşılaşmadık. Fakat bir süre sonra, onun beni izlemekte olduğunu hissettim. Temiz bir iş yapmak isteyen, profesyonel bir katil kadar sessizdi. Kendini göstermiyordu. Ama hep peşimde olduğunu biliyor, soluğunu ensemde duyuyordum. Öyle hoşlandım ki bundan, bazı geceler, yürüdüğüm yollardan ansızın geri dönmeye başladım. Bazen yakalanmamak için hızla koşarak uzaklaşan ayak sesleriyle karşılaştım. Bazen, derin bir sessizlikle. Beni takip etmediği geceler sıkıcı geçer oldu. Vehimlerle örülü, sonunu çok merak ettiğim tatlı bir oyunun içinde kaybolmuş gibiydim.

Başlangıçta beni korkutup kaçırmak istiyordu. Sonra sonra öldürmek istedi. Bütün istediği, ben olmasam da ona kapılarını artık kapatmış olan Semiramis'i tekrar elde etmekti. Defalarca zilini çaldırdığı halde kapının açılmamasının tek sebebi olduğumu sanıyordu. Bu çok gülünçtü aslında. Zaten Mikail'in halinde de, aramızdaki garip ilişkide de, aşırı gülme sonunda yakalanılan ağlama krizine benzer, acıklı, tuhaf bir şey vardı. Semiramis benim için hiçbir şeydi, onun için her şey. Mikail Semiramis için hiçbir şeydi, ben her şeydim.

Sırf beni takip etsin diye, her gece müzikhole gitmeye başladım. Bu durum Semiramis'i çok sevindiriyordu. Bunun bir tür bağlanmak olduğunu sanıyordu. Bağlanmaktı da aslında. Ama Semiramis'e değil. Celladıma.

Şimdi uzak, sakin ve tekdüze bir şehirde, hayatımın, düzgün insanların safına katılmak için gönülsüz bir çaba gösterdiğim ve karanlığın şarkısından elimi eteğimi çektiğim şu aşamasında, Semiramis'i değil; bayağı da olsa, kaba, hain, zavallı da olsa, hüzünlü nefeslerle yaşayan müzikholü özlüyorum. Karanlığın kötü bir şarkısıydı orası. Tıpkı, şarkıcı kızların seslerindeki pürüzler gibi, hayatın ağır darbelerinin yüzlerde derin izler bıraktığı, parlak ışıklarının sahteliğine sığınmış, ağlamaklı mekân...

Mikail'in beni korkutmaktan vazgeçip, öldürmeye karar verdiğini, bir gece müzikholde anladım. Semiramis muhtemelen eskiden metresi olduğu bir müşterisinin masasına oturmuştu, bir gözü bendeydi. Müzikholün 'zamane' olmak için sonradan yaptırılan, bu yüzden mekâna benim kadar yabancı kalan barında, sahneye sırtımı dönmüş bir halde oturuyor, sessizce içki içiyordum.

Barın kalitesiz aynasında ifadesiz, yaşı belirsiz yüzüme bakıyordum. Bin yıl yaşamış gibi hissediyordum kendimi. Bundan derin bir üzüntü duydum. Hayatıma neden bu kadar yabancı kaldığımı sordum kendime. Daha çok şey soracaktım ama, Mikail'in adı geçince kendimden koptum, Mikail'den bahseden garsonla barmenin konuşmalarına kulak misafiri oldum. Onun bir zamanlar Semiramis'in sevgilisi olduğunu biliyorlar mıydı, bilmiyorum. Üçümüzü birbirimize bağlayan bu garip ilişkiler yumağının, ne kadarının müzikholdekiler tarafından bilindiği beni hiç ilgilendirmedi. Zaten Mikail'den başka hiç kimse beni ilgilendirmedi.

Barmenle garson onları dinlediğimi fark etmeden konuştular. Mikail bir silah almak için steyşın Anadol'unu satmış. Ama parayı alıp, sana bir parabellum getireceğim diyen adam kayıplara karışmış. Acılı haykırışlarla çalışan yorgun Anadol'un sesini uzun zamandır duymadığımı, o anda

hatırladım. Barmen bu hazin aldatılışa güldü. Kimi vuracakmış o silahla, diye sordu. Garson kim bilir dedi. Belki de kendini vuracaktı...

Mikail’le yaz sonuna kadar hiç karşılaşmadık. Beni eskisi kadar sık takip etmiyordu. Belki de silah getireceğim diye parasını alıp kaçan adamın peşine düşmüştü. Yine de onun beni takip edip etmediğini hissediyor, bazı geceler kapkaranlık uzanan sokaklarda yürürken, arada bir dönüp arkama baktığımda, giderek zayıflamış, incelmiş bir gölgenin apartman girişlerine sığındığını görüyordum.

Sonra yaz bitti. Onun beni takip etmekten usandığını sandım.

Bir ekim akşamıydı. Havada erken gelecek bir kış alameti vardı. ince, pis bir yağmur yağıyor, yaşamaktan bezmiş bu şehri, daha beter sıkıntıya boğuyordu. Semiramis yine o boktan turnelerden birine gitmişti. Sokaklarda dolaşıp, bu talihsiz şehrin ölümünü seyrettim. Üstüne ağıt gibi çöken bulutlara baktım. Yüksek tepelere çıktım, belki hâlâ içinde temiz kanın aktığı bir damar görürüm, heyecanlanırım ve yeni bir yere gidebilirim diye. Hiçbir şey bana heyecan vermedi. Yüzümü, saçlarımı ıslatan, beni üşüten yağmur bile. Yeni bir başlangıç için gitmek fikri bana zor, hatta imkânsız göründü. Semiramis’in, içinde hızla yaşlandığım evine döndüm.

Sokağa girdiğimde daha karanlık basmamıştı. Ara ara yağıp sokaklarda lüzumsuzca su birikintileri oluşturan yağmur dinmişti. Yine de ağırdı hava. Sokağın geleceksiz ve ümitsiz çocukları top oynuyorlardı.

Mikail’i Semiramis’in apartmanının girişinde buldum. iyice eskimiş ceketinin yakalarını kaldırmış, kapı önündeki taşlığa büzülüp oturmuştu. Başını duvara dayamıştı. Saatlerdir beni beklemekten yorulmuş, uyuyakalmıştı. Yanına yaklaşıp dikildim. Tıraşı uzamıştı. Halinde o eski havasından eser yoktu. Hafiften horluyordu. Uyanıp beni görmesini ve küskün bıçağını tam kalbime saplamasını istedim. Ama uyanacak gibi değildi. Eğildim, hafifçe omzuna dokundum. Uyan demek istedim. Uyan ve bağrıma saplayacağın bıçakla bu bitmez tükenmez boşluktan beni kurtar! Uyanmadı.

O sırada çocuklardan birinin vurduğu top yüzüne geldi. Birden uyandı, beni görmeden yerinden fırladı, küfrederek çocukların üstüne yürüdü. Yakaladığı topu, kalbimde görmek istediği bıçakla yardı. O anda göz göze geldik. Top ve bıçak elinden düştü.

Doğrusu insanı intihara sürükleyecek kadar şanssızdı.

O günden sonra, beni takip etmeyi kesinlikle bıraktı. Yine de ara sıra karşılaşıyorduk. Beni görünce hızla sırtını dönüyor, aceleci adımlarla

uzaklaşıyordu. Çok zayıflamıştı. Bu yenilgi onu bitirmiş gibiydi. Benim geçtiğim sokaklardan geçmiyor, benim bulunabileceğim mekânlara hiç uğramıyordu. Bir gün, bir semt pazarında karşılaştık. Küçük bir tabla üzerine birkaç düzine Paşabahçe bardak dizmişti. Gelip geçenlerin dikkatini çekmek için üç bardağı bir jonglör gibi havada çeviriyor, ona bakıp geçen kadınların arkalarından sesleniyordu. Beni görünce havada çevirdiği bardakları tutamadı.

Bu karşılaşmadan sonra durumunun daha da kötüleştiğini, çok yaşlandığını duydum. Galiba enine boyuna düşünmüş ve talihin benden yana olduğuna karar vererek, pes etmişti. Artık beni takip etmediği için müzikhole gitmeyi bırakmıştım. Hayata dair, insana dair ve Mikail'e dair, hiç de gülünç olmayan şeyler düşünerek vakit öldürüyor ve içki içiyordum. En büyük aşkını çalarak ve çaldığım aşkı ziyan ederek mahvettiğim adamın yokluğu beni fena halde sarsmıştı. Eskiden onu hatırladığımda gülerdim. Artık gülemiyordum. Bunun sıcak suyun içinde bileklerimi kesmek gibi bir şey olduğunu anladım. Bileklerimi keserken hiç acı duymamıştım, ama şimdi ruhum sızlıyordu.

Öyle çok içiyordum ki, bir gece evdeki bütün içkileri bitirdiğimi fark ettim. Gecenin çok geç bir saatiydi. Her yer kapanmıştı. Mecburen müzikholün yolunu tuttum. Karlı bir geceydi. Sokaklar buz tutmuştu. Şehrin en kirli kanının aktığı, en arka sokaklarından dolaştım. Teneke varillerde yaktıkları ateşlerde kirli ellerini ısıtan sokak çocuklarının, kuytu köşelere serdikleri mukavvaların üstünde yatmaya hazırlanan evsizlerin, zayıf ama sıcak sokak kedilerine sarılmış tinerci çocukların, dövüşen ya da dayak yiyen travestilerin, insanlardan korkmayı bile unutmuş, soğuktan ve açlıktan uluyan sokak köpeklerinin arasından geçerek yürürken, siyah ve sarkmış bir paltoyu takip ettiğimi fark ettim.

Barın en tenha köşesine oturmuş, başını öne eğmiş, bira içiyordu. Sessizce yanına gidip oturdum. Hiç kıpırdamadı, başını kaldırıp bakmadı. Beni tanıyamadığını düşündüğüm bir anda, gözlerini bira bardağına dikerek, titrek bir sesle: eskiden züccaciye dükkânım vardı, dedi. Cam satardım. O çok şey isterdi, alırdım. Sonra sen çıktın. Şimdi hiçbir şeyim yok...

Bardağı başına dikti, titreyen elinin tersiyle ağzını sildi. Kızgın değil, düşman değil, öfkeli değil, müthiş acı veren bir sesle, keşke onu sevseydin, dedi. Sevmedin, beni mahvettin.

Çıktı, gitti. Yerimden kalkamadım. Neden sonra ağladığımı fark edip dışarı çıktığımda, sokağın ucunda bir teneke varilin içinde yanan tahta parçalarının cılız ışığında, onun kara paltosunu sürükleyerek yürüdüğünü ve gecenin derin karanlığına karıştığını gördüm.

işte o gece Mikail'in kalbi durdu.

MÜGE İPLİKÇİ-O Yaz Hepimiz Bitlendik

Evet o yazdı. Bitlerimizi ayıkladık. Şen'den bulaşmıştı bu bit illeti hepimize. O yazdı. Şuracıktaydı bütün anılar, her şey yanı başımızdaydı. Evet evet, geçen yazdı. Şen, Edirne'deki teyzemlerin oradan getirdiği bitleri ilk önce bana geçirdi. Sonradan tüm aile, uzak akrabalar, bilumum komşular bitlerle kaynaştı, bit kıranlara servet harcandı, saçlar kesildi, en hararetli muhabbetler bitler ve sirkeler üzerineydi, çok gençtik, evet evet, sadece o geçen yazdı.

Şen'in üstünde basma bir elbise vardı. Büyük üçgenler vardı kimi düz, kimi ters, rengi kahverengimsi, bazı yerlerine sarılar karışmış bir elbise, tiril tiril bir basmadan. Biz o yaz zeytinyağlı yiyemem aman basma da fistan giyemem aman'ı blok flütle çalmayı öğrenmiş iki yeniyetmeydik. Bitlerden kafamızı yolmadığımız zamanlarda o türküyü çalardık düet olarak. Birisi başlardı zeytinyağlı yiyemem... Diğeri girerdi aynı notayla: Zeytinyağlı... Senin gibi cahile bölümüne geldiğim zaman ben kaşınmaya başlardım, Şen'se devam ederdi: Ben efendim diyemem aman.

O dayanırdı. Kararlıydı. Benden her zaman daha kuvvetliydi. Yenilirken bile daha kuvvetli.

Neredeyse geçen yazdı. Onu en son gördüğüm yazdı. Sarılıktı. Bulaşıcı sarılık. Karaciğerine, derken bütün vücuduna yayılan bir terslik vardı. Kaldığı hastane odası aldığım karanfilleri sığıştıramayacağım kadar küçüktü, o karanfillerin vişne rengini ona gösteremeyeceğim kadar karanlık, o vişne rengini göremeyecek kadar dar ve kapalı bir odaydı. Suya sabuna dokunmayacak tek konu vardı: Sinan. Sinan'ı seviyordum ama evlenmeye değecek kadar sevip sevmediğimi bilmiyordum. O buna değer miydi, emin değildim. Değmez, diyordu, bence değmez. Tuhaf bir sabahlık giymişti, ropdöşambrla oduncu gömleği arası bir şey. Ellerini göğsünde kavuşturmuştu, bu haliyle çok sevimliydi. Çok solgun, çok zayıf ve çok sevimli. Ölmeden mezara girmiş ve ölmeye hiç niyeti olmayan diyetteki bir Buda heykeli gibiydi. Şen, dedim, bana yardım et. Bana mutlu olacağımı söyle. Mutlu olacağımı söyle. Aslında bunlar, benim ona söylemem gereken sözlerdi. Oysa o, o kadar mutlu görünüyordu ki sözlere hacet yoktu.

Yüzü kara bir sarıydı. Gözlerinin içine kadar sarı. Kirli bir sarı. Yorgundu. Yine de başladı. Sen... sonra durdu. Bir daha başladı sonra: Sen...

Hava sıcaktı. Terliyorduk.

Dışardan bir motor sesi geliyordu. Hastanenin jeneratörü olabilirdi. Belki de bir su deposu, bir araba sesi, vınnnnn... Onu son görüşüm, son muhabbetimizde dışardan bir motor sesi geliyordu. Karanfillerin vişne kokusu, hastanenin tınısız kokusuna ve derken dışardaki o hissiz ritimli sese karışıyordu: Vınnnnnn... Her birimiz kendi yalnızlığımız içersinde kendimize bir gerekçe arıyorduk var olmak için.

Sanki geçen yazdı. Evet, evet neredeyse geçen yazdı, hepimiz bitlenmiştik. Bitlerini ayıklasın diye kel dayıma fırça hediye etmiştik.

Sıcak mı sıcak bir gündü. Dayım Şen'le beni lunaparka götürmeye karar vermişti. Akşamüstüne doğru beyaz şortlarımızda yaz güneşinin turuncuları oynaşıp dururken lunaparktan içeri girdik. Kâğıthelvacılar, kuruyemişçiler, baloncular, hepsi oradaydı. Biraz ay çekirdeği aldık.

Önüne geldiğimizde uzunca bir kuyruk vardı. "Bekleyeceksiniz biraz," dedi dayım.

"Tamam," dedik.

Karşımızda duran manzara çok güzeldi. Üstlerine kar serpiştirilmiş dağların hemen arkasında yemyeşil bir ova göz kamaştırıyordu. Dağları delen mağara ise hemen karşımızdaydı.

Çok güzeldi, çünkü alabildiğine sahteydi. Sahte olan bir şeyden asla fazla bir zarar gelmezdi.

Çok güzeldi, çünkü neredeyse gerçek gibiydi. Gerçek gibi olan hiçbir şeyden korkmak gerekmezdi.

Çok güzeldi, çünkü çocuktuk. Çocukluk, kendisi en hakiki şey olsa bile tüm olan biteni algılarken böyle bir aldanışın içine düşmek demekti.

Bu manzaranın hemen sağ tarafında bir bilet kulübesi vardı. O kulübenin önünde de en az yirmi kişi. Biz yirmi birinci sıradaydık.

Beklemeye başladık.

içerden gelen çığlıkları duyuyorduk. Buna rağmen beklemeye ve görmeye kararlıydık. Dayım kel kafasını kaşıyıp duruyordu. Şen daha bir gün önce kırpılmış saçlarıyla kaçamak kaçamak bakıyordu bana.

Manzara bir istiareydi. Ancak işin aslı ne o ne de hayattı.

Korkudan korkuyorduk o anda. Bunu hissetmesi zor değildi. Bunu hissetmek için büyümek gerekmezdi.

Kuyruk eriyip gidiyordu önümüzde. Bizler kulübeye, mağaraya, dağlara ve sonra bir ihtimal o yemyeşil ovaya kavuşmayı sabırsız bir endişeyle bekliyorduk.

Küçük vagona oturduğumuzda Şen elimi tuttu. Hızla mağaranın içine daldık. Bir anda her şey simsiyah oldu. Şimdi n'olacak diye beklerken bir kurukafa Şen'in kucağına düştü. Şen titriyordu, ben bağırmayı tercih etmiştim. Kurukafanın bizden vazgeçmesi anlıktı ama bize asırlar gibi geldi.

Yol buzlar, hatta buzullar, tıs tıs yağan yağmurla akıp gidiyordu önümüzde. Ayaklarımıza sinen nem ve yerden yükselen buhar...

Etraftan çığlıklar geliyordu. Ne taraftan geldiklerini tahmin edemiyorduk. Şen'le sımsıkı sarılmıştık birbirimize. Eminim, suratlarımız bembeyazdı. Bir korku tünelinde olduğumuzu unutmuştuk, bitlerimizi unutmuştuk, o gün dayımıza aldığımız fırçanın verdiği muzırlığın yerinde yeller esiyordu. O muzırlığın bedeli olarak bu maceranın bize hediye edilmesi... O an, işte o an bunun bir intikam olduğunu anlamıştım. Ama çok geçti. Dayımın, düşmanını düşmanının silahıyla vuracaksın, sözleri geldi aklıma. Askerden yeni dönmüştü dayım. Ben o zaman bunu başka türlü anlamıştım. Asker olduğu için böyle diyor sanmıştım. Meğer herkesi düşman görürmüş dayım, o korku tünelinde bunu anladım. Umarım Peri Abla ona böyle şakalar yapmaz.

Düşüncelerim Şen'in çığlığıyla paramparça oldu.

Vagon raydan çıktı, diye bağırıyordu Şen.

Eğer doğru seçebiliyorsam bir uçuruma doğru yuvarlanmaya başlamıştık.

Hayır, o noktada durduk. Yuvarlanmaya ramak kala.

ikimiz de dayı kurtar bizi, diye bağırmaya başlamıştık.

Nafile.

Sadece kendi sesimizi duyuyorduk: Dayı kurtar bizi.

O başlıyor, devam ederken ben başlıyordum. Yankının etkisiyle seslerimiz biraz daha irileşiyor, derinleşip farklı bir oktavla bizi kıskıvrak yakalıyordu. Çoğalıyorduk, bir korkunun parçalarına ayrılması ve hafiflemesi gibi değil katlanarak büyümesi gibi. Korku korkuyu büyütürdü. Bunun içinde debelenip duruyorduk.

Yaşadığımız ânın bize iltimas geçtiğini söyleyemeyeceğim. Bir yerden sular damlamaya başlamıştı üstümüze. Şıp şıp şıp. Önümüzde dibini göremediğimiz dimdik bir dehliz vardı. Bana öyle geldi ki duvarlarda, garip garip, bir türlü seçemediğim tuhaf yaratıklar oynaşıp duruyor.

– Görüyor musun, diye kekeledim. Du-duvarlardaki şekilleri...

En ufak bir ses gelmiyordu Şen'den.

Parlak, çok parlak şekillerdi. Bu kadar parlak hiçbir şey görmemiştim şimdiye kadar. Tuhaf, inlemeye benzer sesler çıkarıyorlardı, hiçbir biçimde bu dünyaya ait değildiler. Korkunun türlü biçimleri olabilirdi, ama hayır, korku bile onların yanında dünyevi bir dokuya sahipti.

Şen'i dürtüp duruyordum. Bir an yüzü duvarları yalayıp duran o parlaklıkla öyle bir aydınlandı ki gözbebeklerinin beyazına kadar ışıkla dolduğunu hissettim bedeninin. Bir keresinde mahalledeki elektrik direklerinden biri böyle olmuştu. Önce parıl parıl yanmış, bir ateş topuna dönmüş, sonra kıpkızıl olmuştu direk. Şen'deki de böyle bir parlaklıktı işte. Elleri inanılmaz derecede sıcaktı. Artık bağırmıyordum.

Korku sizi ele geçirdiğinde bağırabilirdiniz ama artık bedeniniz ve ruhunuz korkunun ta kendisi olmuşsa bağırmak anlamsızdı.

O an ilk kez ölümü düşündüm. Acaba ne zaman öleceğim duygusunun boş anların boş düşüncelerine aktığı zaman dilimlerinde olduğu gibi değil ama. Yaşlanmayı düşündüğünüz zamanlardaki gibi de değil. Yüzünüzdeki çizgileri gördüğünüz, yakınlarınızdan birinin cenazesinden dönerken hissettiğiniz gibisinden de değil, ertesi gün, ertesi bir zamanda erteleyeceğiniz, unutacağınız, aldırmayacağınız gibisinden bir duygu olarak da değil. Ölüm o an buradaydı. Ölüm buralıydı. Ölüm bendim. Ölüm Şen'di. Ölüm oturduğumuz küçük kara vagondu. Ölüm önümüzdeki dehlizdi. Her yer, her şey ölümdü ve bunda korkacak hiçbir şey yoktu, artık.

Şen'in elleri inanılmaz derecede sıcaktı.

Ölüm çocukken aklınıza gelmez. Büyükken aklınıza geleneyse zaten ölüm denmez.

Ölüm çocukken aklınıza gelmez. Gelse de belli sembollerle gelir gider.

Mahalledeki kasabın oğlu Güven vardı. Güven böyle bir semboldü işte. Güven'e bir araba çarpmıştı. Beyin kanaması geçirmiş ve ölmüştü. Beyin kanamasını canlandıramamıştım kafamda bir türlü. Güven'i babasının kucağında baygın, kafası babasının kollarından aşağı kocaman bir taş gibi, ağır bir taş gibi yuvarlanacak gibi gördüğümde beyin kanamasının kafayı hacimce büyüten bir şey olduğunu düşünmüştüm.

Ölmek, Güven'in kafasının büyümesi, koskocaman olması ve infilak etmesi demekti.

Çok kötüsün, demişti Şen, bunu duyduğunda. Çok, çok kötüsün Emel.

Bunda kötü olan hiçbir şey yoktu. Ölüm bir son demek değildi, ölümden çok sonun ne olduğunu düşünmek o sıra aklıma gelmese de şunu biliyordum: Bu Güven'in sonu değil. Bu yüzden günlerce bekledim

Güven'i. Geri gelecek ve çarpık bacaklarıyla, kırmızı şortu, mavibeyaz tişörtüyle mahallede oradan oraya koşturacak diye bekledim onu. Belki biraz süzülmüş olabilirdi geri geldiğinde, belki biraz sararmış solmuş ama mutlaka gelecekti. Ölümün, gelmemek ya da geri dönmemek olduğunu anlamak istemiyordum. Kasabın diğer çocuklarıyla oynamayı kesmiştim, bu moralimi bozuyor, bekleme arzumu tüketiyordu. Bir yıl kadar bekledim. Gelen giden yoktu. En nihayet kasabın karısı Emine Teyze'ye başsağlığı dilemeye karar verdim. Bir arife günüydü. Evdekiler bu fikrime elbette çok şaşırdılar, abim sen manyaksın Emel, dedi bana, sen manyaksın.

O gün öğleüstü Şen'le birlikte ziyaretine gittik Emine Teyze'nin. Ve Emine Teyze yenilgimi kabul etmiş olduğum o öğleüstü vaktinde, bizi içeriye alıp şeker ikram ettiği zaman şöyle dedi bize karnını ovuşturarak: O Güven gitti, bu Güven geliyor...

Bu benim zaferimdi. Diyebilecek hiçbir sözüm kalmamıştı artık.

Güven yüzündendir ölümü böyle hayal edişim, böyle hissedişim. Emine Teyze ölmüş dedikleri zaman, abini kaybettik dedikleri zaman, dahası Şen'i kaybettiğim zaman Güven için duyduklarımın hiçbirini hissetmesem de ölüm bende kifayetsiz bir sözcüğün karşılığı olmamıştır hiçbir zaman.

Abim şöyle demişti o öğlen vakti, Emine Teyze'den döndükten sonra, zaferimi kutlarken, Şen'in ezeli neşeli kahkahaları ile birlikte:

– Reenkarnasyon, hadi bakalım. Gazamız mübarek olsun.

Sessiz bir adam olan babam elindeki Karartma Geceleri'ni bir yana bırakıp aramızdaki söz dalaşına son verecek şu sözleri söylemişti o zaman: Belki de hepimiz için reenkarnasyona inanmak en hayırlısıdır.

Hemen her zaman babamı pısırık, iş bilmezlikle suçlayan, Demokrat Parti yenilgisini sonuna kadar yaşamış annem sesini şöyle yükseltecekti babama, babam özünde hayata karşı: Ölüleri hiçbir şey geri getiremez.

Babamsa inatçılığı 'asıl ve esas partiye' olan tutkusuyla özdeşleşmiş, buna karşın annemi seçimlerinde özgür bırakmayı başarabilmiş, bu başarısını, "Sen beni hep yanlış anladın Nazlı," diyerek hatırlatmış, bu başarısıyla en özgür ve en tutsak koca statüsüne ermiş, kendi halinde bir muhasebe memuru olarak şöyle cevap verecekti ona: Ölüleri ve hiçbir siyasi yıkımı.

Sesinde en ufak bir sitem olmamasına karşın öfkesinin nedeni geçmişte saklı bir tonda: Yok canım, diyecekti annem. Ölüler, siyasi yıkımlar ve bahar günleri.

Bunun üzerine babam haklı olabileceği bir davadan feragat eden o mahkûm olacaktı yine. Bir mahkûm olarak susup kalacak. Ağır ağır darağacına doğru yürüyecek ve on bininci kez kendi kendine çekecekti ipini.

Annemse güçlü celladı oynayacaktı o sırada. Güçlü ama gözyaşlarına bir türlü engel olamayan bir cellat.

Sıkı sıkı sarıldım Şen’e. ilk defa ağzından abla sözcüğü çıktı. ilk defa abla gibi hissettim kendimi onun karşısında. ilk defa onu koruyabileceğimi hissettim. Hayatımda ilk defa cesur olduğumu hissettim. Edirne’den getirdiği bitlere çok sinirlenmiştim. Onun yüzünden saçlarımı en havalı oldukları zamanda kestirmek zorunda kalacak ve Nihat’ı elbette Gamze’ye kaptıracaktım. işin aslı Nihat’ın gözü bende değildi. Ayrıca Gamze’nin havasına yetişmem zaten mümkün değildi. O edalı bakışlara, o sütun gibi bacaklara, o muntazam bedene... Ne kadar rejim yaparsam yapayım onun gibi olamayacaktım. Üstelik aklım da bir karış havadaydı.

Sımsıkı sarıldım Şen’e, korkma, dedim. Üzerindeki kor rengin, o sıcaklığın bana bulaşmasına aldırmadım. Bir ateş topu olmak, kendi ağırlığından ötürü dengesini kaybetmekten, boşluktan aşağı yuvarlanmaktan, bunun yaratabileceği beyin travmalarından, hastalıklardan, krizlerden korkmamam gerektiğini anladım o an. Yanımızda kıpırdayıp duran, inlemeleri bizimkilere karışan o yaratıklardan farksız, onlarınkine benzer bir kıvranmayla hızla o bilinmeze doğru akmaya başladık.

Hatırladığım bir vınlama sesiydi. Bir su deposunun çalışma sesi gibi, bir arabanın rölantideki devri gibi, boşa dönmese de manasız bir ses...

Şen’e sarıldım. Hani ben gitmeden ölmeyecektin, dedim. Ölüm için kafamızda kurduğumuz onca güzel sahneden hiçbirine uymuyordu bu.

O vınlama sesi içersinde çok cılız bir ‘kardeşim’ sesi duydum. ‘Şen seni seviyorum’ sesi. ‘Korkma Şen’ sesi.

Korkma Şen.

Korkunun ecele bir faydası yok adlı bir şarkı besteledim bak.

Biliyorsun bir de korkma sönmez var.

Bırak şimdi onu. Milliyetçiliğin hiçbir manası yok şimdi.

Ama iyi düet oluyor.

Şu flüt işini iyi kıvıralım be Şen.

Ne yapacağız, senin saçma sapan bestelerinle meşhur mu olacağız?

Her şey meşhur olmak demek değil ki.

Ama ben seni biliyorum.

Allah’tan ben de seni biliyorum.
Yok canım.
Öfff, şu kafam ne kadar çok kaşınıyor bir bilsen.
Bilmem mi.
Ne yaptın şu Edirne’de Allah aşkına.
Bin defa dedim ya özel bir şey yapmadım.
Neyse çalmaya devam edelim.
Bence sen Nihat’a bir beste yap. Bir aşk bestesi.
O zaman benimle ilgilenir mi dersin?
Korkma ilgilenir, korkma.

Hızla hızla aktık dışarı, gürül gürül bir su oturduğumuz vagonu hızla aşağı fırlatmıştı. Her taraf suydu ve hiç ıslanmamıştık. Yeniden doğuştu bu. Şen öyle söylüyordu yani. Yemyeşil bir ovanın içindeydik. Dışardaki cümbüş alabildiğine devam ediyordu. Uzakta kel kafasıyla bize muzip muzip gülen dayım habire ay çekirdeği yiyor, oh olsun nasılmış, deyip eliyle göğsüne bastırıp duruyordu.

O yaz hepimiz bitlenmiştik, evet.

BARIŞ BIÇAKÇI-Yaz Gecesi Gökyüzü

Durakta Mahir'e rastladım. O da sarhoş. Son otobüsü kaçırmışız. Mahir, köprünün altındayken, otobüsün Adliye'nin önünden sağa döndüğünü görmüş.

"Niye bekliyorsun öyleyse?" diye sordum.

Kollarını iki yana açıp, "Bilmem!" dedi, başıyla durakta oturmuş bekleyen iki adamı gösterdi. ikisinin de ağzında sigara; dosdoğru karşıya, fakültenin karanlık bahçesine bakıyorlar. Hiçbir şey beklemiyor gibiler. Oturuyorlar.

Kaldırıma bir taksi yanaşmış; şoförü dışarıda sigara içiyor. Bizden iş çıkmayacağım düşünüyor olsa gerek. Belki de pazarlık yapmaya kalkışmayalım diye ilgisiz davranıyor.

"Ulus'a doğru yürüyelim," diyorum, "hem biraz açılırız."

Mahir sadece sarhoş değil, sıkıntılı da sanki. Ben de içtim ama rahatlayamadım.

Yalpalayarak yürüyoruz. Yolun karşısındaki okulların bahçelerinden ıhlamur kokusu geliyor. Mahir'in burnu tıkalı, kokuyu almak için uğraşıyor. Hafifçe sırtına vuruyorum.

"Boş ver!"

Lunaparkın ışıkları sönmüş. Gar ışıklı, güzel görünüyor. Uzaklarda gökyüzünün koyu laciverdine karışan tepeler sokak lambalarıyla benek benek. Ay iyice yükselmiş, ufalmış.

Kiminle içtiğimi sordu Mahir. Yalnız olduğumu söyleyince üzüldü, elini omzuma koydu. O, liseli arkadaşlarıyla birlikteymiş. Yılda birkaç kez toplanıyorlar, biliyorum.

"Taşkınlık yaptın mı?" diye soruyorum, "Olay çıkardın mı?"

Gülüyor. "Bu akşam sakindim," diyor, ama bana, "Bu akşam canım çok sıkkındı," demiş gibi geliyor, "istediğim hayat bu değil. Böyle bir hayat için mi uğraştık onca yıl!"

Başımda pis bir ağrı.

Elimdeki naylon dosyayı gösteriyor Mahir, "Nedir bu, iş mi?"

Hafta sonu evde biraz çalışmam gerektiğini söylüyorum. Başımı havaya kaldırıyorum. Ensemi ovuşturuyorum.

Mahir birden, "Otostop yapalım mı?" diye soruyor.

Opera’nın oradan Talat Paşa Caddesi’ne çıkıyoruz. Yıllar önce, uzaktan tanıdığımız biri bize, başparmağı kaldırarak değil, avuç yere bakacak biçimde eli aşağı yukarı sallayarak arabaların daha kolay durdurulacağını söylemişti. Mahir kolunu uzatıp onun söylediği gibi elini sallıyor. Bir yandan da bana bakıp gülümsüyor...

Ön tarafında üç kişinin sıkışmış oturduğu eski bir kamyonet duruyor. Mahir şoförle konuşurken kamyonetin arkasındaki büyük mavi bidonları, bidonlara yaslanmış oturan bir adam ile on yaşlarındaki çocuğu görüyorum. Baba oğullar galiba.

Kamyonetin kasasına tırmanıp selamlaşıyoruz. Biz oturunca adam kasaya vuruyor. Kamyonet sallana sallana hareket ederken rüzgâr bizi her yerimizden sarıp sarmalıyor. Başımızın üzerinden ağaçların yemyeşil dalları, sokak lambaları ve gökyüzü geçiyor. Ferahlıyorum. Mahir de neşeleniyor.

“Yolculuk...” diyorum.

Mahir başını sallıyor, “içimizdeki taşlar yerine oturuyor,” diyor.

Başka bir şey konuşmuyoruz, etrafı seyrediyoruz.

Şeker Fabrikası’nın geniş, düz arazisinin yanından geçerken Ay bütün manzaraya hâkim oluyor.

Mahir dizlerimin üzerindeki dosyayı alıp kıvırıyor. Dürbün gibi yapıyor, gökyüzüne bakıyor. Gülüyorum. Mahir de gülüyor. Sonra bana veriyor dürbünü. Gözümü bir ucuna dayayıp Ay’ı hedefliyorum. Ay bir görünüp bir kayboluyor.

Dürbünü indirince, başını babasının omzuna dayamış çocukla göz göze geliyoruz.

“Ben de bakabilir miyim?” diye soruyor çocuk, şimdi doğruldugu için başı hafifçe sallanıyor.

“Elbette!” diyorum dürbünü çocuğa uzatırken.

Mahir ile birbirimize yaslanıp, çocuğun dürbünü heyecanla gökyüzüne doğrultusunu, orada gördüklerine hayran hayran bakışını seyrediyoruz.

İNAN ÇETİN-Yılankavi

Kördüğüm

Bir gece, kentin dışında, çingenelerin çadır kurdukları yeşillik alan Karayer'de yürürken durdum ve arkama dönerek, "Defol!" diye bağırdım. Genellikle söyleneni yapardı; başını önüne eğip uzaklaştı. Çok geçmeden de uyanıp telefonun başına geçtim, uzun uzun çaldırdım, açan olmadı.

*

Doğruyu anlatacağına yemin eder misin? Ayrılmadan önce o sormuş, ben de tek sözcükle yanıtlamıştım: Elbette.

Hamileliğinin başlarında sinir bozucu bir biçimde durmadan aynı soruyu soruyordu sanki. Gözlerinin yarattığı etkiden olmalı, ona her şeyi baştan sona anlatmıştım. Bir şeye neden aranırsa çokça bulunur. Olmasa da. Umarım öyle bir derde yakalanırsın ki, dermanı yalnızca ateşte bulunur, demişti. O anda korkunç bir acıyla yığılıp kalmıştım; kendime geldiğimde dünya fıldır fıldır dönüyordu ve başımda onlarca kişi toplanmıştı. Atlasın çalkantılı yüzünü ve ambulans yazısını anımsıyorum sonrasında.

*

Yıllar önce yazdığım bir yazının başlığını anımsayıp yavaş yavaş gerindim yatakta. 'Düşlerde hiçbir şey tuhaf değildir.' Yazının içeriğini unutmuştum; geçmişin destesinden çektiğim her satır bir yanılgı, bir bozgundu. insan, çürümüşlüğünü göz ardı edemezdi böyle durumlarda; sonra, sesler duyup sıyrıldığında bu çürümüşlükten, dört gözle bakmak isterdi dünyaya, öyle ki, düşü gören yataktan çıkamazdı, çivilenip kalırdı geçmişte.

Ama ben onunla birlikte kalkmıştım yataktan o sabah. L. ile. L.nin gönderdiği mektupla.

Unutmadan:

Birlikte susardık biz. Dilim arzudan titrer, yitirirdim arzumun nedenini. Sonra inat eder yadsırdım aşkı. L. hamileydi. O gece Şair'in evinden ayrılırken, ellerini hırkasının ceplerine sokarken görmüştüm onu. Başımı cama yaslamış, ona bakmıştım tüm varlığımla. Saçlarına, bana doğru uzanan dudaklarına. Ardından perdeyi kapatır, yarına bırakırdım düşlemeyi. Sabah olurdu, şimdi olduğu gibi; mektubu bir kez daha okursam her şey düzelecekmiş de...

Düğümler günbegün büyüyordu oysa.

Anbean.

Mektuptan:

Adını unuttum bir an ve ne kadar uzun zamandır görüşemediğimizi düşündüm. Başkası olsa geçmişi örten ince perdeyi kaldırıp atardı, oysa ben ölü zamanın soluğunu hissettim ensemde. Acının kalıntılarım anımsadım; annemin yırtık entarisinden benim için diktiği önlüğü... Belki de anımsamak değildi bu, keşfetmekti. Her neyse, rastlantısal olarak bir kadınla tanıştım bugün. Parklar gömütlüklere benzer, dedi. Bunun ne anlama geldiğini sormadan, anneme benzediğini söyledim ona. Sever miydi seni, diye sordu. Bir ninniye kulak vermişçesine gözlerim kapadı beni dinlerken; bocaladım ilkin, ardından, bir düzen içinde uzadı düşündüklerim: Bembeyaz bir gölgenin ulumaya benzeyen çığlığı... ama asla usumda canlandıramadığım bir sevinç; ağzı bir karış açık, gülümsemekle ağlamak arası dokunaklı bir bakışın ardında acemi bir Azrail...

Bakışlarımı kadının buruş buruş ellerinden alamıyordum, derinin kemikten yavaş yavaş ayrılışını açıkça düşünmekten korkmuş olsam da, bir sonsuzluk imgesi gitgide belirginleşiyordu usumda.

Yazdıklarımın tek sözcüğüne bile inanman için özel bir çaba harcamıyorum; ancak şimdi anlatacaklarım seni de ilgilendirir. Aramızdaki düşmanlığın külleri savrulmaya başlamışken, ‘bağışlamak yalnız Tanrı’ya mahsus’ deyip geçemem.

Yeminimize bağlı kalacağım; bildiğimiz her şeyi yeniden düşünüp biçimlendirmeye çalışmıyorum. Belki de birbirimize hiçbir şey öğretemediğimizden ötürü ikimiz de aynı koşullar, rastlantılar ya da yazgılarla birbirimizden bu denli uzağız. Tanımaya çalıştığım günah –ki bu bir hazine değerindeydi– yüzünden beni cezalandırmaya kalkışmanın basit bir nedeni vardı: Koyu, karanlık bir gerçek.

Buraya ölmek için gelmediğimi bilmen, en azından bundan emin görünmen rahatlatmıştı beni. O sahneyi unutmam olası değil elbet; gece başımı yastığa koyar koymaz kokunu anıştıran çarşaflara gömüyorum yüzümü bu yüzden. Sonra düş, düş, düş... Bunları, parkları gömütlüğe benzeten kadına anlatmayı istedim, rahatlayacağımı umarak. Ancak böyle sıradan bir olayın onun anlattıkları yanında hiç kalacağından, bir de düşlerken çoğalttığım sevginin, konuşursam nefrete dönüşeceğinden korktum.

Lala, –kadının adı bu– bir gömütte uyuduğunu söyleyince soluğum kesildi sandım. Çünkü böyle acı verici bir bağlılıktan söz edebilmek güç

iştir; bir şeyler sezmemem olası mı? Yanılmamıştım. Anılar bellekten taşar zamanla, taşa toprağa, eşyalara bulaşırlar... Üstünde anlaştığımız tek konu şuydu: Koruyucu bir güce her zaman gereksinim duyarız.

Öyleyse onu niçin öldürdün? dedim.

Lala dedi ki: Her ağacın kurdu özünden olur.

Tuhaf bir giysiyle evimize geldiğin güne lanet mi okumalıyım... Yıllar sonra aynı giysiyi üstünde gördüğümde, gözlerime kör edici bir ışık düşüyordu camdan. Şöyle gölgeye gel, demiştin, dans edeceksek ter kokmamalısın. Unutmak kör bir karanlık. Oysa, anımsamanın unutmaktan daha acı verici, daha trajik olduğunu biliyorum artık.

O gecenin sessizliğini taşıyorum hâlâ; göğüslerim dolmamıştı henüz ve sen konuşmuyordun. Konuşacak bir şeyin yok muydu? Nedense tek sözcük çıkmıyordu ağzından. Benimse dizlerim titriyordu, canım acıyacak diye. Küfretmek için haklı nedenlerim vardı; ama yalandan göz kırpmalarına kanmıştım yine. Uygar insanlar bizim yapacağımızı kim bilir, kaç kez soğukkanlılıkla yapmışlardır, demiştin. Oysa, uygarlığın hiç de umurunda olmadığını biliyordum ben.

Lala bir daha gömütlüğe gitmeyeceğini söyledi. Bu beni ne kadar mutlu etti bilemezsin, ama bebeğim aklıma gelince, ona, gömütlüğe gitmesi için yalvardım neredeyse. Çünkü, doktora gittiğimiz günün yıldönümüydü. Sen soğukkanlıydın yine, ikide bir korkacak bir şey yok, diyordun. Sonra, kötülüğün ötesine uzamıştı bakışların. Rahmimdekı çocuğun büyükannesi Lala, bana Türkçe, gömütsüz ölülerin ruhları parklarda dolaşırmış dediğinde, gömütlüğe parlak, beyaz bir ışık düştü. Gitmesi için yalvardım Lala'ya, başını döndü, dizlerimin üstüne yığılıp kaldım; o sıra sen yoktun aklımda, dallarda sarhoşlar gibi yalpalayan kuşlara bakıyordu Lala. Sıcaktı.

L.

Utanç

Adım Nazmi Beyaz. Onca zamandır düşlediğim şiiri yazmak üzereyken, henüz hiçbir şiiri yayımlanmamış bir şairle tanıştım. Olayın nerede geçtiğini, aramızdaki konuşmanın korkunç bir incelikle bizi nasıl yüzyıllar öncesine sürüklediğini şairin ağzından anlatacağım size. Ama bundan önce, L.den gelen mektupta sözü edilen Lala'nın gerçekliğinden duyduğum kuşkuyla bir ön araştırma yaptığımı gizleyecek değilim. Meraklı okurların gözünden kaçmayacak denli çok yazı yazdım bu konuda. Yine de L.yle aramızda kalması gereken ihlal edilemez kurallara dokunmadım. Zaman zaman kullandığım takma adlara dönüşmüş olsam da. Oldukça sessiz bir

mahallede ruhsuz bir apartmanın üçüncü katında oturuyorum ve yıllardır yalnız yaşadığım iki odalı evim düşünülecek olursa, yeryüzünde korkuyla bu denli kuşatılmış bir yer yoktur.

Evden çıkarken ilkin sağ ayağımı eşikten dışarı atmam işimin rast gideceğinin işaretiydi. Ama Tanrı'nın kullarından istediği inançtan uzaktım, hatta daha da ileri gittiğim zamanlar vardı geçmişimde. ilk adımın bana hissettirdiklerini ciddiye alamazdım bu yüzden, çünkü henüz bazı nedenlerden ötürü Tanrı için yapabileceğim bir şey yoktu. Kuşkusuz korktum da, gerçekdışılık hissi sıradan bir durum yaratmıştı. Bunu uyanık belleğimin acımasızlığıyla ilişkilendirdiysem de Lala'nın gerçekliğini kanıtlamak için yola çıkmam akıldışıydı zaten.

Trenin kalkış saatinden yarım saat önce istasyona vardığımda alacakaranlık, bir perde gibi örtmüştü kenti. Sanırım o anda, elimde günlük bir gazete, sırtımda çantam ve dokunmaya kıyamadığım yüzüğüm parmağımda... Hani, o mucizevi yüzüklerden olmasa da parmağımın çıplak olduğunu fark ettiğimde gerisin geri dönme fikri... O anda omzumda bir el hissettim.

"Sizden düştü sanırım," dedi yüzüğü uzatarak.

"Çok teşekkür ederim, ben de..."

Sonra restoranda karşılaştık ve aynı masaya oturduk. Camdan akıp giden karanlığı içercesine izliyordu. Söyleyeceğim tek sözün onu yeniden eski konumuna getireceğini biliyordum, ama dalıp gittiği karanlıktan alıkoymamak için sustum.

Sonunda dönüp bana, "Yolculuk nereye?" diye sordu.

"Yunanistan," dedim.

Karanlığa döndü yine, bakışları çakılıp kaldı karanlığa. işte o zaman yüzüğümü çıkardım parmağımdan.

"Size hediyem olsun," dedim.

"Lala," dedi, "benim adım Lala."

Uzun bir çığlık atsam yeriydi; elimi kaldırdım, parmaklarım ayama yapıştı.

Her şeyi anlatacağım, Lala. Ona gül aldığım günü, çingenelerin gülleri çok sevdiğini anlatacağım. Ona dedim ki... Lala, dinlemedi beni. Ben yalvardıkça hırçın bir kedi gibi tırmıkladı yüzümü, bereket tırnaklarını keserdi hep, her hafta sonu tırnaklarını toprağa gömerdi, sonra her hafta sonu ağlardı, Lala. Çingenelerin güzelliği dillere destandır, Lala. Akrebin kendini sokuşu dillere destandır, Lala...

“Ne tuhaf, bir masal kahramanı gibisiniz,” dedi Lala.

Sustum.

Aklım Tanrı’nın gazabındaydı, gönlüm uzak diyarların aşk masallarında. Diyeceğim, ne akıllı ne de deliydim, vessellam.

Lala uzun uzun inceledi yüzüğü. Anlam veremedi mi yaptığıma? Sahiden anlamsız mıydı yaptığım? Onu aramam boşuna, onu bu denli kolay bulmam boşuna öyleyse. Ona L.yi sormam da.

Soramadım da. Dilim tutuldu, yuttum dilimi. Sanki, sanki ne bileyim, boynumu rayların üstüne sermiş gibiydim ve uzaktan çuf çuf sesleri çalınıyordu kulağıma. Ses yaklaştı, yaklaştı içime girdi; içimden geçiyordu tren. Az ilerde istasyon, hastanenin tam karşısında. Hastane duvarının gri boyaları dökülmüş, yıllar önce yazılmış bir yazı: Ölüme kadar savaş.

Beş dakika sonra bitecek her şey, korkma, demişti doktor. Doğum uzmanı. Kadın hastalıkları celladı. Yeryüzü Zevkleri Bahçesi’nde poposundan kuşlar uçuşan canavara benzetmiştim onu. Bu ne anlamsız ilişkilendirmeydi, bu ne alçak davranış. Utancım yüzüme vurmuştu sanırım.

Denebilir ki, o gün, şaire anlattıklarım olmuştur, ya da şair onları olmuş bilmektedir.

Şairle Konuşma

“Çeneni tut. Çok konuşuyorsun ve boş konuşuyorsun. Zamanında, kıçımdan uydurduklarıma benziyor anlattıkların.”

“Bak, bana bak. Bakışlarını kaçırma benden. Lala’yı gördüm diyorum, yeminle, gördüm diyorum sana, gördüm onu.”

“Diyelim kî doğru, gördün Lala’yı. Yunanca biliyor musun sen? Nasıl anlaştınız, nece konuştunuz?”

“Mektubu iyi dinlemedin sanırım, Lala Türkçe konuşmuş L.yle.”

“Neyse ne, L.nin öldüğünü biliyoruz ikimiz de.”

L.nin öldüğünü biliyordu. Eylül’dü. Ben yine odamın en kuytu köşesinde oturuyordum; elimde kurşunkalem bu kez. Yanlışlarımı silmek, silginin tozlarını boşluğa üfürmek için. Biri yanlışlıkla çevirmiş olmalıydı, kalkmadım, çaldı telefon kaç kez, saymadım, başka yerdeydi aklım. Editör ‘yeni şeyler yaz’ın kibarcasını söylemişti, unuttum. Aklım ondaydı işte. Silmeyi sevdiğim için kullandığımı söylemiştim kurşunkalemi, arasında kıvrıldı parmaklarımın.

işte böyle. Tanıdık bir sesin ağzıyla yazmak istiyordum son şiirimi. Belki bu kez, karşı dairenin perdesi aralanmaz, onu göremem diye telaşla perdeyi çekip çıkardım kornişten. Ama o evin Nazmi’nin evi olduğunu

bilmiyordum. Bir kadın pencerede, melek yüzlü... Ne demek istediğimi anladınız sanırım, melek... Ellerini görmedim hiç. Görmeyi çok istememe karşın. Yoktu elleri.

Demem o ki, onu gördüm, ama bütün değildi sanki. Sonra, dedim ki: “L.ye ne çok benziyorsunuz.”

Suratı bir karış oldu o an.

“Şair olduğunuzu duydum,” dedi. Sesi bir tuhaftı.

“Kendi sesim yok,” dedim, “insan kendisi olamaz mı ne.”

Güldü. Kat kat oldu yüzü. Oysa gerçekti söylediklerim, içtendim, içim burkuluyordu, yazıp yayımlatamadığım için.

içim burkuluyordu. Yılan gibi mi desem, ok gibi mi, sesi bana ulaştıkça bunda bir iş var, hayra alamet değil bu, diyordum içimden çünkü. Benim yazdığım bir şiirin aynısını o da yazmak üzereymiş. ‘L. ve Lala’ ydı şiirimin adı. Onun da öyleymiş. Ama bunlar bana inandırıcı gelmedi, midem bulandı yani.

“Birlikte bir çay içelim mi?” dedim.

“Sevinirim,” dedi.

Olan biten buydu işte. Onu evime çağırmıştım; karşımda bacak bacak üstüne atmıştı; ağır bir parfüm kokusu burnumun direğini sızlatmıştı. Ama olan olmuştu, çağırmıştım bir kere... Gergef üstünde sessizliği dokuyorduk sanki. Beceremedik. Olası bir ses, parmaklarımın arasından yere düşen kalem sesi sözgelimi, her şeyi bozabilirdi.

“L. ve Lala, şiirini okur musun?”

“Okuyamam,” dedim, “elimde değil...”

Elimde değildi. Okumayalı çok olmuştu. Ben, gecenin bir saatinde, karanlığa fısıldarcasına okurdum şiirlerimi. Yavaşça. Sözcükler jilet keskinliğinde dönerdi havada, karanlık yutardı tümceleri. O zamanlar L. otururdu karşı apartmanın üçüncü katında. Hayyam’dan kime geçmeli? Sus. Sus, derdi parmağını dudaklarına götürerek.

Ve bilirdim. Onun bedeninde bir değişikliğe yol açtığımızı. Ele avuca sığmaz bir sevinç, yavaş yavaş kedere dönüşmüştü.

Kederli gözlerine baktım. Onun gözlerinden ayrı düşünülemeyecek L. Çünkü onun oturduğu yerde oturmuştu, kalk diyemedim. ilk kez geleceği görüyordum: Kadim yalnızlık.

işte o zaman, Lala’yı gördüğünü söyledi. Tren raylarına serdiği boynunu ve bir sıcaklığın saniyenin binde biri kadar bir süreyle bedeninden gelip geçtiğini.

inanmadım.

Aşka Ne Yaptın?

Kötü var edilirse, iyinin de varlığına hak kazanacağını sandık.

Lanetliler / Joyce Carol Oates

Sanmışlardı ki aşk, masallardan uzanıp bakacaktı uzaktan. Bir ses yankısı uzaklık düşlemişlerdi hep.

L. ile buluşmuştuk. Saçlarını okşamıştım onun. Elinin yüzümü yalayışı, sıcak bir ayanın tenime dokunuşu... Ardından uzun bir konuşmanın kararsızlık kokan hüznü üstümüzde. Susmayı bilmez bir taşkınlık, benim ona söyleyemediklerimle, onun bana söyleyemedikleri arasında sessizliğe gömülmüş, yatışmıştı neredeyse.

“Doğuracağım.”

Bütün gücümle ısırdım alt dudağımı. Ağzımda kanın tadı, konuşamamanın rahatlığı gelip oturdu kızgınlığıma. Çeneme doğru sızan kanı yaladım, yuttum. Oralı olmadı; gözleri tavanın beyazlığında yitip gitmişti sanki.

“Düşün,” dedi, “daha zamanımız var.”

Yüzümün kanı çekildi korkudan. Yılan çevikliğiyle kolundan yakalayıp kendime çektim L.’yi. Gözlerindeki büyümeyi gördüm, yüzünün renk değiştirdiğini. Çingene esmerliğinin beyaza kesişini.

“Bırak kolumu,” dedi, “canımı acıtıyorsun.”

Bıraktım. Hafif bir inilti çıktı ağzından. Sonra dönüp yüzüme tükürürcesine baktı.

O geceydi sanırım. Tükürüksüz bir dille bir şarkı tutturmuştum ve gece, uykusuz bir mezar gibi karanlıktı.

Odanın Ortasına Saçılan...

Bitti. Belleğin yarattığı hezeyanlar mı, gerçek bir yaşam mı olduğu anlaşılamadan, Nazmi Beyaz her şeyi odanın ortasına saçtı. Kesik kesik solumalarla pencerenin önüne geçtiğinde, gözlerinin önüne kara bir perde düştü.

Polisler odaya girdiklerinde yerde yatan bir cesetle karşılaştılar. Albenili giysiler içinde, bir erkek cesediydi bu. içlerinden en genci eğilip yerden bir kâğıt aldı. Dudakları oynadı, büzüldü, gülümsedi bir ara.

“Nedir o?” diye sordu öteki.

“Şiir,” dedi.

Amirleri kâğıdı istedi. Baktı, baktı, baktı ve başını salladı yalnızca.

“Nazmi Beyaz,” dedi sonra, “duyanınız var mı?”

Kimsenin ağzı açılmadı.

Cesedi beyaz bir torbaya sardılar ve birkaç polis karşı apartmanda oturan kadını yakalamak için koşuşturdu, ama orada yalnızca elsiz bir kadın resmi vardı.

DOĞAN YARICI-Kemik

Bu mezarlıkta anlatılan çok hikâye var. Mesela, Çatal Kemik. Adamın biri bilinmeyen kişilerce öldürülüyor, buraya gömülüyor. Sadık köpek, mezarına geliyor sahibinin. Başucunda bekliyor. Kazıyor mezarı, ayak ucunu buluyor. Köpeği kaldıramıyorlar oradan, saldırıyor. Çürüyen dizlerle yatıyor, aylarca yas tutuyor.

Bir gün, kendi halinde mezarlığın önünden geçip giden bir adamcağıza o bir deri bir kemik haliyle saldırıyor. Oracıkta gırtlağını ısırıp öldürüyor. Geri dönüyor kazdığı çukura, çok geçmeden ölüyor. Kimse dokunamıyor köpeğe. Araştırıyorlar, gırtlağı kopan adam, meğer bizim köpeğin yas tuttuğu adamın katili değil miymiş?

Bu girişte anlattığım. Daha güzelleri var. Bir sürü var. Dinleyecek kimse yok. Kaçıyorlar. Lanetli mezar falan filan. Artık fatiha bile okumuyorlar görüyorum. Geçerken, kimseye hissettirmeden açmıyorlar ellerini, pardösülerinin cepleri içinden avuçlarını yüzlerine doğru çevirmiyorlar. Zaten gittikçe azalıyor sayıları. Bir sütçü var, yazları zeytinyağı satan yoğurtçu. Bir de şu çocuklar... Bilmiyorlar burada olduğumu. Birlikte geçmediler hiç. Tek tek, sırasız. Sabah ve geç vakit, yan gözle baktılar. Biri kapıdaki çeşmeden su içti hatta. Düşünmedi niye pırıl pırıl bu kurna? Boyalı bu kapı, bekçi yok? Yeni taş yok, eski hepsi, bakımlı. Şapkaları yeşil, omuzları yosundan arınmış, yazıları fırçayla kazınmış, elifleri tek tek boyanmış. Eğri duranlar eğri, düz duranlar düz, üstü kapalı olanlar kapalı. Bu üçüncü gelişleri. Kafa yok bunlarda. Her mezar muntazam da niye biri tam kapatılmamış? Biri düştü içine, ilk geceydi. Korktu, bağırdı salak. Diğerleri çekmeye çalıştılar yukarı, sanki mezardaki çukur derinmiş gibi. Kalksa anlayacak, kalktı sonra ama yine de çıkamadı, ayağı bir şeylere takıldı, sanıyorlar mezar onu yuttu yutacak. Zor da olsa çektiler bacağını, çıktı nihayet, ayakabısı aşağıda kaldı. Kaçtılar.

Mehtapta geldiler ikincide. Mezarı buldular, ayakkabıyı çıkardılar. Bir kemiğe sıkışmış, ucundan. Kemik tuhaf, aya tutup baktılar. Aslı, adam gibi bacak kemiği; ortasında çatal olan ince kemik ne? anlamadılar. Köpeğin kemiği, köpeğin. Kaynamış adamın bacağına. Korkmadılar, başladılar oyuna. Kemik oyunu oldu adı. Biri fırlatıyor kemiği uzağa, düşer düşmez peşinden fırlıyorlar. Kim bulursa seçiyor ebeyi, atıyor kemiği. Lakapları böyle öğrendim.

Miko biri, azık getiriyor, su; yorulunca yiyip içiyorlar. isro bir diğeri, gözcü. Hem koşuyor hem bakıyor var mı bir yabancı? Göremedi beni. Boyunda asılı düdükle oynayıp duruyor. Akıl hocası, Cebo. Her şeyi o buldu. Anlatıyor, dinliyorlar. Sona kalıyor Azro ama çoğunluk önce o buluyor kemiği. Esmer mi esmer, cepleri taş dolu. Sıska mı sıska, çelimsiz ama çevik mi çevik piç kurusu.

Kurnaya dayıyorlar ağızlarını. Ara vermemek için. Arada su içip şişmek istemiyorlar. Bu sefer pek hevesliler. Her şeyin üçüncüsü bambaşkadır demiş Cebo, belli. Üç bazen sondur, bazen sabrın başlangıcı.

Duvardan atladılar. Kalemi fırlatıp pencereye koşuyorum tekrar. Kemik havada. Azro etmış, geri geri sendeliyor, sekiyor düşmemek için. Ne hırs var bu oğlanda, nasıl fırlatıyor kemiği. Dağıldılar işte. Servilerin arasından kıvrıla kıvrıla koştu Miko, kaptı kemiği, fırlattı var gücüyle; ebe isro. Cebe'nun yanında bir yerlere düştü kemik. Taşa çarptı, duyduk sesini. Düşe kalka vardı Cebo'nun yanına isro. itti kenara Cebo'yu, atladı üstüne kemiğin, kaptığı gibi fırlattı mezarlığın içerlek duvarına, Azro diye haykırdı. Azro orada yahu, dibinde! Herkes Azro'ya doğru koşuyor ama yetişemezler. Azro ellerini kaldırdı, havada karşılayacak kemiği. Fakat tutmadı, kemik az öteye düştü. Öylece durdu Azro, elleri havada, gözleri yukarıda. Miko geldi ilkin, Azro'yla yukarı bakıyorlar. Diğerleri de burada. Büyüdü gözleri hepsinin, kalakaldılar. Mehtapta parlıyorlar, görüyorum. Onlar da görüyorlar. Ürkek kıpırdandılar. Yukarıda bir pencere var. Tepesi görünmeyen iç duvarda büyük bir pencere. Hayır pencere değil; pencere pencere, perde yok yalnız. Kemerli ve yüksek, ne kadar yüksek hiç bilemem. Bir karaltı var duvardaki pencerede pencereyi kaplamış; bir silüet. Adam var, bir adam; koca kafası dışarı taşmış pencere pervazından. Aşağı bakıyor, boynu eğik, yüzü karanlık. Belli belirsiz elleri, göğe doğru, yanlara açık. Avuçları ay kadar. Omuzları geniş mi geniş. Korkunç mu? Korkunç!

Cebo bir şeyler söylüyor, duymuyorum. Duyuyorum da sanki anlamıyorum ne dediğini. Miko korkuyla taş atıyor yukarı, adama, karanlığa doğru, kımıldamıyorum. isro, Miko, bir Cebo hariç hepsi ne bulurlarsa atıyorlar karaltıya doğru, karşı koyamıyorum. Azro durduruyor çocukları, ceplerindeki taşları boşaltıyor, eğilip alıyor çatal kemiği. Geriliyor geriliyor, var gücüyle fırlatıyor. Gördüm, kemik havada ıslık çala çala, garip bir edayla, sanki süzülerek ama hızla yol aldı. Mehtap parlattı, cilaladı, keskinleştirdi, sivriltti, kımıldayamadım, göğsüme saplandı çatalı. Azro düşmüştü kemiği yukarı atarken yüzükoyun, üstüne düşüyorum, daha

kalkamadı. Kaçıyor oğlanlar. Baka baka. Ağlaya ağlaya. Döne döne. Düştüm Azro'nun üstüne. Yarıldı göğsüm, içime girdi Azro, kemik tuttu bizi. Hiç duymadık, sanki biliyorduk, biliyoruz, hatta eminiz, isro'nun düdüğü bu, yankılanıyor, uzaklarda...

ASLI ERDOĞAN-Tahta Kuşlar

Odanın kapısı aniden açıldı, kızıl bir kafa içeriye uzandı. Dijana'nın soluk soluğa, sabırsız sesi işitildi. "Hadisene Felicita! Bütün gün seni mi bekleyeceğiz? Kaldır şu koca kıçını yataktan. için ölmüş kızım senin, için!"

Kapı açıldığı hızla kapanmış; hastane koridorunun dezenfektan kokusu, Dijana'nın tiz sesi ve yüzeysel de olsa can yakan alaycılığı dışarda kalmıştı.

Akciğer hastalarının eşsiz bir ironiyle 'Felicita' – 'mutluluk' diye çağırdıkları Filiz, son derece karamsar, içe dönük, kırgın biriydi. Politik göçmen statüsü, tarih doktorası, odasındaki cilt cilt kalın kitaplarıyla hastaların gözünde pek de sevimli olmayan bir entelektüel konumundaydı. "Ah, şu bizim Felicita," derdi Dijana. "Onunla sohbete kalkışacağıma onkoloji kitabı okurum daha iyi. Ağzından cımbızla laf alınıyor." Şu bizim kara kuru Felicita! Ülkesinde iki yıl hapis yatmış; kitaplardan kafasını kaldırmayan, Almancayı aksansız konuşmayı on yılda öğrenememiş Felicita!

Filiz ağır ağır kalktı yataktan. Uzun süreli hastalığı –çift taraflı zatürree ve kronik astım– gücünü tutumlu bir biçimde kullanmayı öğretmişti. Sürekli sızlayıp istemlerde bulunan bedeninin kaprislerine boyun eğerdi.

Sekiz ay sonra ilk kez hastane binasının dışına çıkacaktı, iyileşme aşamasındaki hastalara verilen iki saatlik cumartesi izni listesinde 'Filiz Kumcuoğlu' adı da vardı bu hafta. Geceleri, nöbetçi hemşireyi atlatıp hasta dosyalarını aşırmayı, hastane yaşamının en büyük serüvenine çeviren Dijana, zaten pazartesinden beri bu gelişmeden haberdardı. "Büyük bir sürpriz" hazırlamıştı onun için. AMAZON EKSPRESi! Üçüncü kattaki hastaların sırrına ortak olmaya, Amazon Ekspresi'ne binmeye hak kazanmıştı. Doğrusu hiçbir beklentisi yoktu Filiz'in. Olsa olsa, otuz kilometrelik bir çember içindeki tek yerleşim yerine, T. köyüne giderler, bir iki kadeh içerlerdi. Belki de köy delikanlıları ya da erkekler sanatoryumunun, kendileri kadar tükenmiş hastalarıyla buluşurlardı. Karaormanların ortasında başka ne yapılabilirdi ki.

Filiz en azından yirmi yıl önce dinleyip belleğinin ücra köşelerinden birine gömdüğü bir öyküyü ansızın, tam kapıdan çıkarken hatırladı. Bu yüzyıl başlarında, Heybeliada Sanatoryumu'nun veremli kadın hastaları, geceleri gizlice ormana dalar ve veremli erkek hastalarla sevişirlermiş. Ellerinde meşalelerle yürüyen, beyaz gecelikli, solgun benizli, ölüme

mahkûm kadınlar... Öykünün gerçek olabileceğine inanmamış, ama şiirsel ve trajik bulmuştu. Şiir çoktan çıkıp gitmişti yaşamından ve kişisel trajedileri öylesine çoğalmıştı ki, asalak bitkiler gibi varlığının özünü kurutmuşlardı.

Çifte cam kapıdan dışarı çık! O ciddi, çatık kaşlı, gri ‘T. Hastanesi, Akciğer Hastalıkları Servisi’ levhasına arkanı dön ve sağa sola bakmadan, hızla yürü. Binanın dev gölgesinin bittiği çizgiye dek. İşte burada, güneşin imparatorluğunun sınırlarında dur, nefesini tut ve o tek adımı, seni gölgeden çıkaracak tek adımı yavaşça at. Öyle ki, cılız kuzey güneşi bile bir anda ısıtsın sırtını ve sen, geçmişini bütünüyle kafandan silip atabileceğine inandır kendini! Bırak güneş küçük oyunlar oynasın saçlarında, orman çiğ renklere bürünsün, çizgileri silinsin dünyanın, gerçeklik saf ışığa dönüşsün.

Kollarını kaldırırsa gökyüzüne uçacağını düşleyen Nadezda’yı hatırladı Filiz, Çehov’un “Düello”sundaki mutsuz Nadezda. Kendini bir Çehov kahramanı gibi hissediyordu. O anda bir kuşa da dönüşebilirdi belki, ama olsa olsa tahtadan bir kuş. Kanatları uçmaya değil de mekanik gürültüler çıkarmaya yarayan, cansız, aciz, gülünç bir kuş. Acı veren bir coşkuyla dolmuştu. Aynı anda hem ağlamak, hem gülmek; hem yaşamak, hem ölmek istiyordu.

“Hadisene Felicita! Mumya gibi donup kaldın. Gecikiyoruz.”

Dijana’ya, Gerda’nın sigara ve veremden çatallaşmış kontralto sesi eşlik etti: “Amazon Ekspresi’ni kaçıracaksın!”

Bahçe kapısının önünde toplanan grup altı kadından oluşuyordu. ‘Üç yabancı, üç Alman. Üç veremli, üç astımlı,’ diye anında sınıflandırdı Filiz. ‘Almanların hepsi veremli, biz üçüncü dünyalılar ise astımlıyız. Tam tersi beklenirdi oysa.’ Vereme rağmen güçlü kuvvetli kalmayı başarmış, iki sarışın, boylu poslu Alman: Martha ve Gerda. (Aslında Gerda pek uzun değildi, sarışın da sayılmazdı, ama Filiz’in kişisel ayrıntılara duyarsız gözleri, onları birbirine eş kılmış, küçük toplulukta işçi sınıfı temsilciliğine yerleştirmişti.) Filiz, bu kadınların bedensel güçlerinden, kabalıklarından, çıkarlarını savunuşlarındaki kararlılıklarından biraz ürker, bir yandan da için için onlara gıpta ederdi. Üçüncü Alman, totem çubuğu gibi ince, avurtları çökük, içe dönük bir eroinman eskisi, yirmi yaşındaki Beatrice’di. Kısacık kestiği kestane saçları, hep yitirdiği bir şeyi aramış gibi bakan hüzünlü gözleri, kurumuş bir ağacı andıran yeniyetme bedeniyle bu kız, Filiz’i kederlendirirdi. Her taşın altından çıkan, oyuncu kızıl tilki Dijana.

Hiçbir şeye metelik vermez, hiçbir şeye sinirlenmezdi. Hırvat yerine Yugoslav denmek dışında. Ve Arjantinli Graciella...

Sanatoryumda Filiz kadar, hatta ondan da fazla dışlanmış tek hasta Graciella'ydı. Oybirliğiyle 'seçkin, zarif, kültürlü' gibi sıfatlarla betimlenen, doğuştan ayrıcalıklı, tuzu kuru bu kadını, akciğer hastaları arasında görmek bile, hayatın tatsız şaka anlayışına bir örnekti. Boyu bir elli sekiz civarındaydı (Filiz'den bile kısa), çıtı pıtı, minyon yapılıydı. Kâküllü düz saçları, hastanede bile hiç aksatmadan biçimlendirdiği 'Marlene Dietrich' kaşları, aynı anda hem ılık hem de buz gibi bakabilen badem gözleriyle 'Evita' lakabını kazanmıştı. Doktorların, hemşirelerin gözdesiydi; kırılgan, eşsiz bir antika vazoymuş gibi davranırlardı ona. Zaten bütün dünya, ona özenle ve incelikle davranmalıymış gibi bir izlenim bırakırdı. Gelgelelim Filiz, porselen kadın biblosunu andıran kusursuz yüz hatlarındaki katılığı sezmişti. insanları korkutan bir gülümsemesi vardı Graciella'nın. Filiz'e sevimli, hanım hanımcık, her gün fular takan ve sınıfa girdiği anda birinci sınıf bir işkenceci kesilen ilkokul öğretmenini anımsatıyordu.

Onu ilk kez gördüğünde, yolu yanlışlıkla hastalar kantinine düşmüş bir ziyaretçi sanmıştı. Cam kenarında, tek kişilik bir masadaydı Graciella; dar siyah kadife etek, göz alıcı düğmeleri göğüs çizgisine dek açık bir gömlek giymişti. iki çekici göğsün arasında yürek biçiminde bir kolye parlıyordu. Yüksek topuklu, tokalı 'tango ayakkabıları' ve naylon çoraplar görünümü tamamlıyordu. Eşofmanlar, sandaletler, yağlı saçlarla dolaşan hastaların arasında, eşine az rastlanır bir tropikal çiçek gibi ayrıksı duruyordu. Gelgelelim günün birinde, hastanenin fısıltı gazetesi editörü Dijana, paldır küldür odasına dalmış ve bir sırrı açıklamıştı.

"Biliyor musun, şu Arjantinli, Evita da aynı senin gibiymiş."

"Ne demek 'aynı senin gibi'?"

"Politik göçmen yani. Hapis, işkence filan. Ciğerleri öyle hapı yutmuş zaten. Eski kocası diplomatmış, ikisi de çok zengin, köklü ailelerden geliyormuş, hatırlı dostları varmış. Ama işte, adam birinin kuyruğuna basmış, hakkında tutuklama emri çıkmış. iki saat içinde toz olmuş. Karısını geride bırakarak. Graciella'yı iki ay boyunca konuşturmaya uğraşmışlar, ama kocasının yerini söyletememişler. Belki de bilmiyormuş, inanabiliyor musun, şu çıtkırıldım kadın! Dış görünüşe aldanmamak lazım."

Yıkıcı bir darbeydi bu Filiz için. En derin açılarıyla alay edilmiş, kişiliği ve tarihi ile Filiz K. değersizleştirilmişti sanki. Benliğinde kendi

kendisinden mitolojik bir kahraman yaratmıştı ve yaşamını ancak bu kahramana inanarak sürdürebilirdi. Korkunç geçmişinin anısı, varoluşunun kanıtı için gerekliydi ve ruhunda kutsal bir köşe edinmişti. Oysa şu züppe kadın, ikonalarının yüzüne tükürmüştü. Ne hakla güçlü, gözü pek, ilkeli, inançlarının bedelini ödemiş Filiz'le (kendini böyle tanımlardı) aynı trajedilere sahip olabilirdi? Hem de göbekli, çift metresli, aşağılık bir adama duyulan aşk adına!

Boz renkli bir yılan gibi, kıvrıla kıvrıla T. vadisine doğru giden dar asfalt yolda yürüyordu hasta kadınlar kafilesi. Yolculuğun daha en başında bir mitoz bölünme gerçekleşmişti. Dijana ve iki cüsseli Almandan oluşan öncü topluluk, havadan sudan bir sohbete dalmıştı. Filiz'i hiç ilgilendirmeyen konulardan oluşan, daldan dala atlayan bir cumartesi sohbeti. Doktorların ayrıntılı bir çekiştirilişi –kadın doktorlar kıskançlıkla, yakışıklı erkek doktorlar kayırılarak ele alınıyor–, kafeteryadaki yemeklerin, kahvenin yerin dibine batırılışı, televizyon programları, Banderas-Pitt karşılaştırması vb... Almanlar Banderas'ı savunurken, Germen ırkı hayranı Dijana Pitt'i destekliyordu. Hastane öncesi döneme ait bir iki anı... Martha'nın dört yıl önce çalıştığı fabrikada, kadın işçilerden biri çırılçıplak, gırtlağı kesilmiş bir durumda bulunmuştu. Gerda'nın dağarcığında da birkaç cinayet öyküsü vardı; içlerinden birini ısıtıp sunmak için derin dondurucudan çıkardı. Ailesi Bosna'da yaşayan Dijana ise vahşetten hiç söz açmadı; çığ gibi giderek büyüyen bir sessizliğin ardına saklandı.

Nereye ait olduğuna bir türlü karar verememiş Beatrice, tek başına yürüyordu. Kendi iç dünyasıyla baş başaydı. Olağanüstü eylül ikindisini, önündeki zümrüt yeşili vadiyi, iki saatlik özgürlüğü, bir damla bile ziyan etmeden yudumlamaya çalışıyordu. Mutlu görünüyordu ve bu harap olmuş genç yüzdeki mutluluk, acı dolu bir ifadeden nedense daha dokunaklıydı.

Filiz, Graciella'nın yanına düşmüştü, boş yere konuşacak bir şeyler bulmaya çalışıyordu. Aralarındaki sessizlik uzun ve dikenliydi.

"Doğrusu. Amazon Ekspresi'nde seni görmek çok şaşırtıcı."

"Neden?" diye sertçe sordu Graciella. Gözlerinden soğuk bir alev parlıyordu. Yıllar yılı bir cevher gibi içinde saklanan öfkenin yansımasıydı bu.

"Nereye gittiğimizi sana söylemediler değil mi?

"Hayır, çok büyük bir sırmış gibi saklıyorlar."

“Gerçekten de çok büyük bir sır Amazon Ekspresi. (Alaycı, içten pazarlıklı bir ses tonu, yara izi gibi gülümseme.) Sen bile şaşıracaksın.”

“Köye gidiyoruz herhalde?”

Graciella kiraz kırmızısı ojeyle boyanmış, uzun tırnaklı bir parmağı dudaklarına götürdü. ‘Şışşş,’ dedi. Hastanedeki ‘Sessiz olun!’ tabelasındaki hemşire gibi.

Konuşmayı sürdürecek cesareti de, isteği de kalmamıştı Filiz’in. Yolculuğun tadını çıkarmaya verdi kendini. Sekiz ay sonra dışarıdaydı, masal gibi bir ormanda yürüyor, su gibi durgun, saf ve lezzetli havayı içine çekiyordu. Yorgun ciğerlerine dolarken, geçmişin bütün kirini arıtan bir hava. Sevecen, cömert bir güneş, ufka kadar uzanan yeşil sonsuzluk ve sınırsızca, canı çektiğince yürüyebilmenin basit, yalın, muhteşem mutluluğu... Önüne kapalı kapılar çıkmadan... Demir parmaklıklı koğuş kapıları, üzerlerinde oda numaraları yazılı, ses geçirmeyen, menteşeleri yağlanmış hastane kapıları... Bacaklarını özgürce kullanabilmenin, bedenini taşıyabilmenin verdiği sınırsız hazzı, sağlıklı biri kesinlikle anlayamazdı. Ormanın kendine özgü benzersiz kokusunu algıladı Filiz. Hastane bahçesinin yeni biçilmiş çimen kokusu gibi tatlı ve evcil değildi bu koku, kaba ve dünyasaldı, baş döndürücüydü. Belki de tuhaf sessizlikti Filiz’in başını döndüren. T. vadisi, sık dokunmuş, yeşil bir halı gibi serilmişti önüne, tepeler birbirinin sırtından göz kırpıyorlardı sanki. Sonbahar ışığının derinleştirdiği vadide, güneş ve gölge, bitmez tükenmez toprak kapma savaşlarına girişmişti. Köy kilisesinin altın gibi parıldayan haçı seçiliyordu uzaklarda. “Her şey üzüntü verecek derecede pırıl pırıl ve kaygısız,” diye düşündü.

Beatrice, avuçları dağ çilekleriyle dolu, siyah saçlı kadınlar grubuna yanaştı. Kimlik bunalımını aşmış, yerinin “yabancılar” arasında olduğuna karar vermiş olmalıydı. Bu iki mahkûm eskisini birbirine çeken trajik bağ, zehirli bir örümcek ağı gibi Beatrice’i de yakalayıp yutuyordu. Eroin yalnızlığı, umutsuzluğu, yıkımı öğretmişti ona ve hepsinden genç olmasına rağmen, ölümle en içli dışlı olan da oydu. Yarı-çocuk bedeninde taşımıştı ölümü. Diğerleri yaşama inanmaya, tutunmaya, dahil olmaya çabalamışlardı, hâlâ da çabalıyorlardı, ama o daha on altısında yaşamı yadsımıştı. Eroin, fahişelik, sarılık, verem... Art arda ölümcül darbeler yemişti, ama her seferinde, nakavt gongu çalmadan, dokuzuncu sayıda ayağa kalkan bir boksör gibi doğrulmuş ve dayak yemeye devam etmişti.

“Dağ çileği ister misiniz?” (Hayır, ikisi de istemiyor.)

“Dün gece televizyonda Arjantinle ilgili bir program vardı. izlediniz mi?” (Hayır, ikisi de izlememiş.)

“Buenos Aires’i gösterdi. Olağanüstü bir kent. Ne kadar hüzünlü! Bir parça Berlin’i andırıyor, mimari, kafeler... Gökkuşağı gibi rengârenk evlerle dolu bir semt varmış : Elbakar – “

“El Boka,” diye düzeltti Graciella. “Ağız, demektir, tangonun doğum yeri.”

“Evet, evet. El Boka. Marjinallerin, ressamların, müzisyenlerin semti.”

“Artık yankesicilerden ve turistik eşya satıcılarından geçilmiyormuş.”

“Tango bilir misin?” diye atıldı Filiz.

“Hayır, ben Buenos Airesli değilim. Mendozalı’yım.” (Nedense bu kadının Buenos Airesli olduğuna ve mükemmel tango yaptığına emindim.)

“Mendoza?”

“Şili sınırında. Aconcagua eteklerinde bir kent.”

“Aconcagua. Güney Amerika’nın en yüksek dağı!” (Şu Alman milletinin eroinmanı bile iyi eğitilmiş!)

Suskunluk. Zoraki sohbet ansızın, bıçakla kesilmişcesine bitiverdi. Üç kadının birbirine söyleyecek hiçbir şeyi yokmuş gibi. “Bakın, bakın. Şu alçak daldaki kemente bakın!” Sesindeki coşkuyu dizginleyememişti Beatrice: iki orta yaşlı kadın şaşkınlık içinde, hiçbir özelliği olmayan ip parçasına baktılar. “Herhalde bir cüce intihar etmiş burada,” diye devam etti Beatrice, yirmi yaşın ve eroinin verdiği zehirli hayalgücüyle. Ama hemen yol arkadaşlarının aşırı kısa olduklarını anımsayıp kızardı. Neyseki hiç kimse üzerine alınmamıştı.

Kadınlar kafilesi, vadiye giden yoldan ayrılıp batıya, sık ormanlarla kaplı, sarp tepelere doğru saptığında Filiz kuşkulanmaya başladı. Demek ki T. köyüne gitmiyorlardı. Belki okul çocukları ya da tutuklular gibi, cumartesi özgürlüğü için gizli bir cennet-köşe seçmişlerdi. Ama bu durumda, ikide bir saate bakıp hızlanmalarına gerek olmazdı. “Amazon Ekspresi!” Yağmur ormanlarını mı kastediyorlardı, yoksa erkekleri, sağ memeleri gibi kesip yaşamlarından atan, av ve savaş ustası efsanevi kadınları mı?

Geniş, güneşli bir asfalt yolda yürümüyorlardı artık; bitki örtüsünün kolay kolay geçit vermediği, çalılıklar, ağaç kökleri ile kaplı bir patikada tek sıra halinde ilerliyorlardı. Gerçek orman yolculuğu başlamıştı. Güneş bile yeşillere bürünmüştü artık. Yabancı yolcuları önce hafifçe uyaran, giderek saldırganlaşan dikenler, fundalıklar, öbek öbek eğrelti otları,

dalların arasında koşuşturan kahverengi kelebekler, kuytu köşelerde saklanan utangaç mantarlar, sonbahar çiçekleri ile dolu bir yolculuk. Yapraklardan süzülen yağmur incileri, ağaç gövdelerinin ıslak, yapış yapış yosunları, gün ışığının kırılan renkleri... Yolu sürekli kesen akarsular: ormanın can damarları... Nereye gittiklerine dair sır vermeyen, baştan çıkarıcı patikalar...

Filiz hep büyük kentlerde yaşamıştı; ormanı tanımazdı. Gerçi, sekiz aydır Karaormanların göbeğindeki bir sanatoryumdaydı, ama burada da orman ulaşılmazlığını sürdürüyordu; soyut ve esrarengizdi. Geceleri, penceresinin önüne kara bir kuş gibi çöken karanlık, kâbuslarına eşlik eden uğultular, dışarıya çıkmasına ve gerçek hayatına –bu her neyse– dönmesini engelleyen, iri yarı, sağır dilsiz bir gardiyandı. Oysa şimdi, ormanın tam içine, yüreğine girmişken, onu ilk kez gerçekten görüyordu. Bir tanışmadan da öteydi bu: birbirinin varlığından habersiz iki canlının ansızın yüz yüze gelmesiydi. Bu nedenle sarsıcı bir etkisi oldu Filiz'in üzerinde. Basit, ilkel, görkemli bir ruh vardı karşısında, okyanus gibi. Onu kendi tozlu, kurak, fındık kabuğu dünyasından çıkarmış, bambaşka bir varoluşun tınısını dinletiyordu. Vahşi, çok renkli, nabız gibi atan bir ritmi vardı ormanın. Tuhaf gölgeler, çelişkiler, ürpertilerle kaplıydı; sırlarının üzerini titreşimli, buğulu bir hava tül gibi örtmüştü. Ağaçlar, ağaçlar, ağaçlar... Yaşlı, ulu, vakur, yüksek, gür, buyurgan ağaçlar... Yeryüzündeki her mucizeyi ve suçu görmüşcesine ağırbaşlıydılar. Zamandan bile daha yaşlı... Derinlere salmışlardı köklerini, gökyüzünü, sadece gökyüzünü hedefleyen yolculuklarında, sağa sola savrulmayı, özgürlük sanmayacak denli ilerlemişlerdi.

Dik bir yamacın eteğinde, yavaşladıklarında. Dijana Filiz'i bir köşeye çekti.

"Şimdi sırası değil gerçi," bir iki saniye durup soluğunu toparlamaya çalıştı. "Bu akşam görüşmeliyiz. Hans'a bir mektup yazdım da."

"Son yazdığım –birlikte yazdığımız– mektubu gönderdin mi?"

Konuşmaya başlayınca ne denli soluk soluğa ve susamış olduğunu fark etti Filiz. Ağzı öyle kurumuştu ki, dilini damaklarından güçlükle ayırabiliyordu.

"Elbette, hemen o gün. Henüz yanıt yok. Dur bakayım, dokuz gün olmuş. Postada gecikmiştir. Hem Hans da biraz ağırkanlıdır."

"Cevap yazacağına inanıyorsun, öyle mi?"

Dijana’nın amber renkli gözlerinde bir şimşek çaktı. Yüzü yağmur bulutlarıyla kaplandı. “inanmıyorum. Seziyorum.”

Yaklaşık iki ay önce, başhekimin odasından dönerken, zemin kattaki telefon kabinlerinden birinde görmüştü Dijana’yı. iki eliyle birden telefonu kavramış, bir yandan konuşuyor, bir yandan da durmaksızın ağlıyordu, ilkin Yugoslavya’dan korkunç bir haber daha aldığını sandı –kız kardeşinin Bosna’da öldüğünü, bu kabinlerden birinde, sık sık kesilen bir hattın ucundaki boğuk sesten öğrenmişti. Neyse ki, bu kez durum başkaydı. Dijana’nın son sevgilisi, uzun boylu, çakı gibi Hans, bu soluğu hırıltılı, gözlerinin altı torbalı, harabeye dönmüş veremli kadından; kasvetli hastane ziyaretlerinden fazlasıyla sıkılmıştı. Birlikte beş mektup yazmışlardı Hans’a, ama Filiz’in duyarlı ve etkili kalemi de işe yaramamış, hiç cevap gelmemişti.

“Ben olsam onu hemen kafamdan siler atardım.”

Yırtıcı ve acımasız davrandığının bilincindeydi Filiz, ama çok yorgundu. Tere batmış, dehşetli susamıştı; aşırı zorlanmış bacaklarında damarlar atıyordu. Dijana’nın sorunlarıyla uğraşacak hali kalmamıştı.

“Amma taş kalplisin!”

“Benim de kalbimde birkaç taş vardır elbette. Pekâlâ, bir de onu kıskandırmayı deneyelim.”

“Ormanın ortasında mı? Ağaçlardan kozalak yerine erkek yağsaydı belki!”

“Doktorlardan biriyle aranda romantik başlangıçlar olduğunu ima edebiliriz. Hem de Hans’ın tam tersi özellikleri olan birini seçeriz. ‘ince, uzun cerrah parmakları’, ‘geceleri ay ışığında orman yürüyüşleri’ vb.”

Dijana gülümsedi, bir anda olağan neşesine kavuşmuştu. Eşi bulunmaz bir gülümsemesi vardı doğrusu, orantısız yüzünü baştan aşağı dönüştürürdü. insanın içine işleyecek denli yalın, içten ve abartısızdı. Filiz mutluluğu bu kadar kolayca dile getirebilen bir başka ifadeyi hiç görmediğini düşündü.

“Onu geri istiyorum,” yüzü yeniden gölgelenmeye başlamıştı.

Seninde bir titreşim, belli belirsiz bir yakarı vardı. Sanki Hans’ı gerçekten istediğini kanıtlayabilirse, ilahi bir adalet onu geri yollayacaktı. Şen şakraklığının, kayıtsızlığının ardına saklanan karanlık gölge, ancak böyle anlarda açığa çıkıyordu. Gerçek benliğini, gün ışığını görmemesi gereken bir canavar gibi çok gizli dehlizlerde saklardı Dijana.

“Geri döner, eminim,” dedi Filiz, zoraki bir tonla, canı iyice sıkılarak. Yalan söylemekten de, erkeklerden söz etmekten de hiç hoşlanmazdı. Aşka

inanmıyordu; bir zamanlar, kan ve çığlıklarla dolu bir hücrede saydığı otuz üç günden önce de inanıp inanmadığını artık hatırlamıyordu.

“Dijana! Dijana!”

“Evet, ne var?”

“Çok geç kalıyoruz! Bu hızla varamayız. Kestirmeye sapmamız gerekiyor.”

“Bir dakika, yanına geliyorum. Duruma bir bakalım.”

Sarsak adımlarla Almanlara doğru koştu. Filiz birdenbire, Graciella’nın akkor halindeki gözlerini üzerinde hissetti. Ona doğru döndü; iki acılı, yoğun, derin bakış karşılaştı. Sözcüklere dökülemeyecek bir iletişim ansızın, kendiliğinden kurulmuştu aralarında.

“Şu dünyada bir parçacık mutluluk istiyorsan, oradan oraya hoplayıp zıplayan bir kız çocuğuna dönüşmelisin.”

Graciella’nın yüzü bütünüyle kımıltısızdı. Anlıyor muydu? Kuşkusuz.

“Brezilyalı Paolinho’yu hiç dinledin mi?”

“Hayır, aslında Güney Amerika müziğini hiç denecek kadar az tanırım.”

Ansızın Graciella şarkı söylemeye başladı. Bir mucizeydi bu, umulmadık, şaşırtıcı, sarsıcı, olağanüstü bir şey... “Vida e bonita...”

inanılmaz hüzünlü, ipeğimsi, insanı can evinden vuran bir melodi. Aynı anda hem acı hem de mutluluk verebilen, ölüme de yaşama da yakınlaştıran bir müzik. Gözleri doldu Filiz’in, ağlamamak için yutkundu. Kafasına silah dayasalar, başkalarının önünde ağlamazdı, şarkı da söylemezdi.

“Sözlerin anlamı şöyle: Yaşam güzeldir, güzeldir, güzeldir... Keder ve neşeyle doludur, ama gene de güzeldir... Mutlu olmayı istemekten utanma... Paolinho sokakta doğmuş, sefalet içinde sürünmüş, otuz üçünde de veremden ölmüş. Tüm bunları anlatmamın nedeni şarkıya burun kıvırmanı önlemek.”

“Uçurumun dibindeki biri, yaşamın güzel olduğunu söylüyorsa durup da kulak vermeliyim herhalde. Ama bu müziği gerçekten anlayabilmek için farklı türden bir acı çekmiş olmak gerek.”

Dijana aralarına daldı. “Dinle Felicita, kestirmeye sapmak zorundayız. Çok az vaktimiz kaldı. Topu topu yirmi beş dakika çeken, ama beygir öldüren cinsten bir dağ yoluna dayanabilir misin? Körüklüler ne durumda?”

“Henüz şikâyete başlamadılar. Ama anlamıyorum, nereye geç kalıyoruz?”

“işin özü de bu zaten, varana kadar nereye gittiğini bilmemek. Gelip gelmeyeceğine şu an karar vermek zorundasın, çünkü seni dağın ortasında

bırakamayız. Takdir edersin ki, sırtımızda da taşıyamayız.”

“Geliyorum, yarı yoldan dönmem ben.”

“Haydi kızlar, Felicita da bizimle! Kadınlar Taburu! ileri marş!”

Dört bir yandan çığlıklar, şakalar, buyruklar yükseldi. “Haydi Amazon Ekspresi! Geliyoruz!”... “Avina!”... “Ölmek var, dönmek yok!”...

‘Aman Allahım! Bu ne histeri, bu ne maskaralık,’ diye düşündü Filiz. ‘Şimdi de askercilik oynamaya başlıyoruz. Yarı kaçık veremli kadınlar kafilesi. Bir çıngıraklarımız eksik! Şu acımasız dünyada acıyla nefes alanlar...’

Kadınlar kafilesi, bağrış çığrışlarla, ortalığı kasıp kavurarak dağ yoluna daldı. Orman sakinleri kaçıştı, kuşlar suskunlaştı; doğa, bu gürültücü, sakar, bencil hayvana yol açmak için sessizce kenara çekildi. Yolu iyi bilen Dijana, bir Kızılderili iz sürücü gibi en önde hızla ilerliyor, rotayı belirliyor, patikaları bulup çıkarıyordu. Hemen ardında Martha ve Gerda’nın geniş sırtları seçiliyordu. Güçlü, pes etmeyen, sadece kendilerine güvenen sırtlar... Hantal ama sağlam adımlarla dağları aşıyor; dalları, çalıları gerekirse kırarak, öncü panzer birlikleri gibi yolu açıyor, geridekilere komutlar yağdırıyorlardı. Beatrice, kafesinden kaçmayı başarmış bir yabani kedi gibi tırmanıyordu. Uzun çevik bacakları ve dağ ayakkabıları, hepsinden de öte gençliği sayesinde, dağkeçisi kadar kıvrak ve rahattı. Hatta sık sık durup zor durumdaki siyah saçlı arkadaşlarına yardım elini uzatıyordu.

Filiz, yirmi beş dakikalık orman yolculuğunu, kan ter içinde, dikenli çalılara, köklere tutunmaya çalışarak, telaşla ayağını basacak sağlam taşlar arayarak, panik ve endişeden neredeyse bayılarak geçirdi. iğne yaprakların üzerinde ikide bir kayıp düşüyor, köklere takılıp tökezliyordu. Çalılar pembe izler bırakarak elinden kaçıyor, dallar sert tokatlar yağdırıyordu. Kullanılmaya kullanılmaya pelteleşmiş kasları, diyapazon gibi titremeye başlamıştı, bacaklarının yerinde iki ağrılı su torbası vardı sanki. Terli sırtında dişlerini birbirine çarptıran ürpertiler soğuk yılanlar gibi dolanıyordu. iç çamaşırlarına varıncaya dek sırılsıklamdı ve bir akciğer hastasının, üstelik de daha o gün dışarı çıkma izni almış bir hastanın böylesine terlemesinin ölümcül olduğunu aklından çıkaramıyordu. Ciğerlerinden hastane argosunda ‘vardiya düdüğü’ diye adlandırılan o ürkütücü ıslık duyulmaya başlamıştı üstelik. Bu serüvene katıldığı, bin bir güçlükle kazanılmış sağlığını boş yere tehlikeye attığı için lanet okuyordu kendine. Yorgunluk, pişmanlık ve umutsuzluktan ağlamak üzereydi. Ancak

başı çok sıkıştığında anımsadığı kişisel Tanrısına sığınmış, içtenlikle yalvarıyor, dualar sıralıyordu.

Bütün korkunç şeyler gibi, bedensel acı ya da hapis gibi, yolculuk da sonunda bitti ve Filiz, gözlerini patikadan ayırıp nerede olduğuna bakabildi. Bir sonraki adımın ölüm kalım sorunu olduğu, dehşet dolu yirmi beş dakika boyunca kendi bedeni ve korkusuna gömülmüş, çevresiyle hiç ilgilenmemişti. Ancak şimdi, soluk soluğa, kalbi sıkışarak, tuzdan yanan gözlerini kırpıştırarak, olağanüstü bir yere ulaştıklarını görüyordu.

insan boyunda çalıların, ağaç köklerinin, fundalıkların dev bir balık ağı gibi sardığı dimdik bir yamacın tepesindeydiler. Kırk-elli metre aşağılarda, kızgın bir ırmak hiddetle köpürerek, gürleyerek, çentik çentik oyduğu kayalara hiç durmadan darbeler indirerek akıyordu. iri karanfillere benzeyen, mor çiçeklerle bezeli bir patika, ırmağın keskin bir kavis çizip kayalıklar arasında yitip gitmesinden önce görünen boynuz biçimli dilimi boyunca yamaca işlenmişti, ince bir nakış gibi. ‘Mor düşler yolu,’ diye düşündü Filiz.

“Buradan aşağı ineceğiz Felicita. Çok dikkatli olmalısın.”

Filiz şaşkınlık içinde yol arkadaşlarına baktı. Perişan görünüyordu hepsi. Morumsu bir renge dönüşmüş yüzleri, terli ve çamurluydu, çiziklerle doluydu. Saçları, pantolonlarından fırlamış gömlekleri sırılsıklamdı, göğüs uçları belirginleşmişti. Herkes defalarca düşmüş; orasını burasını kesmişti. Neydi bu kadınların derdi? Bunca uğraş, tehlike, yara ne uğrunaydı?

“Bakın, canıma tak etti artık! Çılgınlar gibi ormanın içinde koştuğumuz yetmiyormuş gibi, bir de uçurumdan aşağı ineceğiz! Neler oluyor?”

“Oyunbozanlık etme,” diye tısladı Dijana. “Sonuna dek geleceğine söz verdin.”

“Söz filan vermedim ben.”

“Bırak ne istiyorsa yapsın.” Martha’ydı bu. Hayır. Gerda.

“Felize lütfen azıcık daha sık dişini. inan değecek.” Graciella’ydı bu.

“Hadi lütfen Filiz.” Beatrice kolunu tutmuş, hafifçe çekiştiriyordu.

“Haydi kızlar! Saat üç yirmi üç! Yedi dakika kaldı!”

Topluluk bir anda Filiz’i unuttu, bir fiskeyle yamaçtan aşağı yuvarlanan kozalak gibi harekete geçti. Kadınlar, güçlerinin son damlasını kullanarak; dallara, taşlara, bulabildikleri her şeye tutunarak, çoğu zaman popolarının üstünde kayarak, el ele tutuşup birbirlerini destekleyerek, ırmağa doğru iniyorlardı. Tek bir yanlış adım uçurumda parçalanmak demekti. Filiz de zincirin bir halkası oluvermişti, hem de hiç düşünmeden, karar bile

vermeden. Kendisini çağıran aşkın güce boyun eğmiş, ölüm ile yaşamın ince, keskin, kaygan sınırındaki yolculuğa katılmıştı. Tehlike onu uyarmış, bütün duyumlarını kamçılamıştı. Cinsel arzuya benzeyen bir duyguyla doluydu. Nasıl da derinlemesine seviyordu yaşamı şu an, varolmanın coşkusunu iliklerinde hissediyordu. Avuçlarında tuttuğu bir taş ya da çalı değil, ormanın, dünyanın, yaşamın koskocaman, yaralı yüreğiydi. Irmağa paralel duruma gelecek denli eğilmiş bir ağaç çıktı yoluna. Ahtapotumsu köklerini sert kayaya salmış, ısrarla, inatla, azimle bu dimdik yamaçta büyümeyi başarmıştı. Gölgesi uçuruma vuruyordu. Filiz'e yorgun kollarından birini uzattı; kısacık bir an, kendi eğreti yolculuklarına ve yaşamlarına devam etmeden önceki kısacık an boyunca el ele tutuştular.

Cehennemi bir uçtan bir uca aşmayı andıran bir inişten sonra bambaşka bir dünyaya varmışlardı. Dost canlısı ağaçlar, düş çiçekleri, yaşamın bütün izleri gözden silinmişti. Yalnızca ve yalnızca kayalar vardı burada, ürkütücü, soğuk kayalar... Yukarıdan göründüklerinden çok daha büyüktüler. Parlak siyah hançerler gibi gökyüzüne uzanıyorlardı. Bir de ırmağın korkunç gürültüsü, nedensiz ve ereksiz öfkesi... Bir sahnede olduğunu sandı Filiz; zembereklerinden fırlamış kuklalar topluluğu bilinmez rolleri için burayı seçmişti.

Filiz'in faltaşı gibi açılan gözleri önünde, Dijana çift kişilik yatak genişliğinde bir kayaya oturdu, üçüncü sınıf erotik dergilere özgü bir poza büründü. Dizlerini hafifçe kırarak, bacaklarını V biçiminde iki yana açmış, ellerini apışarasının üzerine koymuştu. Yüzüne de, cinsel zevkten mest olmuş, bir 'orgazm-öncesi' ifadesi kondurmuştu. Martha ise ırmağa profilini gösterecek şekilde uzanmış, bir dizini karnına doğru çekmiş, başını geriye atarak ellerini ensesinde kavuşturmuştu. Onun yüzünde de aynı bayağı, aşifte, satılık cinsellik vardı. Gerda emekleme pozisyonunda görkemli poposunu sergiliyordu. Beatrice ayaktaydı, bir ayağını kayalara dayamış, öne doğru eğilerek kollarını aşağı sarkıtmıştı. Sevecen ve tutkulu bir erkek omzuna yaslanırcasına yanağını dizine koymuştu. Mavi, hülyalı gözlerle bakıyordu suya. Bu akıllara durgunluk veren görüntü karşısında, Filiz son bir umutla Graciela'yı aradı; ama o da çoktan oyuna katılmıştı. Yelken biçimindeki bir kayanın üstünde, bir Tanrıça heykeli gibi tek başına, kımıltısız, yarı çıplak duruyordu. Gömleğini sıyırıp atmış, sağ elini beline dayayarak göğüslerini hafifçe öne çıkarmıştı. Duruşu bir güvercini çağrıştırdı Filiz'e: doğal, masum ve kırılgandı. Böğürtlen renginde iki meme ucunun arasında, gümüş kolyenin ardına saklanmaya çalışan yol yol

yanık izleri vardı. Gökyüzünde bir noktaya dikmişti gözlerini. Sol elinin ince parmakları yarı aralık, susuzluktan gerilmiş dudakları üzerinde geziniyordu. Konuşamıyor, yoğun ve acılı tutkusunu bir türlü dile getiremiyor gibiydi. Bütün bedeni incelmiş, uzamış, göğe doğru nişan alan bir oka dönüşmüştü. Fırlayıp uçmaya ve hedefi vurmaya hazırdı. Kendini bir türlü uyanamadığı akıl almaz bir düşte bulmuştu Filiz; ama düşlerde bile bundan daha çok anlam ve iç mantık olurdu.

"Felicita, hadisene, bir poz ver hadi. Komik bir şeyler bul."

Filiz, sfenks gibi kaskatı durmaya devam etti. Hiçbir şey anlayamıyordu. Gerda'nın dakik saati üç otuzu çaldı. Önce hiçbir şey olmadı. Ağır, sisler içinde eriyen bir dakika boyunca kadınlar neredeyse soluk bile almadan o gülünç, saçma, tuhaf pozlarında beklediler. Ve en sonunda, kayaların arasından bir kano gözüktü. Dört genç erkek, can yeleklerindeki amblemlerden anlaşıldığı kadarıyla, yetmiş kilometre ötedeki H. Üniversitesi kürek takımından dört genç, sağlıklı, kuvvetli sporcu, var güçleriyle küreklere asılıyor; ırmağın bu en dar ve tehlikeli geçidinde, sivri kayalarda parçalanmamak için insanüstü bir uğraş veriyordu. Kadınları gördüler. Her cumartesi gördükleri yerde.

"Hey orman perileri! Gene mi siz? Bugün köyünüze uğrayacağız!"

"Kızlar, biraz daha açsanıza yahu!"

"Kanoyu park edip geliyoruz. Bir yere kaybolmayın!"

"Kızıl saçlı, pantolonunu çıkarmayınca neye yarar ki?"

Kadınlar hiç cevap vermiyorlardı, kıkırdamıyorlardı bile. Kaskatı ve donuktular, kuklalardan bile suskun.

Islıklar, bağırışlar, belden aşağı ama düzeyi pek düşürmeyen şakalar... Beatrice'in sıskalığını. Dijana'nın edepsizce açılmış bacakarasını. Gerda'nın poposunu, Graciella'nın çıplak göğüslerini pervasızca ele alan birkaç söz... Felicita ise kendi kendisinin pozunda, şaşkınlıktan taş kesilmiş, gözlerini Graciella'nın bütün dünyaya sunduğu göğüslerinden ve yara izlerinden ayıramadan, hiçbir şey düşünmeden, hatırlamadan, duyumsamadan, öylece kıpırtısız duruyordu. En sonunda, kano neredeyse gözden yitip gitmek üzereyken, Filiz'in kolları ağır ağır havaya kalktı. Tahta bir kuşun uçmayı unutmuş kanatları gibi zorlanarak, duraksayarak iki yana açıldı, ama hemen güçten kesilerek başının üzerine kapandı. Kırık kanatlar gibi birbirinin üzerine yığıldı kaldı. Graciella'nın başka bir evrenden gelen sesi, ırmağın hiddeti ve giderek uzaklaşan bağırışlar arasında belli belirsiz duyuldu. "Vida e bonita..."

iki ılık damla, Filiz’in gözpınarlarında doğdu, sarı, çamurlu bir ırmak gibi izler bırakarak yanaklarından süzüldü. Kano çoktan yok olmuş, kadınlar ormanın ortasında bir başlarına kalmışlardı.

BEHÇET ÇELİK-Gün Ortasında Arzu

İşte oradalar, aradan geçen çeyrek yüzyıldan sonra, bıraktığım yerde. Seyyar kasetçinin tezgâhından artık Kürtçe şarkılar yükseliyor da olsa, makam aynı, sesteki kırgın tını değişmemiş; işportadaki gömlekler kalem cebi olmayan, daha dar şeyler, ama yine bedenlerini saracağı insanların sarı siyah benizlerindeki sıkıntıyı açığa çıkaracak tonlar hâkim hepsine; meyveler toz toprak içinde, silip de ne yapacağım demiş olmalı satıcı, böyle daha doğal göründüklerini düşündüğünden değil, silerken geçireceği zamanla silmeden geçirdiği zaman arasında bir fark olmadığını çoktan öğrendiğinden; minibüs değnekçisinin bağırıp çağırması da alışkanlık, neşe ya da kederden değil; şoförler aynı şakaları yapmaktan sıkılmış besbelli; beyaz gömleği pantolonundan sarkan delikanlı gözüne kestirdiği kızın peşinden minibüse atlayacak az sonra, arzusu dinmiş değil, yerli yersiz öldürüldükçe pörsümüş, her an o kızın yerine tombul memeli bir kadına yönelebilir; gri yeşil takım elbiseli adamın çantasında önemli bir evrak yok, sabah kaynattığı yumurta olabilir içinde, belki bir de diş fırçası ya da tarak, görüşeceği arkadaşının onu ciddiye almasını istiyor, almayacağını bildiği halde, belki bir başkası olur yanında, o en azından mühim bir şahsiyet sanmalı, bakarsın bir iş imkânı çıkar bu varlığı şüpheli adamla tanışmasından; deminki oğlanın birazdan arzulayacağı tombul memeli kadının makyajı da yalapşap, yıllarca özendim de ne oldu, bugün de böyle olsun, demiş –bir süredir her gün dediği gibi–, makyajı hepten bırakmamasını takdir edebilirim, aynaya bakarken bir an gülümsediğinden, çapkın baktığından emin olsam; çok katlı mağazanın cephesini yenilemişler, bina içeriden çürüyor, bir bilseler.

Bir bilseler, geldikten sonra onları görmek için ne olduğunu bilmediğim bir şeyi, özel bir günü beklediğimi, bu sabah uyandığımda aralarına karışma gücünü bulunca işi kırdığımı –kırmakla kimsenin bir şey kaybetmeyeceği bir iş olmasının ne önemi var–, onların arasında olmaktan her zaman tuhaf bir rahatlık duyduğumu –yıllar önce dışarısıydılar, başka bir hayat, sahici bir hayattılar, bir gün, uzun olmayan bir gelecekte onlardan biri olmayı ummanın, bunun kesinkes olacağı inancının ispatıydılar– bunları bilseler ne değişir? “Aha lan, kurtarıcımız geldi,” mi diyecekler? “Sen önce kendini kurtar,” deyip durmaz mıydı babam. Bunu derken kendini, işini gücünü batırdı. Hiç kızmıyorum ona, hatta sevimli geliyor. Akşamları onu karalar

bağlamış halde gördüğümde, “Herkes kendini batırırsa düzelir dünya,” diyesim geliyor –bilsem, saçmaladığımı, bu bakış açısının yanlış olduğunu söylemeyecek.

“Bak, baba,” derim söyleyeceklerimi dinleyeceğini bilsem, “insan bir dolu şey kaybediyor, en kötüsü, dediklerine göre, umudunu kaybetmek, ama ben böyle düşünmüyorum. Umudunu da kaybedince başlıyor dünya. Hiçbir şeye hayıflanmıyor insan o zaman. Mütarekeden bu yana üç ay mı geçti, beş ay mı? Ne mi mütareke? Silahların terki, bilmez misin? Yoo, silahım olmadı hiç, bildiğin manada. Bıraktığım her şey benim cephanemdi, onları terk edip gelmedim mi? Masamdaki takvimde geldiğim günü bulup ‘mütareke’ yazdım geçenlerde. Mütarekeden bu yana buralara hiç gelmedim, şehrin en sevdiğim yerlerine. Şimdi, inanmazsın ya, kanımın aktığını hissediyorum, az şey değil, bıraktığın içkiden bir yudum alsan, anlarsın beni. Buraya onca zaman neden gelmediğime yanmıyorum. Kanım akmamışsa akmamış. Yarın da akmayacak gene.”

Kaldırım taşına –özgürlüğün üzerine– oturdum, bir türkü takıldı dilime: “Bugünüm harap oldu / Dünden iyi midir ki?” O güzel sesli berbat heriften de olsa, bunu çalsa ya şimdi kasetçi. Fon müziği olsa şehre inmemin. Bu bizim şarkımız olsun ey şehir. Yanık bir uzun hava başladı, Kürtçe. Bu da olur emmi. iyi olur. Emmi dediğim adamla yaşıt olma ihtimalimiz yüksek. Aynaya hiç bakmaz mısın be adam! Kasetçi çaldığı şarkıları dinlediğimin farkında. Kürtçe bildiğimi, yanık sesli kadının haykırdığı ağıtın kime, neden yakıldığını anladığımı, bu nedenle çöküverdiğimi düşünüyor kaldırıma. Tek kelime anlamıyorum. Kasetçiyi ilk gördüğümde gizli saklı şarkılar, türküler dinlediğimiz günler, geceler gelmişti aklıma. Ilıktı akmaya başlayan kan damarlarımda. Hatırlamak bazen iyidir. Şimdi buz kesti. Kaldırımın altında cinayetlerden, katliamlardan, sahipsiz cesetlerden, tuzaklardan, havaya uçan, uçuran, uçurulan hayatlardan oluşmuş, katılaştıkça katılaşmış, yanık kokan bir alaşım akıyor. Dünya kanıyor, çürüyor kaldırımın altında; kimse farkında değil. Kaldırımın üstünde oyunlar oynuyoruz; evlilik oyunları, para kazanma, kaybetme oyunları, tatile çıkma, dinlenme, yorulma, sevişme, hatta dünyayı değiştirme oyunları. En fenası, “biz oyunun farkındayız” oyunu. “Oynamıyorum, havlu attım,” deyip bunu pek güzel sahneye koyan, başkalarından, daha havlu atmamışlardan ya da hiç atmayacak olanlardan alkış bekleyenler de az değil. Onları görünce kimselere söylemeden –söyleyecek kimse bırakmadan çevremde– sessizce havlu attım. Fark mı bu?

Kaldırım taşına oturmak çocukça şeyler düşürüyor insanın aklına. Her yılbaşında alınan kararlar gibi, akşamüstleri gelip burada müzik dinlemeye, kaldırımın altındaki homurtuya kulak kabartmaya karar vereceğim neredeyse. O kadar mümkün ki kulak çevirmek bu sese. Peşi sıra sökün edecek kararlar. Spor yapmak değil, eti azaltıp sebze kürü yapmak hiç değil.

Ama onu aramak bir kez daha, son kez daha. Kasetçi emminin bilmediğim dildeki repertuarının işi bu. Kan bir kez akmaya başlayınca her yerine doluyor insanın. Gene susacağım, konuşacağıma söz veremem. Alıp buralara getiremem. Çocukça davranmaktan korkmam da, çocukça bulmasından çekinirim bu hallerimi. Diyelim, tam burada oturduk kaldırım taşına, önemsemedik onun gibi alımlı bir kadına her gelip geçenin bakmasını; hissettiklerimi hissedecek mi? Öyleyse neye yarar. Bu da bana kalsın, çok şey gibi. Yine de aklıma düştüğünde havluyu mavluyu unutuveriyor, aramak istiyorum –gün ortasında arzu. Gene kaçamak buluşmayı alışveriş merkezlerinde. Gene birkaç saat en fazla. Gene susacağım, yanıtını bilmediğim sorular sorduğunda. Tabii, son aradığımdaki gibi telefonu açtığında, “Kimsiniz, tanıyamadım,” demezse.

O beyaz gömlekli oğlanın yaşlarındaki halimi anlatamam. Göstersem de olur oğlanı, bir farkım yoktu. Az ötede bir yerlere giderdik –eski bir arkadaşla– saklanarak. O eski arkadaşı da anlatamam. Söylenmekten korkarım arkasından. Taşıyamayacağım bir öfkeye bürünmekten. Bırakayım orada kalsın densiz. Yaptıklarının hiçbirine kızmıyorum onun, şu kaldırımda otururken beni yalnız bırakmış olmasına bile. Şimdi park yapmışlar onunla sokaklarını aşındırdığımız mahalleyi. Başka bir şey yapamazlardı; yılların teri, akan kirli sular, kavgalar, dövüşler, çekilen bıçaklar, atılan, haykırılan çığlıklar, oraya ne bina etseler çıkar gelir diye korkarlardı. Parkta da oturan yoktur. Belki bir gün gider otururum orada, saygı duruşunda bulunurum.

içeri girerken –tahrif ettiğimiz kimliklerimizle– dalga geçerdik kendimizle. Az önce gazeteyle kaplanmış kitaplar değiş tokuş etmiş olduğumuzu anımsatırdık birbirimize. Birkaç adım sonra, sessizleşirdik. Yok, utanmazdık birbirimizden, birbirimize sığınırdık. Yıllar sonra, kocaman kahkahalarla andık o günleri. Büyümüştük –öyle sanmıştık. Geride kalmıştı bir dolu macera. Maceranın adı, tanımı değişmişti.

Bir bilse, aramaya çekindiğim kadının bana neden küstüğünü, çağrıldığımda gidemediğimi, bulaşıcı bir hastalıkmışım gibi kendimi uzak tuttuğumu, uzakta durmanın bile bulaşıcı olduğunu –yüzüme çok önce

yapışıp kalan, her şeyi bilen adam edalarımı donduran bir heybetle– öğrendiğimi, başka bir bedenin sıcaklığını etimde hissetmenin ne olduğunu bilmediğim, ama delicesine özlediğim yaşlardaki halimi aratmayan bir tutkuyla buluşmaya gittiğim akşamüzerlerinde bir türlü harekete geçemediğimi, maceranın bundan ibaret olduğunu, bazen ona dokunmamanın heyecanıyla yetindiğimi, elini bile tutabilecekken tutmadığımı, bunun bir ceza olmayıp bir ödül olduğunu ona anlatmayı düşünmediğimi, söylediğim an her şeyin tepetaklak olacağını, içimi dışa yaracağımı, belki de çoktan yardığımı, iç miç kalmadığını...

Koskocaman kahkahalar atıp geçer dalgayı. “Bitmişin sen,” der.

“Ben daha başlamadım,” diyemez, susarım.

Evine dönerken tombul memeli kadının gözü takılır bu şaşkın kaldırım adamına. Başlayayım demişim de, kabul etmiş gibi bakarım arkasından. Değnekçi bile “Oha,” der, “yedin be adam, bitirdin kadını.” Kasetçi emmi başını sallar, tasvip etmez bakışlarımı. Yeter dinlediğin şarkılar dercesine seyyar gazinosunu itekler götürür şehrin güney ucuna. Oynak bir hava koyar, pili bitmeye yüz tutmuş kasetçalara. Oynak hava ağır aksak akar.

SİBEL K. TÜRKER-Takma Bir Göz

Doktor Birkan, saat 17.30'daki randevusuna beş dakika kadar gecikmiş bulunan hastası Yener Bey'i beklerken geriliyor. “Aynı ücreti alırım, kendi bilir” diye düşünüyor. “Ne kadar gecikirse daha az dinlerim, işime gelir.”

Son zamanlarda gittikçe daha çok sıkıldığını fark ediyor. Ucundan kemirmeye başladığı tırtıklı tırnakları ve on yıldır içmediği halde, bir haftadır günde birkaç tane yakarak pişmanlık duyup yarısında söndürdüğü sigaralar bunu kanıtlıyor. Üzerindeki açık mavi gömleğin kol yenleri derin, dikine bir çizgi bırakılarak ve o çizgi son bir ütü hamlesiyle giderilmeden askıya asılmış. Doktor Birkan da o sabah düzenden kuşku duymadan dolaptan çekerek giymiş, şimdi elleriyle çizgiyi yok etmeye çalışıyor. “Temizlikçiyi uyarmak gerek.”

Dakikalar geçiyor, ağır kış akşamı çoktan bastırdı bile. “Aratsam mı sekretere?” diye düşünüyor. Vazgeçiyor sonra. “Böyle bu insanlar işte. Saygısız, disiplinsiz, başkasının zamanını çalıyor muyum diye düşünmezler bile.” Aslında bugün, tek bir hastaya daha tahammül edemeyeceğini biliyor. Ne söyleyecekti adama? “Dünyada mutsuzluk diye bir şey yok Yener Bey. Aşılması gereken zorluklar var sadece” ya da “Bakış açınızı değiştirin. Ben sizi şöyle sağa döndüreyim bir...” Bunlan yıllardır, yüzlerce kadın ve erkeğe de söylemişti. inanıyordu, inanmasa bile fazla da yaratıcı değildi. Öyle hayatlar geliyordu ki masasının karşısına, incecik hasta dosyalarına öylesine iliştiriyorlardı ki acılarını, dertler sonsuz, çözümler kıt gibi gözüküyordu. Ek not: hastamız Bayan A, intihar eden kızının dağılmış beynini silinebilir duvar boyası sayesinde kolayca temizlemiş, sonra koşa koşa buraya gelmiştir. ilaç dozu artırılmış, uyumada bir düzen sağlanmış ve fakat bu defa da uyanma güçlüğü çekilmeye başlanmıştır... Hayır, hayır. Müdahale yanlış. Bırak anlatsınlar, sadece bir dinleyene ihtiyaçları var.

Doktor Birkan, “sorun” sözcüğünden nefret etmeye başladığını düşünüyor, “Bir sorun mu var?” diye soranlardan da. Mesela karısından. “Var tabii, bak ölü bir balık gibi duruyor. Demek ki var. Ne yapacaksın, hadi bakalım.”

Hayatının bildik seyri ve gittikçe kendini hissettirmeye başlayan tatsızlık duygusu canını feci sıkıyor. “Mükemmele yakın!” Birkan'ın en üst noktadaki rahatlığı ve gevşekliği, mutluluğu ve estetik anlayışı budur. Ve ardından hep şu gelir: “Mükemmel olamaz!”

Ancak şimdi, evlendikleri günden başlayarak düzenli kilo alan ve şu noktada gelişimini fazla fazla tamamlayarak ekstradan bir de gıdık edinmiş olan karısı Müge, güzelim dairesini Marmara depreminden sonra ille de Kızılay'a bağışlayacağım diye tutturan kayınvalidesi ve çirkin ayaklarını utanmazca burnuna dayayan biricik kuzen Cemil, mükemmele olan umutsuz tutkusunu depreştiriyorlar. Kayınvalidesi zeytinyağlı dolmalara nane yerine kekik koyuyor sürekli. Peynirli böreğe, patates salatasına. Birkan kekikten nefret ediyor. Bunun daha on yaşlarındayken gittikleri babaannesinde kekikli pirzola kemirirken, kocasının hayatında bir başka kadın olduğunu ağlayarak haykıran ve akabinde babaanneden okkalı bir tokat yiyen annesiyle bir ilgisi vardır belki. Ancak şimdi konumuz bu değil. Düşününce midesi bulanıyor yine. Birkaç kez de kayınvalidesini yemeğin üzerinden atıştırırken görmüştü. Cemil, ikinci eş adayını onlarla tanıştırmaya getirdiği zaman. Kızın kıvırcık siyah saçları ve kaim kulak memeleri vardı. Büyükçe göğüsleri, en az iki beden dar bir sutyen tarafından sıkıştırılmış ve açık yakalı beyaz bluzundan fışkırtılmıştı. Çektiği bedensel eziyete rağmen gülümsemeye çalışıyordu. "Eminim kuzenimiz, nişan yüzüğünü bu hassas bölgeye atmıştır" diye düşünüp gülüyor. Kız hassas bölgeyi epey bir karıştırdıktan sonra yüzüğü bulmuş, orgazm olur gibi dişlerini birbirine çarparak parmağına takarken "Şahane!" demiştir. Ancak dediğiyle kalmış, kalakalmış; Cemil, altı ay gecenin yaşandığı iskandinav ülkelerinden birinde sıcağa hasret bir Kuzeyli kadınla karşılaşmıştır... "Şahane!"

Nerede kaldı bu Yener Bey? Saat altıya on var.

Tamam, bir kere dansöz Şiraze'nin dokuz yüzlü hattını aramıştı. Ne olacak, neyi gösterir bu? Merak, merak... Sekiz yaşındaki oğulları Ertuğrul'un ateşlendiği gecenin sabaha dönen bir saatinde. Ertuğrul'un ateşi en sonunda pes ederek düşmüş, Müge gıdığını uzatarak oğluna sarılmış, baygın vaziyette yatarlarken. Korkarak tuşlamıştı numarayı. Şiraze, düşlerden süzülmüş gibi pembe bir toz bulutu içinde kalçalarını kıvırtarak gelmişti. "Yalnız mısın? Hadi, hemen ara!" Aradık ya işte, diye düşünmüştü, avuçları terlemişti, arada salon kapısını yokluyordu korkarak. Şiraze sesiyle kasılıyor, gevşiyor; içinde "içinde" sözcüğü geçen cümleler kuruyordu ve en fazlası bu bir bant kaydıydı. Böyle olmasaydı da Şiraze'ye gününü –gecesini– gösteremezdi ya, "Bekle, geliyorum!" diyemeyeceğine göre... Nasıl konuşurdu sahi?:

Şiraze Hanım, mükemmelsiniz...

Şiraze Hanım, kalçalara inanmam ben...

Şiraze, hangi gezegendensiniz kuzum?

Şiraze, b-o-ğ-u-l-u-y-o-r-u-mmm!

Saat altıyı geçiyor, Yener Bey hâlâ yok ortalarda. Birkan, döner koltuğundan kalkarak sıkıntıyla pencereye doğru yürüyor. Hollanda malı krem rengi jafuzilerin akşamı dilimleyen aralıklarından geniş meydanın kalabalığına bakıyor. Karınca sürüsü gibi aşağıdakiler. On ikinci katın burnu büyüklüğü bir anda tümünü hiçleştirdi. Renksiz ve hareketli noktacıklar hepsi. Telefon çalıyor, sekreterin "Görüşecek misiniz?" sorusundan sonra Müge'nin fevkalade gıdılı sesi uzanıyor kulağına. Akşam annesine yemeğe gidilecekmiş, Mevlüt Dayılar gelecekmiş, son anda kararlaştırılmış, Cemil'in nişan işi de konuşulacakmış. Tırtıklı tırnaklarına bakarak çekmecesini karıştırıyor, buruşuk Camel paketinden bir sigara çıkarırken "işim var" diyor, "hastam gelecek." Müge ıkınıyor, erteleyemez mi, annesi bir sürü yemek yapmış. Birkan, çıt diye yanan çakmağını korkusuzca ateşlerken büzülmüş dudaklarından çıkan büzülmüş bir sesle "Hayır!" diyor. Müge işkillenerek soruyor, "Sigara içmiyoruz, değil mi?" "Evet" diyor Birkan. Müge, neye evet olduğunu bilemediği bu yanıtla gıdısını daha da sarkıtıyor ve düüt sesiyle kalakalıyor.

Sekreter, ozon tabakasıyla dost olduğu varsayılan ve bu dostluğa güvenerek yaklaşık yarısını bedenine boca ettiği deodorantın baygın yasemin kokusunu odasına ve koridora bırakarak çıkmış. Koku durdukça ekşiyor, ekşidikçe yaramazlaşıyor, sekreterin gaz hali Birkan'ın odasına kadar ulaşıyor. Birkan, ruhlarla dans eden birinin edasıyla kokunun geldiği tarafa dikiyor gözlerini. Sekreter birazdan cisimleşecek, odada etekliğini kalçalarına kadar sıyırarak dolaşmaya başlayacak sanki. Her zaman baygın kokuyor bu kız, iç gıcıklayıcı ve yapışkan, ucuz dişi kokusu. Önüne eğildiğinde daracık pantolonlarının ağından cinsel organının nemli ve çürük kokusu yükselir. Çok mu beklemiştir dağılmayı, bozulmayı, bekleye bekleye durgun bir göle mi dönüşmüştür? Sabır hareketsiz yürekler yaratır, sessiz iç organları, utangaç bağırsaklar. Sabır açlıkların üzerine kapanır ve buyurur: "içe doğru büyüyeceksin!" Birkan bu nedenle, sekreterin dölyolunun normalden uzun olduğunu ve bataklık gibi geniş bir alana açıldığını düşünüyor.

Az sonra gönülsüzce kalkarak her zaman kilitli duran ve anahtarı yalnızca kendisinde bulunan dolaptan viski şişesini çıkartıyor. Buzlu bardağa açık çay rengi sıvıdan boşaltırken Yener Bey'i düşünüyor.

Hastasının randevusunu iptal etme inceliğinden bile yoksun bir medeniyetsiz olduğunu. Sonra içinde bulunduğu durum ve boğuştuğu sorunlar aklına gelince, onu böyle acımasızca eleştirmekten vazgeçiyor. Garip adam şu Yener Bey. Kırklı yaşlarda bir memur. Zayıf, çelimsiz, kötü giyimli. Altı aydır geliyor muayenehaneye. Odaya girer girmez sağ omzunu yukarıya çeker ve hemen yeniden indirir, başını utangaç bir edayla öne doğru eğerek el sıkar, deri koltuğun ucuna ilişiverir. Devlet dairesi gibi gridir, açık renk gömleklerinin üzerine mutlaka bordo ya da lacivert zeminli, geometrik desenli kravatlar takar. Sol gözü hep seğirir, bu minik çırpınışları sağ elinin sigaradan sararmış başparmağıyla durdurmaya çalışır. Sağ gözü donuk donuk Birkan'ın yüzüne bakar ve kaçar, bakar ve kaçar. Sağ göz, doktorunun koltuğa sırtını gererek dayayışındaki heybetten ve masanın üzerine konulmuş gümüş fotoğraf çerçevelerine sıralanmış aile mutluluğundan korkar. Ara sıra utangaçça tebessüm eder, hemen toparlanarak üstdudağını dişlerinin üzerine indirir. Doğası saklanmak için kurulmuş bir makine gibidir.

Birkan, bu küçük ayrıntıların hiçbirini kaçırmazdı, kaçırmamak ona keyif verir ve işinin ehli olduğu duygusunu pekiştirirdi. Büyüklenmenin hazzıyla koltuğunu hafifçe sağa ve sola döndürürken sorardı:

"Anlatın bakalım. Nasıl hissediyorsunuz kendinizi?"

Yener Bey gülümserdi, dişler üstdudağın perdelemesiyle örtülürken, "ilaçlar iyi gelmiyor galiba" türünden bir şeyler fısıldardı.

"Ama Yener Bey" diye diklenirdi Birkan, "henüz iyi gelmesi için çok erken. Hem haftada en az bir kez gelmeniz gerekiyor. En başından söyledim size. Yoksa tedavi süreci tıkanıyor. Sizse ayda bir..."

"Şey... Maddi durumum belli doktor bey..."

Birkan, adamın kravatındaki bordo beşgenlere, beşgenlerin içindeki koyu yeşil üçgenlere dalmış gibi yaparak cevaplardı:

"E, bir kravat, bir gömlek eksik alırsınız canım. Ruh sağlığınızdan mühim mi?"

Birkan o zamanlar kendine inanırdı.

isimlerin bize çizdiği kader alaycı ve uğursuzdur. Yener Bey, on yıllık karısı Hatice'ye, kayınvalidesi ve kayınbabasına, kayınbiraderi ve baldızlarına ve hatta çocukları ismet ve Kumru'ya yenilmişti. Çok sevdiği kuşların ismini koyduğu kızının aile içinde kullanılan ismi Vesile'ydi –kayınvalidesinin adı– ki, bu bile yeterdi.

Tek suçu, karısının ailesinin evlerine geldiği bir akşam gazete başlıklarına şöyle bir bakmak olan bu adam, ertesi gün işten döndüğünde evinin kapısını ardına kadar açık bulmuş, dantelleri beyaz kıvrımlarının sonsuzca terk ettiği evinin boşluğuna dalıp gitmişken, yatak odalarının mozaik zeminine atılmış mektubu bulmuştu. Gazeteden kesilmiş harflerin yapıştırıldığı mektupta "Seni terk ediyorum. Bizi arama!" yazılıydı. Yener Bey ünlem işaretinin siyah ve kalın sinirliliğine boş boş bakıyordu. Son iki günün gazeteleri kullanılmıştı mektup yazılırken. Yener, gazete başlıklarını asla unutmazdı. Şarkıcı Ebru Türkses'in beyanatı: "Yeni evlendiğim kocamı terk ediyorum", Genelkurmay'dan hükümete "Bizi yok sayamazlar!", Başbakan'dan ABD'ye sert yanıt: "Aramazlarsa aramasınlar", TGBT Sineması'nda Bu Akşam'dan "Seni Kalbime Gömdüm".

Kayınbiraderinin müthiş buluşu olan bu mektupta Yener Bey'i en çok üzen şey ise karısının el yazısı olmamasıydı. "Babamın yanında saygısızca gazete okuyana böyle yapılır" intikamı sinsice kendisini hissettiriyordu. Soğuk betona büzüşen Yener ağladı, ağladı. Kırık beyaz fayanslı banyonun diş macunu ve tıraş köpüğü lekeli aynasına Hatice'nin kırmızı rujuyla çiziktirilen "ibnetor" yazısı ise içini asla rahatlatmadı.

Birkan, kesme kristal bardağı elinde döndürürken "Ne yapalım Yener" diyor içinden. "Şansın kötü. Sana başka bir hayat lazım. Bunu ben yapamam, şu arka duvarda gördüğün 1978 tarihli ve 78913704 nolu Cerrahpaşa Tıp Fakültesi diploması da yapamaz. ilaçlarla idare edeceksin."

"Sizce Hatice'yle bir kez konuşmayı denesem mi?"

"iç sesiniz ne diyor?"

"Pek duyamam cılız sesleri. Annem küçükken kulağıma öyle bir vurmuştu ki zarı patlamış. Hatice bu yüzden avaz avaz bağırarak konuşurdu."

"Hisleriniz ne diyor?"

"Gitme yanarsın diyor."

"Sizce Kumru ile ismet'i okulda ziyarete gitsem mi doktor?"

"Nasıl bir sonuç elde edersiniz sizce?"

"Hatice'yi çalışmaya başladığı manikürcüde bulsam mı?"

"Bir şans tanımak lazım tabii."

"Atlasam mı, ölsem mi?"

"Ne değişir? Hayat devam ediyor."

"Gazete kupürlerinden bir mektup da ben mi yazsam? Hakarete karşılık?"

“El yazısı daha iyi sonuç verir.”

“Aynalara bakın Yener Bey. Siz aslında kimsiniz?”

“ibnetorum doktor.”

Zaman ilerliyor, Birkan’ın bardağı üçüncü kez dolup boşaldı bile. iki kez telefonu çaldı, bakmadı. Cep telefonu tango sesi eşliğinde onuncu kez “Müge” yazarak titreşti. Son titremede orgazmı yarıda kesilmiş bir kadın gibi susturulup, ait olduğu ceket cebine yerleştirildi. Birkan dışarıda olmak istiyor, ancak uyuşup kalmış bacakları bu isteği geri çeviriyorlar. Dışarısı soğuk ve karanlık. Belki merkeze inmeli, ışıkların ve kahkahaların içinde bir iki tek daha atarsa kış gecesi ona vız gelir. Belki güzel bir kadınla bakışır, belki daha ileriye giderler. Belki iyi bir pezevenge rastlar, adam “Sarışın mı, esmer mi?” diye sorar. Birkan cevaplar, aslında “Hiçbiri ve kumral da değil” demek istemektedir, ama başka bir şey istiyormuş gibi düşünür, düşünür. Hevesli görünmelidir, hevesli görünmezse herkes ve pezevenk de dahil çekip giderler. Birkan beşgenlerin içindeki üçgenler ve üçgenlerin içindeki çemberler ve çemberlerin içindeki dörtgenler gibi kıstınrılmıştır. Sigara kâğıtlarını sonsuza dek katlayabileceğini düşünen sıkıcı adamlara benzemiştir. Kâğıt her seferinde açılır, tırnakla düzeltilip esnetilir, yeniden başlanır. Ama bütün kâğıtlar belli sayıya dek katlanabilmekte, aynı sayıyla geriye doğru açılmaktadır. Hayat ve ölüm dahi sıkıcıdır. Belki iki üç serseri tarafından sıkıştırılıp dövülmeli, ceplerinde nesi var nesi yoksa çalınmahdır. Sıkı bir dayak iyi gelebilir. Evdekilere böyle bir mazeret lazımdır. Dünya kötü, evler iyidir. Evler sıcak ve şefkatli, baharatlı ve kekiklidir. Birkan, Yener Bey’e kızmıştır. Yener onun akşamını, gecesini ve belki de son altı ayını mahvetmiştir. Yener Bey sıvışık bir leke gibi bulaşmıştır yakasına, o ve acınası hayatı, o ve budalalığı, o ve hiçliği Birkan’ın üzerinde kalmıştır. Anlatıp anlatıp gitmiş, Birkan onu dosyalara işlemiştir. Hiçbir şey değişmemiş ve değişmeyecektir. Birkan geri dönüşüm fabrikası değildir. Atık sulan içme suyuna çeviremez, ölmüş olanı kendi organı da dahil, diriltemez.

Dördüncü bardağı hazırlarken eli telefona gidiyor. Evi arayacak. Büyük ihtimalle dönmüşlerdir. “Birazdan geliyorum” diyecek. Duyması olası tüm sitemlere kulaklarını tıkayacak. Ya da “Bu gece çok yorgun hissediyorum kendimi. Burada kalacağım” mı dese? inanmayacaklar. Saatlerdir neredeydi peki? Telefonlara neden cevap vermedi? Bu aptalca fikir de nereden çıktı? Hasta mı yoksa? Kendini iyi hissetmiyor mu? N’olur doğruyu söylesin? Müge gelsin mi? Ambulans çağırsın mı? Cemil’i arasın mı?

“Alooo... Selamlar canımın içi nasılsın?”
“Özlemez olur muyum? Özledim çok.”
“Şimdi gelemem. Yorgunum biraz. Ama söz...”
“Hadi uçur beni. Buna çok ihtiyacım var.”
“Hayat sıkıcı. Bir tek sen değilsin.”
“Tapıyorum kalçalarına.”

Birkan, kafası masanın üzerine düşüp, ahize elinden kurtularak boşluğa sallanırken “Aradığın için teşekkür ederim. Umarım güzel vakit geçirmişsindir. Yarın yine bekliyorum” diyen o kıvrım kıvrım sesi hayal meyal duyuyor. Darbukanın aceleci ritmi ve savurganlığı eşliğinde perde kapanıyor.

Sabah, Müge’nin heyecanlı sesi eşliğinde kapı açılıyor. Sekreter kız, “Yok canım. Buradadır, nereye gidecek” şeklinde izahat verirken toparlanmaya çalışıyor. Müge, fırtına gibi dalıyor odaya. “Gözümü kırpmadım bütün gece. Aşkolsun sana. Hastaneleri, karakolları aradım. Neredeyse kapıyı kırdırmaya geliyordum. Sekreterinin telefonu da yok bende. Bundan sonra bir anahtar da bana yapılacak, anlaşıldı mı?” Sekreter kapının ağzında dikilmiş, aptal aptal bakıyor, sadece susması gerektiğini biliyor. “Off... Ne kadar abarttın. Halsizdim, son hastam epey geç çıktı. Bilgisayar kayıtlarım da karışmış... Gözüm yemedi bir türlü.” “E, pes yani Birkan. insan bir haber verir. Ertuğrul da çok merak etti. Ay, inanmıyorum, sigara da mı içiyorsun sen? içki de almışsın... Neler oldu, şimdi hepsini anlatmanı istiyorum.” “Yok bir şeyyy... Uff, kızım sen bize iki kahve getiriver.”

Sekreter kız öne doğru titrek bir adım atıyor. Denileni anlamamış gibi bakmaya devam ediyor. Birkan’ın başı çatlayacak gibi ağnyor ve bu kadınlardan yalnızca birine tahammül edeceğini düşünerek bağırıyor: “Kızım, sana söylüyorum. Ne bakıyorsun öyle? iki koyu kahve!”

Sekreter dudaklarını oynatıyor, elindeki gazeteyi sallıyor. “Şey diyecektim, doktor bey...”

“Ne diyecektin allasen?”

Kız, Müge’ye doğru dönüyor.

“Birkan Bey’in sinirleri çok bozuk. Alın, inanmazsanız kendiniz bakın. Hastalarından biri, ayrıldığı karısını, karısının babasını ve erkek kardeşini öldürmüş de... Dün öğrenmiştik. Bugün gazetelere çıkmış...”

Müge, “Ay, inanmıyorum. Ne vahşet!” diyerek gazeteyi kapıyor. Birkan olan biteni şaşkınlıkla izliyor, sekreter kendisine kaçamak bir bakış

fırlatıyor.

Müge, “Ay kendisi de intihar etmiş. Vah, vah vah...” diyerek gazeteyi yüksek sesle okumaya başlıyor.

“Ama yaralı olarak kurtulmuş” diye düzeltiyor sekreter kız. “Kurşun kafasını sıyırıp geçmiş.”

Birkan bu müjdeli haberi verdiği için bıkkınca bakıyor kızın yüzüne.

Bir kamu kuruluşunda memur olarak görev yapan 42 yaşındaki Yener Özgür’ün son aylarda ruhsal bunalım içinde olduğu belirtildi. Yaklaşık on bir yıl önce evlenen Yener ve Hatice Özgür çiftinin çocukları ismet (10) ve Vesile Özgür’ün (8), olay saatinde okulda, kayınvalide Vesile (59) ile baldız Seniha’nın (29) ise akraba ziyaretinde olmaları nedeniyle katliamdan kıl payı kurtuldukları belirtiliyor. Olaydan sekiz ay önce karısı Hatice Özgür (37) tarafından terk edilen Yener Özgür, son günlerde karısının ailesiyle yaşadığı Cihan Sokak 18 numaralı eve sık sık geliyor, barışma teklifleri karısı ve ailesi tarafından şiddetle reddediliyordu. Görgü tanıklarının ifadelerine göre, Yener Özgür, salı günü anılan adrese gelerek evin önünde yine rezalet çıkarmış, komşular tarafından zorla teskin edilmişti. Yener Ozgür’ün (42) aynı gün karısına yolladığı zarfta, takma gözünün bulunduğu, bunu gören eş Hatice Özgür’ün (37) sinir krizleri geçirdiği...

Birkan beyninin kafatasından uçmak için şiddetle tavanı yokladığını hissediyor. “Yeter Müge! Lütfen bırak artık.”

“Ah, canıımmm... N’olur kusuruma bakma. Nereden bilebilirim ki?”

“Tamam, kapatalım artık bu konuyu. Olan oldu.” Akıllı kızmış şu sekreter diye düşünüyor.

“Sakın kendini suçlama bitanem. Sen elinden geleni yaptın ne de olsa.”

Birkan döner koltuğuna sırtını dayayarak yeniden dikleşiyor:

“Yaptım tabii. Elimden geleni yaptım.”

MURAT YALÇIN-İma Kılavuzu

Oğlum Simurg'a

– Uzakta, Lüllüz Kaya denilen yer var, oraya kadar yürüyeceğiz...

– Bu yolda?

– Başka yol yok!

– "Lüllüz Kaya" mı dedin?

– Lüllüz Kaya, öyle diyorlar...

– Sen gittin mi hiç?

– Bir kez... Kule gibi, bayağı yüksek...

– Kaç saat sürer?

– Çok mu merak ettin?

– Ne bileyim... "Lüllüz Kaya" ha!

– Lüllüz Kaya... Lüllüz... Etrafı dinamitlenmiş kaya parçalarıyla dolu. Dibine varmak epeyi zor.

– Uzaktan görünür mü?

– Bu yoldan görünmez. Birden karşımıza çıkacak, ama daha çok var...

– Ne zaman gitmiştin?

– On-on bir yıl önce...

– Ne demek "lüllüz"?

– Hiç düşünmedim. Sahi, ne demek, ben de bilmiyorum. Yöre insanı öyle diyor. Bir anlamı olmayabilir de...

– Hiç duymadım. Görünce belki anlarız?

– Gözümün önüne geliyor da, tepesi bayağı sivriydi. Çatlaklar, derin yarıklarla doluydu her yanı.

– Canlı var mıdır?

– Kuşlardan başka... anımsamıyorum. Leş kargaları görmüştüm, sesleri kayalıklarda fena yankılanıyordu.

– Ürpertici! Gerçekten... gidiyoruz ama!

– Ciddi misin, görmek lazım. Ben şimdiden heyecanlanıyorum; hem yeniden göreceğim diye –hayal meyal canlanıyor gözümde– hem senin adına...

– Çok sıcak, keşke başımıza bir şey alsaydık. Güneş geçecek... Hiç ağaç yok mudur buralarda?

– Var, ama gölge vermezler.

– Nasıl yani?

– Bizi kurtarmaz. En fazla adam boyu meşeler, seyrek seyrek.
– Olsun, dibinde otururuz.
– Sürekli yer değiştirmemiz gerekir, gölgede kalmak için.
– Değiştiririz. Yakında var mı?
– Bilmiyorum. Hâlâ kaldıysa, birkaç tane çıkması lazım önümüze.
– Çıkmayabilir de yani...
– Bilmiyorum...
– Sürekli yokuş mu çıkacağız böyle?
– Hemen hemen... Düz yol bulamazsın buralarda.
– Keçi gibi tırmanacağız yani?
– E, zor tabii... Eskiden geyik bulunurmuş buralarda. Geyik değil de dağ keçisi aslında...
– Duydun mu?
– Ne?
– Duydun mu sesi?
– Yo, dur bakalım...
– Şimdi kesildi...
– Korkuyor gibisin?
– Korku değil de, tekinsizlik... Fakat, biliyor musun, ilerledikçe cesaretim artıyor.
– Merak etme kaybolmayız. Tek yol var nasılsa.
– Yol mu diyorsun sen buna?
– Sayılır... patika!
– Baksana, uzaktan bakınca incecik, belli belirsiz bir çizgi uzanıyor önümüzde. Ama, hiç de bir yolda yürüyormuşuz gibi gelmiyor bana.
– Komiksin yani! O ne biçim laf, yürüyoruz işte!
– Yol yola benzemeyince konuştuğumuz da bir şeye benzemiyor.
– Doğru.
– Daha önce de böyle miydi buralar?
– Hemen hemen... Mevsime göre değişir. Kışın yol iz kalmaz tabii. Yazın daha sık gidildiği için patika oluşuyor.
– Aynı yol olmuyordur ama?
– Tabii, ama aşağı yukarı değişmez. Lüllüz Kaya'ya buradan gidilir işte, biz de aynı yoldayız aslında. Ayak izleri, dal kırıkları, sigara izmaritleri, sakız, çikolata jelatinleri, buruşturulmuş sigara paketleri doğru yolda olduğumuzu gösteriyor.
– Ne yapıyorlar orada?

– Hiç. Gider gelirler. Bizim gibi...
– Kokuyu aldın mı?
– Hmmm! Sıçmışlar galiba.
– Çürümüş yumurta gibi.
– Üfff! Hızlanalım. Sıcakta iyice ağırlaşmış koku.
– Bu sıcakta...
– Sen de sıkışsan bir köşeye çömeleceksin. Bu kadar ıssız bir yerde nereye olsa edebilir insan, baksana...
– Acıkmıştım biraz, şimdi midem bulandı. Su bulunmaz mı buralarda? Kerbelâ gibi...
– Bir çeşme olması lazım yol üstünde. Kurumamışsa... Kurnası yemyeşil, parmak kalınlığında yosunlu bir çeşme anımsıyorum. Yeşil sakallı çeşme... Suyu içiliyor muydu acaba?
– Su olsun da... kafamızı ıslatırız biraz.
– Kurnaya sokarız! Ohhh!
– Keşke yanımıza su alsaydık...
– Evet... Evde eski bir matara olacaktı, kılıfı da vardı ama arasan bulunmaz.
– Matara şart mı canım? Bir kap olsun da...
– Plastik kapta kokar.
– Valla, kokusuna mokusuna bakılmaz. Baksana havaya!
– Kibritin var mı?
– Sigara mı içeceksin?
– Yok canım, bu sıcakta, soluk soluğa sigara mı içilir?
– Ne bileyim? Öylesine ağlak ki buralar, sanki birer sigara yaksak havası değişecek.
– Doğru...
– Gördün mü kuşu?
– Hani, nerede?
– Bak, şurda! Kayanın üstünde.
– Ha!
– Durup izleyelim mi?
– Niye?
– Ne bileyim... Kaçmasın...
– Çok tuhafsın, kaçsa ne olur? Kuş işte...
– Olsun. Oturup seyredelim. Dinleniriz hem.
– O başka. istersen şöyle oturalım.

– Ohhh! Yorulmuşuz be... Oturunca anlıyor insan.

– Ben alışkınım aslında ama epeyidir böylesine yürümemiştim. Hamlamışım.

– Yol da yol olsa bari! Yürümeye çalışıyoruz.

– Buralar böyle. Yol bulmak zor. Uygun gördüğün yerden gideceksin, göz kararı.

– insanda göz mü kalıyor? Güneşin altında uzağa bakılamıyor ki, baksana! Hem, bastığın yere dikkat edeceksin diye canın çıkıyor. Nasıl yaşıyorlar buralarda?

– işte, buraya gelen bütün yabancıların sorduğu soru bu: “Nasıl yaşıyorlar burada?” Yaşanıyor işte. insan... ölmedikten sonra yaşıyor bir türlü!

– Bu Lüllüz Kaya’nın bir hikâyesi var mı, biliyor musun?

– Olmaz mı, var tabii, hikâye denilirse...

– Sözünü kesiyorum ama, böyle açığa oturmasak?

– Nereye oturalım? Daha iyi bir yer görüyor musun?

– Ne bileyim. Biraz gölge...

– Bak ne diyeceğim. En iyisi biraz sen ayakta dur, ben gölgene oturayım, biraz ben durayım, sen gölgeme otur. Başka çare yok...

– iyi fikir!

– ... hikâye şu: Civar köylerdeki evler hep taş... Bu “Lüllüz Kaya” denilen yerden almışlar: kayalıkları dinamitleyip dinamitleyip parçalamışlar, balyozlarla kırıp taşımışlar.

– Bu yoldan?

– Herhalde. Bu yol ya da başka yol, ne farkeder ki... Her yer aynı.

– Eee, Lüllüz Kaya?

– Lüllüz Kaya, kalan parça...

– Onu niye parçalamamışlar?

– Gerek kalmamıştır belki. Belki de, öyle kule gibi kalınca ortada, öylece kalsın istediler. Hoşlarına gitti!

– ilginç, eğer öyleyse?

– Öyle. insan, kendiliğinden ortaya çıkan şey karşısında duraksıyor bazen. Onu bir şey sanıyor–

– Sence bir şeye benziyor mu? Gidiyoruz ama...

– Mesele o değil ki!

– Nasıl yani?

– Dediğim gibi, yamacı dönüyorsun ve birdenbire karşına çıkıyor. Şaşırıyorsun. Tanıdık biri gibi, selam veresi geliyor insanın, görür görmez.

– Yaaa?

– Seviniyorsun...

– “Lüllüz Kaya’ya geldim” diye?

– Evet! Heyecanlanıyorsun. Büyülü bir an. Bazen gruplar halinde gelip otururlar çevresinde. Şenlik olur...

– Gidelim öyleyse.

– Kalk bakalım... benim bacaklarım uyuşmuş.

– Benim de ama yürüyünce geçer...

SEMA KAYGUSUZ-Aşkâr

Közlenmiş odun kokusu, ortalıkta uçuşan isin uyuklatıcı rehaveti içeri yayılmaya başlamışken, Canan üstünde ne varsa çıkarıp banyonun en soğuk, en kuru yerine silkeleyip attı. Ağlaması durmuştu da, istemsiz iç çekişleri bir türlü durmuyordu. Odun kazanının küçük musluğunu açtığında bakır kazana gürültülü su tapırtıları vurunca, sanki sokakta teneke çalan bütün çocuklar banyoya doldu. Tüm kalabalık görüntüsüne, ne yapılsa da bir türlü düzene giremeyen mekânsal eğretiliğine rağmen, ses geçirmeyen tek yer olan banyo, Canan'ın banyosu yani... sessizce yapılabilecek her şeyi gürültülü bir özgürlüğe dönüştürme tekliğiyle, kızın en rahat ettiği yerdi. Haldır huldur, söküle söküle soyunduğu biricik oda. Bir genç kızın en kararlı soyunduğu yer, o daracık, o buharlı, o loş dikiz aralığı olmasıdır olmasına da, ne yazıktır ki et kafalı yönetmenler hep kızın sırtını gösterir, o elbiselerini şöyle... bir daha giymeyecekmişçesine fırlatışını değil!

Oturduğu ıslak tabureden, bir de soğuk taş zeminden ötürü, Canan, ürpertiyle titrediği sıra, sıvası dökük duvarlardan uçuşan kireç tozu, yeşil sabunların kokusunu yalayıp orlon liflere yapışmaya kalmadan, kazandan yükselen kızgın buhara katılıp kızın çevresinde dolanmaya başladı. Kendi yoksunluğuyla bir kez daha kirlendi, Canan. Ah o ilk ısınma ânı. Gözündeki yaşın yakıcılığını bile unuttu... gitti. Hemen yanaldan kızardı, pembe beyaz göğüslerinin arası bulgur bulgur terledi –göğüsleri ayrık olan kızlar gurbete gidermiş, o bir türlü gidemedi–, sımsıkı bitiştirdiği bacaklarını rahatça ayırdı nihayet, açılmış çiçeğine baktı, tüylerini okşadı azıcık, gene de fazla dokunmadan ellerini kaçırdı. Omuzlarında ağır bir el gibi duran örüklerini çözmeye koyuldu. Kıskıvrak yakalanmış her saç tutamı, salıverilen her ilmekle bir etek gibi savrulup dönerek kızın kalçalarına aktı durdu. Kafa derisinde ağrılı bir ferahlık, bir hafiflik hissetti. Gözlerini ovuşturdu, derin derin esnedi, iç çekmeyi bırakıp dudaklarını kemirmeye başladı. Kirpikleri birbirine yapıştı, kaşları aşağı indi, göbeğine doğru giden ince ayva tüyü çizgisi, bir kurşunkalem kazası gibi siyahlaşıp derinleşti. Böylece kız iyice belirginleşti.

Tam uzun bir yıkanma törenine ince ince yol almışken, telaşsızca, huzurla sıcak suyun koynunda uyuyacakken, olacak iş mi ki içeri Gülsüm giriverdi! Sapını kırdığı tencerelerin, kapağını yamulttuğu çaydanlıkların, tepesine vura vura çalıştırdığı dikiş makinesinin bütün gürültüsüyle,

aralıktaki ayazı da yanına katıp Canan'ın yanında bitiverdi. Kızcağız tam kaynar suyu soğuk suyla aşılamaya başlamıştı ama, Gülsüm abartılı bir ivedilikle kaynar suyun imdadına yetişip soğuk suyu kesti. Üstünde bembeyaz paçalı bir don, sırtında rengi sarıya çalmış erkek atleti, başında, iplik iplik bozulmuş oyalı bir tülbent. Öylesine bir çıplaklık, öylesine... Bunun bir haşlanma nöbeti olacağını anlayan Canan, inci gibi dizi dizi omurunu iyice dışarı büküp kollarını bacaklarının arasına sokuşturup olacakları beklemeye koyuldu. Gene de bir şansı varsa diye,

"Su çok sıcak dayanamıyorum."

"Dayanırsın, bir şeycik olmaz."

Gülsüm kaya gibi sabunu, Canan'ın küçük başına sürterken, içinden en ağır küfürler geçiyormuşçasına burnundan soluk alıp hırlıyordu. içi barlanmış plastik tası kaynar suya daldırıp arka arkaya kızın başından aşağı boca etti, kızcağız köpüklü bir yontu gibi taş kesilip suyun yakıcılığını yalnızca çürük yerlerinde, göğsündeki ısırık izlerinde hissetti. Haşlanmanın acısıyla kalktı oturdu, küçücük banyoda kaçacak bir yer? Dilediği zaman acıyı bir nokta kadar küçültebildiğine sevinerek, gözlerine giren köpüklere rağmen anasına doğru kaldırdı başını, gözlerini kenetledi, açacaktı, açmadı. Gülsüm'ün sinirli, sert hareketlerine karşı kıpırtısız dirençli bir kaplumbağa gibi durmak, olduğu yerde ağırlaşıp içine kapanarak, Gülsüm'ün deli kuvvetindeki hırsı daha da kışkırttı. Bu öfkeli arınma ânı, dakika dakika hızlanarak anayla kız arasında edilgen bir dövüşme haline dönüşüyordu. Gülsüm omuzlarından aldığı bütün güçle Canan'ın sırtını keselerken, yanağına yapışan saç tutamlarının kaşıntısını dirseğiyle iteleyip söylenmeyecek bir şeyi söylemek zorunluluğuyla dişlerinin arasından söyleyiverdi.

"Yarın Gülizar'a başsağlığına gideceğiz."

Canan üşüdü, öyle bir üşüdü ki ayakları, kalçaları, omuz başları buz kesti. Anasının ağzından çıkan sözcükler, sivri çakıl taşları gibi kafasından aşağı döküldü. Sabundan kızarmış gözlerini ovuşturarak anasına bakmak istedi, bakamadı.

"Ben gelmem, sen de gitme!"

Gülsüm, lifi tokatlarcasına kızın sırtına vurdu.

"Olmaz öyle şey, millet laf eder sonra..."

"Ederlerse etsinler..." Söylemek istediği en güçlü cümleyi, uza-ta uzata, dudaklarını oynata oynata söyledi, "... geberdi de kurtulduk. Asım köpeğinden!"

Gülsüm sakinleşti biraz, belki de kızının öfkesine direnmek istemedi de geri çekildi, kaynar suya azıcık soğuk su ekledi, lifi dizine dayayıp bahar bulutları kadar büyük büyük köpükler çıkardı, bekledi, kızının beyaz sırtına baktı, keseden kızarmış yanlarına narince dokundu.

“Ölünün arkasından öyle konuşulmaz kızım. Ölüm olunca kızgınlık biter...”

Gülsüm, orlon lifin ipeksi köpüklerini büyük bir saygıyla güzel kızının her bir yanına ince ince gezdirirken, kızının yumuk gözlerinin çevresindeki sabunu elinin tersiyle sildiğinde, içinden ağlamak geldi, sonra silkelenip başındaki tülbentin düğümünü sıktı. Başını sağlam tutmalı, aklına mukayyet olmalıydı. Canan, belindeki saçları omzunun üstüne alıp çekiştirmeye başladı, sonra iyice burdu, burdukça dizlerine sular süzüldü, tutam tutam saçlar geldi eline, onları yuvarlayıp banyonun sobasına attı. Ardından kötü bir yanık kokusu...

“Niye konuşulmaz ölünün arkasından?”

Gülsüm daraldı, kaynar suyun buharı ciğerlerine dolup yüreğini avuçladı, Asuman Arsan’ın sesiyle koskoca bir ah çekti.

“Allah onun hesabını görür kızım...”

Anası, Canan’ı sabunlarken, kazandan bir avuç su alıp yüzünü yıkadı, kan çanağı gözlerindeki çatal çatal ağrılarla Gülsüm’ü seyretti. Hatta ilk kez gördü anasını, ilk kez ona öyle baktı. Kamburu çıkmış, beli çökmüş, köpekdişleri dökülmüş, kaşını çatmaktan alnının ortasında derin bir yarık açılmış, memelerini karnında taşımış bir kadın. Ondan geriye güzel bir şey kalmamış. Tombul ellerine ait değilmiş gibi oynaşan o maharetli parmakları dışında. Her şeyi çürümüş de bir tek parmak uçları canlı kalmış.

“Babam söyledi, bıçaklamışlar değil mi?”

“Bıçaklamışlar...”

“Neresinden?”

“Tam kalbinden.”

“Kimse görmüş mü?”

“Kim görecek kızım, gecenin bir yansında... iki sokak köpeğinden başka.”

Anasının bütün ağırlığını gene omuzlarında hissetti, bir suçluluk, bir iğrenme, bir öfke bindi sırtına. Gülsüm’den yayılan baharatlı ter kokusu, suyun buharını, sabunun keskin tadını, alevin karanlık isini delip kızın burnuna doldu. Ağırlığa dayanamadı, daha da küçüldü, karnındaki çürük izlerini, bacağının çatısındaki sızlamayı gene hissetti.

“Artık Asım’a kızmayacak mısın?” dedi Canan.

“Kızmayacağım.”

“Geceleri ağlamayacak mısın?”

“Uydurma! Hiç ağlamadım.”

Gülsüm, ağzına kadar dolu kazanı tek koluyla çekiştirip kızın dizlerine yaklaştırdı. Canan, anasının tombul ayaklarına baktı sonra. O etli ayakların kaygan taşlara nasıl da sağlam bastığını gördü. Arası açık ayak parmaklarının her birinin bir kanca gibi nasıl da yere yayılıp yapıştığını, o kara topukların koca kadını taşımak için nasıl da çatır çatır yarıldığını gördü. Gözlerini kırpıştırdı, Gülsüm’ün siyah kuyusuna yeniden girmek istedi.

“Anne?”

Gülsüm sabunlu lifi yere çalıp ıslak bir çığlık çıkardı sonunda. Sabunlu elini Canan’ın ağzına dayayıp kızına dikti gözlerini. Çoktandır seyretmeyi unuttuğu gözleri yakaladı, Canan. Annesinin yüzünde kıvranan bir acı bulabildi sonunda. Gülsüm’ün burun kanatları açılıp kapanıyor, tülbentin düğümleri çözülerek başını terk ediyor, üstündeki atlet omuzlarından kayarak onu soyuyordu. Boyun damarları kabardı, şakağında iki şiş belirdi, alnında bekleyen ter damlacıkları büyüdü iyice.

“Öldü işte! Bitti gitti... gitti! Kurcalama artık, otur aşağı, kapa çeneni!”

Ondan sonra olabilecek en korkunç şey oldu. Sessizlik. Gülsüm kazandaki suyun sıcaklığına bakmadan, kazanın altından iteleyip kulpundan tuttuğu gibi Canan’ın kafasından aşağı boca ederek, kızını suyla dövdü. Havasız, acıklı, yenik birkaç saniye içinde her şey bitmişti. Kütürdete kütürdete, kazıya kazıya, bastıra bastıra yıkadığı kızı istese de istemese de artık temizlenmişti. Bu arada Canan, teneşirde yıkanan Asım’ı bir saniye düşünüp gözünü açtı, onun yanında uzanmakla uzanmamak arasında bir fark var mıydı? Bilemedi. Böylece ana kız suyla kavga edip kendi iç dünyalarına tekrar döndüklerinde sıra aşkâra geldi.

Gülsüm sabun tereğinin kenarına sıkıştırdığı oyalı bir tülbenti aldı, içinden küçük, siyah bir aşkâr hamuru çıkardı. Tasın içine tekrar su doldurup aşkârdan kırdığı küçük bir parçayı içine attı. Aşkâr bir yandan eriyor, bir yandan da suyu bakır kızılına yol yol boyuyordu, su yavaş yavaş altın sarısı bir ışığa dönüşüyordu. Gülsüm, aşkârın erimesini sabırsızlıkla beklerken, tek elini beline dayayıp kalçasını titreterek konuştu.

“Karılar bir şey sorarsa, sesini çıkarma. Dua etmesen bile dudaklarını oynat. Sakın ağlama ha şüphelenirler, sakın dellenip de güleyim deme!”

Gülsüm, aşkârlı suyu Canan'ın uzun upuzun saçlarına yedire yedire, damla damla, ovuştura ovuştura döktü. Günlerdir ilk kez kızına okşarcasına dokundu. Canan'ın gece karası saçları, Gül-süm'ün canlı parmaklarının arasında, kırmızı bir ışıkla esneyerek uyandı. Kızın kalçalarına doğru uzayan bu kalın ipek yolu, Gül-süm'ün elleriyle aşkârın arasında bağımsızlaşıp dalga dalga bağırmaya, kahkahalar atmaya, sağa sola zıplayıp kıvrılmaya başladı. Gülsüm, taze şıvgasının saçlarını, kınalı yapıncağının, küçük ceylanının o dar alnını, kaşının karasını, elmacıkkemiklerini, kahve koyusu boynunu, talihsiz dudaklarını, meme uçlarındaki badem rengi halkalarını, kıvrım kıvrım kasıklarını seyretti. Aşkârın son damlasına dek kızını sevdi.

Canan tel tel, tüy tüy kuruyana değin akşam çökmüş, kepenkler kapanmış, ölü evine giden yemeklerin kokuları kaldırımlara sinmişti. Panayırdan aldığı kiraz ağacından tarağıyla saatlerce saçlarını taradı. Sıcaklığın bunaltısı geçmiş, topuklarından üşümeye başlamıştı. Akşamın ayazı kızın saç diplerinde dolanıyordu. Canan'ın saçları aşkârın ışığıyla, kırmızı bir sis olup yüzünün çevresinde usul usul oynaşıyordu. Her tutam dalga bir şey söyleyecekmiş gibi yerinden kalkıyor, sonra küsüp tekrar içine dönüyordu. Komşuların övgüler düzdüğü, mahalledeki delikanlıların bir kez okşamak istediği saçlar, kaçamak ışıklarla odaya yayılıp toplanıyordu. Canan saçlarına dokundu... saçlarına mı, yoksa başına mı? Sonra, herhalde başına dokundu. Yüzüne dökülen tel tel güneşli gölgeler, kahve koyusu gözlerinin ışığıyla kaçak dövüşürken; o doğurmamışlık, o sormamışlık, o aklına ne geldiyse bilmemişlik diken diken olup kafasına saplanmaya başladı. Hırçın bir kediyi kuyruğundan yakalamışçasına, kendini ensesinden yakaladığı gibi, bütün tırmalamalara, cıyaklamalara, aşkârın sihirli pırıltısına rağmen, bilek kadar kalın saçlarını bir makas şakırtısıyla kökünden öldürüverdi.

O gece köpekler çok uludu, martılar çığlık çığlığa çöplüklere uçuştu, yan komşu Firüzan'ın bebeği ateşlendi, bütün gece ağladı. Müezzin sabah ezanında iki kez öksürdü. Belediye otobüsleri sabahın ilk ışıklarını egzosa boğarken, Gülsüm kulağında dayanılmaz bir kaşıntıyla yatağından doğruldu. Aşkâra kavuşmuş bir tutam saç uyanmış onu bekliyordu.

FARUK DUMAN-Pancar Vagonları

İşçiler

Yüksek tavanlı bir evimiz vardı. Demiryolu işçileri öylesine büyük taşlarla örmüşlerdi ki, duvarların kalınlığı insanı hayrete düşürürdü. Evimizin duvarları. İçinde devasa tüneller barındırıyordu da haberimiz yoktu. Tünellerin içinde amansız tutsaklar vardı sonra. Savaş yıllarında oracığa tıkılmış, nasılsa unutulmuş tutsaklar. İnim inim inliyorlardı. Işte böyle acayip, böyle inanılmaz duvarları vardı evimizin ve boyu kısa olduğundan, tavanı temizleyemezdi annem. Babam zaten hiçbir iş yapmazdı. Horozların ötüşüyle birlikte kalkıp İkinci Işletme Başmüdürlüğü'ndeki işine giderdi. Hava kararmadan da dönmezdi. Babam uzun boylu ve yakışıklı biriydi, ama dış görünüşüyle çelişirdi. Yaşlı bir adam gibi davranırdı:

"Gömleğimi giydir..."

derdi anneme, ama bunu bir komutan edasıyla söylemezdi. Sanki giyinmek için gücü yoktu da sırf kollarındaki bu amansız güçsüzlük yüzünden bunu isterdi. Böylece sesi belli belirsiz çıkardı ve utanırdı. Annem de yıllarca, sessiz bir acıma duygusuyla hizmet etti babama. Ama bilinen oydu ki evin en güçlüsü annemdi. Bir erkek çocuğu gibi büyütüldüğü için bütün zorlukların üzerine yüreklilikle giderdi annem. Hiçbir şeyden yılmazdı. Kömür vagonlarına tırmanabilirdi örneğin. Pancar vagonlarına. Etekliğini bir eliyle toplar, vagonun tamponlarına bir sıçrayışta çıkardı. Başka kadınlar... Annem elinin kirlenmesine aldırmazdı, mazotun üstüne bulaşmasına. Vagona çıkar, seslenirdi:

"Küreği at!"

Küreği atardım ben ve annem başlardı çalışmaya. Kömür. Çuvalın sırtlanıp eve götürülmesi bana düşerdi tabii. Sonra annem. Görevini yerine getirmiş, bir kumandan edasıyla inerdi vagondan. Yanakları is içinde, kapkara bir kumandan.

Yaz başlarında boyacı işçiler gelirdi evimize ve her tarafı boyarlardı. Evimizin (Devlet Demiryolları Lojmanları) yüksek tavanını bile boyarlardı. Işçilerin ulaşıp da boyayamayacakları yükseklikte bir tavan yapılamazdı. Sonra işçilere çay demlenirdi ve onlar neredeyse saat başı mola verirlerdi çay içmek için. Boyanan bizim evimizdi, ama komşulardan bile çay gelirdi. Pakizanım Teyze vardı. Durmadan çay getirirdi. Annem ona kızardı:

“İşi yavaşlatıyor!”

derdi, ama bir yandan da, ondan geri mi kalacaktı, mutfağa giderdi. Suyun kaynayıp kaynamadığına bakardı. Pakizanım Teyze, dişlerini döker, ışıl ışıl o duvarlara bakar, gürültüyle gülerdi. Sonra çıkıp giderdi tabii. Giderdi, ama (kapı komşumuzdu, pencerelerimiz birbirine bakardı), annem, sanki o her an yeniden gelebilirmiş gibi bir tedirginlikle yapardı ne yapacaksa. Onunla yarışırdı. işçileri kaçırmaya çalışırdı Pakizanım Teyze’nin elinden (Pakizanım Teyze’nin çayları bir çeşit yatırımdı oysa, evinin özenle boyanmasını isterdi).

İşçilerse, evimizle birlikte kendilerini de boyarlardı sanki. Sankisi fazla. Düpedüz boyarlardı kendilerini. Palabıyık. Kimisi zayıf, incelip belinden kopacakmış gibi işçiler. Sonra kara kuru, bir deri bir kemik. Boyarlardı. Şöyle tüneğe benzer bir sahne kuruverirlerdi kendilerine. Zayıf olanı:

“Şöyle eğil biraz,”

diye seslenirdi, sonra sahneye çıkardı ötekinin yardımıyla. Artık orada Palabıyık mı olurdu, yoksa Çakal mı. Birisi eğilirdi, Zayıf sahneye çıkabilsin diye. Eğilir, sırtında yüzlerce kiloluk bir beygiri taşıyormuş gibi buruştururdu yüzünü ve ardı arkası kesilmeyecek gülüşmeler başlardı o zaman. Kahkahalar, el şakaları, yakası açılmadık küfürler... Salonumuzu bir sirke çevirirlerdi. Akıl almaz becerilerin sergilendiği rengârenk bir sirk. Kimisi bir cambaz olurdu ve uçsuz bir ipte, kadınların yüreğini ağzına getirirdi. Bu cambaz, bir yandan o inanılmaz yeteneğini sergiler (o Allah’ın belası ipte yürür), bir yandan da elindeki üç topu çevirirdi. Topların biri yükselir biri alçalırdı tabii ve yükselen top evimizin eski rengini alır giderdi. Alçalan her top da göz kamaştırıcı bir şampanya rengine çevirirdi duvarları. Böylece ışıklar yanıp sönerdi işte. Aşağıda kimisi gülen, kimisi ağlayan, birbirinden yetenekli aktörler dolanırdı. Dolanıp cambazı gözetlerlerdi ve zaman zaman onlar da, artık yetenekleri neye uygunsa, böyle birbirinden ürkütücü hareketler yaparlardı. Kimisi bir ateş çemberinin içinden mi uçuvermezdi, kimisi aslanların ağzında mı ısıtmazdı ellerini... Kapıların biri açılır, biri kapanırdı. Açılan her kapıyla içeri giren çıkmak istemezdi bir daha. O zaman annem ellerini birbirine vurur:

“Hadi bakalım, tiyatro oynatmıyoruz burada,”

derdi, böylece çıkmak istemeyenler çıkar, içeriye yeni seyirciler doluşurdu. Olup biteni pencereden izleyenler de olurdu ve zaten çok geçmezdi. Pakizanım Teyze gelirdi:

“Çay getirdim, biraz dinlenin,”

derdi.

Annem öfkeyle kızarırdı böylece.

Palabıyık Istasyonu

Ama annem kızarsa kızsın. İşçiler için bal gibi bir mola anlamına gelirdi bu.

Palabıyık vardı. Palabıyık evimizi ne zaman boyasa, işe önce kendi bıyıklarından başlardı. O kabarık, dehşetli bıyıklar. Uzun. Nasıl olurdu, bilmezdik. Boya tenekeleri daha açılmamıştır. İrili ufaklı kutular, fırçalar. Bir duvara dayalıdır. Ama her çalışmadan sonra yıkanıp temizlendiği için apaktır. Önemlidir. Eh! Demirbaştır. Her şey yerli yerindedir, ama Palabıyık, nasıl yapmışsa, bıyıklarını boyamıştır. O devasa bıyıklar, o gösterişli şampanya rengine bürünmüştür. Palabıyık'ın yüzüne bambaşka bir anlam vermiştir. Palabıyık, elinde çakısı, öfkeli bir savaşçıya dönüşüvermiştir işte ve inanılmaz bir güvenle hazırlanmaktadır. Teneke kutular açılır:

"Teyze, biraz su lazım,"

der Palabıyık, ama işin bütün dehşeti yitip gider o zaman. Savaşçının sesi, bir tavuğunki gibi güçsüzdür. Yersiz bir çekingenlikle söylemiştir bunu çünkü, hayvani vücudundan beklenmeyecek bir utangaçlıkla. Böylece gülünç de olmuştur kuşkusuz, annem de:

"Tabii,"

derken ister istemez gülmüştür.

Sonra Çakal vardı. Niye çakaldı? Söylediklerine göre bir vakitler bir işler çevirmişti. Devletin demirini birileri çalmıştı, o da göz yummuştu buna, ama ne göz yummak. Allah herkese Çakal'ınki gibi bir suç işlemeyi nasip etsin: Demiryolunun içinde şu,

BU SAHALARDA GEZMEK

RAYLARIN İÇERİSİNDE DOLAŞMAK

TEHLİKELİ VE YASAKTIR

isimli bölgede işçilerin bir barakası vardı. Gıcırdayan sandalyeler, amansız bir ayak kokusu, çiçekler, pas ve bitmek bilmez küfürler, gülüşmeler. Geçip giden trenlerin gürültüsü, bu gürültüye karışan başka sesler, karıştırılan çaylar, kokular kokular... Bu alan tel örgülerle çevriliydi, içeri kimse alınmazdı:

"Yasak!"

derlerdi hemen ve inanılmaz bir vurdumduymazlıkla uzaklaşıverirlerdi. Ağızlarında bir düdük. Gider, çok uzaklarda çalınan bir başka düdüğe yanıt

verirlerdi. Eller cepte, kasket gözleri neredeyse kapatmış (böyle anlaşırlardı ve eğer anlaşamazlarsa düdük işine ara verir, birbirlerine dakikalarca küfrederlerdi).

Ama, Çakal'ın baraka nöbetçisi olduğu günler sorun çıkmazdı. Çakal eskicilere kurşun ve demir satıyordu. Rayların arasına dökülüp kalmış devasa travers vidaları, kurşun mühürler (bunlarla yük vagonlarının kapıları mühürlenirdi, hoş, kolayca sökülürdü), fren parçaları, demirler demirler... Bunları tel örgülerin arasından uzatıyordu Çakal karşı tarafa ve oradan uzatılan parayı cebine indiriyordu. Gerçi demirin fiyatı ne olacaktı, iki, bilemedin üç şişe bira içebilirdi, ama hırsızlık hırsızlıktı. Ama bir gün bambaşka bir alışveriş başladı. Bir eskici kıza:

"Bir kere verirsen... Anlarsın ya,"

dedi Çakal.

Sonra hemen her nöbet günü, tel örgülerin içinde, travers yığınlarının arasında, alışverişlerini memnuniyetle sürdürdüler. Böyleydi. Ama ikinci işletme Başmüdürlüğü bunu affetmezdi, Çakal'ı boyacı yaptılar...

Pancar vagonları gelirdi. Gelir, evimizin açıklarında biraz bekler, sonra giderdi. Apansız. Nereye giderdi? Şeker Fabrikası İşletmeleri'ne gittiğini duymuştuk. Demek fabrika pancara doymazdı, haftada iki treni yutardı. Hem, yuttuğu bu trenlerin pancar yüklü doksan vagonu mu olmazdı, doksan dokuz vagonu mu. Demiryolunda durup sayardık vagonları, sonra:

"İki yüz,"

derdik yüksek sesle.

"Vay be..."

diye şaşırırdı artık yanımızda kim varsa, hem nereden bilecek, iki katını söyleyiverirdik. Ama imansız, bitmek bilmez bir yılan gibi akıp giderdi tren ve kendi çevresinde dolanıp durduğunu bile düşünürdük. Uçsuz bir çember olup bizi içine almıştı sanki, üstelik Şeker Fabrikası İşletmeleri diye bir şey de yoktu. Bir yere gitmezdi yani, bizi sarar, korur:

"Şu pancarın tadına baaak!"

diye avaz avaz yalvarırdı.

Herkes oradadır. Annem de oradadır. Üzerinde kat kat, rengârenk bir giysi. Ayaklarında bir terlik. Terliğin o ince uzun deliklerinden sarkmış kahverengi çoraplar. Diri, kendine güvenli adımlar. Gelmiş, yük vagonunun o sinsi tamponlarına bir sıçrayışta çıkmıştır. Sonra basamakları tırmanmış, artık oradan elini uzatıp pancara dokunmuştur. Bir kök kokusu. Toprak,

şöyle iri, şişko bir havuç ya da sapından tutulup uzatılmış sakızdan koca bir armut gibi. Annem kolları sıvamış:

“Tut!”

demiştir ve bir bir atmaya başlamıştır pancarları.

Pancarı Pişirmenin Üç Yolu

1. Gerekli Malzeme: Bir peynir tenekesi, beş kap su, bir kucak akasya odunu, ateş, sekiz-on pancar. Peynir tenekesi (babam bunu bize yol atölyesinden getirirdi, atölye işçileri de Demiryolu İşçileri Sendikası Kooperatifi’nden alır, bu tenekelerden kendilerine maltız yaparlarmış) su ile doldurulup ateşe konur. Güzel yandığı ve uzun süre dayanabildiği için akasya odununu tercih etmeli. Su biraz ısınınca, daha önce yıkanıp temizlenmiş (kesinlikle soyulmamalı) pancar tenekenin içine düzgün bir sırayla konur, beklenir.

2. Gerekli Malzeme: Bir fırın, sekiz-on pancar. Pancar temizlenir (çünkü toprağın içinde yetişir, vagonlara da temizlenmeden yüklenir), yıkanır. Sonra tepsiye yerleştirilir ve fırının düğmelerine basılır, beklenir.

3. Gerekli Malzeme: Bir kucak akasya odunu, ateş, sekiz-on pancar. Ateş yakılır ve (bu, bizim, arkadaşlar arasında en çok uyguladığımız yöntemdi, çünkü kolaydı) üzerine pancar konur, beklenir.

Annemin:

“Tut!”

diye her seferinde yinelemesine gerek yoktu tabii, ama o bunu işinin bir parçası olarak görüyordu. Bu uyarıyı bir kez kaçırsa, pancar düşüp tuzla buz olacaktı sanki. Sonra torbamız dolardı elbette, giderdik. Evde yoğun, neredeyse katılaşmış bir boya kokusu. Biz geldiğimizde Zayıf, Palabıyık ve Çakal, çoktan gitmiş olurlardı. Salonun ortasına toparlanıp üstü örtülmüş eşya, bir kenara sıralanmış boya kutuları, fırçalar, malzemeler, üzerinde DMO (Devlet Malzeme Ofisi) yazılı demirden bir kutu. Bırakıp gitmiş olurlardı, sanki gelip:

“Daha bitirmemiş mi bunlar?”

desin diye babam. Hem de bunu, işin yavaş ilerlemesi boya kutularının suçuymuş gibi (onlara nefretle bakarak) söylesin diye:

“Daha bitirmemiş mi bunlar?”

“Yarın biter dediler.”

“Yarın biter... Gevezelik etmişlerdir.”

“Etmediler.”

“O Çakal’ın boyadığı duvardan hayır mı gelir... Pezevenk!”

İşte akşam. Akşamın yavaşlığı, babamın hareketlerindeki o yavaşlık yüzündendi. Gözünü televizyondan ayırmazdı. Yemeğini yerdi. Sonra yine yavaş hareketlerle (geç olmuştur tabii) yatak odasına geçer, yatağa oturur:

"Gömleğimi çıkar..."

derdi anneme.

Herkes susardı o zaman, yalnız:

"Vuvvv... Kimse yok muvvv..."

diye eserdi rüzgâr, duvarların içindeki o devasa tünellerde...

Üç Hayvan

En büyük korkum kertenkeleydi benim. Kertenkele. Evimizin çatısında gezerdi, kaynaşırdı. Açık yeşil, kahverengi, benek benek, tel tel. Öbürleri korkmazdı. Yasin korkmazdı örneğin. Artık o berbat göbeği yüzünden mi korkmazdı. Sırıtır, dişler önde:

"Yiycen mi lan?"

derdi Yasin, ben de (bilmem ondan mı, yoksa elindeki o iğrenç, kıvır kıvır hayvandan mı) tiksintiyle bakardım. Yüzümü buruştururdum. Geriye çekilirdim ister istemez, hayvanın bana bir şeyler sıçratacağını düşünürdüm. Böylece korkardım da, sıçratacağı şeyin beni devirebileceğine inanırdım. Kimbilir, kahverengi, pis kokulu bir sudan tiksinirdim. Kertenkelenin, kötülüğün biçimi olduğunu düşünürdüm tabii. Kötü yürekli biri, akla zarar değişiklikler geçirip kertenkeleye dönüşmüştü. Dolayısıyla ömrü kısalmış, o kısacık ömrü boyunca da kıvranıp durmaya mahkûm edilmişti. Bana neydi. Babam benimle dalga geçerdi, gülerek:

"Bereketli yerde yaşar bunlar,"

derdi, böylece benden başka kimsenin böyle bir korkusu olmadığını düşünürdüm (hem bizim mahalleden başka barınacak yer bulamamışlardı sanki, dağ taş kertenkele doluydu). Bana özgü bir korkuydu yani bu, içime kapanmış, kendime böyle tuhaf bir korku yaratmıştım. Besbelli onun esiri olmuştum. Gözlerimin önünde büyüyüp küçülen, uzayıp kısalan arsız bir kertenkeleye dönüşmüştü her şey.

Yaz ortasında, İkinci İşletme Başmüdürlüğü'nde çalışan memurlar (müdür yardımcıları, müdürler, şefler, yani yöneticiler) Mesleki Eğitim Semineri için başka kentlere giderlerdi. Babam da giderdi, o zaman annem nedense suratını asar, bir yandan babamın bavulunu hazırlar, bir yandan da:

"Her sene her sene..."

diye söylenirdi, ama babam bununla hiç ilgilenmezdi tabii. Ne bavulun hazırlanmasıyla, ne de annemin her sene her senesiyle ilgilenirdi. Kaşlarını

çatar, önündeki gazeteyi inanılmaz bir ciddiyetle okur ve anneme:

"Pijamalar temiz mi?"

derken acayip gülünç olurdu. Ertesi sabah kalkıp giderdi ve kimseye:

"Allahaısmarladık,"

falan demezdi.

Bir haftalık bir seminer. Sonra yorgun argın dönerdi ve döndüğünde elinde

DEMIRYOLLARI

PERSONEL YÖNETMELIĞI

başlıklı bir kitapçık bulunurdu. Anladığım kadarıyla babamın bu kitapçıkları okuyup iyice öğrenmesi gerekiyordu, ama nerede. Vitrinin çekmecesinde özenle saklanmış bir kitapçık. İşte sonu bu olurdu hepsinin.

Seminer dönüşü bambaşka bir adam olurdu babam. Bu acayip, uzak adam, böyle yılda bir ortaya çıkar, tuhaf, alışılmadık hareketleriyle bizi şaşkına çevirirdi. Eşyanın yerini değiştirirdi. Olmazdı. Bir de şöyle denerdi. Sanki yıllar olmuştu. Yıllar önce yaşadığı, sonra bir gün bırakıp gittiği bir yere geri dönmüştü. Her şeyi değişmiş bulmuştu sonra. Öyle üzülmüştü. Şu koltuğun esas yerini arıyordu böylece. Saksıların. Ama hiçbir değişiklik aradığını vermiyordu ona da bu yüzden elleri titreyip duruyordu, tuzluğu deviriyordu. İşte utangaç, eski bir evden gelmişti de yabancılık çekiyordu, ama çok sürmüyordu bu. Bir daha bir yıl görünmemek üzere çekip gidiyordu. Elbette, gerçek babam geliyordu o gün ve:

"Pantolonu ütüledin mi?"

diyordu anneme.

Iki Hayvandan Nasıl Korkulur Istasyonu

Kış aylarında bütün kertenkeleler ölürdü. Bu yüzden kışın güvencede olurduk. Kar yağsın ya da yağmasın. Hiç fark etmezdi. Onlara rastlayamazdık. Taşların altında, çatıda, rayların arasında, gizli bir uyku gibi. Belki saklanırlardı, saklandıkları yerde de üşümezlerdi. Üşümeyince donmaz, böylece yazın yine dağılıverirlerdi ortalığa ve ayakkabılarımı dışarıda, kapının önünde unuttuğum o amansız yaz geceleri benim azabım olurdu.

İşte kendimi eşikte bulurdum ansızın, pabuçlarımı giymem gerekirdi. Irili ufaklı yaratıklar çevremde dolanıp dururlardı o zaman, korkulu bir ormana çevirirlerdi her yanı. Sesler gelirdi ve bu sesler kabarıp gürler, asla anlayamayacağım bir dille küfürler yağdırırlardı bana. Neden bilmem, ayaklarımı o pis pabuçlara geçiriverirdim hemen, yani onlara direnmezdim.

Boyun bükerdim öyle, ne yapayım. Böylece parmaklarımın ucunda bir avuç kertenkele, yumuşak, ıpıslak kıvranırdı. Parmaklarımı ele geçirirlerdi, kıvranıp durmaya zorlarlardı. O zaman ayaklarımın, benim isteğim dışında hareket ettiğini, pabuçlarımı dövdüğünü görürdüm. Kimbilir bu bütün vücuduma yayılırdı çok geçmeden, ben de pis, dayanılması güç bir kertenkeleye dönüşürdüm.

Sonra ikinci hayvan gelirdi. Bu ikinci hayvan, kuşkusuz, kurbağaydı ve (kurbağa daha dürüst bir hayvandır, sinsice davranışları beceremez, bunu öğrenemez, ötüp durur öyle) o da gelip ayakkabımın öbür tekine girmiş olurdu. Islaklığını, kayganlığını ve en önemlisini, ötüşünü verirdi o da, parmaklarım buna da direnemezdi elbette. Kurbağanın ötüşü de bende biçimlenirdi çok geçmeden:

“Vrrraak! Vrrraak!”

diye mahalleyi ayağa kaldırırdım. Benimle dalga geçenler mi olmazdı o zaman:

“Ne ötüyon lan?”

diye gülüşenler mi.

Ben de çaresiz, yanıt verirdim onlara, verirdim, ama nasıl:

“Vrrraak! Vrrraak!”tan başka bir ses çıkmazdı ağzımdan. Imkânı yok çıkmazdı.

Tabii yaz sabahları EKMEĞE KIM GIDECEK kavgası yaşanırdı evde ve ben bu kavgayı kaybettiysem dışarı çıkar, pabuçlarımın önünde eğilir, içeri, ayakuçlarına doğru korkuyla bakardım. Yetmezdi tabii. Yetmezdi, bir çubukla ezmeye çalışırdım ayağın ucundaki kertenkeleyi. Islık çalardım:

“Allah işe yaramaz hayvanlar yaratıyor.”

“Öyle mi, neymiş?”

“Mesela kertenkele.”

“Kertenkelenin işe yaramadığını ne biliyorsun?”

“Ne işe yararmış?”

“Yavrularını besler.”

“Beslemese ne olur?”

“Ölür.”

“Kim ölür, yavrular mı, kertenkele mi?”

“Hepsi.”

“Hepsi niye ölsün? Beslenemediklerine göre yavrular ölür. Kertenkele niye ölecekmiş?”

“Üzüntüsünden.”

“Kertenkele üzülmez.”
“Niye üzülmesin?”
“Kötü de ondan. Kötüler üzülmez.”
“Saçmalama. Herkes üzülür.”
“Sen saçmalama.”
Yasin:
“Yiycen mi lan?”
diye gülerdi, ama bu çok sürmezdi, akşam vaktiyse gözlerini kısar, Deli Ramazanların evine bakardı. O zaman zavallı, tel tel gevşemiş o kertenkele yere düşerdi. Bir süre cansız, ipince bir taş gibi durur, sonra sıçrayıp gözden yiterdi. Bizim Deli Ramazan’ın iflah olmaz bir kızı vardı. Neriman’dı. Gerçi zeki bir kızdı, ama babasından (ondan deliliğin mantığını almamıştı iyi ki) şu vurdumduymaz davranışları almıştı. Pencerenin önünde soyunurdu. Soyundukça, görüntüsü ışıl ışıl, o incecik tül perdeye yansırdı. Önde Yasin, ağaçlara sine sine giderdik. Neriman’ın soyunma vakti gelirdi. Hava kararırdı. O zaman onu ileride artist yapmayı düşünürdüm işte; beyazperdenin içinde öyle kocaman ve cüretkâr dans ederdi. Kollarını kıvıra kıvıra açar, iki yana uzatır, böylece sırtındaki o gereksiz pelerini atardı. Her yanda ışıklar parlayıp sönerdi elbette ve bir:
“Bravoo!”dur giderdi.
Dansçı gözlerini mi kırpmazdı o zaman, dudaklarını büzüp âşıklarının binlercesine birden öpücükler mi göndermezdi. Sonra o hayran bakışlar karşısında, görmüş geçirmiş bir kadın olup acı acı mı gülümsemezdi. Ama kollarını kıvırıp gerdan kırmaya da devam ederdi. Artık kalçalar yutkunurdu keyiften ve dansçı kendisinin oraların tek hâkimi olduğunu bilirdi. Zaten bunun verdiği rahatlıkla gevşerdi ya, gevşeyip iştahlı bir yemiş gibi açılırdı ya:
“Ufff...”
diye iç geçirirdi o zaman Yasin.
Ama çok geçmezdi, Neriman, geceliğini giyinmiş, giderdi.
İşte böylece benim için üçüncü hayvan olurdu Yasin. Pencerenin önünde gözleri açılıp büyürdü. İflah olmaz iştahı yüzünden yüzü kızarır, damarları fır fır dönerdi. Artık elleri onun isteği dışında hareket ederdi ve tırnaklarını ağaç kabuklarına geçirirdi. Renkten renge girerdi. Soluk alıp verişleri hızlanırdı ve burnundan işitilmedik sesler çıkardı. Bu sesler öylesine çoğalıp garipleşirdi ki, onun vücudunda yüzlerce hayvan bir araya gelmiş olurdu. Zavallı. Dünyayı tanımakta öyle zorluk çekerdi. Ayağını

nereye basacağını bilmezdi ve ellerini ne yanda tutacağını. Adım atmakta zorlanırdı, bacakları bir atın yavrusu gibi titrerdi. Neler olduğunu da bilmezdi ve ister istemez, her seferinde yeniden karşılaştığı bu tuhaf duyguya:

“Ufff...”

diye yanıt verirdi.

Gerçi, hakkını yemeyelim, pabuçlarımın içinde Yasin’i boşuna arardım.

Kulübe

Demiryolunun içinden upuzun yük vagonları geçerdi. Artık nerede yüklenirdi bunlar ve oradan oraya ne taşırlardı. Önemli değildi. Önemli olan, vakitsiz geçerdi bu trenler (tabii, bizim için vakitsizdi de işçiler her şeyi bilirdi). Geçince de uykularımızı mı bölmezdi, duvarlarımızı mı sarsmazdı. Uzaktan bir ineğin böğürtüsü duyulurdu da bu inek nazlanır, geçip gitmek bilmezdi.

Yol kenarında bekçilerin kulübeleri bulunurdu. Gece bekçileri. Yük vagonlarını kollarlardı, makas değiştirirlerdi (demiryolunda birden çok hat bulunduğu için, en azından rayların kesiştiği bölgede, çarpışmalara bu şekilde engel olurlardı). Gecenin işten artakalan saatlerinde de ya uyuklar ya da sohbet ederlerdi. Gülüşmeler, imalı sözler, el şakaları, iftiralar:

“Sonra?”

diye merak ederlerdi birbirleri hakkında anlatılanları ve zaten ne anlatılsa inanırlardı. Sözgelimi, Amca’nın başına şöyle bir iş gelmişti (tabii bu biraz da bu saçma sapan hikâyeyi uyduranın kendi arzusuydu): Amca bir gün bir kız bulmuştu. Esmer, güzel bir kızdı bu ve Amca’nın aklını başından almıştı. Artık nereden gelmişti ve adı neydi, bilinmiyordu. Upuzun saçları vardı (elbette, bunlar anlatılırken Amca kızarıp bozarıyor, karşı mı çıksın, tatlı tatlı mı dinlesin, bilemiyordu). İşler öyle ilerlemişti ki, buluşmaları gerekiyordu, ama nerede buluşacaklardı. İşte bir gece nöbet sırasında kızı bir yük vagonuna çıkarmıştı Amca ve iki sevgili orada kendilerinden geçmişlerdi. Alçalıp yükselmişlerdi, tren dağları tepeleri aşmıştı. Farkına varamamışlardı. Uzak çiftliklerde atlar mı kişnememişti bu sırada, çağlayanların dibinden mi geçmemişlerdi. Ot kokmuşlardı. Ağaç. Uyuyup kalmışlardı.

Bir de uyanmışlardı ki, tren sınırı geçmiş, bir komşu ülkede gelip durmuş:

“Sonra?”

diyorlardı, ama ne olacaktı, bu kadardı işte.

Kış. Günler kısa. Hava soğuk. Ne yapacaksın? Böyle günlerde Amca'nın kulübesine giderdik. Amca gelip geçen kömür vagonlarından kulübenin yakacağını sağlar, kömürü de dirhem dirhem yakar:

"Tüh..."

derdi bir yandan da, ama bunu sobayı yakmak zorunda olduğu için değil, soğukta ayak parmakları şişip kızaracak diye söylerdi. Engel olamazdı da. Ne yaparsa yapsın. İsterse ayaklarını sobanın içine soksun. Çok geçmezdi, soğukta önce kaşınır, sonra sızlar, sonra kızarıp birer havuca dönüşürdü parmakları. Bu yüzden her aşamada bir:

"Tüh..."

geçirirdi.

Çok görmüş geçirmişti. İkinci İşletme Başmüdürlüğü'nün en eski işçilerindendi. Çok şey bilirdi:

"Burada neler olmadı ki..."

derdi çayını yudumlar yudumlamaz ve aşağı yukarı şöyle bir cümleyle başlardı anlatmaya:

IŞTE

TOPAL'IN ACIKLI HIKÂYESI

Şu Topal'ın bir oğlu vardı. Futbol delisiydi de Topal onun geceleri sayıkladığını söylerdi. Çocuk takım kaptanıyla mı tartışırdı, sağaçık oynayacağım, diye söylenirdi. Bence, bir futbol delisi için hayatta hiçbir şey o sekiz numaralı forma kadar değerli olamaz: 8. Kâğıdın üstünde bile ne kadar anlamlı. Yalnızken bile. En önemlisi sekiz numaralı formayı kapmak, böylece sahanın en gizlisi olursun. Ortada gizlendiğini sanırlar da aslında hışım gibi kıvrılır, rakip kalenin önünde belirirsin. Olmazsa hızla döner, kalecine destek olursun. Sekiz, sahanın bütününü ele geçirmiş. Artık gücü mü yetmezdi, yoksa ondan iyileri mi vardı da kaptanla tartışırdı, böyle sabahı ederdi. Topal böyle anlatırdı (tabii Topal topal değildi o günlerde, demiryolu çavuşuydu, yol işçilerinin amiriydi yani). Anlaşılan futbol vurdumduymaz bir hastalık olup bulaşmıştı çocuğa da iyileşmeye niyeti yoktu. Kimbilir nasıl hafifliyordu koştuğunda, bu yüzden durmak bilmiyordu. Hem durup da ne olacaktı, sahanın tozunu atıyordu böylece. Ayağında bir emir eri gibi dönüp duruyordu top. Yetenekli ve utangaç bir emir eri. Oyunda:

"Hayvan!"

diye çağırıyorlardı onu.

Hayvanların evi eski, koca taşlarla örülmüş, bu yüzden yaz-kış soğuk bir evdi. En eski lojmandı. Sonrakiler, neydi, yapay duvarlarla örülmüştü. İncecik. Biri duvarın dibinde uyusa, soluğu öbür odada öterdi. Sesleri öyle geçirirdi:

“Memura reva gördükleri eve bak...”

derdi işçiler, hakları da vardı. Boş vakitlerini Topal, evini izleyerek geçirirdi böylece. Bahçeye çıkar, dizlerinden birini büker, eli çenesinde, uzun uzun bakardı. Bir kusur bulamadı diyelim:

“Oğlum, çık şu çatıya bak, kırığı var mı?”

derdi o zaman.

Soğukta bir kedi gibi sinerdi ev. Bulunduğu yerde küçüldükçe küçülür, o koca taşların ağırlığı altında ezilirdi. Hele kar yağsa, camlar ışıl ışıl, bembeyaz bir duvar olur titrerdi. Öyle ki, bacası tütmeye erinirdi, karda büzülmüş, kalırdı.

Bizim buralardan kömür vagonları geçer. İşte Hayvan’ın bacağını da bu vagonlardan biri kesmişti. Nasıl, geceydi tabii, imansız bir kar yağıyordu, nasıl acıyla bağırmıştı oğlan. Kesik kesik. Yıldızlar parlayıp sönmüştü işte bir an için, kar taneleri havada donmuştu. Kimbilir, adı sanı bilinmez bir kuş vardı da civarda, irkilip canını kurtarmıştı. Sonra, kimin elinden kurtulduysa artık, dönüp onu korkutmak istemişti de öyle garip bir güçle bağırmıştı. Güç müydü? Güçsüzlük müydü? Hangisiydi? İkisinin tuhaf karşılaşmasından mı çıkmıştı bu ses? Ama böylece başının çaresine bakmıştı da çocuk, ellerinde kömür karası, hafifçe gülümsemişti. Kömür çaldığında. Vagonun inatçı lekeleri. Sonra Hayvan’ı ve artık o davetsiz hastayı, işte soğukta sinmiş o eve götürdüler.

Topal’ın, yani Hayvan’ın babasının hikâyesi bundan sonra başlıyor. Ama, karısı güçlü, kararlı, oturup kalkmasını bilen bir kadındı Topal’ın. Şöyle biraz kısa...

derdi Amca, sonra ansızın kalkar:

“Tüh...”

diye çıkıp giderdi, Topal’ın hikâyesi de böylece, daha başlamadan biterdi. Sonra Topal, evimizin duvarlarına, şu inanılması güç tünellere hapsolurdu da, orada zavallı, kayıp bir kahramana dönüşürdü. Gece boyunca inlerdi tabii. İnler, kendi yarım yamalak hikâyesini anlatmaya çalışırdı. Ama anlatamazdı. Onca gürültünün içinde, acınası bir mırıltı olabilirdi yalnız...

YAŞAMÖYKÜLERİ

Memet Baydur 1951'de Ankara'da doğdu. Üniversite öğretimi için Londra ve Paris'te uzun yıllar yaşadı. On yedi yaşında yazmaya başladı. Tiyatro yazarlığına yöneldi. 1980-1994 yılları arasında Limon (Sanat Kurumu En İyi Yazar Ödülü), Gün Gece/Oyun Ölüm, Yalnızlığın Oyuncakları, Kadın İstasyonu (İnönü Vakfı Tiyatro Ödülü), Cumhuriyet Kızı, Kuşluk Zamanı, Yangın Yerinde Orkideler (Sanat Kurumu ve Avni Dilligil En İyi Oyun ödülleri), Maskeli Süvari, Kamyon, Düdüklüde Kıymalı Bamya, Vladimir Komarov (Avni Dilligil En İyi Oyun Ödülü), Menekşe Korsanları, Aşk, Yeşil Papağan Limited, Sevgi Ayakları, Doğum, Tensing, Çin Kelebeği, Kutu Kutu oyunlarını yazdı. Oyunları İngilizce, Fransızca ve İspanyolcaya çevrildi. İlgiyle izlenen denemeler yazdı. 1974-1994 yıllarında yazdığı öykülerden oluşan tek öykü kitabı Gözün Kahverengi Suyu. Yakalandığı hastalıktan kurtulamayarak 2001'de aramızdan ayrıldı.

Cemil Kavukçu 1951'de İnegöl'de doğdu. İstanbul Üniversitesi Fen Fakültesi Jeofizik Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi (1976). Öyküleri 1980'den bu yana çeşitli dergilerde yayımlanıyor. Patika ile 1987 Yaşar Nabi Nayır Öykü Ödülü'nü ve 1996 yılında Uzak Noktalara Doğru ile Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. Öykü kitapları: Pazar Güneşi (1993), Temmuz Suçlu (1990), Yalnız Uyuyanlar İçin (1996), Bilinen Bir Sokakta Kaybolmak (1997), Dört Duvar Beş Pencere (1999), Gemiler de Ağlarmış (2001), Başkasının Rüyaları (2003), Mimoza'da Elli Gram (2007).

Feride Çiçekoğlu 1951'de Ankara'da doğdu. Mimarlık, edebiyat ve sinemayla ilgileniyor. ODTÜ Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi, aynı fakülteden yüksek lisans aldı. Pennsylvania Üniversitesi'nde tamamladığı doktorasında ütopyalar ve kent tasarımı üstüne çalıştı. Çeşitli dillerde öykü, deneme ve yazıları yayımlandı. Öykü kitapları: 1990'da Sizin Hiç Babanız Öldü mü?, 1996'da 100'lük Ülkeden Mektuplar. Bir romanı ve senaryoları var.

Mahir Öztaş 1951'de İstanbul'da doğdu. Kadıköy Maarif Koleji'nden sonra, DGSA Yüksek Mimarlık Fakültesi'ni bitirdi. Bir süre mimarlık yaptı, Suudi Arabistan'da çalıştı. Avrupa, Asya ve Afrika'da dolaştı. 1973'ten sonra yayımlanan şiirlerinin ardından Unutulmak Tozları (1983) adlı tek şiir kitabını yayımladı. 1987'den sonra öyküyü seçti. Tuhaf bir öykü atmosferi içinde, ürpertici, karabasansı dünyalar yaratmakta çok

başarılı oldu. Öykülerinde korku, ölüm gibi kavramları tartıştı. Öykü kitapları: Ay Gözetleme Komitesi (1987; Sait Faik Hikâye Armağanı), Korku Oyunu (1989; Yunus Nadi 1989-90 Öykü İkincilik Ödülü), Ruh İkizini Arar (1997).

Hasan Özkılıç 1951'de Iğdır'da doğdu. 1980 yılında Ege Üniversitesi İşletme Fakültesi'ni bitirdi. İlk öyküsü "Anamın Umudu" 1973 yılında Demokrat İzmir gazetesinde yayımlandı. Öykü kitapları: Kuş Boranı (1998), Şerul'da Beklemek (2002), Orada Yollarda (2005). İzmir'de Agora dergisini çıkardı.

Kadri Öztopçu 1954'te Samsun'da doğdu. Yazmaya şiirle başladı. İlk şiirleri 1973-1980 yılları arasında Yeni Adımlar, Güney, Türkiye Yazıları gibi dergilerde yayımlandı. Reklam yazarlığı yaptı. Bir vakıf üniversitesinde öğretim görevlisi olarak çalıştı; reklamcılık konusunda uygulamalı dersler verdi. Son yıllarda şiirleri Şiiratı ve Adam Sanat, öyküleri ise Adam Öykü ve NotosÖykü'de yayımlandı. Öykü kitabı: Yanlış Hikayeler (2006).

Mehmet Günsür 1955'te İstanbul'da doğdu. 1974'te Galatasaray Lisesi'ni bitirdi. İstanbul Üniversitesi İktisat Fakültesi'nde iki yıl kadar okudu. Devlet Güzel Sanatlar Akademisi'ne girdi, 1984'te bitirdi. Resim yaptı, sergi açtı. 1995'te ilk kitabı çıktı. Kitaplarını çok az sayıda, yalnızca arkadaşları için bastırdı. Sonra bundan vazgeçti. 2003'te İçeriye Bakan Kim? adlı kitabıyla Sait Faik Hikâye Armağanı'nı kazandı. 20 Haziran 2004'te aramızdan ayrıldı.

Murathan Mungan 1955'te istanbul'da doğdu. Ankara Üniversitesi DTCF Tiyatro Bölümü'nü bitirdi. ilkin çeşitli dergi ve gazetelerde yazıları ve şiirleriyle göründü. ilk kitabı Mahmud ile Yezida 1980'de yayımlandı. Daha çok şiirleri, öyküleri ve oyunlarıyla tanınan Murathan Mungan aynı zamanda roman, radyo oyunu, film senaryosu ve şarkı sözü yazdı. Çeşitli alanlara dağılmış yirmi yıllık çalışmalarından yaptığı özel bir seçmeyi Murathan '95'te topladı. Şiirlerinden yapılan bir seçme Kürtçede Li Rojhilatê Dilê Min (Kalbimin Doğusunda) adıyla yayımlandı. Çeşitli yazı ve denemelerini Meskalin 60 Draje ile Soğuk Büfe'de topladı. 2002 yılında ilk romanı Yüksek Topuklar yayımlandı. 2003'te Timsah Sokak Şiirleri, ardından Çador adlı kısa romanı yayımlandı. 2004'te yayımlanan Eteğimdeki Taşlar'da geniş bir zaman diliminden şiirlerini bir araya getirdi. 2005 yılı için hazırlanmış özel bir basım olan Elli Parça, henüz kitaplaşmamış çalışma dosyalarından farklı türlerde parçalar içeriyor. Öykü

kitapları: Son İstanbul (1985), Cenk Hikâyeleri (1986), Kırk Oda (1987), Lal Masallar (1989), Kaf Dağının Önü (1994).

Mehmet Zaman Saçlıoğlu 1955'de Bursa'da doğdu. Tatbiki Güzel Sanatlar Yüksek Okulu'nu bitirdi. 1977-1981 yıllarında Ege Üniversitesi'nde asistanlık, 1981'den sonra MÜ Güzel Sanatlar Fakültesi'nde öğretim üyeliği yaptı. Belçika ve Avustralya'da kısa sürelerle konuk öğretim üyeliğinde bulundu. İlk şiir kitabı Günden Önce 1985'te yayımlandı. Yedi öyküden oluşan dosyasıyla 1993'te Yunus Nadi Öykü Ödülü'nü Vüs'at O. Bener'le paylaştı. Bu öykülerin de içinde bulunduğu Yaz Evi adlı kitabıyla (1994) Sait Faik Hikâye Armağanı'na değer görüldü. Beş Ada 1997'de yayımlandı. "Topaç" adlı öyküsüyle 1998 Haldun Taner Öykü Ödülü'nü kazandı. Sarkaç ve Rüzgâr Geri Getirirse kitapları 2002'de yayımladı.

Mario Levi 1957'de doğdu. 1975'te Saint Michel Lisesi'ni, 1980'de İÜ Fransız Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İlk yazıları Şalom gazetesinde yayımlandı. Yayımlanan ilk kitabı Jacques Brel: Bir Yalnız Adam (1986). İlk öykü kitabı Bir Şehre Gidememek ise 1990'da yayımlandı, Haldun Taner Öykü Ödülü'nü aldı. 1991'de yayımlanan ikinci öykü kitabı Madam Floridis Dönmeyebilir'de İstanbul'un azınlık çevrelerine ve topluma uyum sağlamakta zorlanan insanlarına yer verdi. 1992'de En Güzel Aşk Hikâyemiz adını taşıyan ilk romanı yayımlandı. Sonra araya uzun bir sessizlik girdi. İstanbul Bir Masaldı adındaki hacimli romanı 1999 yılında yayımlandı, 2000 Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı. Mario Levi, yazarlığın yanı sıra, Fransızca öğretmenliği, ithalatçılık, gazetecilik, radyo programcılığı, reklam yazarlığı gibi işler de yaptı.

Faruk Ulay 1957'de İstanbul'da doğdu. Güzel Sanatlar Akademisi'nde grafik tasarımı öğrenimi gördü. Yüksek lisans çalışmasını Londra'da, Goldsmiths' College'da tamamladı. Fotoğrafa meraklı. Görsel ve yazınsal çalışmalarını 1982'den beri Los Angeles'ta ve 2000'den beri Locus Novus'ta (www.locusnovus.com) sürdürüyor. Roman, öykü ve deneysel metinlerden oluşan on bir kitabı yayımlandı. Kitaplarından bazıları: Kopuk Bağlantılar (1988), Yazılamamış Bir Tarih Kitabı İçin Dipnotlar (1994), İti (1995), Modus Operandi (1999), Amber (1999), Beldeler Kitabı (2003).

Özcan Karabulut 1958 'de Adana'da doğdu. Orta Doğu Teknik Üniversitesi'nde istatistik okudu. 1979-1982 döneminde ODTÜ Edebiyat Kulübü'nün, 2001-2003 döneminde kurucularından olduğu Edebiyatçılar Derneği'nin başkanlığını yaptı. Ankara Öykü Günleri'nin kurucusu.

Uluslararası PEN Yazarlar Örgütü'nün 68. Kongresi'nde kabul edilen 14 Şubat Dünya Öykü Günü'nün fikir babası ve başlatıcısı. Hüzünle Bazı Günler, Baştan Sona Yalnızlık, Belki de Kaybeden Zaman, Aşkın Halleri adlı öykü kitapları yayımlandı. Öyküleri, öykü kitapları çeşitli ödüller aldı. Düşler Öyküler ve İmge Öyküler dergilerini çıkardı.

Hasan Ali Toptaş 1958'de Denizli'nin Çal ilçesinde doğdu. "Ölü Zaman Gezginleri" adlı öyküsüyle 1992 yılında Çankaya Belediyesi ile Damar dergisinin düzenlediği yarışmada birincilik ödülü aldı. Aynı yıl Sonsuzluğa Nokta adlı yayımlanmamış romanıyla Kültür Bakanlığı'nın düzenlediği yarışmada mansiyon aldı ve bu romanı Kültür Bakanlığı'nca yayımlandı. 1994'te Gölgesizler adlı yayımlanmamış romanıyla Yunus Nadi Roman Ödülü'nü aldı. Bin Hüzünlü Haz romanı 1999 Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. Tek öykü kitabı Ölü Zaman Gezginleri (2003). Romanları: Sonsuzluğa Nokta (1992), Gölgesizler (1995) , Kayıp Hayaller Kitabı (1996), Bin Hüzünlü Haz (1998), Uykuların Doğusu (2005).

Hakan Şenocak 1961'de Ankara'da doğdu. İlk kitabı Karanfilsiz'i, AÜ DTCF Tiyatro Bölümü'nde öğrenciyken yazdı. Bu kitabı 1987 Akademi Kitabevi Öykü Birincilik Ödülü'nü kazandı. 1988-1989 yılları arasında askerliğini yaparken yazdığı ikinci kitabı Gülayşe Yabancının Aşkı 1990'da yayımlandı. Yazmaya sekiz yıl ara verdikten sonra, 1998 Sabahattin Ali Öykü Başarı Ödülü'nü kazanan üçüncü kitabı Naj'dan (1999) sonra, Hayatta Kalma Oyunu (2001), Sevgili Nefret (2002) adlı öykü kitapları yayımlandı.

Ayfer Tunç 1964'te Adapazarı'nda doğdu. İÜ Siyasal Bilgiler Fakültesi'ni bitirdi. Saklı adlı kitabı 1989 Yunus Nadi Öykü Birincilik Ödülü'nü aldı. 1999-2004 arasında Yapı Kredi Yayınları'nda yayın yönetmeni olarak görev yaptı. 2001 yılında yayımlanan ve büyük ilgi gören Bir Maniniz Yoksa Annemler Size Gelecek-70'li Yıllarda Hayatımız adlı kitabı, 2003 yılında yedi Balkan ülkesinin katılımıyla düzenlenen Uluslararası Balkanika Ödülü'nü aldı ve altı Balkan diline çevrilmesine karar verildi. Öykü kitapları: Saklı, Mağara Arkadaşları (1996), Aziz Bey Hadisesi (2000), Taş-Kâğıt-Makas (2004), Evvelotel (2006).

Müge İplikçi 1966'da İstanbul'da doğdu. İstanbul Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nü bitirdi. İstanbul Üniversitesi Kadın Sorunları ve Araştırma Bölümü'ndeki yüksek lisans derecesinin ardından ikinci lisansüstü çalışmasını ABD'nin Ohio State Üniversitesi'nde tamamladı. İlk

öykü kitabı Perende'nin (1998) ardından Columbus'un Kadınları geldi (2000). Arkası Yarın (2001) ile Transit Yolcular (2002)'dan sonra ilk romanını yazdı: Kül ve Yel (2003). İkinci romanı Cemre, 2006 yılında yayımlandı.

Barış Bıçakçı 1966'da Adana'da doğdu. Öykü ve romanlarıyla kuşağının göze çarpan yazarlarından oldu. Anları ve kişileri sıra dışı ayrıntılarla, yalın bir anlatımla öykülendirmedeki ustalığıyla anılıyor. Öykü kitapları: Aramızdaki En Kısa Mesafe (2003), Baharda Yine Geliriz (2006). Romanları: Herkes Herkesle Dostmuş Gibi (2000), Veciz Sözler (2002), Bizim Büyük Çaresizliğimiz (2004).

İnan Çetin 1966'da doğdu. Kütüphanecilik, yayıncılık, kitapçılıkla uğraştı. İlk öyküleri Adam Öykü'de yayımlandı. Bin Yapraklı Lotus (2003) ve İçimizdeki Şato (2005) adlı öykü kitaplarından sonra, ilk romanı İblisname'yi (2007) yayımladı.

Doğan Yarıcı 1967'de İstanbul'da doğdu. Liseyi bitirir bitirmez Levent Kırca Tiyatrosu'nda çalışmaya başladı. 1987-1990 yılları arasında çocuklar için tiyatro yaptı. Uzun süre emek verdiği öykücülüğünün ilk kitabı Evlâ'nın (1993) ardından ikinci kitabı Kemik'teki (1994) bazen kısa, bazen kısacık, yalın ve yoğun öyküleriyle ilgi çekti. Gece Kelebekleri (2004) üçüncü öykü kitabı. Tek romanı Kıyıda 2007'nin önemli romanları arasında yer aldı. Egemen anlayışların dışında, kendine özgü bir anlatı dünyası yaratmak, en çok önemsediği yazınsal tutumu. Aşk ve Şair (1995) adlı bir şiir kitabı var.

Aslı Erdoğan 1967'de doğdu. Boğaziçi Üniversitesi Bilgisayar Mühendisliği Bölümü'nü bitirdi. Türkiye'de fizik doktorası yaptı ve yurtdışında bu alanda çalıştı. 1994'te Kabuk Adam adlı romanı yayımlandı. 1997'de Deutsche Welle'in düzenlediği yarışmada "Tahta Kuşlar" öyküsüyle birincilik ödülü aldı. Radikal gazetesinde köşe yazarlığı yaptı. "Tahta Kuşlar" dokuz dile çevrildi. Fransız Lire dergisince "geleceğin 50 yazarı" arasında gösterildi. Gazete yazıları ve çeşitli dergilerde çıkan metinlerinin toplandığı iki seçki, Bir Kez Daha ve Bir Delinin Güncesi adı altında 2006 yılında yayımlandı. Bir Yolculuk Ne Zaman Biter (2000) adlı kitabında da yazılarını topladı. Kırmızı Pelerinli Kent (1998) romanı en çok ilgi gören kitabı oldu. 2005'te Hayatın Sessizliğinde yayımlandı. Tek öykü kitabı Mucizevi Mandarin (1996).

Behçet Çelik 1968'de Adana'da doğdu. 1986'da Adana Anadolu Lisesi'ni, 1990'da İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirdi. On

dokuz yaşındayken Varlık dergisinde yayımlanan ilk öyüsünün (1987) ardından çeşitli dergilerde öykü, deneme ve yazıları yayımlandı. 1989 Akademi Kitabevi Öykü Başarı Ödülü'nü kazandı. Öykü kitapları: İki Deli Derviş (1992), Yazyalnızı (1996), Herkes Kadar (2002), Düğün Birahanesi (2004), Gün Ortasında Arzu (2007).

Sibel K. Türker 1968'de Ankara'da doğdu. Ankara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde okudu. Yazmaya şiirle başladı. Radikal İki'de çeşitli yazıları, Hayalet Gemi dergisinde öyküleri yayımlandı. İlk kitabı Kalp(Y)azan (2003) ile merak uyandırdı. İkinci kitabı Öykü Sersemi (2005; Yunus Nadi Öykü Ödülü) ile kuşağının olgun yazarlarından oldu, ilgiyle okundu. İlk romanı Şair Öldü'yü (2006) yazdı. Ağula (2007) ile öykücülüğümüzün her zaman göz önünde tutulacak yazarları arasında yer aldığını gösterdi, bu kitabıyla 2007 Haldun Taner Öykü Ödülü'ne değer görüldü.

Murat Yalçın 1970'te İstanbul'da doğdu. İlk ve ortaöğrenimini İstanbul' da tamamladı. 1999 yılında İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Psikoloji Bölümü'nü bitirdi. Yayıncılık, gazetecilik, düzeltmenlik yaptı. 1991-1993 yılları arasında Sombahar dergisinin yayın sekreterliğini yürüttü, Tömer Edebiyat dergisinin danışma kurulu ve Yaşasın Edebiyat dergisinin yayın kurulu üyeliğinde bulundu. 1997'den bu yana Yapı Kredi Yayınları'nda çalışıyor; Kitap-lık dergisinin editörü. Öykü kitapları: Aşkımumya (1995), Hafif Metro Günleri (1998), İma Kılavuzu (2003), Şen Saat (2006).

Sema Kaygusuz 1972'de Samsun'da doğdu. 1994 yılında Gazi Üniversitesi İletişim Bilimleri Fakültesi, Halkla İlişkiler ve Tanıtım Bölümü'nü bitirdi. Okul yıllarında tiyatro, koreografi, radyoculukla ilgilendi. Metin yazarlığı yapıyor. 1995 yılında Yaşar Nabi Nayır Gençlik Ödülü'nü, 1996 yılında Gençlik Kitabevi "Genç Öykücü" İkincilik Ödülü'nü aldı. Sandık Lekesi (2000) adlı kitabı öykü dalında Cevdet Kudret Edebiyat Ödülü'ne değer görüldü. Öteki öykü kitapları: Ortadan Yarısından (1997), Doyma Noktası (2002), Esir Sözler Kuyusu (2004). Tek romanı Yere Düşen Dualar (2006), yayımlandığı yılın en iyi romanları arasında değerlendirildi.

Faruk Duman 1974'te Ardahan'da doğdu. Ankara'da Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Kütüphanecilik Bölümü'nden mezun oldu. Can Yayınları'nda editör. Öykü kitaplarından Av Dönüşleri 2000 Sait Faik Hikâye Armağanı'nı aldı. Keder Atlısı (2004) Haldun Taner Öykü Ödülü'ne

değer görüldü. Öteki öykü kitapları: Seslerde Başka Sesler (1997), Av Dönüşleri (1999), Nar Kitabı (2001). Romanları: Pîrî (2003), Kırk (2006).